

394
DIVINARUM
COMMUNICATIONUM
ORDO AC SERIES
PER UNIVERSAM
THEOSOPHIÆ
DOCTRINAM
DECURRENS,
PRÆCIPUIS EX EADEM DEDUCTIS
APHORISMIS, THEOREMATIS,
SYNTAGMATIS
EXPLICATA:

Et Disputationi publicæ subiecta

In Conventu FF. Min. S. P. FRANCISCI
Recollectorum ad S. ANNÆ, Passavii,
ANNO ÆRÆ VULGARIS CID. ID. CC. LIV.

Quarto Idus Septembres:

Horis ante, & à prandio consuetis.

PRÆSIDE

P. F. CORBINIANO LUYDL,

Ss. Theologiæ Lectore Ordinario.

DEFENDENTE

P. F. RICHARDO BÖCK, eandem

Scholam, & Institutum Professo.

CUM PERMISSU SUPERIORUM.

PASSAVII, Typis apud Fridericum Gabriel Mangold.

Mons arduus verè , ac adcessu difficilis , Theologia est : cujus vix multitudo ad radices pervenire potest. *S. Gregorius Nyssenus tom. 1. L. de vita Mosis fol. 219. edit. Paris. a. 1638.*

Quod Homerus de Thirefia, Cato de Scipione dixit , idem de Theologia dici potest , eam videlicet sapere solam , reliquas disciplinas , velut umbras , per inane volitantes vagari . - - ô vitæ Theologia Dux , ô virtutum omnium parens, vitiorum expultrix, animorum liberatrix! Quid sine te non modò nos , sed omnino vita hominum esse potuisset? *M. Antonius Muretus in orat. habita Parisiis a. 1552. edit. Ingolstadt.*

CENSURA.

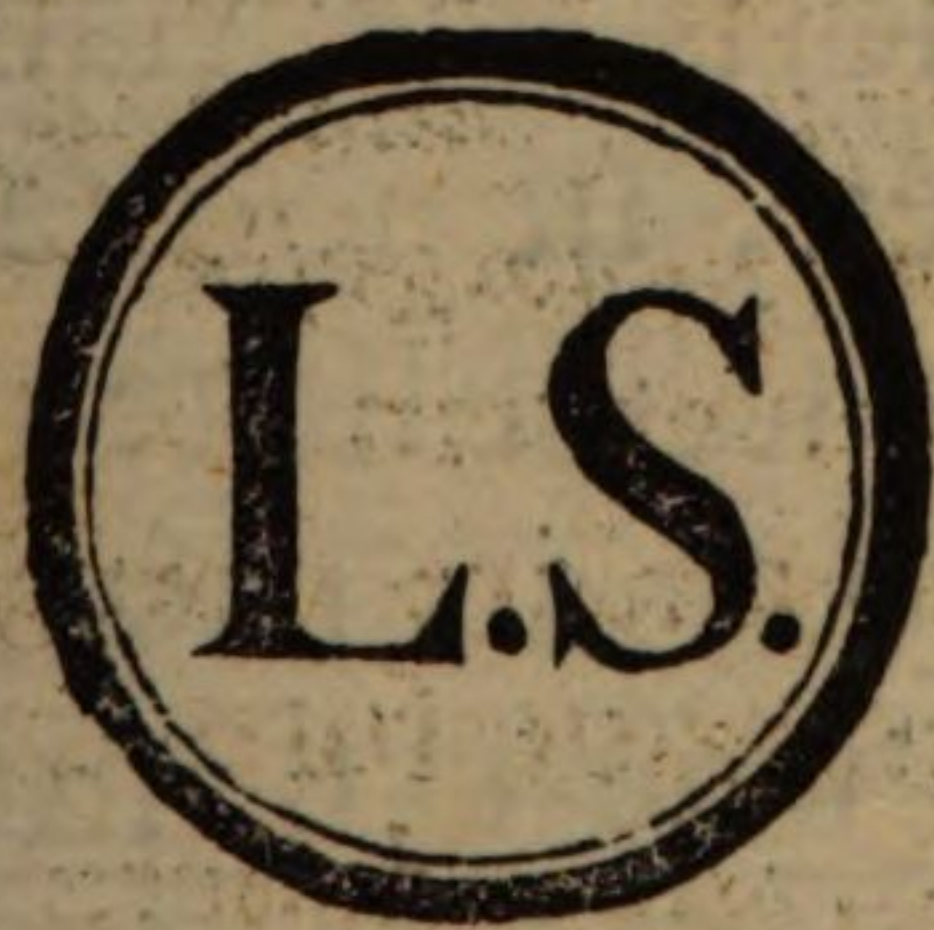
DIvinarum Communicationum Ordo ac series per universam Theosophiæ Doctrinam decurrens, & præcipuis ex eadem deductis Aphorismis, Theorematis & Syntagmatis explicata, nihil Orthodoxæ Fidei, aut bonis moribus adversum continet; sed profundam Authoris scientiam in stylo sublimi ita exhibet, ut non tantum hæreticorum errores solidissimè refutet, sed etiam suas sententias ad mentem Subtilis Doctoris clarissimè expositas, contra alios intrepide propugnet. Hinc eandem luce publica dignissimam, omniumque Doctorum oculis exponendam censeo.

JOAN. ROCHUS ROSENKRANZ,
Ss. Theolog. & J. U. Doct. Consil.
Eccles.

ADPROBATIO ORDINARIA TUS.

Concl. Imprimatur. Sign. Passa-
vii ex Consilio Eccles. die 19.
Augusti. 1754.

FRANCISCUS JOSEPHUS
Comes & Dominus à
Thürheim, Official. &
Vicar, General.

JOAN. EVANG. KRENAUER,
Vice-Direct. & Offic. Not.

JOANN. CAROLUS KHÖNIG,
Conf. Eccl. & Secret.

LE.

LECTORI VACUO.

Quod optandum potius, quam sperandum est, sicubi comperiam, heic quæro. *Vacuum Lectorem*: non ita ædepol! quale vulpecula *vacuum* reperit, dum calvariam, in quam offenderat, versans atque reverlans cerebrum, quod suggeret, minime invenit. *Vacuum* ergo *Lectorem* exposco, hoc est, liberum à præjudiciis; hominem sine amore, sine odio, denique sine studio partium: qui non ad præjudicium lecta referat, sed ex lectis iudicium ferat, & sententiam in sua habeat potestate. Urbane Ulixes apud Euripidem in Cyclope, quum Sileno vinum venditurus esset, ita eum adloquutus dicitur:

Vin' tu prius gustare, quid vini feram?

Cui Silenus: *Ita convenit. Nam gustus emptorem vocat.* Ita quoque, dum præsentem D. Communicationum Seriem non vendere quidem, sed certe uti benignam (quicumque futurus est) Lectoris nanciscatur censuram, debere me videor, prius quasi gustandam dare. Multiplici rerum, per quas decurrit, diversitate variegata est: sed subcincta hercle! ac brevi celerique torno fabricata. Igitur nemo existimet, rogo, perfecti heic aliquid molitos nos esse (quis enim divinis de rebus perfectum, rotundum, atque ex omni parte recisum procudisse se gloriabitur?)

Aphorismos duntaxat, non *Paraphrases* confectamur: illudque desultorio, ac speustico fere conatu isthoc præstitimus; uti non quid de rebus altissimis dixerimus nos, sed quidnam ab aliis non crassæ Minervæ hominibus dici posset, demonstraremus. Mercatorum in hoc imitamur studium: qui non omnem suarum supellectilem mercium exponunt præ foribus; verum selectiora quæpiam ostentantes, quid tabernam intus nundinatoriam lateat amplius, indicare desiderant. Dicacitatem porro illorum antevertimus, quos ejusmodi incessit phantasia, uti, quod Theolophia nostra utile nihil pertractet, sed maximam partem inanibus, quas vocant, speculationibus sit inferta, lepidissime somniant. Fatemur pariter, lingua nos loqui, quam etiam prisca ætas non nunquam sit loquuta: ut alteri nimirum fugillationi obcurramus, quæ latinæ linguæ barbariem Scholæ nostræ imponere hætenus gestiebat. Postremo, materiem, quam thetice heic tractamus, Divinarum Communicationum insignivimus nomine; quod illud semper admirationem adtulit nobis, quidquid Theologicis Prælectionibus exponitur, D. Bonitatis ad sese, quia Bona est, communicandum pronissimæ, præseferre rationem. Vale, Lector amice! ac fave etiam: & si non faveas, vale amplius!

PRIMO THEOLOGICÆ DIDASCALO
THEOSOPHORUM VERTICI
PRÆCIPUO INCARNATÆ SAPIENTIÆ DISCIPULO,
PRÆ CETERIS AMATO,
AQUILÆ THEOPTICÆ,
VIRO THEODIDACTO, THEOPHORUMENO,
DIVINITATIS FONTE POTATO,
SUCCEDANEO MATRIS SAPIENTIÆ FILIO,
DIVINARUM IN HOMINES COMMUNICATIONUM CANALIS;

TOTIUS ASIÆ
EPISCOPO, PRÆSTITI,
DOCTORI, APOSTOLO, EVAN-
GELISTÆ, PROPHETÆ, VIRGINI,
MARTYRI,

DIVO JOANNI

*Hæc Divinioris Sapientiæ Theoremata, atque
Syntagmata Sacra, Vota, Nuncupata
sunt!*

DIVE JOANNES!

QUum autumnante studii nostri curriculo hos Theologiae flores, fructusque in fascem pro more viminaremus, nequaquam nutandum nobis fuerat, cuinam illos, TE praeter, seu more, seu jure voveremus. Si enim dicundae rei materies suo metienda sit Patrono, ut non quævis cuivis, sed certa deffinitis, id est, lectissimis dignissimis-
que

que dicetur : nemo non inquiet , nos in salutan-
da Sanctitate TUA debuisse lemmata surrigere ,
ac laudum antiphonas totis pulmonibus intonare.
Quisque dicet , nos pro re nata delectum TUI
fecisse , qui gnomes has , adsertionesque Theo-
logicas , in forum prodeuntes , TUA gratia susci-
peres , & susceptas certo numine tatareris. Usque
adeo non temere TE elegimus ; quia non iudicio
tantum , sed fato , sed necessitate.

Equidem, licet suavitas ipsa Nominis TUI
(quod Hebræis Divinam explicat Gratiam)
tacito quodam invitationis imperio in hanc , qua
adversum TE ferimur , venerationem nos potenter
adtraheret : illud nihilominus ante alia , curren-
tem jam animum extimulavit vehementius ; quod
quidquid Theologorum aliquis divinis de rebus po-
test vel mente concipere , vel proloqui vocibus , vel
charactere signare : totum id abs TE , Theologo-
rum Alpha ! derivatum , totum TIBI in adceptis
sit referendum. TU certe ante alios æternam,

quæ carni nostræ conserta est, Sapientiam, primæ-
que Magistrum Veritatis tanta TIBI caritatis
unione devinxisti, uti ab illo, quem amor erga ho-
mines hominem fecerat, TU eximie vicissim, ac
singulariter præ ceteris omnibus Seclatoribus ac
discipulis amareris. Neque vero facile sit dictu,
utrum ne majus sit, ac præstabilius, plus ceteris
amare Christum, an plus ceteris ab Christo amari:
quorum hoc TIBI, Petro autem illud, Sacrarum
authoritate Literarum tributum legimus. Novit
hoc, qui novit omnia. Nobis certum exploratum-
que est, summe amari, qui summe amat: & sum-
me amare, qui summe ametur.

Ut enim communia ceteris amoris documenta
receperis, peculiaria TIBI certe, ac propria illius
nullis humanis viribus enarrabilis Caritatis ex-
hibuit argumenta. Cujus enim amoris esse vide-
tur, quod in illa Mysteriorum plenissima Cœna,
quam Dominus noster cum suis, ante suam pro no-
bis mortem exegit, qui in illo sacrosancto sinu re-
cum.

cumberet, TU potissimum electus es solus? Tunc videlicet, illius beatissimi pectoris pressu suctu- que, in quo Pater omnes Sapientiæ ac Scientiæ the- sauros condiderat, in morem ejus aquilæ, sub cujus figura TE tanto ante Ezechiel viderat (a) non usque ad tertium modo cælum, uti Paulus, sed longe super omnes cælestes orbes evectus, & ipse cælum quodammodo effectus, ea non tantum didi- cisti, sed vidisti, sed pervidisti, quæ quum postea exponendo eruñtares, Theologi nomen proprie fecisti tuum. Inde illa fluxerunt, quæ quum di- vina voce intonares, quur à Domino tonitrui fi- lius vocatus esses, demonstrâsti. Vidimus, in- quis, vidimus gloriam ejus, gloriam qua- si Unigeniti à Patre.

Nimirum (ut de TE Augustinus loqui- tur) (b) Ceteris Evangelistis cum Domino, ve- luti

(a) Cap. I.

(b) Tract. 36. in Joan.

luti homine in terra ambulantis, deque Ejus
Divinitate pauca differentibus, pignit TE in
his inferioribus commorari, & super omnem crea-
tam adtellens TE altitudinem, Verbum in ipso
Patris sinu nascens invenisti, ac toto hausisti pe-
ctore. Tunc in secreta Divinæ Nativitatis
TE profundissime immergens, ausus es
dicere, quod cuncta secula nesciebant:
(c) In principio erat Verbum &c. O pri-
mæ Veritatis Inspectorem! ô æternæ atque inenar-
rabilis Generationis adstitem! ô quietem illam,
tantis inlustrem spectaculis! ô in Domini pectore
reclinationem, tam evidenti revelatione jucun-
dam! Jacebas in sinu Unigeniti Filii DEI,
qui est in sinu Patris: (d) ipsoque propinan-
te hausisti de sinu unigeniti, quod de Pa-
terno hauserat ille. (e) Amicorum TIBI
ami.

(c) S. Hieronym. in Joan.

(d) Epist. 1. Joan.

(e) S. Bernard. Serm. 8, in Cant.

amicissimo nota fecit omnia, quaecumque audi-
vit à Patre suo. Introduxit TE in cellam vi-
nariam, & carissimum amystide inebriavit
Deitatis, ut vino illo condito soporatus, felicius
quam Salomon, quiescendo Sapientiam sorbillares.
Plus ergo tunc sciveras dormiendo, quam tota ho-
minum Philosophia vigilando : cuius adseclæ
dum in vestigandis, quæ naturam exuperant, se-
cretis se præstiterunt audaces, facti sunt verita-
tis exortes.

Hæ profecto TUÆ, Divine Sophe ! Præ-
rogativæ sunt : quæ quidquid veri, pulcrive
Theologicis præceptionibus traditur, ad Tuos il-
lud census referendum esse, convincunt manifeste.
Debemus Theotóco, quod Verbum Spiritale,
ex Patre genitum, carne vestitum sua, palpa-
bile nobis fecerit, atque visibile : debemus ergo
& Tibi Theoptico, quod idem Verbum
a'necphónton, seu ineffabile hætenus, voce
TUA & præconio, non audibile duntaxat,
sed

sed & pro nostræ pusillitatis modulo reddideris
intelligibile, atque etiam effabile: ut parem
propemodum adversus TE, ac Verbi DEI Geni-
tricem gratitudinis nobis necessitatem imponat
Rupertus, Abbas ille pientissimus. (f)

TU nimirum Canalis es ille, ac tubus, per
quem DEUS Ter. Opt. Max. exuberantis Boni-
tatis suæ communicationes transmittens, limpi-
dissimos Divinitatis fontes in mentes fidelium de-
rivavit copiose. Quoniam igitur fontem, ex quo
potaverat, ab se coronandum, Ethnicorum
non nemo professus est: næ idem Canali, per
quem aqua, in vitam saliens æternam, infu-
sa est nobis, jure debemus ampliori?

Adcipe igitur ipsas, quas in nos communi-
cavisti, Divinas Communicationes; cum usura
utique,

(f) L. I. in Joan.

atque, ac fœnore confessionis, & gratitudinis
adversum TE nostræ. Indulge TE carissimo,
Theologiæ ad sinum TUUM redeuntis argumen-
to. Divinum est, ac proinde TE dignum; dif-
ficile, adeoque indigens TUI; Sacrum & vel
inde TIBI commendatum. Fave umbratili Scien-
tiæ nostræ, Theodidacte! Rege de DEO bal-
butire gestientes, Divinæ Sapientiæ Architecte!
Non poteris spebus nostris, nisi etiam TUIS in-
videre gratiis, deesse honoribus. Quin, quia
nec TU illos repudiare, nec TE illi valent dese-
rere; censeamus, quod cupimus, scilicet timores
TUO titulo, adversarios adcessu superandos!

Postremo & illud TIBI agendum remitti-
mus, JOANNES DIVINISIME! ut be-
neficentiæ (quæ hæc TIBI folia inscribere jussit)
Gratiæ TUÆ fœnus redhibeas. Eam TUO
homonymam Nomini, exilitas nostra pen-
sare nec si vellet posset, quam impar est; nec si
posset vellet, quam grata: quod obærationem
suam

suam non deponere optet, sed debere. Gratiam
& Nomen, quod Gratiam significat, silere
jussi sumus ab eo, qui utriusque sibi conscientiam
servans, aliis scientiam invidet. Parendum est,
tantæque humilitatis imperium exequentes, debi-
torum nostrorum confessionem coacto obsignamus
silentio. TU igitur, DIVINISIME JOAN-
NES! reciproca Gratiam, & TUAM nobis,
ut iterum petimus, indulge pronitatem. Ita
supplicamus

FF. Minores Strict. Observ.
Recollecti Passavienses.

SACRÆ SAPIENTIÆ PAR- TITIO, ET CONSEQUUTIONIS ILLIUS RATIO.

I.

Theosophiæ Oeconomiam non ho-
mines, sed Illemet, de quo satagit Ea pro-
nuntiare, instituit. Omnem siquidem Sa-
pientiæ Sacræ Tractationem DEI *Spiritus*
intus alit, totâque infusa per artus
Mens agitat molem & toto se corpore miscet : (a)
Qua nimirum ratione in sese DEUS à principio extitit,
seque ipsum egrediens, & creaturis communicans, eas-
dem denuo ad seipsum direxit : eadem serie Principes
Divinitatis contemplatores Sacratorem Scientiam qua-
tuor potissimum *Libris* (quod totidem in dicta commu-
nicantis se DEI Linea reperiantur *Ordines Entium*) sunt
complexi. In *Primo* contemplantur DEUM in ORDI-
NE DIVINITATIS tum *in Se Uno subsistentem*, tum
operantem essentialiter per Intellectum & Voluntatem,
tum etiam *operantem Notionaliter, & Producentem*
A ad

(a) Virg. L. 6. Æneid. ant. fin.

ad intra, h. e. propter Infinitatem Perfectionis suæ, Tri-
næ Hipostasi se intra semetipsum communicantem : at-
que adeò pro modulo suo, viriùmque humanarum pau-
perie declarare adlaborant, quidquid exiguum de in-
effabili *DEI Triunius* Mysterio effari permissum est :
etenim

*Quando Divinis agimus de rebus, easque
Conjectare animo contendimus, exigua est vis
Humani Ingenii, tantòque angusta labori. (b)*

II. In *Secundo Libro* tractatur de *DEO ad extra*
se communicante & contingenter operante, adeoque
in *ORDINE NATURÆ* creaturas producente, mode-
rante ac ordinante. Unde in eo agitur de *rerum Crea-*
tione, Angelorum præprimis, hominùmque; de diversis
eorum statibus, *ultimòque* ipsorum *Fine* : de *actibus*
item *humanis* bonis, malisque, quibus nim : ultimus
finis acquiritur & respectivè amittitur ; sicque etiam de
Peccato Originali, Actuali, Habitualique sermo in-
cidit ; ac connexivè de Exemptione B. Virginis *Maria*
à reatu Protoplastis. Item, de *Conscientia* tamquam
Regula interna, ac de *Legibus* Divinis, humanisque
ceu de Regula externa actuum humanorum, in ultimum
Finem dirigendorum. Postremò, de *Gratia, Justifi-*
catione & Merito, quæ necessaria sunt ad constituen-
dos actus moraliter bonos, atque ad consequendum ul-
timum finem idoneos.

III. *Tertius Liber* reteggit *Oeconomiam VERBI*,
adeoque *DEum* declarat in *SUPERNATURALI OR-*
DINE GRATIÆ hominum salutem in Incarnatione me-
ditantem. Estque hæc præcipua, & quâ major dari
non potest, *DEI ad extra* communicatio, quàmque om-
nes aliæ *DEI à creaturis adceptæ* participationes, velu-
ti

(b) Prudent, L. 2. contra Symmach.

ti finem immediatum respiciunt. In eodem Libro disse-
ritur de *Virtutibus* cum *Theologicis*, tum *Cardinalibus*
& *Moralibus*, per quas Christo, ceu Prototypo &
Exemplari nostro adsimulamur. Vendicat quoque heic
sibi locum Tractatus de *Ecclesia*, tamquam mystico Chri-
sti Corpore; de hujus etiam *visibili* in terris *Capite*,
illiúsque *Vicario*: quò etiam spectant *Concilia Oecume-
nica*, universalem Christi Ecclesiam repræsentantia.

IV. *Quartus* demum *Liber* spectat DEUM, ho-
mines ad ORDINEM GLORIÆ per Sacramenta de-
ducentem: sunt enim hæc Specialia Divinæ Gratiae va-
sa; quæ gratia ex salubri eorundem usu tam fœcunda
in nos defluit, ut mysticam in nobis, *supernaturalém-
que* DEI erga nostras animas *communicationem* perficiat
in *via*, nòsque disponat ad æternam, *beatámque*
communicationem DEI in *Patria*. Vides heic, *Theo-
sophe*! Quia ratione DEUS *Alpha* sit & *Omega*, *Prin-
cipium* & *Finis*? (c) Vides heic circulum, quem
DEUS à se ipso egrediens, in seque regrediens, atque
omnia secum in seipsum adtrahens confecit? Habes
ergo quasi in pugnum contractam totius Sapientiæ Sa-
cræ Epitomen; quam ut in palmam explicemus, princi-
pes ex illa Articulos, adsertaque insigniora subteximus.

I. EX ADPARATU, SEU INSTITU- TIONIBUS PROLOGETICIS AD UNI- VERSAM THEOLOGIAM.

I. **I**N *splendoribus Sanctorum* habitat DEUS; (d) sed
luce hac ipse non indiget, quin eorum potius,
quos ad se fecit, perstringere oculos concupiscit. Inde
omnis *homo*, quòd homo est, *Theopticus* est, atque
Theo-

A 2

(c) Apocal. 1. 8. (d) Psal. 109.

Theologus : nisi enim *veritatem DEI in injustitia detineat*, (e) primum hoc agnoscere debet, *Divini vultus lumen super se signatum esse* ab ipso ortu suo (f) Quia nim : *omne per se agens*, propter finem agit *ultimum*, (g) h. e. ex adpetitu finis ; manifestum est, illuc tendere non posse, nisi supposita finis cognitione : ut adeo omnis finem adpetens, finem cognoscere gestiat. In qua cognitione sibi comparanda acerrima quæque orbis ingenia cum plurimum laborassent, *nihil egerunt*, nisi ut *evanescerent in cogitationibus suis*, & *obscuraretur insipiens cor eorum* ; quia ad noscendam *veritatem SE IPSIS utebantur* : (h) à DEO discendum est, *quid de DEO intelligendum sit* ; quia nonnisi se *authore cognoscitur*. (i) Semina siquidem divinæ cognitionis, quæ in quovis homine natura conseruit, nisi *Supernaturalis* cujusdam *Lucis* aurâ, qua adolescere, fruticemque mittere possint, confoveantur, terrenæ facis putredine corrota vanescunt.

II. Hanc porro Lucem, prima post Divinam Fidem, planèque sola accendit Scientia illa, *cui tribuitur, quod per eam Fides gignitur, nutritur, defenditur ac roboratur* : quâ scientiâ non pollent fideles plurimi, quamvis polleant ipsa Fide plurimum. (l) Quæ Scientia Theologica est, oppidò necessaria pro hominibus singulis, in singulis non item. Quam tamen prærogativam non sanè illi Theologiæ vendicamus, quæ ab aliquot Sæculis nonnullorum, nimis *Philologisantium* injuriâ in *Eristicam* ferè tota, senticosam, & metaphysicis alperitatibus confragosam descivit, meritò prostituta *Etherodoxorum* Sannis. (m) Verùm illi primas deferimus, quæ *Dogmata* Fidei stabilire, *cacodoxorum* Sy-cophan-

(e) Rom. 1. (f) Psal. 4. (g) 2. Physicor. (h) S. Prosper. L. de Sum. Bono. (i) S. Hilar. L. 5. (l) S. August. L. 14. de Trinit. cap. 1. (m) vid. Annat. ad ann. 1520.

cophantias confutare, *Mores* ordinare, & quod in Sa-
cris siue *Historiis*, siue *Doctrinis* ambiguum est, atque
involutum, bono docet *Criterio* in aprium emittere.
Præstitit hoc Recentium Theosophorum pretiosus Labor,
quorum

- - *Ingenium maculas abstersit, & à queis
Venerunt cultus, multaque cura solo.*

*Mille per hos artes nota: studioque perenni,
Quæ latuere prius, multa reperta ferunt.*(n)

Non aspernandam tamen censem *Methodum* arguen-
di *Dialecticam*, veluti capistrum, frenandæ hæretico-
rum mobilitati necessarium: Solò *Hoc teneas vultus
mutantem Prothea nodo.* (o)

III. Habet autem Theologus *Locos* quosdam, &
Domicilia argumentorum. *Proprios* tamen, atque *Do-
mesticos* solummodò *tres* numerat: *Scripturam S.*, *Tra-
ditiones* Christi & Apostolorum (quò revocatur *com-
munis* Patrum *consensus* in docendo, & fidelium in
credendo; his enim duobus *Traditio* innotescit) *autho-
ritatem* dehinc *Ecclesiæ*, quæ Conciliorum, Pontificum-
que *Decreta* complectitur.

IV. *Scripturam S.*, dicimus *Verbum DEI*, ab ipso
nobis *revelatum*, per *Ecclesiam manifestatum*, & li-
teris *commendatum*. Talem *Scripturam* existere ne-
gant *Athei*, *Deista* ac *Gentiles*, reclamante utique *na-
turali ratione*; quæ postquam *DEUM* esse, atque
colendum esse demonstravit, negare non permittit, mo-
dum, quo coli velit, ipsummet manifestare debuisse.
Insigni porro *DEI beneficiò* (cujus nim: est & *Fidem*

A 3

&

(n) Ovid. L. 4. Fastor. (o) Horat. L. 1. Epist. 1. ad Mæcen.
(Nisi enim lapis canem percuteret, canis eum non admorde-
ret. In colloq. certè Ratisbon. p. 3. c. 2. Sie hätten villie
ber ein Weile Hechel gelectet, als in forma disputiret. Die
verdammte Dialectic! &c. dicebant.)

& *Fidei Doctrinam* in finem usque Sæculi fartam te-
 ſtam fervare) *V. Testamenti tabula* captivitati Babylo-
 nicæ, ac Jerofolymarum excidio, aliisque omnibus
 Hebrææ gentis discriminibus superfuerunt. (Illud ergo
probabilius verum non est, *Esdræ* 5. ſcribis Editio-
 nem Habraicam integram ex Memoria dictaſſe: ex par-
 te nim: amiſſam, corruptamque reſtituit.) Numeran-
 tur *Quinque & Quadraginta*: quibus dum ex N. Te-
 ſtamento *Septem* ultra *Viginti* adcedunt, *Septuaginta*
duorum Librorum compilationem habemus. Ex his
Canonicos eſſe omnes, ſola perſuadet *Eccleſiæ autho-*
ritas: quamquàm Etherodoxi *Scripturas ſic adciunt*,
ut ſuo quodam privilegio, immò Sacrilegiò, quod vo-
lunt, ſumant, quod nolunt rejiciant. (p) Non ta-
 men omnes in canonifatione ſua æquævi ſunt: unde ce-
 lebris eſt diſtinctio in *Proto-Canonicos & Deutero-Ca-*
nonicos.

V. Inter *plurimas* Scripturæ verſiones præſignis eſt
 ea, quam rogatu *Ptolomæi Philadelphi*, annis ante
 Chriſtum ferè 300., fecerunt *Seni* ex qualibet Hebræo-
 rum tribu ſelecti ab *Eleazaro Pont.* doctiſſimi Interpre-
 tes; textum *Hebræum* mira planè conſenſione in *Græ-*
cum transferentes. Fuerunt illi, *Duo* certè ac *Septua-*
ginta: per Hebraiſmum tamen numerò duntaxat *Se-*
ptuagenario exprimuntur; *duæ* ſiquidem reliquæ *uni-*
tates perfectioni obſtant *Numeri*, quæ in ſolo quoque
Decimo reperitur, de quo *Ovidius*: *Hic numerus ma-*
gno tunc in honore fuit, (q)

Nam quando usque Decem numerò crescente venit:

Principium Spatiis ſumitur unde novis.

Quamquam autem Concilli *Tridentini* Decretò *Sess. 4.*
 tam Editioni Hebraicæ, quàm Verſioni Græcæ ſua quæ-
 dam

(p) S. Aug. L. de Don. Perſever. (q) L. 3. Faſtor. in princ.

dam authoritas relicta sit : qui tamen ad *tuendam Fidem* prorsus *necessariam* adserunt aut utriusque Linguae intelligentiam, aut utriusque dictae Editionis usum, *Melchioris Cani* (r) judiciò, *occultum hereticorum patrocinium* moliuntur : qui ad Hebraicos, Græcosque fontes tamquam ad Palladium provocant. Constat nim : utrarumque fidem in pluribus esse sublestam, maximè postquam *Massora* (seu Punctationes) in Hebræam intrusa est à *Judeis Tyberiensibus*. (s)

VI. Inter *Latinas* porrò Versiones Sola *Vulgata* (quæ potissimum B. *Hieronymi* est) in rebus *ad Fidem, morèsque spectantibus*, pro *authentica* haberi debet, ob authoritatem *Concilii Trid.* ; in aliis tamen, infra Fidei, morumque doctrinam, *navos* quosdam & *mendæ* in illam inrepisse, basilice atque pancrasticè demonstravit *V. Bellarminus* ; cujus hac de re autographum M. S. extat in Bibliotheca Collegii S. J. *Mechlinia*, ut nuper (*an. 1748.*) ad Theologos *Herbipolenses* testatus est *R. P. Joan. Bapt. Holvoet*, ibidem Bibliothecæ Præfectus.

VII. Cæterum, omnes SS. PP., omnesque Theologi usque ad Sæculum XVI. censuerunt, DEum *omnia* prorsus, quæ in Scripturis continentur, per sese *immediatè* Hagiographis inspirasse. Quomodo contrarium aliqui (quos intemperans exagitat Crisis) ausint defendere ; judicare omittimus. Id certè in *Amonæis* damnat S. *Epiphanius hæres. 76.*, id gravem censuram tulit an. 1587. & seqq. ab Universitate *Lovaniensi* & *Duacensi*.

VII. Si aquilis *obscura* semper, reconditique sensus *Scriptura* adparuit ; quanto magis noctuis, & nycticoracibus, *Ludero* & *Cauvino* ? *Privatus* verò *Spiritus*

A 4

(r) De Loc. Theol. L. 2. c. 19. (s) Vid. Salmeron. tom. 1. Proleg. 4.

ritus tam parum eas tenebras dispellit, quò minus sciri valet, cujusnam Spiritus, à *Divino* sit inspiratus? Cui enim fides adhibebitur, dum quivis Pythonem agere, & quòd Pythico Numine sibi viscera turgeant, persuadere volet? *Ille sinistrorsum, hic dextrorsum abit: unus utrique Error, sed variis illudit partibus..* (r) Non sanè integrum est, cujusvis privato, amiculum Sacrum Abaithar (quod *Ephod* dicunt) adplicare sibi, vel *Urim & Tummim* gestare præ pectore. Habemus Orthodoxi, qui DEI vice clavem gerat ad Scripturæ S. Gazophylacium; qui *sensum nobis adperiat, ut intelligamus Scripturas.* (u)

IX. Reveremur autem *multiplicem* in Scripturis Divinis *sensum*; non *equè* tamen firmandis Fidei Dogmatis peridoneum: quod quidem *semper* præstare dicimus *Literalem*, nonnunquam etiam *Mysticum*. Quem qui omnino inficiantur, eos *Doctor in exponendis Scripturis Maximus*, JUDAISARE adfirmat. (w) Sed neque omnibus Myfteriorum adfingenda sunt Secreta cum *Origine*, qui ingenii sui acumina, *Ecclesiæ putavit esse Sacramenta.* (x) Ut porro Sensus Mysticus Fidei clavum figat, vel ex *Scriptura* alia, vel *Ecclesiæ definitione* constare necessum est, eum ab Spiritu S. fuisse intentum: quod *allegorico* præprimis referimus, qui Scenæ veluti retractio sipario luculentius exhibet, quæ in opaco latebant figurarum.

X. Altera Theosophiæ Basis, *Traditio* est: nec enim DEUS *omnia*, quæ de se *credi*, etiam voluit *scribi*; ut dum unus alteri Fidem prædicat in aurem, eo securius ea conservetur, quò altius in tabulis cordis carnalibus traditione conscribitur. *Interroga patrem tuum, ait, & annuntiabit tibi; Majores tuos, & dicent tibi:*

(r) Horat. L. 2. Serm. Sat. 3. (u) Luc. 24. (vv) S. Hieronymus, in Isaiam. (x) Idem ibid.

bi : (y) & *Paulus* Thessalonicenses monuit : *Tenete Traditiones , quas didicistis , sive per Sermonem , sive per Epistolam nostram.* (z) Præcipua certe Fidei Sacramenta , atque ab ipsis cacodoxis nobiscum credita , non alio testimonio , nisi *Traditione* nituntur ; per quam *Solam* , Scripturam (unicum ipsis Fidei Symbolum , Regulamque) *Scripturam* esse , Deique Verbum , probari valet. Non unum tamen Traditionis Genus est ; quarum quædam *Divina* sunt , aliæ *Apostolica* , itémque aliæ *Ecclesiastica*. Primæ à *Christo* per Apostolos ad nos usque transmissæ sunt ; alteræ ab ipsis immediate *Apostolis* profectæ ; postremæ post tempora Apostolorum ab *Ecclesiæ Pastoribus* sancitæ. Quodsi materia *humanam* auctoritatem superet (qualis est de substantia , numeroque Sacramentorum) *Traditio Divina* esse judicabitur : cujus verò initium ignoratur , cum ipsa *Ecclesia* incœpisse , atque *Apostolica* auctoritate constituta censetur à *S. Augustino*. (a) Inter illas demum aliæ *Fidem* , aliæ *Mores* ordinant.

XI. Traditionis Archivia , *SS. Patrum* sunt monumenta. Quos quidem *Luderus* acerbè traduxit , tamquam *Loquaculos , Monachos , frigidos , Jejunos &c.* (b) Eos tamen semper *Ecclesia DEI* summis in honoribus habuit ; *Doctores* nim : sunt & *Pastores ad consummationem Sanctorum - - in adificationem Corporis Christi* (c) à *DEO* provisi. Quamquàm autem ex iis *nulli seorsum* , aut etiam *pluribus D. Pnevmat*is ductus , adfistentiæque certò sit adpromissa (cum quorundam incogi-

A 5

(y) 1. Deuteron. c. 32. v. 7. (z) Epist. 2. c. 2. v. 15. (a) Quod universa tenet *Ecclesia* , nec Conciliis est institutum , sed semper retentum , nonnisi *Apostolica* auctoritate traditum , rectissime creditur L. 1. c. Donat c. 24. (b) In Sympos. (c) Ephes. 4.

cogitantia; lapsus & errores nimis emineant) (d) *universis* tamen, aut *ferè omnibus* in idem adsertum, quod Fidem, Morésve adtinet, conspirantibûs, indubitabile robur eos Doctrinæ Sacræ adferre, ambigere nefas est. Atque hæc erat concludendi ratio in omnibus retrò Conciliis servata, ut ex *Patrum*, quos dixere, *Probabilium* testimoniis Fidei, morûmque Decreta stabilirent. Ità in *Ephesino* contra *Nestorium*; in *Nicano* contra *Arium*; in *Constantinop.* III. contra *Monothelitas*; ità in aliis, *Tridentinum* ad usque, contra alios errorum satores pugnatum est. Ut adeò illi, qui neglecta SS. Patrum autoritate divinis de rebus tractare instituunt, doctrinamque suam, sola quadam ampullata garrulitate distendunt, & meris Rationibus inferciunt; *parietem liniant absque temperamento*, nec vento adversum, nec ab inundatione securum; talem nim: quem DEUS *destructurum* se, comminatus est. (e)

XII. Non omnibus tamen, quos aut prisca ætas enutrit, aut Scientiæ fulgor conspicuos fecit, *Santi Patris*, aut *Ecclesiæ Doctoris* adcessit Titulus. Illis duntaxat,

*Ingenium quibus est, quæis Mens Divinior, atque os
Magna sonaturum, dant Nominis hujus honorem.*

(f) Eos nimirum pro talibus suspexeris, quibus sequentes inesse prærogativas deprehendas. 1. Veram Fidem, morûmque sublimem Sanctitatem. 2. Non vulgarem, sed eminentem Doctrinam. 3. Declarationem, vel communem æstimationem Ecclesiæ. 4. Competentem denique Antiquitatem, seu propinquitatem vitæ ad Apostolo-

(d) Vid. Vincent. Lyrin. in Commonitorio. Multos quoque novimus mirè ad invicem digladiatos; Cyprianum cum Papa Stephano, Hieronymum cum Augustino &c. *Tanæ animis celestibus iræ?* Virg. 1. Ænid. (e) Ezech. 13. (f) Venusinus L. 1. Serm. Sat. 4.

stolorum, primorumque fidelium ætatem. (g) Quô fit, ut honorandissimo huic Collegio nec *Tertullianus*, nec *Origenes*, nec *Eusebius Casareensis*, nec etiam *Ruffinus* adcenferi valeant: quibus & defectus Sanctitatis, & errorum, quos tutati sunt, obstat enormitas. Sed, quemadmodum *Judeos* toleramus tamquam *vivos* nostræ *Fidei testes*; ita prædictorum operibus utimur, veluti aptis *Traditionis*, & orthodoxiæ nostræ *testimoniis*. Quainquam autem communis ferat opinio, SS. Patres ultra *Sæculum XI.* aut *XII.* non excurrisse: habemus tamen momenta, ex quibus præfiscinè dixerimus, *DD. Bonaventuram*, *Thomamque Aq.* illis adnumerandos esse. (h)

XIII. *Tertium*, cui Theologia innititur, firmamentum, *Conciliorum* est *Authoritas*. Concilium autem *Generale*, quamquam vi vocis, & Grammaticis idem sit, ac *Oecumenicum*: Canonice tamen, & in Eruditorum adceptione non unâ à se distans Parasangâ. Oecumenicum nimirum ita *Generale* est, ut sit etiam *Legitimum*: cum *Generale* possit esse, & nihilominus *Reprobatum*; quale fuit *Antiochenum*, & *Mediolanense*; *Ariminense*, & *Ephesinum II.* (i) Solum ergo *Legitimum* simul & *Universale* Concilium stabiliendis *Fidei Dogmatis* idoneum est; non sic *Nationale*, non *Provinciale*, non *Dicæcesanum*: nisi & hæc vel Apostolica *Authoritate* celebrentur, vel celebrata confirmantur. Sed, quandonam, inquis, *Legitimum* censetur? Tunc dicimus pro tali habendum, si 1. *Vicarii Christi* voluntate cogitur, aut coactum, ratum firmumque habetur. 2. Si eidem Pontifex præfident; sive *per se*, quod aliquando fit; sive, quod sæ-

(g) Vid. Emin. Card. Gotti in Proleg. Dub. 7. & Annat. L. 4. art. 1. & 2. (h) Priorem *Sixtus*, Posteriores *Pius*, hujus nom. uterque *Quintus* illis adlegit. (i) In duobus prioribus enim damnatus est S. Athanasius; in tertio expuncta est fraudulenter vox *Homausios*; in quarto absolutus Eutiches, & Flavianus occisus; meritò *Latrocinium* adpellatum.

sæpius & rectè, per *Legatos suos*. 3. Dum *omnes* Episcopi, *Diæcesin* habentes, & cum Ecclesia Romana *communione*, ex *universo* orbe convocantur, licet *non omnes* conveniant; sed fors ex potioribus mundi partibus tantum.

XIV. Quamquam autem Conciliorum celebratio Ecclesiæ Dei *absolutè necessaria* non sit; illorum tamen *utilitatem* intellexit è verbis Domini *Matth. 18. Ubi sunt duo, vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum. Præxin* verò cœpit *Actor. 15.* Ubi Deo authore convenerunt Apostoli, & Seniores qui adesse poterant, ut dispicerent de Quæstione mota circa Legalium observantiam. *Non necessaria* porrò Concilia esse Ecclesiæ regundæ, Fideique servandæ, ex multis capitibus demonstratur. Male siquidem Christus utrique consulisset, si *ultimatum* judicium in Fidei, morumque quæstionibus *soli* Generali Concilio esset reservatum. Quam difficile sit Synodos cogere, multam habemus experientiam: obstat illis Principum æmulatio, falla Ratio statûs, Interesse politicum, hominum denique mores, & temporum vitium; ut benè *Nazianzenus* dixerit: *Vix Concilii finem lætum faustumque expectari posse, nec depulsionem malorum magis, quàm adcessionem & incrementum habere.* (1) Ultimum certè Tridentinum quàm ægrè, quantisque cum turbis peractum sit, recens historia novit. Indubitata nihilominus fide tenendum est, quidquid à Generali Concilio, eoque legitimo declaratum, definitumque scimus; id tamquam *infallibilem*, irreformabilemque *veritatem* suspiciendum esse. Ejusmodi nim. Synodus *universalem* repræsentat Ecclesiam; in quam proin *error* redundaret, contraque Christi promissum, *Portæ inferi* adversus eam prævalerent. Aut si dicundi

Juris

(1) Apud *Steyaert* in Theol. Expurg. tom. 1. Disp. 19. num. 2.

Juris suprema autoritas Concilio non adest; quare *Lutherus* ad *Concilium* adpellavit? Rudat, clametque *Calvinus*, Synodos Patrum, esse *Conventus Asinorum*: de iis tamen jure dicimus, quod *Virgilius* de Musarum collegio:

Mentis Apollineæ vis has movet undique Musas:
Divinæ hos Patres:
In medio residens complectitur omnia Phæbus. (m)
Numen.

XV. Sed quia, ut præmissum est, Concilia non *semper* convocari possunt; providit DEUS alterum semperque præsens medium, quò motæ frequenter in Ecclesia (in qua oportet esse hæreses & schismata) controversiæ valeant complanari. Post tempora Apostolorum, per 325. annorum lapsum, usque ad Synodum *Nicænam I.*, nullum Generale Concilium in orbe fuit; atqui damnatæ tamen sunt interea hæreses *Marcionis*, *Montani*, *Novatiani* aliorumque: habuerit ergo Ecclesia, cui in determinandis Fidei morumque Dogmatis Dictatura competere. *Petro*, ejusque successoribus dixit Christus: *Pasce oves meas; tibi dabo claves regni cælorum; super te ædificabo Ecclesiam meam; rogavi pro te, ut non deficiat fides tua; tu conversus confirma fratres tuos.* Hanc extra Concilium, Romano Pontifici *Infalibilitatem* semper adseruit Ecclesia; usque dum quidam in *Galliis* & *Belgio*, contrariam opinionem *Romanis* opponere cœperunt, tunc cum hos in se aliquid peccasse existumârunt. Putes, vindictâ id agere. Sub *Alexandro VII.* visum est, Romæ in *Legatum* *Galliæ* peccatum esse: *Parisienses* igitur *articulos* ediderunt, in quibus infalibilitatem Pontificibus abjudicarent. Non ita pridem sub *Innocentio XI.* consentire *Romani* noluerunt extensioni Juris in *Gallia*, quod *Regaliæ* vocant; idemque fecit *Conventus Cleri Gallicani* &c.

XVI.

(m) In Lib. Epigram. 13.

XVI. Atque hæc est *Cathedra*, ex qua Pontifex loqui vulgò dicitur: dum hic nimirum tamquam summus Ecclesiæ Pastor & Rector, adsumpta authoritatis suæ plenitudine, definit quidpiam, obligans Ecclesiam universalem ad sic credendum, agendumque. Ligneæ verò cæcodoxorum in hanc Cathedram est cantilena; quasi ex ligno eam Luci cujusdam divini atque vatidici excisam fingeremus. Igitur aliud non est, quàm *authoritas Petro collata*; quemadmodum *Cathedra Moyfi* (super quam Christi adserto scribæ federunt & Pharisei) *authoritas illius erat*, quâ Synagoga prædita manebat. Non tamen omnia, quæ Pontifices *declarare* possunt, tamquam ex *Cathedra* pronuntiata censentur: multa siquidem ut Doctores vel Pastores *particulares* tradere valent, etiam in *Decretalium* forma, quæ inconcussam veritatis authoritatem non habent. Ubi neque urget tunc Pythagoricum illud: *Apbtos Epba*; aut illud Augustini: *Româ rescripta venerunt, causa finita est*.

XVII. Hi ergo sunt Cardines, in quibus Divinior scientia securè vertitur: habet nihilominus alia porro adminicula, quæ illi magnam lucem, splendorem atque verosimilitudinem conciliant. Sunt ea *Theologorum* atque *Jure Consultorum* *authoritas*; *Historiæ* sinceræ notitia (quam *Ars Critica* excolit) & ancillantis demum *Naturalis Rationis* obsequium: de quibus plura differere heic nolumus, quærenti tamen respondere parati sumus. Jam postquam soleas in atrio adtrivimus, in ipsa Divinitatis adyta, & Sancta Sanctorum, Bonô Deô, intramus.

DE

II. DEO IN SEIPSO SUBSISTENTE.

I. **D**EUM nominamus; quod quale *Nomen* sit, ignoramus. Panonymus DEUS, simul & Anonymus est:

est: (n) *omne* nomen sibi vendicat, & *nullum*; quia nec omnibûs, æque ac nullo effari ipsum potes. At, cur tamen *DEUM* adpellamus?

Neu fortè ignaro novitas tibi Nominis obstet;

Disce, quis iste DEUS, curve vocetur ità. (o)

Multa nomina Scripturæ S. ipsi adtribuunt, ut hoc unum explicent, quid *DEUS* sit? Fortasse illud in Hebræo Genes. 17. v. 1. *Saddai* (quod *Sufficientissimum* exponere licet) proximè adcedit ad Latinum: *DEUS*? Neque enim (ut vulgaris habet opinio) derivari credendum est à Græco: *Theòs*, aut *Theoréo*, quod est *Speculor*: (p) sed stante hac cum Græco paronomasia, originem quidem cum illo habuit in *Babylone*, proprietatem tamen in *Latio*; indèque *DEUS* dicitur, quòd *ipsi desit nihil, ipse verò det omnia*. Omnes enim *Latinae Linguae* socios (Augustino teste) (q) *cùm sonus iste: DEUS, tetigerit aures eorum, movet ad cogitandam excellentissimam quamdam immortalémque naturam*.

II. Non est tamen hoc Nomen *ex propriis ità proprium* Deo, ut non aliis sive jure, sive injuria tribuatur: est porrò aliud, quòd cum enuntiaveris, non intelliges tu, Deo tamen Deum ipsum, quantus quantus est, proloquendò significas. *Tetragrammaton* illud est, *Jebeva*; ab eoque probabiliùs indistinctum, quò se ipsum nominavit *Exod. 3. & 6. Cap. Eje ascer eje, Ero, qui ero*, seu per hebraïsmum: *Sum, qui sum*. Unde nec nomen hoc absolute *Anecphonton*, aut *Aphrason*, h. e. ineffabile ac indicibile fuit: quamquam (si summum Pontificem exceperis) Hebræis enuntiare illud, religionis causâ, permisum non erat; ob quod non paucis ea obhæsit opinio, Nominis illius eloquutionem Judæis fuisse prorsus ignotam:

(n) Dionys. de D. N. c. 5. (o) Ovid. L. 3. Fastor. (p) Vid. Valentia tom. 1. q. 1. p. 1. & Tanner Disp. 2. de Deo q. 1. dub. 1. (q) S. Aug. L. 1. Doctr. Christ. c. 6.

tam: ut à gentilibus propterea riderentur, quòd Deum colerent, cujus nomen nescirent; de quo Lucanus: *De-dita sacris Incerti Judæa DEI.* (r)

III. Veritas de *DEI* alicujus *existentia* tam in edito posita est, ut quisquis vel luscò gaudet oculò mentis, non conspiciere eam omnino non possit. Sive Faunum fingas, sive Satyrum, sive alium *semibovémque virum, semivirúmque bovem*: (s) modò homo sit, Deum ignorandò *inexcusabilis* est. Fuerunt tamen, & etiamnum sunt homines; qui, quòd Deum suum vel ventrem, vel sub ventre constituerint, nullum se ipsos præter, DEUM esse, irritò conatu persuadere sibi voluerunt; & Deitatis meridie pressi, per infinitam scaturiginem sese seminantium caussarum, tamquam virgulta nemorum, latebras captavere: Sed persequitur eos, & illo saltu veluti lepores abigit *Ratio naturalis*; per quam *demonstrari* Deum posse, gratis negat *Petrus de Alliaco* Cardinalis. (t)

IV. Sed, nec ij veniam ignorantia suæ impetrare digni sunt, qui cùm Deum esse cognoscant, Deitatis in eo, qui DEUS non est, venerantur Majestatem. Nil enim stultius excogitari potest, quàm colere id, quod ipse feceris, cujusque tu ipse Deus quidam fabricandò effectus es: aut adorare homines, quibus ab hominibus aliis statuta est Apotheosis: si enim alteri Divinitatem donare potuerunt, cur in se tam parci fuere, ut illam non prædceperint ipsi? Ceterum, quòd *primus* idolorum artifex fuerit *Belus*, colligimus ex Sap. cap. 14. v. 15.

V. *Calvinus*, graphicus ille primæque notæ scurra, Ethnicorum amantior, & de ipsis præ ipsis sollicitus, quò Fidelium erga pias Imagines cultum prostitueret, & fornicationis cum idolis infimularet; omnes nervos eò intendit, ut evinceret, Ethnicos non *simulachra* ipsa, sed

Numeri

(r) L. 2. Pharsal. (s) Ovid. L. de Medæa. (t) Tom. 1. q. 3. art. 2.

Numen in ipsis adorasse, nec tamen reatum, & sacrilegij reprehensionem evasisse: (u) atque adeo Catholicos, se non simulachra Sanctorum, sed Prototypa venerari distitantes, ab Idololatriæ adspergine non liberari. At mentita est iniquitas sibi; cui fidem detrahit centuriata testium & sacrorum, & prophanorum antiquitas.

VI. Gentiles porro *Divinitatis* luculentissimi nobis Atheos contra, *testes* existunt; quod tam amplas de ipsa ideas sibi formabant, ut nisi syderum instar eam *multiplicatam* existumarent, indignè se abjectèque de illa sensuros putarent. Laudem illis Divini Entis cognitio, vituperium adcumulavit plurificatio. Tam *Mon-Archæ* DEUS est, ut potius non sit, quàm *Poly-Archæ* patientiam habeat.

*Nulla fides Regni sociis: omnisque Potestas
Impatiens consortis erit.* (x)

Quamquam autem ipsa DEI, ceu *Summi Boni*, notio Deorum *Aristocratiam* patenter expugnat (quod enim *Unum* non est, *Summum* esse non potest) ea tamen Demonstratio, quam *Venerabilis*, atque à *Subtili* Divinarum rerum vestigatione commendatus *Doctor* (y) ab *Ente* duxit *Necessario*, meritò fortissima omnium judicatur. Si nempe *plures* cum Gentibus, aut *duos* saltem cum *Gnosticis*, *Mariconitis* & *Manichæis* &c. Deos esse dicatur; necessarium est, ut *infinitos* actu existere concedamus. Nihil DEUM, quò minus omnem transiliat numerum, circumscribere posset. Aut, si aliquando nati sunt Dii, cur non hodieque nascuntur? Nisi fortè Jupiter senuit, & parvus in Junone defecit, & Minerva incanuit, antequam foecunditatem in partu exereret?

VII. Ceterum *Generationem* omnes, qui Christiana professione censemur, in Deo adoramus, *natúmque*
B DEUM

(u) L. 1. Instit. c. 11. §. 9. & 10. (x) Lucan. L. 1. Pharsal. (y) Scotus in 1. d. 2. q. 3.

DEUM de DEO latricè colimus: quæ Generatio cum non sinè mutuo inter utrumque amoris complexu facta sit, *Tertium* ipsis, Divinitatem ex æquo concludens Suppositum (quod *Divinum Pnevma* dicitur) Spiratione adcescit. Neque hac tamen trinæ Hypostaseos numeratione aut Deitatem partimur, aut plurium, infinitorumve Deorum (ut in Gentilium Numinibus contingere necessarium foret) copiam seriemque statuimus. Ita Trinitas per consertos & connexos gradus à Patre decurrens, & Monarchiæ nihil obstrepat, & Oeconomici statum protegit.

(2) Non igitur talem Monarchiam DEI agnoscimus, qualem Praxeani, & Patripatitæ; non talem, qualem Sabelliani & Sociniani. Quòd verò in plures Hypostases non excurrat Divinitas; neque Pater plures Filios, neque uterque alios aliosque spirare Spiritus valeant; ipsius Geniti, Spiratque infinita perfectio, ac totalis sui Principii adæquatio completioque, naturalis est ratio.

VIII. Sed, quid porro hic DEUS? Hic tam unus & unicus? hic nihilominus trina Personarum proprietate discretus? Oceano scrobem fodere Puer potest; etiam angelus, si puerum induat. At quis scrobi infundet Oceanium? Nemo. Frustra fatigaris Magnum mundi ingenium, *Augustine!* Non esset DEUS, DEUS, si Deum caperet Augustinus? Quid ergo dicemus noctuæ, ubi cæcutiunt æquilæ? Tacebimus? Utique satius. Nam *Te decet hymnus in Sion*, h. e. *tibi Silentium, laus in Sion.* (a) Propterea Negative solum cognosci Deum posse, statuit Doctor Angelus; etiam affirmative, Subtilis. Uterque benè; quia utrumque prior docuit D. Dionysius. (b) Ii (quos Scolasticos vocant) DEUM tam physice, quam metaphysicè considerant, & utrovis modo varia de ipso adfirmant. Atque imprimis *Ens*, Deum esse dicunt, non quale-

(2) Tertull. L. advers. Praxeam c. 8. (a) Ità Hieronym. ex Hebræo (b) L. de Theol. myst.

qualecumque sanè, sed *per essentiam*, h. e. non habens *tale*, aut *tale* esse (quale creaturæ ab ipso adciunt capione exigua) verum *ipsum*, totumque habens ESSE, illudque (ut divinè dixit Dionysius) *in se*, atque *ex se ipso formaliter*, *incircumscriptè*que præadciens. (c)

IX. *Substantia* dehinc Deus est; non quòd accidentibus quibusdam, & qualitatibus *substet* (ut ineptè confinxit Joan. Poncius) dicente Augustino: *Nihil accidens in Deo, quia nihil mutabile, aut amissibile*: (d) sed quia per sese existens, nulli hæret, nullaque subnixus basi, *mole sua stat*. (e) Maluerunt propterea Ss. Patres Deum, dialecto Platonica, *Supersubstantiam* adpellare; quò infinitum ipsius à creaturis recessum indicarent. Nonnullis Philosophorum immanis isthic error obhæsit, ut Deum, *Mundi substantiam* dicerent; ab aliis *Archæum*, *Spiritumque mundi* vocatam. Eundem stultitiæ funem duxit inter Christianos *David de Dinando*, & *Almericus*, homo Gallus, à Concilio Lateran. sub Innocentio III. condemnatus. Quorum Sycophantiam postremis hisce temporibus infelici Anastasi donavit *Benedictus è Spinoza* Amstelodamensis in sua, quam vulgaverat, *Ethica Part. 1. de Deo*; cuius Systematis, Atheismo plenissimi, princeps est hocce adsertum: *Unica in rerum natura est substantia, & DEUS est illa unica & universalis mundi substantia*. Sed

Spinozæ Hellebori multò pars maxima danda est: (f) *Nescio, an Antyciram ratio illi destinat omnem?*

Si enim Deus, unica est in natura corporearum rerum substantia: nihil ergo de novo productum; cum nihil, quidquid est substantiæ, à Deo sit distinctum. Igitur & Spinoza (*substantia utique superciliosè cogitans*) ab æterno fuit, immò DEI substantia fuit. Atque adeò etiam

B 2

sub-

(c) De D. N. c. 5. (d) L. 5. de Trinit. c. 4. (e) Virg. L. 1. Æneid. (f) Horat. L. 2. serm. Sat. 3.

Substantia Asini, diaboli, latronum, omniumque stultorum, idem cum substantia, ipsaque substantia DEI est: Rursusque substantia Asini, diaboli, latronum, stultorumque omnium idem cum substantia, immò ipsa Spinozæ substantia est &c.

X. Est autem DEUS, Substantia *vivens*. Adsertum hoc juramentò DEI ipsius firmatum est: *Levabo*, inquit, *in cælum manum meam*, & *jurabo dexteram meam*; *dicam*: VIVO! (g) Vivere porrò (quod est se ipsum ad operationem movere) summa, ultimaque entis perfectio est: DEO igitur tam proprium, immò tam essenziale, quàm, ut primum sit movens, necessarium est. *Neque est illi aliud esse, aliud vivere*; (h) contrà quàm vivunt alia omnia, quorum *actualis* vita, ab ipsorum substantia reali distinctione sercernitur. Non tamen vita hæc *actualis*, ipsam DEI Essentiam attingit, sed ab extra illam ceu Proprietas quædam attributalis comitatur. Tantum abest, ut (quod Thomistæ docent) *Intelligere actualissimum* ea sit ratio, quæ DEUM ultimò ab omni non DEO distinguat.

XI. *Incorporeus* adhuc, DEUS esse debebit; quia *Spiritus est*. (i) Gaudebat hac prærogativa, quousque in *Spiritu* adorabatur. Sannas Gentium passa olim est *Hebræorum* fides, quam vacuare volebat amara identidem interrogatio: *Ubi est DEUS eorum?* (l) Quam dum moleste *sensus* ferebat, iterum, iterumque Deos sibi, *corporea* mole compactos, ædificarunt: eam tamen insaniam ingeniosâ DEUS miseratione sanare volens, *carnem* sibi tandem circumposuit, ut eo amictu fidei, nimis à sensu pendenti blandiretur; suum quadamtenus Decretum interpolatione consaucians, quò dixerat: *Non permanebit Spiritus meus in homine, quia caro est.*

(g) Ità vertunt LXX. illud Deuteron. 33. (h) S. August. L. 8. Civ. c. 6. (i) Joan. 4. (k) Psal. 133.

est. (m) Equidem *Seleuciani*, *Hermiani*, & *Audiani*, quod DEO *corpus* adfingerent, eum non *incarnatum*, sed *concorporatum* dixere, non reputantes, DEO *imensum* potius (quod *concorporari* non valet) si habere posset, adtribuendum *corpus* esse. Ægyptus quoque ab anno 393. crassi hujus erroris amplius, quam Nili exundatione perfusa est, Monachis, tam Literarum vacuis, quam rustica simplicitate turgidis, summâ pertinaciâ defendentibus eundem. *Homo*, inquebant, *imago DEI est*: igitur *hominiformis* est DEUS, *corpore* pariter & *anima* præditus, & *andropomorphin* præferens. ô Sutores, culeo DEUM influentes! ô artifices, ossea DEO ad vitam instrumenta fabricantes! In hanc utique Sycophantiarum abyssum prolapsam negamus, sæcundi Sæculi Miraculum, *Septimium Tertullianum*. DEO is *corpus sui generis* dedit; sed *Praxeam* perurgens, Verbum, non *imaginationem* quamdam esse, demonstrare studebat.

XII. Sed nihil magis sibi vendicat, nihilque magis DEUS est, quam ipsum *Existere*; adeo, ut quamquam inutilem æstimemus illam *Schola* Quæstionum: *Quodnam Prædicatum sit, DEUM ultimò constituens, & ab omni non ipso distinguens?* (neque enim Distinctionem ullam *actualem* intra *essentialia* DEI cognoscimus) hoc solo DEUM ab omni, quod ipse non est, distare, pro modulo nostro credamus, quod *existat necessario*, atque *non existere* minimè possit. Istud nim: *Esse*, inter *alia DEI bona antiquius* est, atque *fons & scaturigo* cæterorum, ut divine dixit Divinus ille *Dionysius*. (n) Quod altius repetens *Seraphicus*, & *Ecclesiæ* judiciò, *Mirabilis* Doctor, ita rationem texit: *Quia ipsum ESSE purissimum non occurrit* (intellectui) *nisi in plena fuga NON ESSE, sicut & NIHIL, in*

B 3

plena

(m) Genes. 6. (n) De D. N. cap. 5.

plena fuga ESSE. Sicut igitur omnino NIHIL, nihil habet de ESSE; sic econtra ipsum ESSE, nihil habet de NON ESSE, nec actu, nec potentiâ, nec secundum veritatem rei, nec secundum estimationem nostram &c. (o) Verbô: Ex ipso sui ESSE præadipit, quidquid esse, haberéque potest, DEUS. Est ergo omnis potentiæ actualitas, plenusque actus: est DEUS potentiâ *nihil*, actu *omnia*: est omnis nihili vacuus, impossibilitatem habens cum nihilo; denique ipsius nihili *nihil* est, ad nihilum redigens, totâque omnitudine sua evacuans *nihil*. De quo acutè noster P. Bonav. Baro L. 1. Epigr. ESSE inquit,

In SE SE redit, & reduci complectitur ulna

Omnia, cui solum quippe *deesse deest*.

Itque reditque vias, simili pedis ESSE recursum:

Illud idem sibi par, est simul ESSE suum.

XIII. Atque istud est Pelagus, unde quidquid boni, pulchri, perfectique decoris Divinitas habet, profluere necessum est. Quod enim ita est, ut ipsum totumque sit ESSE, nihil etiam magis à se, ac per se sit, quam ipsum *esse*; necessarium est, DEUM neque ex nihilo, neque ab alio esse, atque adeò *Esse primum* fore. Ipsum autem *esse*, semper carens est *non esse*: nec ergo esse incœpit, nec esse desinet, sicque perfectè *æternum* est. Æternum porro vitam, quam habet, haberéque potest, totam simul actu perfectèque possidet. Igitur nulla in DEUM *mutatio*, aut vicissitudinis obumbratio cadit; nulla pariter ei de novo succedit operatio, nulla intellectio, nulla volitio: *Actus* ergo *purissimus* est, possibilitatis habens nihil: cum omne possibile, aliquid habeat de *non esse*. Atque hoc ipso in omni perfectionis genere (quam ex
D. An-

(o) Tom. 7. op. part. 3. Itiner. & ment. in DEUM cap. 5.

D. *Anselmo* (p) simpliciter simplicem , h. e. *melio- rem ipsam , quàm non ipsam* adpellant) *Infini- tum* esse DEUM oportebit ; nullisque adeò five quoad *substan- tiam* suam , five quoad *locum* circumseptum limitibus. Quia denique nihil in se habet , nisi solum , totumque *esse* , cum alio *esse* sociari , *componique* non patitur : consequitur ergo , *Simplicia* in eo esse omnia , *simplex Esse* , *simplex Posse* , *simplex Velle* , *simplex Nôsse*. (q) Hæc itaque *Fruticum* (uti D. Perfectiones vocat *Dio- nysius*) ex DEI Substantia excrescentium Oeconomia est , atque analysis naturalis. Quid porro de iisdem *credi* oporteat , quidque *disputare* , h. e. diversum putare , sal- vâ orthodoxyâ integrum fit , jam ordine ponimus.

XIV. Illud imprimis sancte profiteamur , tantæ DEum Perfectionis existere , ut non alio , quàm Luciferi exem- plô , Lutheri è secta prodeuntes *Indigetati* , seu *Deifi- cati* , æquare se illam posse , blasphemârint. Sed , *quis in nubibus* , quis ex illis nebulonibus *aquabitur Domi- no* ? Idem ipse infinitum chaos firmabit se inter , & *Quintinistas* , qui in ipsam DEI substantiam , unde olim exiissent , reversuros se , atque *physicè* transmutan- dos confidebant. (r) Nec ab istis secernitur illud Sor- bonæ abortivum , *Almaricus* (a. 1204.) omnes creatu- ras *formaliter* de DEO prædicari posse , stultissimè ad- firmans. Non sic impii , non sic ! Solas ille perfectio- nes in se reapse , formalitèrque tenet , quæ *simpliciter sim- plices* existunt ; quæ verò in creaturis consortium quod- dam *imperfectiōis* admittunt , eas *eminenter* solum , aut *virtualiter* continere credendus est.

XV. Quamquàm autem quævis DEI perfectio pro- priam in suo genere *infini- tatem* explicet , *numerô* ta- men *infinitas* adserere non convenit : quin si numerô

B 4

infi-

(p) In Monolog. c. 14. (q) Boëtius L. de Trinit. (r) Vid. Lindanum in Dubitatio dial. 2.

infinite existent, jam nulla *infinite perfecta* foret; cujuslibet enim perfectionis *intensiva*, ut ajunt, infinitudo, *extensivam* quamcumque, numeralemque infinitatem prævertit, atque compensat. Sicut namque in ipsa substantiæ suæ *solitudine*, ac plurificationis impatiēte *unitate*, *Entis & Substantia pelagus est infinitum planè atque interminum*: ita servata quoque Perfectionum certa, *determinatæque* discretione; *Ens* nihilominus *infinite perfectum* credi debet, & adorari.

XVI. *Duas* igitur in DEO *totales*, & *adequatas* Perfectiones duntaxat agnoscimus, *Intelligere* scilicet ac *Velle*; in sua tamen dualitate ita fecundas, ut *infinitas* alias, ab se *indistinctas* complectantur eminenter. Illas porro tum à DEI *substantia*, tum à se *invicem*, tum ab *Hypostasibus Divinis* ea Distinctione secerni dicimus, quæ à præcipuo illius vindice (Venerab. Scoto) *Formalis ex natura rei* adpellari consuevit. Adprehenſa hac solâ, adtributa DEI distinguendi methodo, quasi filio Ariadnes, ex plurimarum, quæ hac in re sese involvunt, difficultatum labyrintho evadere licet. *Mediotutissimus ibis*, dicebat ille. Suspenſo pede ambulandum, ubi amica lapsui, lubricitas insternit viam. Utrunque offendes, si aut *nullam*, aut *excedentem* in DEO distinctionem feceris. Offendit *Aëtius*, *Eunomius* & *Arius*, qui *mentalem* etiam distinctionem excludentes, naturalem illam intellectûs nostri extinxerunt virtutem, quâ, ex Philosophi pronuntiato, *valet adunata dividere, & divisa adunare*: Solam ergo *Nominum* diversitatem statuerunt. Offenderunt pariter *Gualterus*, *Abbas Joachim*, *Gilbertus Porretanus*, *Gregorius Palamas*, *Episcopus Thessalon.*; cum superstitibus adhuc *Socinianis*, inter ea quoque, quæ *absoluta* in DEO sunt, *realem* distinctionem confingentes. *Mediam* igitur, atque omni *cognitione* nostra *antiquiorem*, Scotus distinctionem

nem sanxit, (non sanè ab se primùm statutam, sed subtilitati suæ, quâ peruestigare illam, felicitèrque de- tegere posset, olim reservatam) talem utique, quâ & à DEO averruncaret *Quaternitatem*, & *credibilem* red- deret *Divinarum Processionum originem*. Quâ enim ratione, aut via *persuaderi* sibi *Fides* nostra patietur, nisi *aliud reapse*, *formalitèrque* sit *Essentia*, aliud *Pa- ternitas*, Filio communicari generatione sua *Essentiam*, non communicari à Patre *Paternitatem*? aut quo pa- tto credemus, Filium generari *per Intellectum*, non *per Voluntatem*, Divinum verò Pnevma spirari *per volun- tatem*, non *per Intellectum*, si nulla porrò in velle, atque Intelligere DEI à *parte rei* cadat *Distinctio*? At- quin utrumque, quod præmisimus, *credere* nos jubet orthodoxia; quam explicuere nobis & Conciliorum Decreta, falli nescia, & consentientia SS. Patrum testi- monia. Descripta sunt ea de Mono-Traide credenda mysteria, non hercle! prout in syncipite nostro absol- vuntur cogitatu; sed eo prorsus modo, quò nullò ex creatis cogitante intellectu, in sese ipsis constituta sunt ab æterno.

XVII. Fuerunt tamen homines (& sunt hodieque) qui aut invidiâ, aut magna incogitantia *obsequium*, quod suæ adsertione *Distinctionis* Scotus exhibuit *Fidei*, in malam partem adcipientes; eodem ipsum, quò Gilbertus Porretanus percusus fuerat, Rhemensis Concilii ful- mine prædamnatum esse, reclamante nequicquam veri- tate, nullòque bonæ philosophiæ locò relictò, statuere, præfractè tueri, atque aliis, veluti dogma quoddam apo- dicticum, persuadere conati sunt. Sed, quoniam ejus- cemodi aut sæva Erynnis in præceps, atque in præcipi- tem censuram egit, aut navigio, Antyciram destinato, remiges additi sunt: eò pronius ignoscendum illis est, quò luculentiùs hanc ab Scoto præsumptionem amolitus

est vir, ipsi Scoto nullo gradu consanguineus, atque adeo testis minimè perhorrescendus, R. P. *Joan. Bapt. Ricciolus*, ex inclyta JESU Societate Theologus, in *Tract. de Distinct. cap. 16. n. 195.*

XVIII. Sed illam comitatem, atque in interpretando Oeconomiam, quâ erga Scotum usus est *Theophilus Raynaudus* (celebre inter Criticos nomen) mirari satis non possumus. Misericordiâ motus vir hic Gallus, atque cacodoxiarum Subtili Doctore à *Vasquesio*, aliisque impactarum, oppidò pertæsus, solemniter protestatur, Gilbertini erroris calumniam ab Scoto invictè se propulsare; quòd *certum* esse existimet, eundem Doctorem per Distinctionem formalem, aliam non intellexisse, quàm eam, quæ per intellectum cum fundamento, ut ajunt, in re, fieri posset. Ità ille in præclaro alioqui opere *Theologiæ Naturalis &c. Dist. 6. Quest. 2. art. 1. n. 66.* - - - *Diſ te, Raynaude, Deaque, Verum ob consilium donent tonsore &c.!* (s) Veneramur manum, tam fortem Scoto defensionem exarantem: nisi fortè nimium adfectionis in eum *Pathos*, aciem tuam, aliàs tam acutam, non parùm obtudit, ut non videris, quod in plena meridie conspexere oculi eorum, *Quorum militiam, utraque Scotus habet?* (t)

XIX. Acies porrò Perfectionum DEI ordinatissima ità consistit. Vexillum prima erigit *Infinitas*, quæ omnem ab DEI *Substantia*, *Operatione*que circumferentiam tollit. Frustra utrique columnam posuit *Conradus Vorstius*, Steinfurtenſis antehac Præco, mox Universitatis Lugduno-Batavæ Professor, & Calvinistarum Hercules, cum Divinis Perfectionibus, quasi monstris pugnans.

XX. Priori stat proxima *Incomprehensibilitas*; quod namque *Infinitum* est, *comprehendi* nullatenus potest: cum

(s) *Venusinus* L. 2. sermon. Sat. 3. (t) *Ovid.* L. 4. *Fa-*
stor.

cum omne, quod comprehenditur, cognoscentis cognitione finiatur; quam regulam sibi ipsi scripsit ingenium mundi, Augustinus, frustra *Theoptican* ad maris exercens littus. Ad pontum ergo supericium posuit Augustinus: ad *Hellespontum* illud sibi sumpsit *Eunomis*, Cyzicorum Episcopus, æqualem sibi, Deoque de ipso DEO adtribuens cognitionem; hanc stropham edoctus à Magistro suo *Aerio*, dicente: *Tam DEUM intelligo, quam me ipsum!* Frustra ad conspectum hujus Solis conscenditis aquilæ: *Ascendit DEUS super Cherubin & volavit*; Psal. 17. Ipsos Cherubinos (quos *Theoptica*, h. e. DEUM cognoscentia Supposita, Augustinus dixit) supergreditur, avolans & transvolans perniciosissime ab ipsorum intuitu, omnem fallens oculum, nullamque pervidendi sui relinquens parallaxin. (u)

XXI. *Invisibilem* etiam, DEUM nominavit Apostolus; quod *nulli* creaturæ tam pellucidos *natura* oculos dederit, ut absque *ultioris Luminis* adminiculo illum, *sicuti est*, videre valeat. Vidit tamen *An. 1311*. Belgium homines, *Beguardos & Beguinas* (quos & *Dulcinistas, Fratricellæque* adpellant) vidit & Hispania cothurnatum Theologiæ Professore, *Joannem de Montefono*; qui cum se *Gnosticos, Videntésque* dicerent, *Intuitivam* DEI visionem hæreditate sibi transcriptam, & *natura* tabulis consignatam dicebant. Exoculavit illos fulmen, à Concilio Viennensi intortum. Nihil ex eo passi sunt *Scoti* subtiles oculi; quorum splendorem obfuscare conantur Theologastrorum aliqui, Fratricellorum hæresin adfingentes eidem. Quicumque estis; *Impostores* vos dixit vir, non sanè *Nostras*, sed hercle! *Vestras*, R. P. *Franc. Amicus*, Neapolitanæ, Græcensis, ac Viennensis Universitatis oraculum *tom. 1. Dist. 9. n. 197.* Ità est, *Scote Venerabilis!* laudet te
OS

(*) S. Gregor. L. 17. Moral. c. 15.

os alienum, extraneus, & non labia tua : qui usque adeo ab dicto errore alienum te probas , ut etiam adsereres, *non posse* DEUM tam excellentem condere creaturam, cui *coram intueri* ipsum, foret *connaturale*.

XXII. Tam *Magnus* est DEUS , ut *magnitudinis ejus non sit finis*, nulla peripheria, nullus locus. Implet tamen omnem locum *Immensitate* sua ;

- - DEUM namque ire per omnes Terrarum , tractusque maris , cælumque profundum, (w)

omnino credendum est. Noluit hæc credere Calvinus, noluit Crellius, noluit Vorstius ; *Substantiam* DEI intra solius Empyreï cardines, velut in carcerem compingentes. Paradoxum illis adparuit, DEUM existere *totum in toto* universo, & *totum* in quavis universi parte. Sed, quænam porro *ratio*, cur DEUS sit *ubique* ? Quisnam ad hoc respondeat melius, non parùm rixantur Scholastici. *Thomistæ*, quos dicunt, id inde conficere se adfirmant, quòd *ubique* DEUS operetur : alii frequentius defendunt, hanc deductionem eatenus bonam, atque *convincentem* non esse, quòd *formalis* non sit, h. e. non ducta *per locum ab intrinseco*. Est & aliud inter eosdem vitilitigium : an DEUS *actu* existat extra convexam mundialis machinæ superficiem ? Pluribus inficiari hoc adlubescit, invitis certè Doctoribus, *Angelico & Subtili* : (x) dudumque antea ejusmodi, *vaniloquos* dixit Magnus Parens, *Augustinus*. (y)

XXIII. Viva & Germana Divinitas nec de *novitate*, nec de *vetustate*, sed de sua veritate censetur : non

(vv) Virgil. L. 4. Georgic. (x) Prior id conceptis verbis docet Quodlib. XI. art. 1. Posterior in 1. d. 39. q. un. n. 34. (y) L. 11. Civ. Dei. c. 5. an forte substantiam Dei, à tantis locorum extra mundum spatiis absentem esse dicent ? Non opinor eos in hæc vaniloquia progressuros.

non alius ergo DEI census, quàm *eternitas*, quæ nec *veterem* ipsum, nec *novum* esse patitur. Novitas enim *initium* testificatur, vetustas *finem* comminatur. DEUS autem tam alienus ab initio & fine est, quàm à *tempore*, arbitro ac metatore initii, finisque. Subfurari hanc illi perfectionem ingenti sacrilegio adniscus est *Vorstius* cum *Socinianis*, successioni temporumque differentiis subdendò Eundem.

XXIV. *Æternitas*, parens est *Immortalitatis*, atque *Impassivitatis*. Frustra illam confodere gestiit *Petrus Gnapheus*, qui quòd *Trisagio* novam hanc stropham: *Qui passus es pro nobis*, addidisset, *Theopatriarum* author extitit. Longò hunc intervallò sequutus est *Andreas Musculus*, Lutheri ambactus, non alio modo redemptos homines dicens, nisi ipsius in Christo *Divinitatis morte*. Orthodoxè quidem dicimus: *Passus est DEUS, ac mortuus*; non quòd adversi quidquam Deitas tulerit, sed quia naturam, quæ *mortalis* fuerat, in unam ex suis adsumpserit Hypostasim, causata dehinc *Ideomatum* seu proprietatum, mutux adpellationis *communicatione*.

XXV. Gemella prioribus est *Immutabilitas*; quæ nec DEUM aliud de novo intelligere, nec aliud velle, denique nec aliud esse, aut operari facit. Quodcumque ergo *mutationis*, vicissitudinisque operibus illius intexitur; non in *ipso* certè, sed in *effectis* ejusdem inveniri necessum est. Sed, quâ ratione isthac Voluntatis Divinæ inobliquabilitas cum expeditissima ipsius atque solutissima *Libertate* consentiat? Secretum est, à nobis adorandum, ab Eo solo intelligendum. Quodsi tamen rem hanc sola Divini actûs *necessarii* diversa extra se tendentia, seu *terminatione* fieri dicamus, næ *credibile* hoc reddi mysterium existimandum est? Eo modo existimes, DEUM *eodem actu* modò Petrum negantem *odiis*-

odisse, modò pœnitentem iterum amavisse. Hoc modo benè dixit Ambrosius: Novit Dominus mutare sententiam, si tu noveris mutare culpam. (z) Benè pariter Augustinus: Mutatus est reus, mutavit Judex sententiam. (a) Erat ergo Petrus, dum in atrio Pontificis Christo anathema dixit, ipsemet æternæ damnationis anathemati suppositus, secundùm præsentem tunc injustitiam sui, justitiam verò DEI (quod Decretum conditionatum erat) esto secundùm æternam Prædefinitionem gloria ipsi æterna fuerit præparata, per Decretum absolutum &c. Audiat ergo Vorstius Augustinum pro hac causâ perorantem: DEUS, inquit, ad opus NOVUM, non NOVUM, sed sempiternum adhibet consilium. Non aliter adficitur, cùm vacat, aliter cùm operatur. Novit quiescens agere, & agens quiescere. (b)

(z) S. Ambros. in Lucam, refertur cap. Novit. de Pœnit. Dist. 1. (a) Serm. 109. de Temp. (b) L. 12. de Civ. DEI cap. 1.

DE
DEO ESSENTIALITER
OPERANTE,
SIVE
COMMUNICATIONEM SUI CUM
AD INTRA, TUM AD EXTRA, PER
INTELLECTUS VOLUNTATISQUE OPERA-
RATIONES MEDITANTE.

I. **S**I cæca Gentilitas Janum fingere potuit bifrontem, quòd præterita simul, futuraque respiceret; si Argum etiam Panopis, h. e. omnia intuentem
(quòd

(quòd centum oculos habuisset) adpellavit: cur non potius DEUM vivum & verum, totum *oculum*, & totum credamus *Intellectum*? *Primum Ens*, Philosophus *Mentem*, atque adeò *Primam Intelligentiam* dixit; eorum confutans insaniam, qui *omniscientiam* DEO abstulère, oculos eidem effodere conantes; non sanè, quòd videri se ab illis nescirent, sed quòd malè conscii lucem perhorrescerent: *Gentibus* peiores, qui *Solem* pro DEO coluerunt, ne saltem post occasum haberent, qui scelera, nefastósque adspiceret actus. Non debuisset autem *Vasquesius* gloriam suam tam infelici conspurcare *Critica*, ut diceret, etiam *D. Hieronymum* (in cap. 1. *Habacuc*) *minimarum rerum scientiam*, culicum, muscarum &c. DEO abjudicasse. Critices Postulatum est, textum contextu pensandum esse &c.

II. Est autem D. Intellectûs officium *duplex*; unum, quò ea, quæ DEI ad intra sunt, intuetur; alterum, quo illa, quibus extra DEUM vel *existentia* competit, vel *futuratio*, vel *possibilitas*, penitissimè speculatur. Est igitur *Essentia Primarium*, creaturæ *secundarium* cognitionis objectum. Quod porrò dixit Augustinus; *DEUM nihil extra se intueri*, (c) sic adcipiendum est, quòd rerum ab se creandarum *ideas* & simulachra (contra quàm artifex suevit humanus) non *extra se*, sed in intimis substantiæ suæ recessibus fuerit intuitus

- - - Nam cuncta superno

*Duxit ab exemplo: pulchrum pulcherrimus ipse
Mundum mente gerens, similique ab imagine
formans,
Perfectásque jubens perfectum absolvere partes.* (d)

III.

(c) L. 83. QQ. q. 46. (d) Boëtius L. 3. de Consolat. Philosoph. metró 9.

III. Cognoscit porro DEUS non ea tantum, quæ *absolutè naturalitèrque* futura sunt, sed etiam quæ *liberè*. Negavit hoc *Cicero*, neu videlicet hac scientia DEI (quam *infallibilem* fore, inficari non poterat) *libertatem* extinguere, concedere videretur: ita dum *voluit homines facere liberos*, fecit *sacrilegos*, ut ait *S. August. L. 5. de Civ. DEI cap. 9.* *Marcion* quoque, & *Sociniani* conjecturam duntaxat permiserunt DEO, quòd *dubitantis* sæpe, animoque fluctuantis in morem loquutus in scripturis legatur; non æstimantes, *ambiguum verbum*, FORSITAN, D. *Majestati non convenire*, sed *nostro tantum adfectu loqui*, ut *liberum servari arbitrium indicet*. (e) Non ergo hæc DEI *præscientia infallibilis* nostram ullatenus elidit, aut *præfocat libertatem*; ut commenti sunt *Wiclefus*, *Hutzius* & *Calvinus*. Dilemmation vero illud, ex quo *Calvinus* sibi cornua sumpsit, factus in omnem impietatem *protervus aries*, *frivolum est*.

IV. Ingens autem Diffidium hucusque *Scholas* divexat: in quonam medio DEUS ea, quæ *futura* sunt, cognoscat? Nemo negat, illis, quæ *absolutè futura* dicuntur, cognoscibilitatem à Divinæ Voluntatis *Decreto* adcedere, atque eadem per *visionis*, ut ajunt, *Scientiam* à DEO cognosci, contradistinctam à *simplicis Intelligentiæ* notitia, quæ in sola fertur *possibilia*. Sed, qualenam illud sit Decretum, determinare? hoc opus, hic labor est. *Antecedere* id omnem voluntatis creatæ determinationem, characteristicum, princepsque *Thomistarum* adsertum est, multo semper sudore, multorumque olim invidiâ, in ipso etiam orbis vertice, *Româ*, propugnatum. An ne plausibilis hæc Thesis rectò *alveo* è *D. Thomæ* profluat mente? dubitare hercle! *integrum*

(e) S. Hieron. in Jerem. cap. 26.

tegrum est. (f) Ii, quos *Scoticolas* vocant, vulnus, quod Thomistica Prædecretatione Libertati creatæ infligi pronuntiant, alio DEI Decreto (quod *Concomitans* esse contendunt) improbo labore perfanare & summa

C

con-

(f) Doctor Angelicus 2. d. 39. q. 1. art. 1. in ☉ ita loquitur: *Potentia voluntatis, quantum in se est, indifferens est ad plura; sed, quod determinatè exeat in hunc actum, vel illum, non est ab alio determinatè, sed ab ipsa voluntate.* Sancte Thoma! ab ipsa voluntate? DEUM immortalem! cur ergo Thomistæ dicunt hoc esse à DEO, voluntatem prædeterminante? Dicant, ais: quod volunt; *Voluntas Domina est sui actus* (1. 2. q. 9. art. 1.) & , *determinatio actionis in potestate liberi arbitrii constituitur.* in 2. d. 25. q. 1. art. 1. ad 3. Pol! nunquam loquutus est homo, ut iste *Angelus*. Nil adeo mirum, Reverend. f. P. F. Thomam Turcho, Magistrum Generalem Ord. Prædicat. Prædeterminationes dixisse, esse à mente D. Thomæ prorsus alienas. Certe hic tantus vir, cum in universali Capitulo Cædi celebrato A. 1648. Conclusionibus adesset, in quibus Hispanus Thomista, Prædecretationes, ut à S. Thomæ traditas, tuebatur, in hæc verba publice peroravit: *Fateor, esse doctrinam plurimum Thomistarum, sed à S. Thomæ longe aberrantium; quibus si mihi ostenderis S. Thomam alicubi favere, promitto tibi Magistrum.* Quæ verba Notarii publici manu consignata habemus, inquit Gabriel de Henao, ejusdem Academiæ Professor Theologus, in sua *Empyreologia* Prolog. 9. n. 35. Inde etiam Franco Aravio, ex D. Dominici familia, Salmanticæ Theologus (postea Episcopus Segobiensis) tom. 2. in 1. 2. q. 111. art. 3. dub. 6. n. 41. Prædeterminationes physicas adserit, *fallaci discursu confictas esse.* At etiam M. Joannes Vincentius, Vicar. General. ejusd. Ord. ob rationes à Claudio Aquavia S. J. Præposito Gen., per Card. Mardruchium A. 1599. 22. Febr., Clementi VIII, Summo Pont. exhibitas (sub quo Pontifice ab An. 1598. celebres illæ Disputationes de *Auxiliis*, inter PP. Didacum Alvarez, & Thomam de Lemos, & D. Dominici Ord. ac inter Gregorium de Valentia, Arrubal & Ferdinandum de Vastida è Soc. Jesu, agitatae, & nonnisi sub Paulo V. An. 1607. finitæ sunt) Prædeterminationem physicam constantet rejecit; ut patet ex M. Petro de Ledesma, ejusd. Instituti Summo Theologo, in *Op. de Auxiliis D. Gratiæ* Art. 1. 2. 3. 11. 12. & 17.

contentione animi student. Quibus luculente adstipulatur cum S. Augustinus (*L. 1. ad Simplician. q. 2.*) dicens : *DEUS, ut velimus, & suum esse voluit, & nostrum* : tum D. Chrysostomus (*Homil. 12. in Epist. Hebr.*) in hunc modum statuens : *Non antecedit (DEUS) voluntates nostras, ne ledat arbitrium nostrum.* Sed, undenam hanc *coincidentiam* repetunt? Plerique quibus *Mastrius*, veluti alter Pythagoras, illud capistrum iniecit : *autos epha*; hoc deducere adlaborant ex *Continencia eminentiali* voluntatis nostræ in Divina. Falsus est insignis Theologus, *Fasólus S. J.*, non deesse *subtilitatem* ejuscemodi cogitatu; sed caussantur alii, Scotistis etiam consanguinei, nunquam hoc satis explicatum esse usquemodo! *Dies diei eruare* intendit *verbum*; & ecce! *nox nocti indicat scientiam*! Quid igitur? Per plana nos incedere credimus, *Decretum* DEI non distinguendô ab ipsius *concurso*; qui uti certò voluntatem nostram *comitatur*, ita & facit, ut actus ipsius *concomitanter* decernatur.

V. Est adhuc aliud præclarum Theosophorum Genus, qui *Visionem* inter, *simplicemque Intuitum*, tertiam in DEO Scientiam (quam propterea *Mediam* dicunt) non sine adplausu distinguunt. Ajunt hi, Libertatem nostram consauciandam graviter fore, si DEUS, antequam *exploret* per dictam Scientiam, quid homo in tali, vel tali statu suapte sponte acturus sit, *absolutè* aliquid ab homine agendum decerneret. Adsertio hæc prorsus cum *orthodoxia* cohæret (nec enim *similem* olim statuerunt *Semi-Pelagiani*) quòdque captu facilis, & ad suadendum est peridonea, multi amabilitatem ejus amasii procantur. Nobis, qui fortitudinem potius, quàm melleam venustatem lectamur, non placet eam *Jungere connubio stabili, propriamque dicare.* (*Virgil. 4. Aneid.*) Non habet *dotem certo sibi constitutam*; quia

quia Scientia est absque *certo objecto* ; immò propterea neque *Scientia* est , quæ non nisi ab *infallibili* objecto mensuram habet. Antequam nim : DEUS aliquid *decernat* , nihil *fututum* est : per consequens ante voluntatem DEI , nullius futuri certa haberi potest notitia. Illud autem constat ; dum enim DEUS Tyrriorum v. c. Sidoniorumque, *sub conditione* miraculorum Christi ab ipsis videndorum , conversionem prævidit ; ea videri ab ipso non potuit ut *determinate* futura ex *semet ipsa* : qua enim ratione effectus *liber* illa fuisset , & non potius *necessarius* ac *naturalis* ? Debuit igitur prævisa fuisse , ut futura ab aliqua causa , eaque *libera*. Non utique à sola *humana* ; quæ nullum effectum , independentem à *Divina voluntate* , habitura prævideri valuit (cum repugnet , effectum *creatum* , non esse à DEO) adeoque *simul* à *voluntate Divina*. Ergo falsum est , provideri aliquid à DEO potuisse futurum , *ante* suæ decretationem voluntatis. Alias sanè, SS. PP., dum hæreticos insectati sunt (qui DEI *Decreta* humanam præfocare *Libertatem* , blasphemârunt) nullo negotio eos repressissent , dicendo : *ante omne Decretum DEI* ejuscemodi effectus prævisos esse ut futuros. Atquin non ità fecêre illi Ecclesiæ Pædagogi : igitur persuasissimum habuerunt sibi , omne quod futurum est , à Divina id futuritionem suam adcipere voluntate. Quid enim aliud dixit Augustinus , nisi istud , dum rationem , cur aliquid futurum ignoret , hanc solam adsignat : *Ideo nescio ; quia , quid habeat hac de re voluntas DEI , me latet*. Illud me tamen non latet , sine dubio futurum , si hoc DEI *Voluntas* habet ? L. 26. cont. Faustum cap. 4.

VI. *Voluntas* DEI reapse *una*, multiplicitatem adcipit à suis objectis. Omnis autem *Voluntas* DEI , amor est ; cui summa *libertas* adest , non certè tamen ad-

versus *se ipsum* : amat nimirum *se necessario* ; nec perfecte se amaret , si *libere* , ea libertate , quam *contradictionis* , & *contrarietatis* in Scholis adpellant. Libertatem *ad extra* DEO abnegârunt *Wiclefus* , *Calvinus* , *Bucerus* , & *Spinoza*. Vindicavit illam rursus *Concilium Constantiense* ; Neque enim DEUM (ut Boëtius *Libertatem* DEI explicat , ipse planè non *liber* , sed *carcere* clausus)

- - - *Externæ pepulerunt fingere causse*

*Materiæ fluitantis opus ; verùm insita summi
Forma Boni , livore carens. (g)*

Si namque DEUS *necessario* ageret & *naturaliter* , faceret *necessario* quod , & quantum potest : potest autem hominem *necessitare* : ergo hic nihil ageret *libere* (atque adeò & *peccatum* DEO imputandum esset) potest insuper *se solo* agere , quidquid agit cum creatura : ergo jam hæc *nihil* ageret. Ergo neque *Spinoza* , neque *Calvinus* , neque *Wiclefus* aliquid in mundo egerunt : ergo nec ab homine , sed à *solo* DEO procreati sunt. Avete belluli filii DEI ! immò abscedite ad orcum maledicti filii diaboli !

VII. *Velle* DEI , est ipsius *Posse* ; Potest autem *omnia*. Abbreviare atque præscindere olim hanc DEO manum voluerunt *Seleuciani* , *Hermiani* , *Marcion* , *Petrus Abaillardus* , & tandem post *Wiclefum* *Calvinus* : contra hos oportet orare Symbolum : *Credo in Deum Patrem omnipotentem* &c. & fugatum est maleficio. Duplex porrò DEI Potentia esse creditur , *Ordinaria* una , *absoluta* altera. Risit equidem hanc distinctionem *Calvinus* , veluti *prophanum commentum* & *execrandam blasphemiam* ; sed non credidit Veritati , quæ dixit : *Potens est DEUS ex lapidibus estis suscitare filios Abrahe. Matth. & Luc. 3. Si petas :*
an

(g) Locò supra laudatò.

an DEUS possit plura, & meliora efficere, quàm fecerit? Respondet Augustinus: *Quidquid tibi vera ratione melius occurrerit, scias hoc DEUM fecisse potius, quàm non fecisse*: (h) quod quidem secundum finem, quem operibus suis præfixit, adcipiendum puta. *Renatus Cartesius* (cui à multis anagrammaticum hoc popissima inclamatur: *Tu scis res nature*) dixisse fertur, multa se aliter, si creationi adfuisset, dispositurum fuisse. O egregium DEI consiliarium! Fortè is etiam cum *Momo* fenestram in humano pectore aperiri præcepisset, ut cordis arcana patuissent? Cæterum, potest DEUS aliqua meliora reddere *accidentaliter*; quia quidquid est, *limitata* perfectionis est; atque adeo *augmenti* capax. Sunt tamen aliqua, quæ meliora & digniora reddi nesciunt. Sic *Unione Hypostatica* major altera fieri nequit; sic *Gratia Capitis*, quæ data est Christo, maxima est; sic denique de Matre DEI pronuntiavit Doctor Mariano-Seraphicus: *Ipsa est, quâ majorem DEUS facere non posset: majorem mundum facere posset DEUS, majus cælum facere posset DEUS; majorem Matrem, quàm Matrem DEI, non posset facere DEUS!* (i) consentiunt D. Thomas (l) & S. Bernardinus Sen. (m)

VIII. Præcipuum D. *Voluntatis* officium, est gerere *Episcopatum*, h. e. Inspectionem, Providentiam & Oeconomiam circa creaturas, quas condidit: non enim relinquere potest opus suum, quod uti non erat, nisi eo creante, ita nec perduraret, non conservante ipso. Quicumque autem *Democriti*, *Diagoræ* ac *Epicuri* vestigia pressere, in hanc Sycophantiam prolapsi sunt, ut DEUM *intra nubes latitare, nec nostra considerare*, (n) existumâ-

C 3

(h) L. 3. de Lib. Arbit. c. 5. (i) In Spec. B. V. c. 8. & in r. d. 44. in expos. text. n. 6. (l) 1. p. q. 25. art. 6. ad 4. (m) Tom. I. Conc. 61. art. 1. c. 12. (n) Job. 22.

stumârint. Multos offendit, quòd *bonis male, malis* econtra *benè* res suæ caderent. *Telamon* apud *Cicero-* nem (o) utrum Dii homines negligent postulatus, dixit: *Si curent, bene bonis sit, male malis: quod nunc abest.* Apud *Propertium* reliquerat amicam amator: jam nulli Dii erant: *Et queritur nullos esse relictæ Deos.* Nonnullum quoque *Cinædam* fefellit muliercula apud *Ovidium*, & continuo exclamavit: *Esse Deos credam ne? fidem jurata fefellit.* Verùm hi omnes *eventum* pensantes, *finem*, quem illi DEUS subtexere consuevit, nullâ libellâ mensi sunt.

IX. Providentia porrò DEI *Generalis* sufficientia omnibus hominibus salutis præparat media: estque adeo *voluntas salvandi omnes*, ipsius ex parte *sincera* prorsus & *efficax*. *Vult ergo omnes salvos fieri* (ut ad *Timot. epist. 1.* S. Paulus testatur) *sed si ipsi velint*, prout explicat S. *Ambrosius* in eumd. loc. scribens. Ingens ergo blasphemia fuit *Calvini*; *DEUM*, quando vocat eos, qui ad vitam prædestinati non sunt, *simulatoriè, deceptorie ac illusorie cum illis agere, falsa spe laudandò, quos suo arbitratu, & despotica potestate penis jam addixerit sempiternis.* (p) Eamdem impietatem *Augustino* suo interseruit *Cornelius Jansenius* (cui, per literarum transpositionem, *Calvini sensus in ore* fuit) *Semi-Pelagianismum* impingens credentibus, *Christum pro omnibus fuisse mortuum.*

X. Neque *parvulos*, absque Baptismo decedentes hujus Providentiæ expertes adserere, fas est. Quamvis enim, ut S. *Augustinus* statuit (q) *DEO nolente* Baptismus illis non obtingat; istud non ad *Voluntatem antecedentem* (quâ & his ipsis succurrere paratus est) sed ad *consequentem*, de permittendo naturæ cursu, qui par-

(o) L. 3. de Nat. Deor. (p) L. 1. Institut. c. 18. (q) L. de Dono Persever. c. 12. & Epist. 217. al. 107. ad vitalem.

parvulis fatalis est , pertinere dignoscitur. Ut author *gratie* non sanè sibi ipsi, ut authori *Naturæ*, contraria disponere consuevit. Author naturæ *exigentiam* in natura invenit , *exigentiam* nullam invenit author gratiæ : qui si nulla prorsus conferret auxilia , impius non esset ; tantum abest , ut sit , dum semel præparata , impediri permittit.

XI. *Specialem* DEUS Providentiam *Prædestinando* exercet, *eligens creaturam rationalem cum ad gratiam , tum ad gloriam.* Quod quidem D. Voluntatis Decretum ita necessarium est , ut non modò *eximie Sancti* (quod *Catharinus* existimavit) sed & omnes , quotquot salutem consequentur , sola illuc prædestinatione pertingere valeant. Nec enim civitas illa superna lapidibus rationalibus fortuito concurrentibus , verum electis planè, ac infallibili judiciò discretis , ab architectrice DEI manu restauranda creditur. Quod igitur *Valentinus*, *Basilides*, *Marcion* & *Manes* dixere , figmentum est , omni falsitate plenissimum ; nemo siquidem naturâ suâ bonus est , aut malus , ut naturaliter fiat salvus, aut reprobus. Circa Prædestinationem *ad gratiam* gravissimè lapsus est *Pelagius*, omnem gratiam internam negans, hominemque ex *naturalibus* solius liberi arbitrii meritis à DEO eligi adfirmans. At concessit DEUS huic naturæ abortivo, Gratiae suæ fortissimum vindicem, *Augustinum* ; quem *eodem* prorsus die ac anno nasci fecit in Africa , quò ille infaustâ Lucinâ usuram vitæ cœpit in Anglia. Paullò minus insanivère Massilienses Presbyteri , *Semi-Pelagiani* dicti ; qui cum *initium fidei* soli naturæ adscribebant , proinde statuerunt , ad *primam gratiam* (quam *Sanctificantem* vocamus) prædestinari hominem propter præscitum à DEO piæ credulitatis adfectum. Est ergo Dogma orthodoxum, Prædestinationem ad gratiam,

tiam, opus esse solius *DEI* *miserentis*, ut Apostolus dixit *Rom. 9.*

XII. Circa Prædestinationem *ad Gloriam* celebris utrinque fervet Controversia. Plurimi eam solius *DEI* beneplacito transcribunt, nulla *meritorum*, quæ *prævidisset*, habita ratione. Videtur tamen hæc opinandi ratio non paucioribus aliis velut minus consentiens cum *Bonitate*, *justitiæque* *DEI*, qui *neminem* *eligit*, *nisi jam distantem ab eo*, qui *rejicitur*: (r) qua verò distantia, nisi quæ à *meritis* proficiscitur? Profectò, *si non esset electio*, *non essent electi*: *electio autem non præcedit justificationem*, *sed electionem justificatio*. In quam sententiam eò volentiores concedimus, quo certius suum in eandem suffragium contulit Theologorum Parens *Augustinus*; cujus in rebus, quæ ad *Gratiæ* Divinæ spectant ordinem, elucidatio, summam semper in Ecclesia *DEI* tenuit auctoritatem. Atque notæ illi adversantium exceptioni (quâ S. Doctorem ea, quæ in *Libb. Q. Q. ad Simplicianum* pro *Prædestinatione ex meritis* luculente tradiderat, *revocasse*, præfractè contendunt) verosimilitudinis larvam jamjam detraxit eorum solertia, qui quòd Hermenevticem impensè excolunt, *Critici* adpellantur. Contrarium siquidem demonstravit *Frassenius*, contrarium *Boyvinus*; contrarium denique *Bellarminus* ex integerrimo, calculis omnium, D. Augustini operum adnotatore, *Possidio*. Ceterum, istud adserti charius amplexandò, non excidimus oedepol! amoribus V. Scoti; * qui posteaquam utriusque, quam præmisimus, Sententiæ momenta sedulò adpendisset, neutri aliquo sese addixit Sacramento; sed ne scrutandò de profundo iretur in profundum, eligendam suavit, quæ melior quòd sit, censum habere vide-

(r) S. August. L. 1. Q. Q. ad Simplician. q. 2. * in 1. d. 14. q. 42. § 4. in fin.

videretur : Putes illum suis dixisse , quod in simili pro-
blemate Ovidius ait :

*Dicta duplex causa est ; sed vos cognoscite Divi :
Res est arbitrio non dirimenda meo. Ite pares a
me (s)*

XIII. Ceterum , inde mitiorem hanc opinandi ra-
tionem sectamur , quod peremptorie obcludat os repro-
bis : seriam insuper sinceramque salvandi omnes homi-
nes voluntatem , manifestet evidentius. Nam ex illo
D. Pauli pronuntiato : *Diligentibus DEUM omnia co-
operantur in bonum , iis qui secundum propositum vo-
cati sunt Sancti ; nam quos præscivit , & prædestinavit
conformes fieri imaginis filii sui &c. (s)* Sequentem li-
cet Prædestinationis seriem coordinare. 1. Concipitur
Decretum dandi media efficacia ad gloriam : *secundum
propositum enim vocati sunt ; h. e. per gratiam (ut
explicat S. Aug. L. 1. de corrept. & Grat. cap. 2.)* 2.
Præscientia meritorum : *quos præscivit.* 3. Electio ad
gloriam : *Prædestinavit conformes fieri &c.* nam juxta
D. Hieronymum , Filio DEI perfecte conformes reddimur
per gloriam , quæ est consummata Sanctitas , & adoptio
filiorum perfecta. 4. Effectus Prædestinationis ; subjun-
gitur enim : *Quos prædestinavit , hos & vocavit.* In
primo ergo signo intelligitur voluntas æqualis erga sa-
lutem omnium. In secundo præparantur auxilia omni-
bus sufficientia. In tertio ponuntur merita & demeri-
ta. In quarto dicitur electis : *Venite Benedicti* , propter
merita ; Reprobis : *Discedite maledicti* , propter de-
merita. Non habes ergo , quod murmures , impie !
Voluntas salvendi , æqualis fuit : auxilia de se sufficien-
tia : tuum erat , illa consentiente mihi voluntate tua non elu-
dere : *expectavi , ut faceres uvas ; fecisti labruscas. Per-
ditio tua ex te &c.* Ita Calvinus silere jubetur.

C 5

XIV.

(s) Lib. 6. Pastor. (s) Ad Rom. 8.

XIV. Illud certe cordatis viris semper difficile apparuit, quommodo Prædestinatio antea merita *libertatem* non præveniat. Posito enim semel illo Decreto ad gloriam, *in sensu composito* (ut scholæ loquuntur) *adinton* est, sic prædestinatum, gloriam non consequi (alias Decretum istud non foret *efficax*, aut infrustrabile) at vero sensus ille compositus est *antecedens*, & independens à nostra voluntate: ergo præoccupatur nostra voluntas in ordine ad gloriam, & contra quam dixit Christus: *Si VIS ad vitam ingredi, serva mandata.* *Ant.* non potest negari; cum contradicentes huic nostræ sententiæ, decernere dicant DEUM *ante* prævisam nostram voluntatem. *Conseq.* (exceptis Thomistis) nemo potest inficiari. Ideo nim: rejicitur communiter Prædeterminatio, tamquam *libertati inimica*, quia nostram antecedit voluntatem, nec in potestate nostra est, & infallibiliter insuper causat actum. Igitur (ita nos amet veritas!) quia Prædestinatio *ad gloriam*, ut vocant, *Gratuita*, eam infallibiliter causat, & ab hominis independens est voluntate, hujus totam exanimat libertatem.

XIV. Quod enim confugitur ad Decretum *Intentivum* & *Exequutivum*, ansata phrasis est, cuicumque argumento peradcommoda, & Responsio facili torno fabrefacta. Decretum certe secundum, primo ita adversum est, ut etiam evertat. Vel enim Intentivum, *gratuitum* est, *efficax*, *absolutum* & independens ab Exe- cutivo; vel tale non est? Si non: igitur primum est inutile, atque enerve, efficacitatem expectans à secundo, à quo tamquam conditione dependet. Si vero *efficax* sit, atque à secundo independens, hoc secundum expugnat: quia repugnat, idem Regnum cœlorum respectu ejusdem esse gratuitum, & onerosum, absolutum & conditionatum. Nam si dives quispiam amicos lauto
convi-

convivio *gratis* exciperet, epulantibus autem illis, sumptus ipse suos in idem convivium factos secum animo reputans, decerneret, ut unusquisque adcumbentium suam symbolam solveret; diceretque, primo se quidem illos omnino *gratis*, amicitiaeque adfectu invitasse, sed demum statuisset, uti omnes ipsi partis suae solverent expensas: quis non, amabo, inconstantiam hominis demiratus, judicabit, pugnares eum voluntates habuisse? Hæc in parabolis; per quas Christus Cœlorum Regnum explicare consuevit. Porro, quia Decretum Intentionis dicitur *efficax* (si enim conditionem involve-
ret *meritorum*, eo ipso Prædestinatio completa & absoluta fieret primum post prævisa merita) istud absurdi consequeretur; quod videlicet vi hujus Decreti vel gloria *gratis* foret concedenda, etiam in *exequutione* (cum alioquin aliquid decerneret DEUS, quod non exequeretur) vel DEUM aliquid *exequi*, quod ab æterno non decrevisset. Igitur ita colligimus: DEUS *confert* gloriam *propter merita*: ergo & *propter merita* illam *destinavit*. Non displiceat hæc consequentia homini Theologo, scienti, DEUM ita res exequi in tempore, qua ratione illas ab æterno decrevit. Nec enim latere quemquam debet illud, quod Theologorum Parens, Augustinus dixit: *Non enim tantum interest inter prædestinationem & gratiam, quod Prædestinatio sit gratiæ præparatio, gratia vero sit ipsa donatio.* (1) Ecce, S. Doctor protestatur, inter gratiæ præparationem, & donationem, nullum versari discrimen! Cur ergo nonnulli discrimen comminiscuntur inter Decretum præparativum, seu Intentionivum, & Conlativum, seu exequutivum? Pondus, & pondus!

XV. Ex his denique illud Solatii ducimus, neminem Prædestinationis negotium, debere suspenso anxium red-

(1) L. de Prædest. SS. c. 10.

reddere sollicitudine. Ut enim Subtilis Doctor acute notavit, contraria illa cura ex non intellecta DEI, Decretorumque ipsius æternitate profecta est. Etenim æstimant ejusmodi, Prædestinationis negotium tota retro æternitate jam *peractum esse*: atque adeo, quia infallibilis est illa, quidquid egerint, suum illam effectum consequuturam. Faciunt ergo, quod lubet, & illius Decreti evolutionem, stulta expectatione præstolantur. At, si nossent, nihil apud DEUM esse *præteritum*, sed omne *præsenti* voluntate ab ipso geri, deberent intelligere, prædestinationem ipsorum non ita *transactam* esse, ut non etiam sit *præsens*. DEUS itaque prædestinando, mentem suam illi puncto adfixit, quo homo ex hoc orbe migraturus, bonam vel malam animam inlaturus est æternitati. Vivant ergo bene, vitamque bonam ad portam adferant æternitatis; & experientur effectum beatæ prædestinationis. Adeo verissime cecinit P. Bonav. Baro in *Poem. Epigram. L. 1. miscel. 1. Epigr. 14.*

Prævia victurum quo destinet ira popellum,

Sollicitat miseros, urit, agitque reos.

Postera me magis ira coquit: nam quid mihi pensi est,

Quid fuerim, quando defuit esse mihi?

DE
DEO NOTIONALITER
OPERANTE AC PRODUCENTE,
SIBIQUE AD INTRA SEIPSUM COMMUNICANTE.

I. **N**ULLUM sibi otium, aut tristem in sua Unitate solitudinem, permissam habet DEUS. Perurgente
siqui-

siquidem ipsum infinitæ perfectionis suæ fecunditate, ab operatione, quam in semetipso *intelligendo*, *volendoque* exercet, ut desistere non possit, naturalem sibi necessitatis legem gaudet esse impositam. Nulla siquidem natura *energia* destituitur; dicente Tertulliano: *Otium sui natura non novit: hinc censetur, si agat.* L. 1. c. Marcion c. 22. Generat ergo *Pater Filium*, uterque autem suum spirant *amorem*. Est autem hujus summa Mysterii, ut *unum DEUM* in Personarum Trinitate, Trinitatemque in *unitate* veneremur *substantiæ*. Obcoecavit dudum *Judeorum* mentes palmaris illa stoliditas, ut *unam* duntaxat in *DEitate Personam* crederent. Has tenebras miseratus est Servator noster; acutò certè argumentò Divinæ generationis suæ fidem commonstrans apud S. Matthæum cap. 22. ex illo Regii Prophetæ testimonio: *Dixit Dominus Domino meo &c.* Sabellius quoque cum Socino solam *nominum*, *virtutisque* diversitatem in DEO profitendam esse censuit, non adtentata certè invincibili veritate, quam in prima nobis consignavit Epistola S. Joannes Apostolus, dum ait: *Tres unt, qui testimonium dant in cælo, Pater, Verbum & Spiritus Sanctus, & bi tres unum sunt.* cap. 5. & 7. *Calvino* displicuit nomen *Trinitatis*, quòd illud non legerit in Cicerone. Sed, ubinam legit verbum: *Incar-natio?* ubi, *Persona?* ubi, *Natura Divina?* Is ipse talem Divinas Personas inter se ordinem tenere docuit, qualem habent *tria foramina in una fistula*. O *Fistulatore* *Anti-Trinitariorum* choro præcinentem! O *Marsiam*, pro tam blasphemio cantu inter æternos cruciatus excoriandum!

II. Est porrò hocce Mysterium ita supra rationem, ita vincens scientiam nostram, ut sola *fidei* autoritate credatur. Præsumpserat id sibi arrogantia *Claudianus Mamertus*, V. Sæculi Presbyter, & post eum Sæculò

XI. *Petrus Abailardus*, homo superciliosus, & *caput inter nubila condens*, ut arcanum hoc apertissimum sibi, & naturali rationi pervium adfererent; sed quòd temerè Majestatem scrutarentur, ab inæstimabili gloria oppressi sunt. In posteriorem aculeum severè strinxit *Claræ Vallis apicula*, *Epist. 110.* Non ità tamen SS. Trinitas posuit tenebras latibulum suum, ut nullum prorsus radium emicare passa sit in eorum quoque oculos, qui à Christianorum Sacris alieni extitère. Aliquam certè Mysterii hujus notitiam sonant ea *Mercurii Trismegisti* verba: *Monas genuit Monadem, & in se suum reflexit ardorem.* Nec aliud dixit *Zoroastes*, inter *Chaldæos Philosophus*: *Monas*, ait, *genuit Duadem, & in toto mundo lucet Trias.* (u) At talem scientiam vel ex *Libris Hebræorum* subfuratos fuisse, vel traditione aliqua subobscura adcepisse, vel certè ab adstitibus sibi, familiaribusque non raro dæmoniis didicisse arbitramur; non fanè, ut fidem veram edocerent, sed ut *tres*, aut *plures* Deos existere persuaderent: *variè namque diabolus æmulatus est veritatem; adfectavit illam aliquando defendendò concutere.* (w) Ceterum *supposita revelatione* in persuadendo primario hoc Fidei nostræ Dogmate plurima conati sunt cùm D. *Augustinus*, tum *Ven. Scotus*: (x) & nostris hisce temporibus, ab ingenii felicitate cum primis commendatus, *Eminent. S. R. E. Cardinalis*, *Albarus Cienfuegos*. (y) Nihil tamen isti *demonstrârunt*: nam & illud falsò impingitur *Raymundo Lullo*, quòd *in sua Apostrophe* demonstrationem *naturaliter evidentem* confecisse se, gloriatus sit. (z) Sed, longè felicissime (si Superis placet) adoran-

(u) Prior in *Pimandro Dial. 4.* alter apud *Eusebium de Præparat. Evang.* (vv) *Tertull. L. advers. Praxeam ab init.* (x) In i. d. 2. q. 7. (y) In *Ænigmate Theologico*, ed. *Vienne Austriæ.* (z) Vide *Walding. in Vita Scoti.*

adorandum illud Myſtirion declaravit Lutherus , dum comparavit *tribus* malefactoribus , ex *una* eademque furca pendentibus : Daß ſind drey Perſohnen in einem Weefen. (***)

III. Divino Patri *conſubſtantialem* eſſe Filium , orbis credidit univerſus , quòd ipſe dixiſſet : *Ego & Pater unum ſumus*. Conſtantini tamen M. tempore , quò Eccleſiæ perpetuæ tranquillitatis ſpes adfulgere cœperat , circa an. 320. ex *Meletii* in Ægypto Schiſmate prodiit *Arius* , homo ambitioſus & vaſer , Filium DEI *Patre minorem* , *primamque creaturam* eſſe blaſphemans. Repreſſa quidem hæc quinque poſt annis impietas eſt in *Nicaena Synodo* à trecentis decem & octo Patribus : ſub Conſtantino tamen & Valente , ac ſequentibus aliis Imperatoribus , principum maxime ſæminarum ope , in majores denuò flammæ exarſit. Nunquam certè triſtior Eccleſiæ facies fuit , quàm poſt *Ariminense Concilium* , an. 358. quando Occidentales Epifcopi ultra 400. , *externa* quadam *profeſſionis* Specie , Arianis adceſſiſſe viſi ſunt. Tunc certè *ingemuit totus orbis* , & ſe *Arianum eſſe miratus eſt* : (*) Decepti Patres , retentâ intus Orthodoxiâ , nudas ut Ariani dicebat , *Uſias & Homouſiu* voculas , tamquam non neceſſarias , in Fidei profeſſione omitti paſſi ſunt ; clamantibus poſtea Arianis , eos conſubſtantialem Patri Filium reapte negaviſſe. Scandalum iſtud nonniſi *mortuâ beſtiâ* (ut Hieronymus vocat *Constantium*) ac repetitiſ poſtea Patrum *Confefſionibus* , atque novi Principis , *Juliani* , indulto ad Sedes ſuas revertentibus *Athanaſio* , *Hilario* , *Eusebio* &c. Patuit ergo ex hac circumventionem , quantum vel modicum Hæreticis conceſſiſſe , nocumẽti adferat , atque tumultûs.

IV.

(***) Tom. 7. Jen. Germ. fol. 364. L. B. (*) S. Hieron. Dial. adverſ. Luciferian.

IV. De *Spiritu S.* illud credendum est, eum & verè DEUM esse, & à *Patre Filioque* spiratione procedere. Prius negabat *Macedonius*; negabant alii, quos *Pneumatomachos* dicunt. Damnavit eos an. 381. Constantinopolitana Synodus I. Posterius hodieque pernegant *Græci Schismatici*; quorum error à *Photii* tempore varias subiens vicissitudines fixus est, atque refixus. Languorem id adtulit Constantinopolitano Imperio, ut velut in littus ejecta maris bellua, multis confossa vulneribus, paulatim cum morte luctandò deficeret; aut, ut per interiora serpente veneno, tamdiu se corpus animantis utcumque sustinet, dum ad cor virus lethale pervenerit: ità Græcorum Imperium grassante per ejus viscera, sempérque alternante errorum Schismatumque febre capta tandem Imperii arce, Constantinopoli, funditus sit eversum. Capta est Imperii sedes à *Mabomete II.*, Septimo iter Othomannos Principe, An. 1453. Feria III. post octavam *Pentecostes*. Ita Spiritus ille Divinus se vindicavit de hominibus, sive Divinitatem suam, sive profectionem negantibus. Quid enim aliud legere poterant in his Scripturis: *Baptisantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus S.* (Matth. 28.) Cur tentavit Satanas cor tuum, mentiri te *Spiritui Sancto*? - Non es mentitus hominibus, sed DEO. (Act. 5.) Tres sunt, qui testimonium dant in cœlo: Pater, Verbum & Spiritus S.; & hi tres unum sunt. (1. Joan. 5.) Et item: Cum venerit *Paracletus*, quem ergo mittam vobis à *Patre*, Spiritum veritatis, qui à *Patre procedit*. (Joan. 16.) *De meo accipiet*, & adiunctabit vobis. Omnia, quæcumque habet Pater, mea sunt; propterea dixi: quia de meo accipiet. (cap. 16.) Denique Spiritus S., non tantum vocatur *Spiritus Patris*, sed etiam *Spiritus Filii*, (Rom. 8. 9. Gal. 4. 6.)

V. D. Thomas in orbitam reducturum se Græcos existimabat illo argumento, quod Spiritus S., si à Filio non procederet, ab eo neutiquam *hypostasi* differret; hoc adsumens Medium: quia *omnia in Divinis* (ut Anselmus loquitur) *eadem sunt*, ubi non obviat relationis oppositio; quam nullam futuram esse censuit, si non procederet à Filio Spiritus S. At Subtilis Scotus, distinctionem adhuc utrumque intercessuram adfirmat; quod licet non diceret Spiritus S. relationem ad Filium *oppositam*, diceret tamen *disparatam*. Distingueretur nimium ab illo, quia *exit non quomodo natus, sed quomodo datus*; (a) quia exit à Patre non *filialiter*, sed *processibiliter*; (b) non ex *utero*, sed ex *ore*, h. e. non per modum *naturæ*, sed per modum *voluntarii*.

VI. Est autem Spiritus S. Patris ac Filii consubstantialis & coæternus, coæqualisque *amor*: quo & illi *se cum eo*, & *is illos secum* amat; amandô beat, beando implet, implendo satiat. Amat utrumque amore utriusque, h. e. semetipso. Amat Pater *seipso* Filium, Filius amat *seipso* Patrem, & amando seipsis se mutuo, spirant *amorem* sui, amore sui. Spirant non *duplicem*, sed *unam* amorem: quia non spirant ut *duo* sunt, sed ut *unum* sunt: & ideo *spiratus* quoque seu Spiritus, *unus* est, & *unus idemque* cum ipsis est, *naturâ* utique, non *Personâ*.

VII. Habent DD. Personæ *characteres* suos, ab se prorsus *indistinctos*, quibus inter se dignoscantur, quos & propterea *Notiones* Augustinus vocat. (c) Duas sibi vendicat Pater, *Innascibilitatem* & *Paternitatem*; Duas Filius, *Filiationem* & *Spirationem activam*; unam tantum Spiritus S., puta *Spirationem passivam*. Ante D. Ambrosii tempora D. Patri necdum fuerat adtributa

D

tributa

(a) S. August. L. 5. de Trinit. c. 14. (b) S. Damasc. L. 1. de Fide. c. 7. (c) L. 3. Trinit. c. 6.

tributa *Innascibilitas* : ex quo V. Scotus (d) arguit, etiam nunc plures recensitis Notiones posse statui; quid enim obstat, ne Filio tribuatur *Ingenerativitas*, Spiritui S. *Inspirativitas*? Nec enim per Filiationem indicatur, Filium non posse *Generare*; nec per Spirationem passivam, Spiritum S. non posse *spirare*.

VIII. Frequens in Scripturis de D. Personarum *missione* fit mentio; nulla tamen *mittitur*, nisi quæ ab altera *procedit*: *Pater* ergo *mitti* non dicitur; non enim habet *authorem*, à quo mitteretur, ait Augustinus. (e) Hæc porro missio nullum dicit *Imperium* unius in alterum, sed solam *Originem*: fitque in ordine ad *novum* aliquem effectum *supernaturalem* in creatura sive *visibiliter*, sive *invisibiliter* caussandum. Priori modo missus est *Filius* per carnis adsumptionem, & *Spiritus S.* per columbæ, ignis &c. adparitionem: Posteriori modo *Spiritus S.* quotidie spirat, quando vult, & ubi vult, per gratiam. Vigilate!

IX. *Credere* nos voluit Christus, quod *ipse in Patre sit*, & *in ipso Pater*; (f) Domicilium ergo Filii, Pater est, & Filius Patris, ac utriusque Spiritus S., qui & in utroque priori totus est intime præsens. Mutuam hanc inhabitationem Græci cum Damasceno *Perichorism* vocant, Latini *Circumin sessionem*, seu *circumin sessionem*. Quamquam autem DEUS creaturis intime sit *præsens*, pervadat, penetret, intimiorque sit ipsis præ ipsis; non tamen *Perichoristice* in illis est. Hæc enim *inexistentia mutua* non est; quia creaturæ *in DEO* existere proprie dici non valent. Sic anima nostra proprie est in corpore, non corpus in anima.

X. Illud adhuc Scholæ tribuendum est, Verbum *formaliter* produci non per *Intellectionem*, sed *Di-tionem*,

(d) I. d. 28. q. 1. (e) L. cont. serm. Arian. c. 4. (f) Joan. 10.

nem, Spiritum S. non per *Volitionem*, sed *Spirationem*, contra quam Thomistis placet. Nos ita statuimus, quod cum Intelligere ac Velle *commune* sit tribus Personis, Processiones vero *activæ* communes esse non possint (ne alias omnes tres Personæ *producant*, aut aliquæ producant *seipsas*) Pater debeat producere Verbum per id, quod neque *Verbo*, nec *Spiritui* S. conveniat; Pater vero ac Filius Spiritum Sanctum per tale quid, quod huic quoque convenire non possit. Tale autem est *Dictio*, Tale est *Spiratio*, quæ sunt *actiones productivæ*; cum Intelligere ac Velle, *operationes* duntaxat sint, vitalesque in objectum tendentiæ, *productionibus* præsuppositæ.

XI. Ceterum, secretius est illud Theorema: an Intellectus Patris prius, quam Filium generet; & an ne utriusque voluntas, antequam Spirent Divinum Pnevma, adtingant velut objectum suum, *creaturas*, sive futuras, sive possibiles? Negat hoc D. *Anselmus*, (g) dicens: *Si nihil unquam aliud esset, nisi summus ille Spiritus, ratio tamen cogit, Verbum illud, quo se dicit (Pater) de necessitate esse.* Enim vero, ut Scotus notat, antequam DEUS creaturam ullam sive cognoscat, sive amet, *infinitum* habet objectum, Essentiam scilicet suam; qua ita foecundatur *uterus Patris*, ut generare possit infinitæ perfectionis Filium; qua ita quoque movetur *voluntatis amor*, ut uterque spirare possit Pnevma infinite perfectum. *Ex utero* (inquit Pater ad Filium) *ante Luciferum genui te* (h) & ipse Filius testatus est, *claritatem habuisse se suam, antequam mundus esset apud Patrem*: (i) Non eo duntaxat sensu, quod ante mundi habuerit *creationem* (quod alias suam habet evidentiam) sed etiam, antequam mundus esset *apud Patrem*, h. e. antequam à Patre esset cognitus, ac decretus.

D 2

DE

(g) In Monolog. c. 31. (h) Psal. 109. (i) Joan. 17. v. 5.

DE
DEO , AD EXTRA SE COMMU-
NICANTE PER CREATIONEM, CREA-
TURARUMQUE AD FINEM SUUM DIRE-
CTIONEM.

I. **Q**uod plenum est & superplenum , facillimè diffunditur. DEO igitur infinitum Essentiæ suæ pelagus in tres æqualiter diffundente Hypostases , tanta Bonitatis ejus redundantia fuit, ut sese aliis etiam liberè, liberaliterque communicando donârit. Diffusio autem DEI, *Creatio* est; nec enim quidpiam existit, quod non ab ipso; ut contra *Manichæos* credendum est. Præstantissima porro inter D. creationis opera , sunt *Angelus* , & *Homo*.

II. *Angelus* officii nomen est , non naturæ, derivatum ab *aggello* , quod Græcis est , *nuntio*. Natura igitur sunt *Substantiæ Spirituales* , *completa*, *intellectiva*, *libera*, & *de facto inter creatas suprema*. Ejusmodi autem dari substantias, nihil est certius ex SS. Patris, ex quibus *Sadducæorum* confutatur hæresis. *Atheistæ* verò, quia negant Dominum , negant etiam Domini Ministros. Possunt hi (si tamen mentem retineant) *probabilissimis* convinci argumentis ex motu astrorum, ex operationibus Energumenum, & hominum adreptitiorum &c.

III. Numerus Angelorum , est sane *innumerus* ; quia *in multitudine populi gloria Regis est* : & *in paucitate plebis ignominia Principis*. Prov. 14. Quamquam autem *Specificam* inter eos distinctionem reperiri, compertum fere sit, vero simile tamen non est, tot *species* esse, quot sunt *Angeli*. Ideo certe (si SS. Patribus fides est) Christus non *Angelos*, sed solos *homines* reparavit;

ravit ; quia *tota* hominum Species, non Angelorum cor-
ruerat. At *innumera* Angelorum Species fuissent per-
ditæ , si *tot* extitissent , *quotquot* peccaverunt Ange-
lorum.

IV. *Fecisse DEUM cœlos in intellectu*, David per-
hibet *Pf. 135*. Putemus ne virtutes , cœlorum motrices,
absque intellectu esse relictas ? Absit ! Intelligentiæ sunt ;
& quid sunt , nisi intellectus ? Cujus objectum *naturale*,
omne illud est , quod *actuale* habet *intelligibilitatem*.
Unde & *cordium secreta* , nisi DEUS velum obpandat,
suapte virtute valent introspicere. *Soli* tamen DEO
cordium , renumque scrutinium à Scriptura tribuitur ;
quia hoc potest *absolutè* , *inimpe*ditè , *comprehensivè* ,
ac *judicialiter* ; non sic utique Angeli.

V. Adseveravit DEUS S. Jobo c. 38. , se univer-
sa condidisse , *cùm ipsum laudarent simul astra ma-
tutina* , & *jubilarent omnes filii DEI*. Quinam hi
filii ? quænam astra ? *Angeli* fuere ; qui tamquam pho-
nasci aulæ DEI primo inserti , primam illam operum il-
lius texturam demirati , jam tum *clamabant alter ad
alterum* : *Sanctus* &c. clamor autem , laudumque con-
centus absque *loquendi* facultate non transigitur. Sed
lingua Angelorum , *intellectus* est : ergo & loquutio ,
intellectio. Male igitur *Durandus* dixit , eos loqui
formato quodam in aëre sono , ad instar vocis. Melius
alii , quod loquens *cedat jure suo* ad secretum suum ,
istud libere ad alterum dirigendô. Sed , quoniam ita
voluntate potius , quam *intellectu* loquutio fieret , nisi
aliud adcedat , non est tenenda hæc adsertio. Etenim,
dum Pater D. *Logon* producit , hujus expressione Verbi,
loqui dicitur. Atquin *intellectu* hoc fit , non *volunta-
te* : ita similiter &c. Porro Angelus A. , loquens Angelo
B. , volendo solum , ut is sciat , nulla ratione hunc *an-
dientem* facit ; nihil enim in eo *immutat* , reliquens
D 3 cum

eum in eo habitu, quo ante suam fuerat loquutionem. Neque ita *mentiri* Angelus posset, aliumque *decipere*. Non enim fit mendacium, nisi manifestando contrarium ei, quon latet in mente. Hoc facere non posset Angelus; quia deberet loquens aperire, quod intus sentiret. Vel duos deberet habere conceptus ejusdem rei, *factum*, & *verum*; illum revelando, hunc retinendo. At verum & falsum de eodem, eidem menti non possunt inesse. Putamus ergo, istud contingere, quod *loquens* in *audiente* producat speciem sive *expressam*, sive *impressam* conceptus, de quo loquitur.

VI. Angelos DEUS ad vitam, immortalemque felicitatem destinavit, simul in eis condens *naturam*, & largiens *gratiam*. (l) Liberum erat illis, ut hoc talento, (*brevi* admodum *tempore*) negotiarentur, & vitam sibi mercarentur, vel poenam. Eorum igitur

- *Pars magna suum mirata decorem,*

Cum nollet parere DEO (praestantia formae

Prova est in vitium semper) migrare coacta est,

Ac mutare domos. (m)

Quamvis enim Scholasticorum quidam de *primo* Luciferi, adseclarumque ipsius peccato litigent; verius est, *Philautiam* primo ipsum commisisse, dicente S. Augustino: (n) *Initium male voluntatis Angelorum fuisse, nimis sibi placere.* Et iterum: Civitatis, quam adversus DEUM struxerat diabolus, lapidem primum fuisse *amorem sui, usque ad contemptum DEI*: (o) qui & alibi primam miseriae Angelorum causam: *ad semetipsos conversionem* adsignat. (p) *Naturaliter* enim prius *amat* superbus excellentiam suam, quam ut aliis se

(l) S. Aug. L. 12. de Civ. DEI c. 9. (m) Bapt. Mant. tom I. in carm. de S. Nicolao Tol. L. 1. (n) L. 14. Civ. DEI c. 13. (o) Ibid. L. 12, c. 6. (p) L. 11. de Genes. ad Lib. c. 15.

se præferat, vel alteri invideat, cum *primus* amor, *concupiscentia* non possit esse: amante prius *in se*, vel *aliud* converso, cui aliquid concupiscit, quam *in id*, quod concupiscit.

VII. Principale porro Luciferi peccatum, *Superbia* fuit, atque *Invidia*. Utriusque objectum, *Christus*. Censet *Irenæus*, *Nysenus*, *Cyprianus*, *Epiphanius*, *Moses Barcephæ*, alique, revelatam Angelis mox à sua creatione fuisse *Verbi Incarnationem*, ejusdemque ipsis jam tunc demandatam *Adorationem*. Paulus quoque id indicat, *Hebrais* scribens c. i. v. 6. *iterum* introductum commemorans in orbem Primogenitum DEI per carnis assumptionem. Quare *iterum*? Nisi quia *primo* Ministerium hoc revelavit ab initio creaturæ. Promulgaverat ergo DEUS, atque in foro cœli adfixerat hoc Decretum: *Adorate eum omnes Angeli ejus. Psal. 96.* Difficile præceptum superbis! Crepare, quam adorare, maluit elatio. Indoluit superbus Aman, relicto se, primis in aula DEI ministeriis addicto, sic honorari à Rege, sic adprehendi ab honoribus humilem Mardocheum. Ruptus ergo, rictusque invidia, hanc sibi unionem (ut Scotus observat) (q) adroganter depoposcit. Qua repulsus celsitudine, insidiari coepit *Draco & mulieri pariturs*, & *parvulo ipsius*: (r) & *Theandricidium* meritatus est; de quo Christus ad Judæos: (s) *Vos ex Patre diabolo estis, & desideria patris vestri vultis facere: ille homicida erat ab initio.* Ascendente autem semper odientis superbia, cum & hoc perficere se posse desperaret, ipsam sibi *DEI naturam*, quo & vindicare se, & omnibus antepondere posset, adpetiit; inefficaciter tamen: cum *impossibilibus*, potissimum cognitorum, voluntas *efficax* (ut Philosophus monuit) nulla sit.

D 4

VIII.

(q) In 2. d. 5. q. 2. n. 15. (r) Apoc. 12. (s) Joan. 8.

VIII. Plana hæc, atque ad ea, quæ aliter non sine violentia explicaveris, idonea via est. Si enim quæras; in quo sita sit adfectata à Lucifero cum DEO *aqualitas*? R. in unione hypostatica; qua sola inter DEUM & creaturam posita, *creatura DEUS* est, & *DEUS creatura*. Si quæras denuo; quo pacto tot Angelos in suam sententiam unus Angelus pertraxerit? R. Quia causa unius, omnium causa fuit: & *adorent eum omnes Angeli ejus*. Omnes neglecti sunt; omnes hoc præceptum momordit, neminem excepit.

IX. Christus ergo *Lapis ille offensionis*, ad quem *in medio ignitorum lapidum* Lucifer offendit, & *elatus in superbiam cecidit super eum*, & *confractus est*. (Ezech. 28. Matth. 21.) Confractus plane, ac in tartareum sparsus ignem; non utique *metaphoricum* duntaxat, qualem olim adseruit *Catharinus* (t) in L. de *Præm. Bonor. & supplic. malor.* Senserit etiam jam nunc, usque quam satis est, quid profuerit sibi, *tropos & figuræ* confinxisse, impius Calvinista, *Chaimierius*, (u) *nihil prorsus ignis & flammæ in inferno esse contendens*, *pueriliterque nugari*, quicumque corporea & materialia imaginantur. Ignis ergo *verus*, paratus est *diabolo*, & *Angelis ejus*. (w) An ergo *omnibus*? jubet ita credere communis sententia, & communis illorum malitia. An ne verum habeat *Salmeron* cum paucis aliis, de *quorundam resipiscencia* benigne arbitratus? jam non est voluntatis nostræ, deffinire. Non illi tamen solum, qui rudentibus inferni detracti, caliginosis carceribus reclusi gemunt, dicto ignium supplicio excruciantur; sed ii quoque, qui (x)

- Vo-

(t) Istud & alia Sphalmata revocatione dispunxit. (u) tom. 2. Panstratiæ L. 5. c. 20. (vv) Matth. 25. (x) Bapt. Mant. cit. loc.

• *Volatilibus similes ventosa peragrant*

Aurarum spatia, & terra, pelagoque feruntur;
Ignitas ubique secum ferunt compedes, æterni sub ju-
stitiæ Divinæ rigore macipatus insignia: non aliter fe-
re, ac multo æstu febricitantes, quocumque jerint, in-
cendii sui portant fomenta. Ceterum, qua ratione fie-
ri possit, ut *Spirituales* substantiæ, *corporeo* supplicii
adfligantur instrumento, in ancipiti consistit. *Miris, sed*
veris modis torqueri eas, pronuntiavit Augustinus. (y)
Veritati forsan est adfinius, agenti *corporeo* nullam in
Spiritum convenire posse *physicam* actionem, sed *inten-*
tionalem duntaxat. Quo enim modo exerceret ignis
actionem *corruptivam* in diabolos? quid corrumperet?
Potest dari actio corruptiva etiam sine dolore (quid
enim dolet ligno ab igne corrupto?) ad *tristitiam* er-
go inferendam aptior est actio *intentionalis*; quæ dæ-
monas æqualiter adfligere valet, sive deorsum in ge-
henna positos, sive sublime per aëris inane vagantes. In
quo autem consistit hæc tortura? ais. R. Scotus 4. d.
44. q. 2. in hoc; quod dæmon *effective & active* in
igne detineatur à DEO tamquam in carcere, *passive* ve-
ro ac *formaliter* ab ipso igne, ceu loco. Odit Ange-
lus utramque detentionem. Igitur ignis eum excruciat,
tamquam objectum immutans, ad quod ille compellitur
perpetuo, necessario & intense considerandum, ut D.
instrumentum vindictæ. Non potest hæc adligatio Spi-
ritibus agilissimis, & in cogitando liberrimis non esse
acerbissima. *Quid enim tam pænale, quam semper*
velle, quod nunquam erit, & semper nolle, quod
nunquam non erit? ait S. Bern. L. 5. de *Consid.* c. 10.

X. Alterum Creatricis Potentiæ, DEIque se com-
municantis specimen præcipuum, *Homo* est. Opus sane
mirandum: cui soli (cùm cetera *voce* solum, nutuque
creât-

D 5

(y) L. 31. de Civ. DEI c. 10.

creâisset) *manum* admovit, & communi Trinitatis consiliô, *ad imaginem & similitudinem suam* condidit. (2) Fecit autem hominem & anima & corpore *rectum*, à mortis *necessitate* eximium, pravis pudendisque motibus vacuum. Primæva tamen hæc *integritas, justitia & Sanctitas*, neutiquam censenda est fuisse *naturalis* hominis *conditio*, sed *indebita* plane fuit humanæ naturæ *exaltatio*. Potuit ergo DEUS eam condidisse *fragilem, mortalem*: atque in ordine, ut ajunt, *puræ naturæ* relictam, ad *finem* longe *inferiorem* destinâsse: (a) *neque sic culpandus, sed laudandus fuisset DEUS*, ait Augustinus. Merito igitur *Michaëlis Baij* Propositiones confixas adserimus.

XI. Neque dicti Status *Innocentis* felicitas parentibus nostris *Protoplastis* ita *propria* fuerat, ut non ad posterum eorum, si in *obedientia* consisterent conditoris, transmissa fuisset. Vero etiam simile videtur, protracto illo Statu non defutura illis fuisse *Sacramenta* quædam *proprie* talia, *Eucharistiæ* potissimum, quo arctius sibi homines copulâset DEUS. Sed, inobedientia illam felicitatum interrupit seriem. Serpens enim veterator, *Deificationis* artem in seipso infelicitè expertus, diram *Divinæ avaritiæ Legem* (qua boni malique notitiam invideret) illis explicans, *pomum* admordere subgessit, quo *Diis similes* redderentur. Pomum hoc *Adam* comedit, & obstupuerunt *dentes* filiorum ejus: neque enim morsus hic *soli* comedenti *lethifer* extitit (ut post *Pelagium Albigeneses & Anabaptistæ* senserunt) *verum per unum illum hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt. Rom. 5. 12.* Evacuatus est igitur Status ille (postquam *sex* tantum horis, aut, ut aliis placet, *octo diebus* duraverat) à peccato

(2) Genes. 1. (a) L. 3. de lib. Arbit. c. 22.

cato originali ; quod ab origine inest unicuique proprium , non imitatione , sed propagatione contractum. Eo sicut nihil est ad prædicandum notius , sic nihil ad intelligendum secretius : erravit in eo definiendo Lutherus & Calvinus , concupiscentiam , seu peccati fomitem , formaliter originale peccatum esse , somniantes. Sed quorsum Baptismus , si originale peccatum sit ille ipse , quem post Baptismum etiam sentimus , concupiscentiæ motus ? Orthodoxe igitur statuendum , aut esse illud privationem originalis justitiæ , aut melius , esse ipsum Adæ peccatum , moraliter perseverans , donec remittatur.

XII. Sed, cum de peccato originali agitur (ut cum Concilio Tridentino dicamus) (b) non est intentionis nostræ , Beatam & Immaculatam Virginem Mariam DEI Genitricem comprehendere. Verum illud admirationem nobis extorquet, infelicem per omnia Criticum, Joannem Launojum (tom. 1. oper. in Tract. Præscription. de Concept. B. V.) statuere potuisse , illam Tridentini Decreti Clausulam , per falsarios confictam , ac Romanæ editioni, de anno primum 1564. fuisse insertam. Id certo falsum , atque impudenter dictum esse , cum aliis multis constat , tum etiam Dominus Sotus , & Ambrosius Catharinus , illi Concilio magna cum eruditionis æstimatione præsentés , demonstrant evidentissime. Prior ejus clausulæ meminit in suis ad Epist. 1. ad Rom. Commentariis , edit. Antverp. an. 1550. Posterior in Disp. pro Immacul. Concept. ad S. Synod. Trid. part. II. col. 95. edit. Rom. an. 155. (c) Quantam porro fidem Launojanæ lucubrationes mereantur , inde colligimus , quod multas jam nunc illarum recentiori Librorum

(b) Sess. V. in adpend. ad Decret. de Peccat. orig. (c) Vid. Natal. Alex. Dissert. 16. in Hist. Eccles. sæculi III. §. 21. & Bullam 114. Pii V. Super Speculam, §. I.

brorum prohibitorum catalogo insertas legamus. Dis hoc benefactum referimus ; neque enim aliter imposturis fides detraheretur. Ingens profecto elogium adcedat *Scoto*, necesse est, quod à malevolo vapulet ; hujus enim piam de *Virginis præservatione* sententiam, *Præscriptione IV.* plenam esse temeritatis exclamat, & erroris ; parumque abest, quin dicat & *Hæreticam*. Aliam imposturam legere est *Præscriptione VI.*, ubi præfidentissime statuit : *Prius Dominicanis, Virginem peccato primigenio obnoxiam fecere Franciscani.* Addit in fine ; *decursu temporum Franciscanos recessisse ab illa Ecclesiæ Theologia, atque Scoti commenta & delirationes sectatos fuisse ; ad quas propugnandas conjurationem quamdam inierint &c.* Videamus, quantum veritas amaverit *Launojum*, aut potius quantum *Lanojus* amaverit veritatem. Debuisset imprimis vir hic (qui ut ipse æstimat, omnes historias, antiquosque codices ad hilum usque devoravit) non ignorasse, quod integerrimus *Franciscanarum rerum* adnotator, *Lucas Waddingus*, *Annal. tom. 1. ad an. Christi 1219.* de Capitulo Generali *Affisii*, ab ipso etiamnum *S. Francisco*, præfente *S. Dominico*, celebrato, commemorat *Num. XXX.* *Tria, inquit, statuta sunt in his Comitibus : primum, ut quolibet Sabbato solemniter fierent Sacra in IMMACULATÆ Virginis Mariæ honorem &c.* Ad illud porro Capitulum quinque fratrum millia confluerent : adeo verum est, *Franciscanos* ante *Dominicanos*, *Virgini* originariam adfricuisse labem. An forte *Launojus* alios *Franciscanos* intelligit, præter eos, quos commemoravimus ? ubinam gentium ii tunc extitere ? forte an inter homines *Xenophanis*, *Lunæ incolas* ? aut inter homines *aqueos*, *aëreos* *Paracelsi* ; aut inter *planetarios* *Wolfii* ?

XIII. Producit autem Launojus adferti sui testes, S. Antonium Pad. *ex serm. in die S. Jovis*, D. Bonaventuram, Alexandrum Halensem &c. : qui omnes negarint Virginis præservationem. At esto enumerati, & alii adhuc ita sensissent, non debuisset Critius ille malefidus *simpliciter* statuere, *Franciscanos* maculatam Virginem credidisse. Nullis hercle ! nisi Launojanæ Dialectices præceptis isthæc consequutio trahitur. *Aliqui* Sorbonæ Doctores, *aliqui* Galliarum Antistites Bullam *Unigenitus* aspernati sunt : igitur verum dicam, quotquot sunt, aut Sorbonæ Doctores, aut Gallorum Præstites, eidem Bullæ refragatos esse ? Sed mittamus ista ; sunt alia, in quibus adlucinus est recens hic Criticus. Citat D. Antonium in hæc verba : *Hoc dictum Salvatoris solum tenet de illis, qui debitores fuerunt, non de illis, qui ab hoc delicto præservati sunt, sicut qui fuerunt Sanctificati in utero, de quorum numero fuit B. Virgo.* Pergit dehinc Launojus : *Virginem adjunxit Jeremiæ & Joanni Baptistæ, qui in utero Matrum sancti facti sunt : qua Sanctitatis adceptione, originali labe purgati sunt.* Duo heic insigniter peccavit Franciscano-Mastyx, & contra fidem omnium exemplarium. Non dixit imprimis D. Antonius : *Qui ab hoc DELICTO præservati sunt &c. sed : qui fuerunt ab hujusmodi DEBITO præservati.* (Ita ex castigatissimis Codicibus legit P. Joan. de la Haye, in edit. oper. D. Ant. Lugdun. an. 1653. & Pedepontana, an. 1739. f. 122.) Quæquam diversa sint, nemo unus ex Theologis dubitat, qui *originale delictum*, & hujus incurrendi *debitum* distinguunt plurimum. Craffissimæ porro Minervæ homo sit, oportet, qui ex his verbis concludere volet, B. Virginum originali peccato fuisse obnoxiam. Nisi enim Grammaticorum ferulis vapulare velimus, fatendum est utique, cum, qui peccatum illud incurrit, ab eoque emundatus est, in
utero

utero etiam, ab illo *præservatum* esse, omnino dici non posse. Quid enim, quæso te, quid est *præservare*, nisi priusquam ea labe incurratur, immunem servare? *Præservatam* adfirmat Antonius Virginem non à delicto solum, sed à delicti etiam debito. Seipsum ergo in faciem cecidit Launojus: quem nos putamus eo, quæ hæc scripsit, die aliquod purgamentum calcavisse, adeo infeliciter hariolatus est. Fallo dehinc dixit, Antonium *Jeremie & Joanni Baptistæ* junxisse Virginem; etsi centum conspiciamur, etsi centum Argi oculos habeas, de his duobus nominibus nec syllabam, nec litteram, nec vestigium, nec volam in toto illo Sermone deprehendes. Quid est hoc aliud, nisi tyrannice in auctoret grassari, eorumque sensus in catastra extensos cruciare? Quod vero D. Antonius *præservationem* exprimat *plurali* numero; privilegium hoc aliis competere potuisse, in medio relinquit, & B. Virgini certo attribuit.

XIV. Nec majorem fidem D. Bonaventuræ indulget. Equidem neminem latet, Doctorem hunc Seraphicum in *Libb. Sentt.* (quod nullum, ut ipse ait, tunc temporis magni nominis authorem sciret, qui B. Virginem *immaculate conceptam* adsereret) Eam in 3. d. 3. p. 1. art. 1. q. 1. & 2. subtimide admodum, *maculatam* dixisse. At cur subticuit Launojus, opinionem hanc ab eodem postea repetitis vicibus fuisse retractatam? Atquin retractavit Tom. 3. Serm. II. de B. V. alias in ordine 38. dicens: *Credendum est, quod nova Sanctificationis genere, in Ejus conceptionis primordio Spiritus S. eam à peccato originali, non quod infuit, sed quod infuisset, redemit, atque singulari gratia præservavit.* Idem repetit Serm. II. de Assumpt. & Serm. II. de Nativ. Dom. Quid quod factus Generalis Ordinis, antiquum illud S. Francisci Statutum, de Solemni Sacro in Imma

Immaculatæ Virginis honorem , omni Sabbato celebrando renovavit in Capitulo Generali Pisis habito *An. 1263. die 20. Maji* , in S. Pentecostes die ? (d) Alexander porro Halensis , dum *p. 3. Summæ q. 10. membr. 2. art. 1.* B. Virginem , necessario peccatum originale traxisse ex parentibus adstruit , Parisiensis Academiae , cujus præcipuus Doctor extiterat , moribus se adcommo-
davit , quæ nimirum publice piam illam sententiam tradi non permiserat ea tempestate : quod idem D. Bonaventuram , dum Parisiis legeret , in contrariam olim opinionem , quamquam mire vacillantem , adduxit.

XV. Dum igitur Launojus similia præsumpsit, *istius auctoris perdidit aura fidem.* (e) Ipsa certe Dominicanorum , Francisciadumque acerba hoc circa punctum, frequensque , ante Scoti quoque tempora, collisio , patienti argumento esse potest, quam falso sit dictum, *Franciscanos , prius Dominicanis maculosum Virginis conceptum docuisse.* Quamquam illud Scoto tribuendum sit ; præcipuum eum , invictumque piæ de Præservatione Virginis sententiæ vindicem extitisse ; quod ante ipsum, *qui posset glaciem frangere , nullus erat.* Ab eo tempore (ait Valquesius, in plerisque aliis Scoto invidens) illa sententia (f) *non solum apud Theologos Scholasticos, sed etiam apud omnes Christi fideles ita percrebuit, & cum hominum sæculis inveteravit , ut nullus jam ab ea deduci & dimoveri possit.*

(g) *Ille notas veteres , & longi dedecus ævi
Sustulit : inde tuus stat tibi , Virgo, decor.*

XVI.

(d) *Annal. Tom. II. n. 16. in edit. nova Romana Tom. IV. n. 15.* (e) *Ovid. L. 2. Fast.* (f) *Tom. 2. in 3. p. Thomæ q. 27. art. 2. disp. 117. c. 2. n. 26.* (g) *Ex Ovid. L. 5. Fastor.*

XVI. Atque medius fidius ! Criticem bonam heic odivit præter morem suum *Natalis Alexander* (in *Histor. Eccles. c. 5. de Scriptor. illust. Sæculi XIV. art. 1.*) Solemnem illam pro Immaculata Virginis Conceptione Disputationem , Parisiis coram Sedis Apostolicæ Legatis (eoque successu, quem Waddingus refert) ab Scoto habitam, ex *Historicorum*, qui res Gallicas scripserunt, *silentio*, inter figmenta, & aniles strophas reponens. Profecto nisi stupor aut pituita sensus nostros tardat, hac colligendi ratione omnium pene Historiarum fides elevabitur. Præterquam enim, quod *argumentum* pure *negativum* toties jam à Criticis vapulârit ; idemet telum in Natalem Alex. intorquere non sane illicitum heic, aut inconveniens est. Fare age, Sodes !

- - *Mutato nomine de te*

Fabula cantatur.

Tumet ipse certe *cit. l. c. 4. art. 4. n. 3.* ingenti denarras plausu, veluti rem intemeratissimæ fidei, Divinum illud ad D. Thomam Christi è Cruce pendentis & loquentis oraculum : *Bene de me scripsisti, Thoma !* Si factum hoc adeo celebre, & in omnium, Thomistarum præcipue, versans ore, vel evertere, vel extenuare saltem conaremur, næ tu nauci nos homines, aut inter Andabatas natos continuo adpellitare ? Ejus autem rei ullus ne meminit auctor, aut non æque obscuri nominis, aut non *Thoma* multo *posterior* ? Vide sis, an non aut fabulosum esse, quod de Thoma scribis, concedere, nullo veteri *Synchroni* Scriptoris testimonio subnixus ; aut quod de Scoto Wadingus perhibet, à falsi suspicione tute debeas abolvere.

XVII. Originali ergo prævaricatione à fine, quem DEUS homini præfixerat, descitum est milere. Sed peccati nihilominus postlimio ad eundem revertendum est universis. Nec enim *homines* post lapsum desivimus esse ;

se; atque adeo *propter finem* agere homini tam natura-
le, quam *ratione* ipsum (qua finem, ad finemque me-
dia discernat) quam etiam *Libertate*, atque *eligendi*
præditum esse facultate. Est autem finis iste, *Beatitudo*,
quæ & miseriam ab homine depellit, & in vertice ipsum
locat felicitatis. Sed quænam porro id præstet *Beatitu-*
do? unicum quidem, at discrepante plurimorum judi-
cio confusum, omnium hætenus Sæculorum negotium
exitit. Quisquis est *Epicuri de grege porcus*, quod
natura per se adpetat cibum, potum, fortunam, aliaque
cutis curandæ oblectamenta, ea pro *fine* suo statuta esse
contendit; *Beatum* dicens *populum*, cui hæc sunt:
Promptuaria plena, oves fætosæ, boves crassæ, filia
compositæ, ut similitudo templi circumornatæ &c.
(*Psal. 143.*) *O curvæ in terras animæ & cælestium*
inanes! (f) Obliti nimirum ejuscemodi homines, me-
dia sui parte *Spirituali* se constare substantia, non di-
stinxerunt inter adpetitus suos, quorum aliquis quidem
temporanea insequens atque *corporea*, *Inferior* ad-
pellatur; alter vero ea, quæ à corporis concrezione se-
mota, & fluxæ temporum volubilitatis sunt expertia
complexus, *Superior* animæ adpetitus nominatur. At-
que hunc ita nobis *natura* ipsa consevit, ut nisi obbru-
tiêrit jam hominis animus, ex *infinita* quadam, & nun-
quam *visibilibus* hisce bonis explebili, quam in se ne-
cessario experitur, *cupidine*, conscire aliquando debet,
inquietum hunc, atque in plura semper, & meliora bo-
na connitentem adpetitum, & à natura non frustra esse
inditum, & summi alicujus, quo exsaturari plene va-
leat, h. e., solidi, veri, stabilisque Boni esse capacem.
Ut enim omnes homines *natura* scire desiderant, maxi-
mamque scientiam desiderant maxime, (g) propterea-
que *Intellectus* nullius, nisi *summi veri* cognitione con-
tentum

(f) Persius Sat. 3. (g) Philosoph. 1. Metaph. in Proem.

tentum se fore arbitratur : Ita *voluntas* quoque, cum aliud non fit, quam *in bonum sui perfectivum naturalis inclinatio*, neque in potestate sua habet, ut in bonum tendat, vel non tendat, neque ut magis vel minus tendat; perurgente ipsam semper pondere suo, quod consistere illam loco non patitur, quousque alterius boni adparuerit ratio. Ut adeo verissime dixerit Subtilis Doctor; voluntatem *necessario & perpetuo & summe* adpetere Beatitudinem. (h) Unde fit, ut quicumque malus, licet malorum omnium eligat pessimum, non alia ratione id eligat, nisi quia malum illud, *optimum* sibi fore, persuasum habet : *quia nemo intendens ad malum operatur.* (i)

XVIII. Christianorum igitur *Finis ultimus*, alius à *DEO* non potest esse. Prodierunt ex Christianis nonnulli, qui hoc Sæculo longe aliter loquerentur. *Puffendorffius* hujus vitæ commoda pro fine hominis, & *Juris Naturæ* statuit : quæ cum *tota* vita sua sectari hominem jubeat, tota pariter vita *abstrahere* vult ab omni bono, quod *per revelationem* cognoscitur : atque adeo *DEUM*, ceu summum Bonum, ab hujus vitæ studiis, atque actionum nostrarum fine penitus excludit. *D. Christianus Wolfius*, (l) *Summum hominis bonum* dicit esse *non impeditum progressum ad majores continuo perfectiones*, - - hoc autem bonum hominis *quærendum esse in ipso*, non extra ipsum - - quod tanquam bonum *internum mentem perficere* debeat : atque adeo *DEUM*, summum hominis bonum dici haud posse ; quia hujus *menti inhaerere non valet* ; quia ab homine *possideri non potest* : nec ei veluti enti finito *communicari* &c. Quænam ex his consequantur analecæta, ab homine Christiano aliena, ostendere non magnus est labos. Etenim
si

(h) In 4. d. 49. q. 10. (i) D. Dionys. de D. N. c. 4. & 6. (l) Jur. Nat. §. 374. & Psycholog. Empir. §. 554.

§ 1. *Finis ultimus* hominis, est progressus ad majores perfectiones *per bonum usum facultatum*: Jam non est, unde Atheo *DEI* alicujus existentiam, per rationem *Finis ultimi* demonstremus: perfectionem seclari se impense reponet; per consequens, absque ullo *DEO*, Beatitudinem, ultimumque finem indipisci. 2. Nunquam homo finem ultimum adsequeretur; quia ad perfectionem *ultimam* deveniri non potest. 3. Si, ut *Wolffius* statuit, (m) Beatitudinis summique Boni *in hac vita per suas vires naturales est capax*: frustra ad aliud quodcumque *alterius vite* Bonum adspirat. 4. Immo aliud *impossibile* est; quia summum bonum, aliud summum bonum nescit: & si summum Bonum datur in hac vita, semper una cum vita debet perdurare; quia quod *perpetuum* non est, *summum Bonum* esse non potest. 5. *DEUM*, per modum *Objecti representati*, & beatifice cognoscendi, menti nostræ *inherere* posse, eo negari nequit, quod alias omnis de *DEO cognitio* homini foret impossibilis, certa *atheismi* necessitate. 6. Porro, cur *DEUS* ab homine *possideri* non possit? Possessio, inquit, in re *subjecta* constituitur, & quæ in *potestate* sit *possidentis*. Neutrum *DEO* convenit. At, quis unquam finxit, summum Bonum ita possidendum, uti villam, pecuniam, mancipium? Possessio hæc non *dominativa*, sed *adfectiva* est: qua Vasallus possidet gratiam Principis, & amicus amici alterius mentem, fidem, secreta, caritatem mutuam &c.; quæ sane possessio etiam in *DEUM* cadit. Quem & *homo* eatenus in sua habet *potestate* quod summo Bono minime fruatur, si nolit, certo fruatur, si velit. 7. Illud denique frivolum

E 2

lum

(m) §. 139. Jur. Nat. Germ. seu Ethic. & Philos. pract. Das Gesäße der Natur ist das Mittel, dardurch der Mensch seine Glückseligkeit erlangt, deren er durch seine natürliche Kräfte in diesem Leben fähig ist.

lum est ; *Homini , enti finito summam perfectionem communicari non posse* ; adeoque Bonum absolute summum , quod DEUS est , Summum hominis bonum esse non posse. Per DEUM immortalem ! quam multiplex in pauculis verbis adlucination ! vel enim permittit Wolfius nos credere , post hanc vitam , à DEO meliorem , æternam , beatam adpromissam vitam esse , quæ in quadam DEI erga beatos communicatione consistat ? vel figmentum illud est , atque ad lactandos pueros , anilesque solandas animas olim invecum ? Non audebit utique postremum hoc inter Christianos profiteri *D. Christianus Wolfius*. Primum certe negare non potest , nisi aut omnem *revelationem* negare voluerit cum *Deistis & Naturalistis* ; aut inficiari cum *Palamitis , Armenis , Americo & Abajllardo* possibilem esse intuitivam , seu *facialem* DEI visionem. Quo sic constituto , quærere fas est ; an ne illa DEI communicatio , *absolute* sit *summum Bonum* , aut *absolute infinita* ? Si prius veritatem habet : ergo homo Boni absolute summi est capax , & infauste illi minus bonum pro ultimo fine præfigitur. Si etiam secundo veritas adest (quoniam DEUS , Bonum est *absolute infinitum*) gratis timet Wolfius , hominem ex talis boni fruitione debere fieri *infinitum*. Forte an idem dicendum de illa hominis natura . quæ per hypostaticam unionem Deitati copulata est *infinita* ? Num & DEUS creaturis *infinitatem* indulgit , quod eas aliqua *infiniti* sui esse participatione de nihilo procreârit ? Absit certè ; hujusmodi namque communicationes , licet Boni sint infiniti ; ipsæ tamen *finitæ* sunt , & *finito modo* transiguntur : alias illos omnes , quotquot cœlo DEUS advocat , *infinitos* reddi , concedendum est.

XIX. Summum itaque Hominis Bonum , DEUS ; & *absolute summum* ; quod aliud non est , quam quod *omnem prorsus ipsius appetitum plene satiat* , infra quod

quod infinita bona , perfectam homini satiem adferre non possunt : quo & *infinitum* hoc esse *Bonum*, constare debet. Miseram ergo , planeque indignam Beatitudinem statuit Wolfius humano animo ,

(n) *Atque adfigit humo divine particulam aura.*

XX. Ad Finem hominis ultimum ut perveniatur, *actione humana* illuc proficiscendum est ; quæ nimirum *moralis bonitate* constans , ceu *Medium* Summo Bono, utpote fini suo conveniat. *Bonitatem* porro suam hominis actus adcipit tum ab ipso *fine*, in quem dirigitur , tum ab *objecto*, in quod tendit, tum denique à *circumstantiis*, à quibus convestitur : quibus etiam modis ac viis eidem actui adcedit *malitia*. Idem vero actus vel sola *mente* peragitur , vel opere insuper *externo* completur : quod si contingat , *Speciali* bonitate , five malitia hominem reddit aut *meliozem*, aut *pejozem* ; ut adeo vel amplius *præmium* , vel *pœnam* mereatur ampliozem. (o)

XXI. Ut autem homo actus suos in finem dirigat debitum , *duabus* potissimum *Regulis* ipse dirigitur, quarum una interius conscripta in corde est, atque *Conscientia* dicitur ; altera ab externo Rectore præscribitur, quæ & *Legis* nomine adpellatur. Tenetur enimvero homo ductum sequi conscientiaæ suæ , dicente Apostolo *Rom. 14. Omne, quod non est ex fide, (h. e. propriæ mentis, quod licitum sit, judicio) peccatum est.* Ceterum multotiens contingere natum est, ut homini duæ, quas *justas* æstimet , sese viæ aperiunt ; una tamen *probabilius* ad finem, quo pergendum est, ceteriusque ducere videatur. Censemus, haud integrum esse, utramvis pro lubitu ingredi ; sed eam decurrendam esse viatori,

E 3

tori,

(n) Horat. L. 2. Serm. Sat. 2. (o) S. Aug. L. 13. de Trin. c. 5. *Mala voluntate vel sola quisque miser efficitur, sed miserior potestate, qua desiderium mala voluntatis impletur.*

tori, quæ quod à fine non abducatur ingressum, certioribus suadet argumentis. Ad id cordatum quemque pertrahere potest Augustini auctoritas, qui hanc olim Academicorum Maximam (*cum agit quisque, quod ei probabile videtur, non peccat, nec errat*) magno studio confutavit. (*) Ut merito dixerit *Martinus Sta-yaertius*, Princeps inter Lovanienses Theologus; Materiam *Probabilitatis* in scholis duobus principiis jam nunc turbatam esse: *Contemptu peccati materialis*; & hoc axioma Sophistico: *Judicium probabile, est judicium prudens, adeoque prudenter illud sequimur.* (p)

XXI. Fax altera, quæ homini ad finem suum connitenti viam incendit, *Lex* est, seu superioris cujusdam voluntatis actus; quo aliquid fieri, tamquam dicto fini conveniens *precipitur*, aut veluti disconveniens *prohibetur*. Talem porro *Legem*, seu *Jussum*, vel *Natura ipsa*, vel *DEUS*, vel denique *Homo* præscribit; nam his omnibus *subdi* homo potest. Quamquam autem *Lex* esse possit, etiam necdum *promulgata*; ut obligationem tamen actu inducat, manifestanda est. Quod si de *Lege Humana*, aut *Divina Positiva* sermo sit, id extra controversiam positum est. Talem siquidem *Legem* ferri, res *facti* est: igitur *contingens*; nec *sola* ratione noscenda, absque sensuum, v. g. visus, auditus &c. officio, pariter *contingente*. Illud autem insigniter peccavit D. Wolfius; *Jus naturæ Sola* cujusque *Ratione*, absque ullius *auctoritatis* interventu innotescere. Sic enim dum quisvis diversum longe ab alio principut gerit, tot erunt differentes Promulgationes, tot Naturæ Jura, quot

(*) L. 3. c. Academ. c. 16. dicens: *Illud est capitale, illud formidolosum, illud optimo cuique metuendum; quod nefas omne, si hæc ratio probabilis erat, cum probabile cuicumque visum fuerit esse faciendum, non solum sine sceleris, sed etiam sine erroris vituperio committatur.* (p) Theol. Pract. p. 1. Disp. 3. n. 15.

capita ; eruntque quot capitum vivunt , totidem studiorum Millia. (q) Igitur alterius sic altera poscit opem res , & conjurat amice Ratio est auctoritas. (r)

XXIII. In manu hominum potestatem Legum lativam repositam à DEO fuisse , nemo dubitare volet , nisi qui cum *Luthero & Calvino* rusticam Libertatem , Magistratumque subversionem meditantur. Parendum esse *justa* Legi , monet Apostolus 1. Rom. 13. Non solum propter iram (punitionem) sed etiam propter conscientiam. In hanc exercere valet dictaturam Ecclesia , ut actus etiam *mere interos* præcipere *Vicaria* Christi valeat potestate. Exercuit hanc luculenter , dum *externum* solum , & *respectuosum* Jansenistarum *Silentium* damnans , ad rejiciendas *interno* quoque adsensu , & *sincero animo* famosas V. Propositiones adegit eosdem.

XXIV. Dicundi vero in *Ecclesia* Juris potestas nulla inest *feminis* ; quibus cum nulla sit potestas in Corpus Christi *verum & physicum* , nulla pariter , quæ illam necessario præexigit , competere potest in Corpus ejusdem *mysticum*. Adeo *necessitas humilitatis cum muliere* censetur , ut nihil ipsi ad honorem de loco in *Ecclesia* sit permissum. (s)

XXV. *Heineccius & Puffendorfius* , *Cacodoxi* Juris naturæ Scriptores , Pontificiæ potestatis auctoritatem , fideliumque erga illam subjectionem , *Furi natura* , & *Regnorum incolumitati* contrariam esse , clamant ; hocque certo credendum Juris naturæ studiosis. Per quæ non aliud sane efficere adlaborant , quam - - *Summis viribus omnes* (t) *Sternere Catholicos* , *summaque evertere opum vi*. Nam si Leges Pontificiæ Rempubli- cam florere non permittunt ; cunctis Principibus , ad

E 4

ser.

(q) Horat. L. 2. Serm. Sat. 1. (r) Idem L. de art. Poët.
(s) Tertull. L. de Virg. vel. (t) Ex Æneid. L. 9.

servandas naturæ Leges, curandumque civium bonum summe adstrictis, *naturalis* indicta *Lex* est, ut quoscumque Papalibus constitutis obedire cognoverint, tamquam noxios Reipublicæ homines, atque ultra ultimam Thulen deportandos, è suis quisque finibus exterminent. Atque adeo nulli fere à Constantino M. ad nunc usque regnantem Imperatorem, qui homines Pontificum Decreta suspicientes, in suis consistere regnis passi sunt, aut *boni Principes* extitere, aut *Juris natura* præscriptum observaverunt. Ipsi quoque Anglorum, Suecorum, Danorum, Borussorumque Reges, Sceptrum ac Coronam male gestare æstimandi sunt, quod Pontificum Leges à nonnullis sibi subditis observari permittentes, Regnorum suorum paci, fortunisque invideant &c.

XXVI. At, Jus Pontificium diversam à Politica Hierarchiam inducit, adeoque *Statum in Statu* collocat; quod monstro est simillimum. Mira collectio! Ergo si Status in Statu, res est impossibilis; cur necdum *Status Imperii* omnes sublati sunt, ut *unicus* esset Supremus atque Monarchicus? Portentum ingens, tam longo temporum decursu, & tanta populorum, ac Principum consensione rem monstrosam, ac prorsus repugnantem potuisse subsistere. Quis fieri potuit, ut DEUS præter Judices, ac Reges, Sacrum & Pontificale Tribunal sub Veteri Lege constitueret, sicque Statum in Statu, h. e. Rem monstrosissimam ordinaret? Verum, Sycophantias ejuscemodi refellere amplius, non est patientiæ nostræ. Cum enim aliud regnorum praxis, omniumque mores nationum hodieque nos doceant; qui isthac garriendo procedunt, retributa fere philosophorum, atque rationis mendicabula sunt.

XXVII. Illud profecto non est commitendum nobis, ut eam imposturam non refellisse videamur, quam Puffendorfius in *Apologia Juris Natura* §. 6. conscribere est

est ausus. Ait ergo, contra *Jus Naturale*, & sanam *Politicam* pugnare, atque *pestilentissimum* fore, dari *potestatem extranei* alicujus *Sacerdotis*, quibus *Summi* Imperantes civiles sint *Subjeti*, quique ipsos Solio deijcere, ac cives obligatione adversus eosdem absolvere queat. Illud etiam pestilentiae plenum existere, omnibus *Sacerdotibus* cujuscumque reipublicae Christianae, ab ore nutuque pendendum *Sacerdotis extranei*. Effet heic locus ineptiam hominis, humanitatem jam pene exuti, sursum deorsum cavillandi, explodendi: nisi lamentis potius indulgendum; quod illud Naturae Jus condiscendum esse dicatur Juvenibus, etiam Orthodoxe natis, ex quo nil nisi odium Papae, avitae Religionis contemptum, totius denique fidei neglectum necessario hauriunt, eo certius, quod *quo semel est imbuta recens, servabit odorem testa diu*: (u) Quis enim ideas, quas tener, & *cereus in vitium flecti* adolescentum animus recenti sibi studio, exercitationeque impressit; quis, inquam, potis erit, eas deinceps veluti ari cuidam incisas radere, aut melioribus commutare? Id nemo amaturus est senex, cujus odium cum lacte comibit. *Venaticus ex quo Tempore cervinam pellem lavavit in aula, Militat in Sylvis catulus*. (w) Sed, non licet heic in ista divertere. Urgendus Puffendorfius est. Atque imprimis Pontificem, *simplicem* adpellatum *Sacerdotem*, adhuc vocari *extraneum*, tam nihili est, quam aliud nihil. Ergo ne, vel *singula nationes* Christianae *singulos* habere debent *Sacerdotes Summos*, ut *intraneos* habeant; vel *Summum Sacerdotem*, *omnium nationum hominem*; vel denique *nullum* omnino, quod ille praeparat, oportebit esse Pontificem! Quis ita unquam deliravit, ut homo iste *vervecum in patria*,
E § *cras-*

(u) Flaccus L. 1. Epist. 1. ad Loll. (vv) Idem ibidem.

crassoque sub aëre natus ? (x) Si ita nos : turpe est , pestilens , atque Juri naturæ adversum , *Anglos* , *Polonos* , *Germanos* denique *Imperii Status* , subditos esse homini , aut *Nobili* alicui *extraneo* ; intelligendo per hunc *Georgium II.* Electorem Hannoveranum & Angliæ Regem ; *Augustum III.* Electorem Saxonix , & Regem Polonorum ; *Franciscum I.* Ducem Lotharingix , & Imperii Romano-Germanici Moderatorem. Si ita nos ; certum est , non ora modo *stipitibus duris sudibusque præustis* contundenda , sed teterrimum etiam infamis supplicii *theta* inurendum nobis fore. Si distinguere potuisset Puffendorfius *Spirituale à temporali* ; si etiam *unam* dari *fidem* veram credidisset ; non poterat ipsi non occurrere , omnes fideles , ubicumque terrarum degentes , ejusdem *familiæ Domesticos* esse : (y) igitur & Pontificem , Sacro Jure illos moderantem , nulli *extraneum* , sed plane *Domesticum* esse. Ecce porro *extraneum* illum vocat ; nisi ut veluti hominem suspectum , à sincera socialique nationis , cujus ille non esset , communione removendum , tanquam Græcæ denique fidei virum , fugiendum averſandumque omnibus proclamet ?

XXVIII. Tyrannidem dehinc ac Despotismum eidem nequiter adſingit , cui *Summos Imperantes* ait esse **SUBJECTOS**. Invidiæ plena hæc vox est ; iisque duntaxat conveniens , qui aut manu capti , aut originis suæ caussa , aut alia quavis ratione in aliorum venere *potestatem*. Quis autem Romanorum unquam Pontificum , in *Summos* maxime *Imperantes* talem sibi adrogavit *Potestatem* ? Non aliam illi à Christo sibi concessam potestatem exercent , quam quæ curandis fidelium animabus , regundæque Ecclesiæ deservire nata est : cui *omnem* hominem , qui ab Ecclesia alienus esse non vult , *subdi* atque *parere* eo necessarium est , quod alias non

mob (y) *non* *ba* *z* *aug* *vi* *re* *pon* Pon

(y) Juvenal. Sat. 10. (x) Ad Gal. VI. 10.

Pontifici certe, sed ipsimet Salvatori, qui suas in illum contulit vices, ejusmodi refragari, sit manifestum. Neque hanc in se auctoritatem detrectarunt olim *Summi Imperantes*: quod hercle! ipsius Civilis, Communisque Juris tabulis consignatum legimus. (z) Ceterum, etsi Christus, dum in terris ageret, nullam in *temporalia* potestatem *exercuisse* legatur; ut Filio tamen DEI *naturali* ac *proprio* eandem sibi fuisse *propriam*, negari non potest. (a) Voluisset autem, potuisset certe hoc suum *Dominium* Vicario suo, atque Ecclesiæ, Sponsæ suæ, hæreditate transcribere. Nec defuere authores plurimi, qui *directum* Papæ in omnem terram, à Christo potestatem commissam esse, tradiderunt. (b) Idque clavim geminam *Matth. 18.*, & duos apud *Lucam c. 22.* gladios ad utrumque, *Spirituale* ac *temporale* Dominium significandum, figurasse contendunt. Verum hæc non de Dominio *recto*, *directo*, *expressoque*, sed *indirecto*, *implicitoque* adcipienda esse, jam communis & certa sententia est: (c) quo nimirum *Vicario DEI nomine*, Papa *subsidiarie* temporalium regnorum providet incolumitati; dum ea vel Principes pessumdant, vel Religioni Deoque contraria Decreta constituunt: dum id populorum comploratus, aliorumque Principum requirit consensus. Hac potestate *indirecta* Imperatoribus olim coronas imposuerunt Romani Pontifices; gladios ad debellandos infideles tradiderunt; Electori-

(z) Sacros autem Canones non minus, quam Leges valere, etiam nostræ volunt Leges. L. 45. Cod. de Episc. & Cler. Imperatorum officium est, Pontificum Sententias confirmare & exsequi. Novel. 42. in princ. & fin. L. cognoscere §. nullos §. Cod. de Episc. aud. L. 2. §. 2. C. de Sum. Trin. (a) Data est mihi omnis potestas in cælo & in terra. Marth. ult. (b) Vid. Hostiensis cap. Quod super his. de Vot. & Vot. redempt. Azorius p. 1. Instit. tr. 21. L. 4. c. 19. &c. (c) Vid. P. Macedo in Vindic. Pont. c. 5.

toribus subfragandi jus dederunt; Reges aut Imperatores deposuerunt, subjectosque illis populos data fide liberarunt. Neque hoc invidiam conciliavit Papæ apud *Rudolphum Habsburgicum*, quo minus *an. 1274.* in Comitibus Imperialibus, Norinbergæ habitis, ad omnes Principes Ecclesiasticos Diploma ederet, quo Friderici II. excommunicationem, depositionemque comprobans, acta ejus post illam exauthorationem gesta, pro inlegitimis declaravit. Nullum pariter movit, quod Gregorius VII. Henricum IV. in profundum malorum prolapsum, fidelium communione, regnoque privavit. (d) Sed in his demonstrandis aliorum industria tanta fuit, nihil ut dici valeat amplius. Illud solum notamus, ineptissime adrodi quorumcumque apud varias nationes dispersorum Sacerdotum erga Romanum Pontificem obedientiam, Cujus enim Legibus regerentur homines Divino cultui specialius addicti, quam illius, cui à Christo universalis eorum, quæ Religionem spectant, commissa est Providentia? Hanc certe parendi obligationem *Civilibus* Principum Constitutis (ut Puffendorpius supponit) tam parum *contravenire* censuerunt *Summi Imperantes*, ut vel ipsimet Romanum Pontificem *primum* esse, & *caput* omnium *Sacerdotum*, eique *omnes Ecclesias*, simul & *Patriarchas*, *Metropolitans*, *Episcopos* &c. subjectos esse debere, sanciverint luculenter. (e)

XXIX. Certum est igitur, cum Ecclesiasticis, tum Civilibus, cum Divinis, tum Humanis *Legibus* esse vivendum: à quibus qui dirigi se non patitur, is *peccare* censetur. *Peccatum* esse dixit Augustinus, *Dictum*, *Factum*

(d) Vid. Petrus de Marca in Concord. Sacerdotii & Imperii; P. Daniel Dissert. in hist. Franc. de abdicatione Childerici Regis per ordines & Pontificem. (e) L. *inter Claras* §. 5. de Sum. Trinit. Novel. 9. in princ. L. Si quis 49. §. Sic autem. Cod. de Epis. & Cler. &c.

Factum vel concupitum contra Legem eternam. Omnes subinde peccato mordemur ; quid vero reapse illud *formaliterque* sit ? non ita clare perspiciamus ; adeo etiam in rebus quotidianis tricatur intellectus. Contingit nobis, quod pressa spina se cruentanti : is sedentariam primo moram impendit eruendæ illi ; tum ea cura defunctus ipsum quem eruit aculeum intuetur, inde inde versans, quæ acies ? quæ moles ei ? num recta ipsum, aut transversim perforarit ? atque alia id genus, quæ securus periculi tractim expendit. Ipsum nos exercet, qui peccatum, quo icti sumus, examinamus quasi quæstionibus subiectum. Multa de eo multi lente, ac morose quæsierunt : quibusdam formalitatem ipsius *positiva* entitate constare dicentibus ; pluribus vero probatur, aliud non esse, quam *rectitudinis*, quæ malo voluntatis actui inesse deberet, *privationem*. Quibus adcedere nos Augustinus jubet, (f) dum *quid esset iniquitas, quævisse se, & non invenisse substantiam*, adfirmat ; *quia si substantia esset, bonum esset.* (g) *Nemo ergo querat efficientem causam male voluntatis : non enim est efficiens, sed deficiens, quia nec illa effectio est, sed defectio.* Peccatum porro dum commissum est semel, donec remittatur, *manet* semper, quo & *Habituale* adpellatur ; estque ipsum *actuale*, perseverans *moraliter*.

XXX. *Usque adeo peccatum, VOLUNTARIUM est malum, ut nullo modo sit peccatum, si non sit voluntarium.* (h) DEO igitur peccatum imputant *Lutherus & Calvinus*, libertatem homini ademptam blasphemantes. Singularis autem, tenuique tibicine subfulta opinio est P. Van Roy, *ad Peccatum peccans*, h. e. *ad peccatum*, quod prioris peccati pœna est, non requiri

(f) L. 7. Confess. c. 12. & 16. (g) L. 2. de Civ. cap. 7.
(h) Idem L. de vera Relig. c. 14.

quiri plenam Libertatem (quæ à Scholis *Indifferentie* nuncupatur) sed à sola *coactione* : adeoque peccata esse quidem, sed *necessaria*. At, quoniam *omne* peccatum, demeritum est, à Jansenio prior opinio *non satis* elongari videtur, cujus hæc propositio damnata est : *Ad merendum, vel demerendum in statu natura lapsæ non requiritur libertas à necessitate*. Putat, non omnibus peccatoribus dari à DEO gratiam ad vitandum peccatum, cujus defectu non minus necessario peccet obduratus, quam cæcus necessario non videat. Verum distinguenda erat Gratia *efficax* à *sufficienti* : quam DEUS etiam cauteriatis conscientis, ut ut valde *tenuem*, infundit, quacumque peccatum vitare possunt. Peccati enim reum teneri quemquam, quia non facit, quod facere non potuit, summæ iniquitatis est & insania. (i) Usque adeo Augustinus, *quamdam* peccandi necessitatem (l) commemorans, non de *physica*, sed *moralis* (quæ ex peccandi adfuetudine, & divinæ parvitatis gratiæ procedit) loquutus est evidenter. *Quamdam* necessitatem S. Doctor admittit, non omnimodam, non absolutam; qua nimis inligatus homo adhuc DEO dicere possit : *de necessitatibus meis erue me*; (m) quod nemo profecto dicere valet, nisi in *Spiritu* S., h. e. gratia in eundem motum impellente.

XXXI. Nodum in scirpo quærunt, Divinæque obstrepunt misericordiæ, qui quæ Augustinus de *obsecrationibus* nonnunquam scripsit, eo sensu interpretantur, quod ii *prorsus non possint non peccare*; dicente illo : *Non hoc illi* (Pharaoni) *imputatur, quod tunc non obtemperavit, quandoquidem obdurato corde obtemperare*

(i) L. de duab. animab. c. 12. (l) L. de nat. & grat. c. 67. (m) Ibid. c. 65.

rare NON POTERAT. (n) Verum ipse DEI gratiæ vindex, Augustinus lucem sufficit dispellendæ huic nubi, dum continuo adjungit: *Sed quia dignum se præbuit, cui cor obduraretur priori infidelitate.* Tria igitur in obstinatorum peccato considerata sunt; nam cæcitas cordis & peccatum est, & pœna peccati. (o) Ut peccatum, *Solius* hominis est; ut pœna est, etiam DEO tribuitur, priorem improbitatem illius permissione castiganti; ut causa denique peccati est, seu peccatum peccans, si ab *intrinseco* species, solius est hominis, si ab *extrinseco*, etiam DEI; quo *ordinarie* minores semper gratias conferente, eo facilius qui in sordibus est, sordescit adhuc: servato propemodum eodem ordine & in gratia accumulanda, & in neganda ipsamet; ut sicut bonus usus gratiæ A., mox impetrat gratiam B., ita neglectus gratiæ A., conferendæ posthac gratiæ B. ponat obstaculum &c. *Ita facilis descensus averni!* Ex prædictis igitur intelligi debet illa, non sine horrore audienda, S. Augustini Lectio: *Illæ est peccati pœna justissima, ut omittat quisque, quo bene uti noluit, cum sine ulla posset difficultate, si vellet. Id est autem, ut si quis sciens recte non facit, omittat scire, quod rectum sit: & qui recta facere, cum posset, nolit, omittat posse, cum velit.* (p)

XXXII. Non omnibus peccatis par inest malitia & gravitas; quorum aliqua à morte, quam animæ peccanti conciscunt, *mortalia*, alia vero (quæ *justus* etiam, *septies in dies cadendo* comittit, Prov. 24.) quod amicitia

(n) In exposit. quarundam Propos. ex Epist. ad Rom. n. 42. Idem L. 5. c. Julian. c. 3. *Cæcitas cordis, quam Solus removeret illuminator DEus, & peccatum est, quo in DEum non creditur, & pœna peccati, qua cor superbum digna animadversione punitur, & causa peccati, cum mali aliquid cæci cordis errore comittitur.* (o) Vid. Nat. Alex. L. 1. Theol. Dogm. q. 2. art. 5. §. 21. (p) L. 3. de Lib. Arbit. c. 18.

citiae cum DEO foedus non rumpant, *venialia*, seu *veniabilia* nominantur. Iniqua igitur statuta peccata ponderarunt *Calvinus & Lutherus*; quorum ille *omnia* reproborum peccata *mortalia*, Prædestinatorum vero *venialia* dixit; hic vero infideles *semper* graviter, fideles *semper* non nisi *leviter* delinquere statuit. Juste vero Apostolicum fulmen Michaëli Bajo intorserunt *Gregorius XIII.* & *Urbanus VIII.*, quod dixisset: *Nullum peccatum ex NATURA SUA esse veniale, sed omne peccatum mereri pœnam aeternam.* Potest enim adleviari vel ex *præcepto leviter* obligante, vel *rei* circa quam peccatur *exiguitate*, vel quod frequentissimum est, ex *deliberatione non sufficienti*.

XXXIII. Præcipua DEI justitia est, quod peccatum mortale, *aeterna* vindicet pœna: ipsum enim tale peccatum, quod creatura *propriis* ab eo *viribus* liberare se *nunquam* possit, veram in se *aeternitatem* habet. Is quoque, qui dum *inimicus* est DEI, à morte occupari se patitur, *in aeternum* hoc suum peccatum manere, velle convincitur: quousque enim illud nulla revocatione expungitur, continua in homine duratione consenscit; non revocatur autem à decedente in ipso, qui uti *semper* vivere, ita præsumitur *nunquam* non voluisse peccare. Igitur & digna est retributio, ut *semper* sentiat pœnam, qui ad id jam pervenit, ubi suam amplius non valet exuere culpam. At, potuisset, *inquis*, pœnituisse olim? Potuisset certe! Habuit homo *legem*, ut dum est vita superstes, culpam elueret; *nullam* habuit *legem* DEUS, ut dum homo peccator est, mortem in ipsum inruentem cohiberet. Convalescendum erat ante profectionem. Subito conclamatum ad iter est, adhuc dispersa conscientiae supellectili. Non expectavit *aeternitas*; abstulit secum imparatum; & ut ipsa demutari non

non sustinet, quod cum homine invenit, *æternum* ac immutabile fecit esse *peccatum*. Justus es Domine &c.

XXXIV. Ita quidem de *mortali* culpa orthodoxe: aliud fortassis merito existimandum de *veniali*? Sensit certe de Domino in bonitate Doctor Subtilis, veniale peccatum quoad culpam non remissum (idemque adfirmat de culpa mortali, olim *remissa*, sed nondum soluta) non castigari pœna *æterna* in damnatis. Cum enim Bajus *cuius* peccato *æternam* deberi pœnam adserens, damnationem tulerit: & DEUS insuper *majorem* quam peccati *malitia*, aat *reatus* exigat, pœnam infligere certe non soleat: colligere fas est, *soluta* aliquando *veniabulum* supplicio, nullo illa posthac tormento vindicari. Manebit equidem culpa in *æternum*, omni reconciliatione proscripta: verum cum ea dictæ noxæ protelatio *malitiam* illius non *augeat*, decursis olim (quæ DEUS noverit) vindictæ temporibus, non *satisfactionem* quidem fecisse, sed *satispassionem* tolerasse misera censebitur anima: nulla profecto ex istiusmodi flagelli retractu lenimenta degustans, quæ aliarum pœnarum immensum æternumque pondus præoccupat manifeste. Nec enim Epulo dives, si intincto defluentem digito guttulam æstuantis linguæ impetrasset, gehennali ex flamma *redemptus*, potuisset adpellari. Atquin nullum *positivi* refrigerii solatium illis inferni titutionibus indulgemus, qui extincta licet una, alterave ustionis scintilla, inextinguibili nihilominus reliquarum pœnarum incendio concremantur: *quid enim exempta juvat spinis de millibus una?* (q)

VXXV. A peccati porro lapsu nemo, nisi levante DEI *Gratia* erigitur; quia *nullus reficere opus suum potest, quam qui fecit.* (r) Est illa Donum supernaturale

F

(q) Horat. L. 2. Epist. 2. (r) S. Aug. Epist. 186.

rale ex meritis Christi ad operandum bene, nobis à DEO omnino gratis concessum. Respuit illam *Pelagius* (Origenis ramusculus, ut eum vocat Hieronymus, *Epist. ad Ctesiphon.*) Eousque enim supercilii elati homo, & pietatis opinione subfarcinatus, in grallas adsurrexit, erectoque contra DEUM cucurrit collo, ut propria virtute, *naturæque* suæ conferta energia, non modo peccata vitare, & ab illis resurgere, sed omne pariter bonum operari, atque ipsam denique æternam summi Boni possessionem, absque omni succollantis DEI *auxilio*, consequi se aliosque posse, inanissime gloriaretur. Mendacem igitur fecit Apostolum, tam insigniter protestatum: *Non sumus sufficientes cogitare aliquid à nobis, tamquam ex nobis; sed sufficientia nostra ex DEO est:* (s) ipsumque adeo Salvatorem, adseveranter illud nobis inculcantem: *Sine me nihil potestis facere.* (t) Noverat autem homo vafer, atque ad decipiendum instructissimus ita latenter sementem suam pestilentissimam spargere, ut ejus discipuli, *Cælestius* potissimum & *Julianus* Epp., dogma hoc primum non tam *adseverando*, quam *inquirendo dubitandoque* male credulis propinarent. Hanc imponendi artem tunc luculente exercuit, dum in Synodo *Diospolitana* a. 415. *quatuordecim*, non pluribus congregatis Episcopis, ipsum perurgentibus, eam confessionem fecit, qua *Gratiam ad meritorie operandum omnino necessariam esse*, non invitatus fateretur. Sed cum per hanc *Gratiam*, aliam ipse non intelligeret nisi *externam*, seu à concessione liberi arbitrii, Lege, Scriptura, prædicatione & exemplo Christi minime distinctam; illorum Patrum operas fraudulenter elusit. Quapropter *quatuor & viginti* contra Pelagium, Cælestiumque, ante Ephesinum Oecumenicum, celebratis Conciliis, pestilens hic error extingu

(s) 2. Cor. 3. 5. (t) Joan. 15. 5.

extingui prorsus non potuit. Reservabatur nim: serpens isthic, tot antea vulneribus jam confossus & delassatus, Soli *Augustino* totaliter conterendus; qui & ipse *Divinae Gratiae miraculum* effectus, *Princeps haereticorum debellator*, & famosorum extitit palma certaminum. (u)

XXXVI. Extremum Pelagii halitum excepit primo in Africa *Vitalis Carthaginensis*, & postea *Massiliae*, aliisque in Gallia *Narbonensi* locis nova quædam factio, *Semi-Pelagianorum* dicta, qui cetera quidem Pelagii dogmata execrantes, hoc tamen ex iis præfractè tenuerunt, *initium fidei & bonæ voluntatis, in natura viribus sitam esse*. Intellexerat bono DEO errorem hunc ex Literis *Prosperi & Hilarii*, paucis ante obitum annis *Augustinus*, eumque *Libb. de Prædest. SS. & Domino Persever.* præfocâisset; nisi à morte ipsius (quæ contigit A. 430.) ne prorsus interiret, subflaminator intercessisset *Cassianus*, & ipse *Massiliensis Præbyter*, *Semi-Pelagianismum* quibusdam Scriptis suis (nam *Conlationes Patrum*, aliaque ejus monimenta secure leguntur) acriter defendens. Exagitavit hunc postea *S. Prosper*; donec tandem omnes dicti erroris reliquiæ A. 529. in *Arausicana II. Synodo* sub *Felice IV. Papa* penitus sunt extinctæ. Ejus definitiones novissime adoptavit *Tridentina*, *Sess. 6. Can. 2. & 3.*

XXXVII. Enimvero, cum apud *Isajam* (w) DEUS testetur, *inventum se esse à non quærentibus ipsum, palamque adparuisse iis, qui ipsum non interrogassent*; & *Paulus* insuper *Ephesiis* c. 2. dicat: *Gratia salvi facti estis per fidem; & hoc non ex vobis; Dei enim donum est*; qua fide dici poterat, *initium Salutis nostræ ex nobis esse*? Dein, quum prima substantiæ rationalis

F 2

(u) Ita de eo *Cassiodor. L. de Divin. Lect. c. 22.* (vv) Ita ex *Isaj. c. 65. S. Paulus ad Rom. c. 10. v. 20.*

tionalis *energia*, seu operatio, *cogitatio* sit; & Gentium Doctor adfirmet, non posse nos aliquid ex nobis *cogitare salubriter*; (x) *initium* autem *salutis* necessario à *salubri cogitatione* promanet: fatendum utique est, fidei salutisque exordium à Solius DEI descendere *gratia*; quod argumentum est Augustini, *de Prædest. SS. cap. 2.* Alias certe illi; qui Stoicorum in morem *morales* virtutes, *naturalemque* honestatem præ ceteris amavissent, *præ ceteris* quoque, qui *naturæ contrariam* vitam duxere, à DEO ad *Fidem*, *Gratiamque* vocari debuissent. Atquin contrarium sapissime fieri, certum omnino est; docetque Augustinus *L. 1. de peccat. merit. & remis.*

XXXVIII. Sed, quid ajmus ad festivum illud axioma (ab Calvino festivissime inrisum *L. 2. Instit. c. 3.*) *Facienti quod est in se, DEUS non denegat gratiam?* Maxima hæc & Semi-Pelagianismo, & orthodoxiæ adfinis est. Si dixeris, ei qui *cum gratia* facit quod est in se, non denegare DEUM *gratiam ampliorem*; Catholica est adsertio. Si adfirmes, DEUM non deesse illi, qui facit quod est in se *viribus natura*, cum Massiliensibus facies aperte. Quid igitur? Ingentis moliminis rem extructurus *Ludov. Molina*, ac velut Paris Helenam suam, *Scientiam mediam*, pulcherrimam omnibus exhibiturus, novum aliquid procudit, in *L. de Concord. Lib. arbit. cum Grat. q. 14. art. 13. disp. 10.* statuens inter Christum promerentem, & Patrem adceptantem ejuscemodi pactum, *Ut quoties ex viribus nostris NATURALIBUS conaremur facere, quod in nobis est, presto nobis essent auxilia GRATIÆ, quibus ea, ut oportet, ad salutem efficeremus* - - - *Non quod eo conatu homo DIGNUS efficiatur talibus auxi-*

(x) 2. Cor. 3. 5.

auxiliis, ullave ratione ea PROMEREATUR, (ita enim Semi-Pelagianis adcederet) sed quoniam id obtinuit nobis Christus ob sua merita. Docet ergo, gratiam à DEO non ratione *conatus naturalis* præcise, sed propter illud *pactum* conferri. Bellissima certe præstructio ad tam ingens ædificium! Nullis eam nos *censurarum* cuniculis subruere tentamus (fecerunt hoc *Vasquez & Suarez, & V. Bellarminus*) sed certa ratione everti credimus. Equidem, si hoc non sit è cantu oscinis, aut è tripudiis pendere solistimis, nulla deinceps hariolatio erit. Quisnam enim Consiliarius DEI, hoc ab eo sancitum Decretum revelavit? Quibus tabulis consignatum? quorum Patrum testimonio sigillatum? cujusnam Concilii autoritate legitur receptum? Atquin hæ sunt origines, unde Decreta DEI haurire oportet. Profecto in rebus Sacratissimis non licet fingere, quod volup est nobis. Porro, & in isthac Molinæ suppositione *initium* salutis esset *ab homine*. Ideo enim reciperet gratiam, hypothetica illa Patris & Filii stipulatione promissam præparatamque, *quia* facere quod est in se, non recepturus certe, si ita non conaretur: ergo causa, ratio, fundamentum, motivumque conferendæ gratiæ *conatus* ille foret *naturalis*. Adeoque & vocatus *seipsum* (contra quam dixit Apostolus) *discerneret* à non vocato; quod ille conatum suum, veluti *conditionem* exequendi pacti exhibuisset, iste non exhibuisset. Denique, quia pollicitatio illa niteretur *conditione*; hac quandocumque posita, æqualiter DEUS *in promissis fidelis*, deberet gratiam tribuere. Atquin sæpe DEUS vocat eum, qui nullum naturalem conatum exercuit: igitur pactum illud, molimen est in solius Molinæ syncipite constitutum. *Avertat* itaque DEUS hanc amentiam, ut in donis ejus nos priores, faciamus posteriorem ipsum: quoniam misericordia

ejus prævenit me. (y) Juxta Molinam certe DEUS *inveniretur à quærentibus eum* (illo conamine naturali) *adpareret interrogantibus*, & prima *cogitatio*, quomodocumque bona ad salutem, *esset ex nobis*; quod *priori num.* confutatum est. Saltem homo *seipso* quadamtenus ad DEUM adcederet; id, quod totis viribus S. Prosper execratur in *Carm. de Ingratis*, ostendens nihil *ullo pacto* facere ad *gratiam*, quod hanc antecedit: sine ipsa, inquit, *non itur ad ipsam.* cap. 25.

Ipsa agit, & cunctis dux est venientibus ad se:

Perque ipsam nisi curratur, non itur ad ipsam.

XXXIX. Illud autem negotium est, quod omnium hætenus DEI Sapientium cruentavit ingenia; determinare (an conjectare potius?) per quidnam Gratia DEI *efficax*, sine qua nihil *salutariter* ab homine agitur, hanc suam *efficaciam* nanciscatur? Prælia, quæ in ipso orbis Christiani theatro adversæ hæc partes præliatæ sunt, non sane pacem, sed armorum duntaxat, pugnaeque suspensionem effecerunt. Lapsi sunt imprimis Lutherus, Calvinus & Jansenius, eam Gratia DEI virtutem tribuentes, ut nullam porro homini *libertatem* concedat. Damnavit hoc iterum iterumque DEI Ecclesia. Salvare igitur & *Libertatem* hominis, & Gratia Divinae *efficaciam* profiteri, necessum est. Ut quæque inter Orthodoxos Schola, suam de *Divinis Decretis* sententiam dixit, ita & de Divinae Gratia *efficacia* constituere, compertum est. Qui se Thomistas adpellant, Gratia efficaciam ab *intrinseco* convenire, atque *in actu primo* à Decreto *prædeterminante* provenire, communiter adserunt. Displicuit hoc dudum omnibus aliis; quibus ita libertati præjudicium adferri oppido grave, omnino est persuasum. Cum enim modus agendi connaturalis voluntatis, sit agere cum *potestate indifferenti*,
ut

ut velit, nolitve; idque Gratia modo, quæ præmittitur, efficax, tollere videatur, merito ab hac opinandi via sese revocant propemodum universi. Voluntas imprimis, ea gratia præventa, ita infallibiliter *consensum* suum præstare tenetur, ut componere cum eo *dissensum* nulla valeat ratione. Porro, cum eadem voluntas facere non possit, ut hanc ab se gratiam amoliat, seu ne ab hac gratia sit præventa (quoniam hoc non nisi *alia* sui, & *contraria* prædeterminatione, quæ in *solius* DEI est manibus, contingere deberet) jure concluditur, voluntatem nec ut illam habet Gratiam, nec ut ab ea præscinditur, seu (ut Scholæ vocibus dicamus) nec in *sensu composito*, nec *diviso*, posse habere actum contrarium: adeoque *necessario* (quod libertas non patitur) illum, ad quem ante dicta impellit Gratia. Atque istud certe verum non est, quod *Tridentina Synodus*, dum *Sess. 6. Can. 4.* arbitrium hominis à DEO motum & excitatum, huic gratiæ resistere posse, definit, de gratia solum *sufficienti*, non *efficaci* sermonem instituat. Non ita sane; ea definitio Luthero, Calvinoque erat opposita, qui gratiam *sufficientem*, velut inane complementum exhibilantes, de sola utique *efficaci* fabulati sunt: usque adeo necessum est, de eadem loquutos esse Tridentinos Patres, quo illis, quod in definiendo ab rei scopo aberraverint, imponi hercle! non potest. Ita nim: ea definitio sonat, quomodo hæc *Concilii Sessionensis (Decreto V.) Gratia efficax, non est auxilium DEI trahentis, cui resisti non potest.*

XL. Quibus pro *Scientia Media* constitutum est agonizare, in extremam fere priori recedunt semitam. Ajunt rem ita decurrere. Voluit DEUS salvare *Latronem*, per actum *finalis pœnitentiæ*. Habuit in thesauris Bonitatis suæ infinitas gratias, ex se *indifferentes*, quibus latro posset consentire, posset non consentire.

tire. Vidit autem DEUS Scientiæ mediæ quadam veluti optica, cuinam illarum *daturus esset* consensum, si in circumstantiis, *supplicii crucis*, eam ab ipso reciperet. Itaque, *inferunt*, gratiam in actu primo efficaciam obtinere non modo ex ipsius gratiæ conditione ac circumstantiis, sed etiam ex consensu voluntatis conditionate prævisio per Scientiam mediam: quæ dehinc in actu secundo fiat efficax, si pro illo articulo, DEUS gratiam se datum *absolute* decernat. Si pulcri quidpiam, atque nostræ adblandiens libertati, dictum est olim, certe istud est. *Suadent* ergo; sed non ita, ut *persuadeant* omnino. Enimvero 1. *Scientia Media* ipsa nihil conferre potest ad gratiæ efficaciam in actu primo; cum hæc illius sit *objectum*, quod *prius* est notitia, quæ ipsum adtingit. Per Scientiam nim: hanc novit DEUS, gratiam fore efficacem, si in hac vel illa serie rerum daretur: quam parum ergo objectum visibile ab oculo sit coloratum, tam parum gratia fit, efficax ab Scientia Media. 2. Sed neque *Consensus prævisus* per illam, ad gratiæ concurrat efficaciam. Nam efficacia gratiæ procedit ipsum hunc consensum: ut adeo hic ceu posterior, illam constituere non valeat. *Probatur illud*: quia conveniens gratiæ usus, seu consensus ille prævisus, propterea causatur per talem gratiam, quia in his, & non in aliis circumstantiis exhibetur: igitur efficacia gratiæ prior est consensu simpliciter: ergo & prævisio. Neque enim prævisio illa, seu scientia consensus, objecti sui *factiva* est, sed *ostensiva* solum.

XLI. Alia igitur vestigandæ illius efficaciæ ingredienda via est. Atque imprimis non ita Gratiam *efficacem* esse, judicandum est, ut hanc efficaciam ab *intrinseco*, & ex sua quadam *essentia* hauriat: nam *idem. aequaleque* auxilium in uno *efficax*, in altero *inefficax* reperitur; ut Christus nos docuit *Matth. 11*, Corozaitis

zaitis & Betſaiditis opponens Tyrios Sydoniosque, *ei-
dem* gratiæ conſenſuros, quam priores reſpuebant.
Idemque oſtendit Auguſtinus *L. de Prædeſt. ſſ. c. 15.*
Pharaonem obduratum, Nabuchodonoforem vero con-
verſum, *æquali* gratia præventos adſerens. Inde illa
eſt Conc. Tridentini definitio; *Liberum hominis arbi-
trium, à DEO motum & excitatum, diſſentire poſ-
ſe, ſi velit.* (2) Porro, vel ſine illo *extrinſeco* poſſet
obtineri effectus, vel non poſſet? Poſſet: ergo illud
efficaciam non tribueret. Non poſſet: ergo, quia per
illud differret à Gratia *Sufficienti*, jam nulla hæc da-
bitur, utpote deſtituta eo, quo effectus *potest* haberi.

XLII. Eſt igitur Gratia eo modo *per ſe* efficax,
quo v. g. actualis riſus homini *per ſe* convenire, atque
de eo prædicari dicitur; qui, Scholaſtica loquendi nor-
ma, in *tertio per ſe dicendi modo* (qui in cauſalitate
per ſe alicui conveniente fundatur) enuntiatur de ho-
mine. Quemadmodum autem homo ab *actuali* riſu im-
pediri non nunquam poteſt, licet ipſi *per ſe* ille conve-
niat: ita pariter Gratia efficaciæ ſæpe valet reſiſti, ea-
que ſæpe impediri. Igitur ſignum eſt, *plenam* Gratia
efficaciam non ex ſemetipſa competere. A quonam
ergo iſtud ei complementum adponitur?

XLIII. Non ab *uno* certe. *Primo* illud adcipit à
congruitate, adtemperatione, ac convenientia ejusdem
cum libero hominis arbitrio, in certis circumſtantiis,
loci, temporis, tentationis, complexionis &c. (atque
hucusque non recedimus ab Scientiæ Mediæ Patronis)
Secundo, & principaliter *infallibilem* effectum conſe-
quitur ex *Decreto* tum DEI, tum hominis, *una* cum
DEO ſeſe ad *conſenſum* tali gratiæ, & pro talibus cir-
cumſtantiis præſtandum, determinantis. Atque in
hoc non una paraſanga à Moliniſtis receditur. Prius

F 5

vero

(2) Sess. 6. Can. 4.

vero, si Augustinus dixerit, credendum est. Atquin ita ille infit : *Quamvis vocentur multi, tamen quia non omnes UNO MODO AFFECTI sunt, illi tantum sequuntur vocationem, qui ei capiendæ reperiuntur IDONEI.* - - - *Solius DEI misericordis est, qui hoc modo vocat, quomodo APTUM est, & quo scit, APTUM esse ei, cujus miseretur, ut vocantem non respuat.* (a) Item : *Illi electi sunt, qui CONGRUENTER vocati, illi autem non electi, qui vocationi non CONTEMPERANTUR.* (b) Hujus ratio petenda est ex eo ; quod intensa cogitatio boni *delectabilis*, indeque nascens *delectatio*, pro eo tempore, quo voluntas in aliud oppositum inclinata fortius non est, efficacissimum *moraliter* censeatur esse motivum ad pertrahendam in adsensum, à tali gratia intentum, hominis voluntatem : legitime proinde Gratiaë efficacia ex hac congruitate, voluntatisque dispositione repetitur. Atque exinde conjectari aliquando permissum est, quæ ratione præveniens gratia in uno *efficax*, in altero sit *inefficax*, (non quidem *physice*, sed *moraliter*) atque ita in ratione *Doni* ac *Beneficii*, taliter consensuro misericorditer dati, differat à Gratia *sufficienti*, quam DEUS ita *congrue* non præstat.

XLIV. Sed, stante omni hac *congruitate*, omni-modæ *infallibilitas* Gratiaë non adest. Adcedat ergo denuo aliud, oportet. Quale hoc ? Breviter dicendum : *Decretum*. Neque enim alia *certa* in contingentibus *futuritionis* est radix, quam immutabile Decretum. Infallibilem igitur efficaciam, effectusque certi consequutionem à Decreto mutuatur Gratia. Non sane *prædeterminante*, quod expeditæ libertati adversum est : igitur ab altero, eidem amico. Est illud, quod *Comitans* adpellant. Ut adeo ultima completio Gratiaë tri-

(a) L. 1. ad Supplicium. p. 2. (b) Ibidem.

tribuatur ab utroque Decreto , DEI hominisque , *in-*
aqualiter tamen ; ab illo primario , secundario ab isto.
 Si enim Augustino credimus : (c) *Misericordia DEI*
prævenit nos ; consentire autem vocationi DEI , vel
ei dissentire , nostræ voluntatis est. Si illud recolatur,
 quod nuper (d) dictum extat , *DEum videl. eo modo*
res decernere , quo eas efficit ; huic fortassis adserto
 fides aliqua conciliari valet. Tota difficultas in non
 evolutam satis D. *Aternitatis* notionem recidit. Fin-
 gimus nobis , *Decreta* DEI , ab ejus , qua res ipsas de-
 cretas efficit , *actione* distingui. Ab hoc præjudicio qui-
 cumque recesserit , dicet illud Ovidii ; jam mihi per
 difficultates gradienti *Non equidem plana est , sed pro-*
pe plana via. (e) Equidem *actus* ille DEI , qui ab
eterno fuit , qui *heri* , aut *nudius tertius* , ipse *hodie* ,
cras , & *in sæcula* ; sola penes *extrinsecam* terminatio-
 nem differentia. Ipsum ergo *Decretum* DEI quo Gra-
 tiam largitur (quodque *eternum* cogitamus) reapse
 ipsa *temporanea collatio* est Gratia. Ad hanc dum
 voluntas nostra , prius excitata , libere concurrit , ample-
 ctitur , atque in id , quod ea suggessit , consentit ; tum
 demum gratia *efficaciam* suam nancisci dicitur. Non
prius itaque *efficax* redditur Gratia , *quam* voluntas
 eidem adstipuletur : sicque *simul* perficitur Gratia ener-
 gia , efficacia , victoria , & voluntatis consensio (eo fe-
 re modo , quo *perfecta simultate* habitus infusus *chari-*
tatis cum *voluntate* concurrit ad actum amoris super-
 naturalis ; quia nulla ratione *prius* vult voluntas , *quam*
 coinfluat charitas : aut sicuti perfecta simultate *species*
 objecti , una cum *potentia* vitali concurrit ad illius co-
 gnitionem.) Quoniam vero voluntas nostra *actum* ha-
 bere nullum potest , nisi *DEI voluntas* coagendo adces-
 serit,

(c) L. de Spir. & Lit. c. 34. (d) Ubi de Prædest. (e) L.
 3. Factor.

ferit, & cujuslibet voluntatis *actus*, sit voluntatis *De-*
cretum: *patere* potest, *concurrentibus* duabus hisce
 voluntatibus, earum quoque *Decreta concurrere*. Hæc
 igitur utriusque voluntatis *in tempore* facta decretatio,
 per totam æternitatem cogitatu nostro *retrotrahitur*,
 quasi jam *ab æterno* extitisset (quod enim hodie ago,
 ab æterno DEO *presens objective* fuit) atque adeo dici
 valet, gratiam, quam DEUS hodie mihi donat, quam-
 que ego, quasi *secundario*, mea consensione *efficacem*
 constituto, *ab æterno* ut *efficacem* mihi fuisse præpa-
 ratam. Idque prorsus *infallibiliter*: quia consensus,
 quem hodie præbeo, *dum* illum præbeo, *certus* est,
immutabilis est; adeoque & Gratia correspondens illi,
infallibiliter efficax est: quia utrumque *immutabili*
 substat Decreto.

XLV. Neque huic conjecturæ illud obstrepit; eva-
 cuandam fore divinæ Dispensationis abyssum, quod non
 sit amplius difficillimum captu, *unum eidem gratia* con-
 sentire, dissentire *alterum*. Respondet enim S. Augu-
 stinus (f) *Falsum est*, inquit, *si quis dicit: igitur*
non misereatur est DEI, sed volentis est hominis;
quia nullius DEUS frustra misereatur: cujus autem
misereatur, sic eum vocat, quomodo scit se CON-
GRUERE, ut vocantem non respiciat. Est nim: sum-
 mæ misericordiæ opus, DEUM tunc homini dare gra-
 tiam, quando is dispositus est, gratiæque congruit, at-
 que consentiendo efficacem facit; cum possit exhibere
 gratiam tunc, cum eam congruitatem homo non præ-
 sefert, atque non consentire prævidetur. Hoc quidem
 sæpe DEUS facit, quoad gratiam finalem præcipue; sed
 hujus causam, ait Augustinus, *Noli interrogare, si*
non vis errare. O altitudo! quam incomprehensibilia
 sunt judicia ejus! *Rom. 11.*

XLVI.

(f) L. 1. ad Simplic. q. 2.

XLVI. Est porro heic notandum ; Duo dari *Decreta* cum ex parte DEI, tum hominis : primum *conditionatum*, alterum *absolutum*, utrumque tamen *comitans*. In primo cognoscit DEUS, quidnam homo cum ipso *ageret*, si talem ei gratiam *daret*, in secundo videt, quidnam homo actu *agat*, quia ei hanc gratiam *dat*. Cujus rei hoc systema posset statui. In 1. Signo imaginabili vult DEUS, hominem esse liberum. In 2. videt auxilia gratiæ pro quovis tempore, & rerum ordine, tam congrue, quam incongrue homini conferibilia. In 3. Facit Decretum *conditionatum* hoc fere modo : *Volo homini dare gratiam efficacem, si in his circumstantiis mecum consentiat; nolo, si non consentiat* : simulque videt hominem sub conditione hujus gratiæ, & circumstantiarum sibi se *conditionate* determinare vel ad consensum, vel dissensum. Postquam prævisionem conditionati decreti, nullam DEUS habet *obligationem* conferendi gratiam. In 4. igitur signo DEUS liberaliter, & ex sola misericordia dat auxilium pro illis circumstantiis, sub quibus in priori Decreto *conditionato* prævidit, hominem se *conditionate* ad consensum determinâsse. Et tunc demum in 5. signo homo adceptam gratiam *congrue* recipit, & *absolute* consentiendo, *ultimo efficacem* reddit.

XLVI. Ex quibus fit perspicuum, gratiam efficacem ab Jansenio pessime fuisse explicatam, quod eam in tali *Delectatione relative victrici* constituerit, quæ homini solam relinqueret *libertatem à coactione*; itaque illum ad actum simpliciter *necessitaret*. Est autem & alia quorundam inter Catholicos opinio, non sane ignobilis, quæ *Gratiam efficacem* in *delectatione relative victrici* reponit, ab Jansenistica tamen multum (ut ajunt) diversa. Negant enim, ejusmodi delectatione homi-

ni

ni auferri *libertatem* ; sed *moraliter* solum, *infalibi-*
ter tamen ad consensum pertrahi , stante *physica* ad
dissensum possibilitate. Ita P. Massoulie , Dominicanus,
in Op. cui tit. *Divus Thomas sui interpretes* , tom. 2.
Dissert. 3. art. 2. (qui certe hac parte *Dominicanus*
non est) Ita Ludov. Habertus , Doctor Sorbonicus
(*Tom. 2. Theol. Dogmat. de Grat. effic.*) cum aliis
Parisiensibus. P. Laurent. Bertius , Florentinus , hac-
que ætate nostra Florentissimus Theologus : (*L. 4. de*
Theol. Disciplin. c. 3.) adserit quidem , antedicta Dele-
ctatione hominem moveri etiam *physice* , atque *præmo-*
veri ; eodem tamen jure , quo Thomistæ sua Prædeter-
minatione , pernegat , *libertatem* auferri. Delectatio-
nem porro adpellant *indeliberatum quemdam motum*
ab DEO immissum , *voluntatemque hominis mira sua-*
vitare ad bonum adlicentem. Vocant etiam *relati-*
ve victricem , quia oppositam sibi in eodem homine de-
lectationem terrenam , aut *uno* , aut *pluribus gradibus*
exsuperat , atque hoc ipso devincit. Hanc , Parisien-
sium potissimum , sentiendi rationem deditissima opera
confutat Honoratus Tournelyus , & ipse Sorbonæ Doctor,
Praelect. Theol. tom. 2. p. 2. q. 3. & 9. ac novissime
Renatus Billuartus in *Summa Theol. Tom. 3. de Grat.*
Disp. 5. art. 7. Pronuntiant hi DD. , præmissam opi-
nionem tam adfinem esse Jansenii commentis , ut vix ali-
ter discrepent , quam Marcus Tullius à Cicerone.
Quamvis enim omni conatu discrimen exsculpere co-
nentur , quibus illa delectatio in amoribus esse consuevit,
ipsa tamen vis inferendi unum ex altero non videtur ad-
mittere , ut non idem *sensus* utrique re ipsa insit sen-
tentia.

XLVIII. Enimvero , dum ex Augustino illam de-
lectationem *relative victricem* hausisse se gloriantur ;
extat certe capitale aliud , & decretorium ejusdem te-
stimoni-

stimonium, quo plane adserit, hominem *non semper* operari ex *majori*, qua prævenitur, *delectatione*. Ita enim de seipso fatetur L. 8. Confess. c. 8. *Non faciebam, quod INCOMPARABILI adfectu AMPLIUS mihi placebat*. Falsum est igitur illud effatum (quod tam frequenter ex Augustino repetebat Jansenius) *Secundum id operemur, necesse est, quod amplius nos delectat*. Porro, si illud Systema verum est, omni caret intellectu, quomodo *Adam & Angeli* peccare potuerint in tanta, qua perfundebantur, gratiæ delectatione? Erat illa procul dubio *Summa*, cui nullus ne levissimus repugnabat oppositæ *concupiscentiæ* adflatus; & tamen *vidrix* illa non fuit. Forte an alia fuit delectantis Gratia natura in statu naturæ stantis, ac nunc est lapsa? at ipse Jansenius non aliam agnoscit, nisi *secundum* MAGIS & minus, h. e. *adcontinentiam* differentiam. (g) Potuit ne sana & robusta voluntas resistere gratiæ, & id non possit amplius lapsa & infirma? Mirum! An non potius, quia voluntas innocens, robusta erat, minus resistere debebat gratiæ illecebris? an non dum infirma, læsa, & ad malum prona est, gratiæ illam vehementius resistere, dicendum?

XLIX. An non hac Doctrinæ ratione peccantibus, ut lætentur, cum male fecerint, apertissime faveatur, nemo hercle! cui mens est, negare ausit. Hanc enim illi excusationem suis semper obtendent peccatis, *non potuisse* se non cedere majori, quo abrepti fuere delectationis terrenæ sensu; cum sit illa lex constituta, ut quisque *secundum id operetur, quod amplius illum delectaverit*, & quidem delectatione *prævia & indeliberata*, qua ut careat, *non est in ejus potestate*, sicut ut ei resistat; cum necesse sit voluntatem actu *deliberato* sequi *majorem indeliberatam* delectationem.

L.

(g) L. de Grat. primi hom. & Angel. c. 13.

L. Dehinc, in eo Systemate, vel *minima* gratiæ delectatio *deliberatum* aliquem à voluntate motum ad bonum excutit semper: est enim gratia *qualibet* semper *alicujus* effectus, saltem *imperfecti* efficax, licet semper *victrix* non sit. (h) Saltem rarissime ac perditissimis duntaxat hominibus contingere dicunt, ut gratia nullum omnino *deliberatum* effectum habeat. Porro istud Augustinus confutat, dum *L. de corrept. & Grat. c. 2.* justos aliquos agnoscit, qui Spiritu DEI aguntur, ut quod agendum est, agant: *qui tamen id non agunt, sive omnino non faciendo, sive ex charitate non faciendo.* Ergo falsum est, ex delectatione gratiæ *semper* aliquem in voluntate *deliberatum* pietatis motum excitari. Quid, quod cum apud illosmet par, & eadem sit conditio & necessitas delectationis terrenæ ad malum, quæ delectationis cœlestis ad bonum, istud consequi debeant, ut vel *minima* cupiditatis delectatio *deliberatum* aliquem in malum voluntatis adfectum semper excitet, sicut minima delectatio gratiæ semper excitat Bonum: ex quo rursus fluit, justos *in Sanctissimis* suis operibus à *veniali* noxa puros haud esse, cum extincta penitus in nullo sit concupiscentia.

LI. Illud quidem in sæpe dictæ delectationis relative victricis defensoribus lectu frequens est, nullam se illius virtute homini *necessitatem* adferri, constantissime adlerere. At, quid juvat sermonem tenus, ab hujusmodi piaculo alienum se facere. Ipse Jansenius necessitatis pepercit nomini, ut rem admitteret: modo illam *dis-*

(q) Berti L. c. Gratia sufficiens, ait, est illa, quæ dat posse, non velle: aut si dat velle, istud adeo est *invalidum* atque imperfectum, ut desideria carnis, contraria concupiscentis non vincat - - - Ex quibus liquet, gratiam aliquem semper effectum, sc: pium animi motum producere, sed invalidum &c.

facultatem, modo *infallibilitatem* adpellans. (i) Et nihilominus inreformabili *Ecclesie* iudicio, libertatem abstulisse homini, adstructa illa relative victrici delectatione, æstimatus est: nec audebit quisquam *deceptionis* in tali iudicio adculare Ecclesiam. Quibuscumque ergo eandem gratiam tueri placet, quidquid egerint, nusquam necessitatem illam excutient, quoquo demum illam vocaverint nomine. Tota siquidem vis delectationis apud eos *relativa* est, h. e. per comparisonem ad oppositas sibi vires, ita ut si major fuerit gradualiter vis gratiæ, quam concupiscentiæ, prorsus *fieri non possit*, ut voluntas bene non operetur; uti & è converso: quia, ut ait P. Q. Massoulie (1) *hæc est in omni statu, immobilis divine providentiæ lex constituta, ut actio ex proportionem majoris inequalitatis oriatur, qua agens sibi subjiciat passum, & major vis vincat minorem*; nam, ut omnes dicunt, aliàs *vis major, hoc ipso major non esset*; quod repugnare, constat ex terminis. Adeoque delectatio superior, quasi ex mechanica lege, voluntatem movet ac rapit, sive ad bonum sive ad malum, prout cœlestis, vel terrena præponderat.

LII. Quod vero dicunt, in præsentia ejuscemodi superioris victricisque delectationis nihilominus homini adesse potentiam ad oppositum *absolutam*, non tamen *relativam*; *physicam*, non *moralem*; fecundissima radix fallaciarum & æquivocationum est, sub quibus ipsius etiam Janseniani Systematis medullæ, & ultimæ veluti fibræ reconduuntur. Hoc enim eo dicitur, quod homo adtenta gratiæ solius natura, & *extra circumstantias*, in quibus cum minori, vel majori delectatione contraria concurrit, posset *absolute* contrarium agere, & eidem gratiæ resistere: at vero *relative* ad præsen-

G

tes

(i) L. 6. de Grat. Christi c. 6. & L. 4. de statu nat. lapsæ c. 21. (1) Tom. 2. Dissert. 3. q. 6. art. 1. pag. 209.

tes circumstantias, & delectationem oppositam (dum v. g. delectatio gratiæ ut *quatuor* intensa, concurrit delectationi terrenæ tantum ut *duo*, vel *tria* intensæ) non valeat consentire minori, sed prorsus infallibiliter delectatio major devincat minorem. At vero (nisi nos omnia fallant) quid hoc aliud est, nisi hominem dum hac gratia præventus est, potentiam ad oppositum *simpliciter* non habere; habiturum autem fuisse, *præscindendo* ab hac Gratia in his circumstantiis conlata: de quo nec quæstio est, nec Ecclesia, dum *gratia resisti posse*, contra Jansenium deffinivit, ulla ratione loquuta est? Manet ergo verissimum; dictum Systema omnem resistendi potentiam auferre voluntati: delectatio siquidem *superior* ideo præcise *victrix* est, quia *superior*: igitur oppositam delectationem *inferiorem*, adeoque & in ipsa voluntate, ad resistendum, virium esse inæqualitatem, naturaliter & necessario supponit.

LIII Illud profecto negandum non est, S. Augustinum frequenter Gratiam DEI efficacem, sub *delectationis*, ejusque *victricis* adpellatione inducere. At nihil ex eo roboris illi, quibus heic adversamur, expectent. De illa impræsentiarum gratiæ delectatione fervet quæstio, quæ *indeliberata* est, atque homini sine homine advenit, à solo donata DEO: quæ enim *deliberata* est, jam consentientis *voluntatis actus* est; jam non est ipsa gratia *præveniens*, sed hujus *effectus* ac terminus. Atquin S. Doctor *deliberata* plerumque delectationis mentionem injicit; quam dum gratia in nobis *caussat*, ad id pariter, quod agendum ipsa suggerit, voluntatem pertrahit: *Ut diligatur*, inquit, *& delectet vera justitia, non nisi divina subvenit gratia.* (m) Porro, si verba ipsius ad *indeliberatam* trahantur, plane non evincitur, tali delectatione voluntatem *infallibiliter*

(m) L. 13. de Civ. Dei. c. 5.

ter ad consensum propelli : aliquando enim, inquit, ratio viriliter etiam commotam cupiditatem refrænat, atque compescit. (n) Unde & ille, aureis characteribus, ut Jansenius dixit, scribendus Augustini textus, in *Exposit. Epistola ad Galat.* QUOD AMPLIUS NOS DELECTAT, SECUNDUM ID OPEREMUR, NECESSE EST; non delectationem *indelibatam & objectivam* indicat, sed *deliberatam & subjectivam*. Loquitur ibi de actione *externa*, quæ necessario fit secundum id, quod per electionem & deliberatum voluntatis actum magis amamus; quæ necessitas *consequens* est, non *antecedens*, *consequentia*, non *consequentis*, atque ipsum libertatis usum demonstrat. (***) Probat id illa hypothesis, quam eodem loci statuit Augustinus de juvene, cui occurrit species aliena, qua moveatur ad delectationem fornicationis: hunc autem adfirmat, si plus delectetur castitatis pulchritudine, secundum eam majorem delectationem *vivere ac operari*. Non loquitur ergo de *indelibata*, sed de tali delectatione, ex qua fluit operatio exterior; illa vero alia nisi *deliberata*, esse non potest. *Manifestum est* (ait *ibid. num. 54.*) *secundum id nos vivere, quod sectati fuerimus; sectabimur autem, quod dilexerimus*. Quid quod priori *num. 50.* hortetur, ut illicitas delectationes non sectemur? Evidenti hoc argumento est, de majori *objectiva & indelibata* delectatione id se non dicere; quia & frustra diceret: hæc enim non modo voluntatis *arbitrio* non subjacet; sed insuper (ut confingunt AA.) voluntatem ad operandum necessario perducit. Loquitur ergo de delectatione *deliberata*, cui

G 2

volun-

(n) L. 2. de Genes. c. 14. (***) Solet S. Doctor verbum istud, *necesse*, usurpare ad significandam necessitatem consequentia L. 5. c. Julian. c. 16. L. 1. de Nupt. & concupis. c. 11. L. 1. de consensu Evang. c. 14. in Psal. 37. 51. &c.

voluntas propria sua electione adhærescit , & cui , si mala & illicita fuerit , ut non adhæreat , hortatur , dicens : *Inter omnia quæ delectant , plus delectet ipsa iustitia - - - Iustitia sic te delectet , ut vincat etiam licitas delectationes.* (o)

LIV. His tamen omnibus non obstantibus, integrum est Theologis, Efficaciam gratiæ reponere in *Delectatione victrici*, non utique *relative*, sed *simpliciter & absolute* tali. In hanc sententiam facillime concedent Thomistæ, faciliter Scotistæ, & non invite Molinistæ. (p) Unde unde autem hanc delectationem, delectationisque victricem virtutem secundum sua principia reperierint, toto, ut ajunt, cælo ab Jansenii delectatione relative victrici distare illos, dicendum est. Sive enim gratiam delectantem & simpliciter victricem spectent, antequam *in voluntate recipiatur*, sive postquam *suscepta* jam est? utrovis modo innoxie. Ante receptam siquidem eam gratiam, supponi valet gratia quædam actualis *sufficiens*, quæ *satis virium* habeat ad vincendam quamlibet oppositam *actualement concupiscentiam*, ea enim inter se non pugnant; sive quia *minima* gratia plus valet ad bonum, quam fortior concupiscentia ad malum; sive quia gratia hæc sufficiens, proportionata est cum actuali concupiscentia. Inde in hac suppositione orthodoxa potentia *vera* supponitur, propria item & expedita ad opus bonum mediate, vel immedite producendum. At vero nihil tale occurrit in systemate gratiæ relative superioris: in conflictu enim delectationis cœlestis & terrenæ, *minor* necessario cedit *majori*, nec fieri unquam potest, ut *major* à *minori* devincatur: quo-

(o) Serm. 169. al. 157. de verb. Apost. (p) Eam sententiam clare tradunt Martinus Stayertius, Doct. Lovan. in Aphorismis Theol. Pract. p. 1. Disp. 73., Gaspar Druzbeckius S. J. Opusc. 3. Tract. ded. Grat. elect. & vincente.

quomodo fieri non potest, ut pondus librarum sex trahatur pondere minori trium librarum. Cum vero gratia efficax *præsens* supponitur in voluntate, adhuc certe concipitur, *posse* illi voluntatem *resistere*; quia gratia efficax *recepta* importat solum certam effectûs futuritionem, quæ non excludit resistendi potentiam *expeditam relative*. Longe aliter res se habet in *Systemate gratiæ relative victricis*; quæ hoc ipso, quod *superior* est, veram resistendi potentiam relativam excludit, quia in opposita delectatione, utpote *inferiori*, satis non est virium, ut superiori refragetur.

LV. Character porro, quo quemque Theologorum dignoscas, an gratiam efficacem in delectatione superiori seu *victrici relative*, an vero in delectatione *simpliciter victrici* constituat? hic esto: Quia in *Systemate* priori, gratia, quam ejus patroni vocant *efficacem*, & illa, quam liberaliter, & ad fucum faciendum *sufficientem* adpellant, hoc solo differunt, quod vel in majorem, vel minorem impingant concupiscentiam; respectu cujus dicitur, vel *invincibiliter efficax*, prout ipsam terrestrem delectationem aut superat gradu viribusque, aut ipsa inferior, debiliorque existit.

LVI. Gratia DEI vero necessario *delectationem* inesse, ac comitari, Philosophiæ decretum est, quo omnes actiones humanas ab *amore Boni*, tamquam à causa & principio prodire, statutum est: omne quippe odium, in amore fundatur (nemo enim odisse potest quidpiam, nisi quia alterum, cui res odio digna opponitur, diligit) amor vero semper includit suavitatem & delectationem: quare enim homo facit aliquid, nisi quia facere id vult, ipsique placet? at, quidquid placet, delectat, licet aliunde durum & grave sit: adeo ut omnis animi motus, ad complacentiam ultimato, delectationemque referendus censeatur. Quo sensu dixit Augustinus L.

14. de Civ. Dei. c. 7. *Amor inhians habere quod amatur, cupiditas est; id autem habens, eoque fruens, lætitia est: fugiens quod ei adversatur, timor est; idque si acciderit sentiens, tristitia est.* Quamquam autem amoris, delectationisque ratio (ut nuper ex eodem Augustino probatum est) proprie soli deliberato voluntatis competat actui; nihilominus tamen, & indeliberato eatenus est conveniens, quo menti humanæ injicitur, ut actum *deliberatum* proliciat: in actu ergo deliberato delectatio velut in *fructu* est, in indeliberato verò tamquam in *radice*.

LVII. Ex tanta igitur de gratiæ efficacitate sentiendi statuendique diversitate, illud colligendum est homini; mysterium hoc esse, soli DEO reservatum: ut gratia hac quidem summe indigeamus, pro eaque rogare teneamur idem tamen, cognoscamus tamen nunquam: *Legant*, (inquit Augustinus L. de Grat. Chr. cap. 24.) *& intelligant, intueantur atque fateantur - - - interna & occulta, mirabili & ineffabili potestate operari DEUM in cordibus hominum bonas voluntates.* Pro hac ille in lib. Soliloq. in hunc fere modum deprecatus est: *Exaudi, exaudi, exaudi me, more illo tuo paucissimis noto.* Quo modo igitur gratia sit efficax, in medio est relinquendum; quod tamen efficax sit, omnino credendum; de qua S. Prosper in Carm. de ingratis. L. 2. c. 16.

*At vero omnipotens hominem cum gratia salvat,
Ipsa suum consummat opus; cui tempus agendi
Semper adest, quæ gesta velit: non moribus illi
Fit mora: nec causis anceps suspenditur ullis.*

LVIII. DEUS porro efficacem conferendo homini gratiam, finem alium non habet, quam ut eum ad se convertat, & illam denique gratiam, quæ Sanctificans appellatur, eidem largiri valeat. Ea nim: sola est, qua DEO copulamur, amici reddimur, atque unum quad-

amtenus

amtenus cum ipso efficimur : quæ profecto *DEI* erga nos princeps est *communicatio*, cujus, dum præsentem auram trahimus, sumus capaces ; dicente S. Petro (2. *epist.* 1. c.) *Maxima & pretiosa nobis promissa donavit, ut per hæc efficiamur divinæ consortes naturæ.* Est enim ea, quædam Divinitatis participatio ; qua & in DEUM filiali adoptione adsumimur, & intima DEUM nobis neſtimus charitate. Unde & illa Theologorum ſententia præferenda videtur, qui *gratiam DEI*, qua juſti ſumus, à *charitate*, qua ipſum diligimus, nulla, niſi *connotativa*, quam dicunt, diſtinctione ſecernunt. Iſtud nim : & in Sacris Literis legimus expreſſum, & à Patribus declaratum, & ipſius denique gratiæ charitatisque conſideratione roboratum ; quod quidquid adtribuitur gratiæ, hoc ipſum & proprium ſit charitati. Etenim ſi gratiæ divinæ officium eſt filios DEI facere, hominem ſanctificare, peccatum expellere, DEO hominem ſociare, eique gratum reddere, bonum dehinc operari, & veluti ſemen quoddam futuræ gloriæ in mente ſuccreſcere, inter filios denique Regni, perditionisque diſcrimen firmare : hæc profecto ſingula in ſacris paginis charitati tributa leguntur. Nam quid aliud adfirmat S. Joannes (1. *epiſt.* c. 3. præcipuus ipſe charitatis Diſcipulus & Magiſter) quam *filios DEI* nos charitate formari, dum adtendere, & videre nos monuit, *qualem charitatem dedit nobis Pater, ut filii DEI nominemur & ſimus ?* Quid aliud, quam *Sanctificationem* noſtram, charitati tranſcribit Apoſtolus, dum (*Ephes.* 1.) electos nos eſſe in Chriſto dixit, *ut eſſemus Sancti & immaculati in conſpectu ejus in charitate ?* Quid aliud, quam *peccata charitate* deleri, Petrus dixit, clare pronuntians : *Quia charitas operit multitudinem peccatorum ?* (1. *Petr.* 4.) charitatem porro DEO unire, denuo amoris adſerit Apoſtolus, eum *qui in charitate manet, in*

DEO pariter manere commemorans (1. Joan. 4.) Om-
nem autem dilectorem DEI, ab eo vicissim diligendum,
gratum adceptumque futurum, Christus ipse fatetur :
qui diligit me, inquit, diligetur à Patre meo, & ad
eum veniemus & mansionem apud eum faciemus. (Joan.
14.) Est insuper charitas fons, origo, radix & causa
aliarum virtutum ; quia charitas patiens est, benigna
est &c. (1. Cor. 13.) Nec aliud nobis gloriæ semen con-
sevit DEUS, nisi charitatem ; quia coronam vitæ repro-
misit DEUS diligentibus se. (Jacob. 1.) Denique
sola charitas, si Augustino fides est, distinguit inter
filios DEI, & filios diaboli ; & alibi : Charitas DEI,
ait, qua una vere justus est, quicumque justus est. (q)
Ipsa enim charitas est verissima, plenissima, perfectis-
simaque justitia. (r) Quid quod nunquam profecto
 fieri potest, ut charitatem habeat homo sine gratia, aut
 gratiam sine charitate ? tam certum hoc, quòd utra-
 que eadem sit animæ qualitas, signum habetur, quam
 quod *Fides, spes, & charitas* sine se mutuo in anima
 esse possunt, quia mutuo distinguuntur. Porro, si ho-
 minis justificatio Divina *Gratia* perficitur ; eadem quo-
 que *charitate* fieri, Tridentini Concilii verbis declaratur:
In hac, inquit, justificatione fit, dum - - - per Spiri-
tum S. charitas diffunditur in cordibus eorum, qui ju-
stificantur, atque ipsis inhæret. (s)

LIX. Quamquam autem duo diversi effectus es-
 se dicantur, reddere hominum DEO *dilectum*, & DEI
dilectorem ; hæc duplex denominatio ab eadem forma
 valet procedere : nam si & in natura idem calor ignem
 quidem denominat *calefacientem*, & lignum *calefa-*
ctum ; eadem quoque visio oculum *videntem*, & colo-
 ratum *visum* : recto philosophandi ordine (quod alio-
 qui

(q) L. de Nat. & Grat. c. 38. (r) Ibid. c. 42. (s) Sess.
 6. cap. 11.

qui, quæ in naturalibus sunt dispersa, in supernaturalibus adunata noscantur) simile de gratia charitateque statuendum videtur, quod licet una sit forma, diversos tamen effectus valeat connotare. Idque eo certius; quia gratia Specialis D. Naturæ participatio dicitur; cui illa similior redditur, si *operandi principium* (quod charitas est) reali cum ipsa identitate copuletur. Si nim: eadem anima & corporis forma esse valet, & vitalis simul operationis principium: qua ratione negari id convenit gratiæ, quæ animæ nostræ anima, vitæque consistit? S. Paulus certe, per gratiam DEI se *justum*, & boni *operatorem* testatus est, dum dixit: *Gratia DEI sum id, quod sum, & gratia ejus in me vacua non fuit.*

LX. Gratia hujus præcipui effectus sunt, *Justificatio*, & operum hominis, ut meritoria esse possint, *Dignificatio*. Primam fieri non sola *externa* Justitiæ Christi *imputatione* credendum omnino est (contra *Lutherum & Calvinum*) sed *interna*, atque in substantia animæ *recepta* forma quadam justificante. Nec enim justitia Christi *in cordibus nostris diffundi* potest; quod tamen de gratia & charitate pronuntiavit Apostolus: diffunditur autem charitas, (ait Augustinus *L. de Spir. & Lit. c. 27.*) *non qua nos ipse diligit; sed qua nos facit dilectores suos.* Et iterum: *Quid est hoc justitia DEI, & justitia hominis? justitia DEI hic dicitur, non qua justus est DEUS, sed quam dat homini DEUS, ut justus sit homo per DEUM. Tract. 26. in Joan.* Hæc porro Justitia non solum peccata coram DEO *occultat* aut *conteggit*, sed exterminat prorsus, exhaurit & annullat. Falsum alias dixisset DEUS, dum per Ezechielem promisit: *Effundam super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus iniquamentis vestris. (c. 36.)* Falsum de Salvatore vaticina-

tus esset Micheas c. 7. *Projecturum eum esse in profundum maris omnia peccata nostra.* Falsum denique adseruisset Paulus ; *Christum semel oblatum esse ad multorum exhaurienda peccata. Hebr. 9.*

LXI. Quamvis autem DEUS , absque eo , quod homo peccatum suum poenitendo retractet , peccatum condonare valeat (quis enim prohibessit, ne ita liberalis sit , uti liberalis esse potest homo erga hominem alterum ?) requirit tamen eos ab peccatore actus , quibus se ad remissionem peccati , adicipiendamque disponat Justitiam. Sunt ii fides , spes , timor , melioris vitae propositum , atque initialis quædam DEI dilectio. Neque enim *sola* illa Cacodoxorum *fides specialis* justificationis obtinet gratiam ; ut ait Jacobus Apostolus *cap. 2. Fides sine operibus mortua est - - - & ex operibus justificatur homo, & non ex fide tantum.*

LXII. Censent *Calvinus & Lutherus* , quod , cum illa fides , atque credulitas , qua propter Christi justitiam sibi imputatam , se quisquæ justum credit , sola justificet hominem ; eidem fidei, in omnibus *aquali* , salus æterna *aqualiter* omnibus tribuatur ; igitur frustraneum esse, atque anile commentum , quod *Meritum* adpellamus. Sed , quoniam ex Christi testimonio (*Matth. 5.*) vita æterna *merces* est ; mercedis vero ratio à *merito* sumitur : orthodoxum est , hominem justum ipsius DEI amicitiae , & gloriæ æternæ augmenti promerendi esse capacem. Sed , quidnam porro ad hoc *condigne* , ac ex justitiæ veluti pacto , promerendum sufficiat , non ita compertum est. Multi humanæ socordiae blandiri solent , ut modo quodcumque opus in *gratia* DEI fiat , aut ex *motivo* aliquo *supernaturali* , jam dignum altera gratia , æternaque vita habeatur à DEO. Placere hoc potest homini , placere DEO non potest. Etenim si Principum Theologorum autoritate res hæc transigenda sit (ut
vere

vere transigenda est) dudum statuere DD. Bonav. Thomas, VV. Scotus & Bellarminus, nullum actum hominis, licet alias moraliter bonum, sive gratiam, sive gloriam de *condigno* mereri, nisi à charitate DEI, vel eliciatur, vel imperetur, h. e. nisi *actuali*, vel *virtuali intentione* ad DEUM super omnia dilectum, ad ejusque gloriam referatur.

LXIII. Meritum profecto vitæ æternæ ita ex DEI ordinatione dependet, ut non alia opera illius meritoria esse valeant, nisi quæ DEUS ad vitam dignatur adceptare æternam : est nim : hæc *bravium* quoddam, quod ita liberæ Principis potestati relictum est, ut ei soli providere conveniat, quibus operibus, quo cursu, quo certamine obtineri illud constituere velit. Atquin DEUM ad hoc, actum quemdam dilectionis suæ requirere, ea ipsius verba luculente testantur, quibus vitæ beatæ mercedem *propter ipsum*, & *in nomine ipsius* operantibus repromittit. *Bona illa* (inquit Apostolus 1. Cor. 2.) *quæ nec oculus vidit, nec auris audivit, præparavit DEUS iis, qui diligunt illum : & Coronam vitæ repromisit DEUS diligentibus se. (Jacob. 1.)* Atque hæc est D. Sapientiæ agendi ratio, ut illa duntaxat ad *finem* disponat *media*, quæ majorem cum eo proportionem præferunt : proinde, quia vitæ beatæ possessio in Summi Boni comprehensione fruitioneque consistit, prorsus digne fit, ut ille finis, ceu Bonum summum, non nisi motu quodam fruitionis, unionis, amicitiaque (qui solius est charitatis) obtineatur. *Meritum igitur* (Doctor Angelus loquitur 1. 2. q. 114.) *vitæ æternæ primo pertinet ad charitatem, ad alias autem virtutes secundario, secundum quod earum actus à charitate imperantur.* Hanc porro in meritis hominum perfectionem requisivisse DEUM (Iprensis Episcopi, Herinexii judicio) ipsa certe præmii usquequaque immensi gran-

granditas persuadere censetur. Quid quod, nullo ex Theologis refragante, opus quod vitæ æternæ meritum habetur, charitatis semper in anima operatur incrementa? Atquin certe charitas nullum augmentum adcipit, nisi ab *actibus* qui ab *ipsamet* procedunt; quod quidem ex Philosophorum quoque sententia, cunctis habitibus est commune. Nulli igitur actus, quam qui à charitate proficiscuntur, consequendo eidem Bono censentur idonei.

LXIV. Illud denique omnium consensione verum est, opus æterna dignum vita, ad DEUM ut *Finem* supernaturalem *ultimum* dirigendum esse. At sola charitas hunc Scopum ferit: virtutes autem *morales* neque DEUM immediate respiciunt; Fides vero ac Spes, quia *Theologicae* sunt virtutes, DEUM quidem veluti *objectum* suum habent præ oculis: ad eum tamen, ceu *Finem* ultimum, Summumque *Bonum* plane non referuntur. Neque illa via, qui aliud censent, possunt evadere, quod homo eo ipso ad DEUM quasi *habitualiter* relatus sit, quia in *statu* existit *gratie*. Nam præterquam, quod ita *omnia* prorsus opera iustorum bona, *quavis* intentione peracta, vitam æternam mererentur (quod paucissimis certe probabitur) constat præterea, subjectum, per *habitum* quemdam ad finem *ordinatum*, non communicare *operi* suo similem in dictum finem ordinationem, nisi *operetur*, in *actum* transeat, actumque ipsum in dictum finem *dirigat*. Alioquin, quia contrariorum eadem solet esse disciplina, *omnia* opera *peccatoris*, à DEO *habitualiter* averfi, atque ad creaturam ut finem ultimum conversi, essent similiter ordinata ad finem perversum ultimum, adeoque æterno digna supplicio: quod post Lutherum hætenus nemini placuit somniare.

LXX. Quamquam autem in SS. Paginis, Beatitudinem aliis quoque operibus, à charitate distinctis sponderi legimus; cum verba DEI antilogiæ necessario sint

sint expertia, apte colligit P. Gabriel Antoiné (tom. 2. tract. 1. c. 7. a. 4.) in eis locis *conditionem* ex charitate operandi necessario subintelligi, tamquam quæ alibi pluries expressa est manifeste: sicut semper subauditur & conditio operandi ex *fide*, & status *gratia*. Tridentinum quoque Concilium ad meritum non induntaxat requirit, ut opera sint *bona*, ut fiant à *justo*, ex auxilio *gratia*, ut ex motivo *fidei*: sed insuper ut *in DEO* exerceantur. At, hercle! isthoc loquendi modo, requiri adhuc *aliquem charitatis adfectum* clare indicat; nam hæ voces non significant præcile *statum gratia*; cum sermo sit de operibus *jam justificatorum*: ideoque *statum gratia* jam supponit; neu alias tautologiæ vitio illam loquutionem laborare dicatur.

LXVI. Neque tamen propterea cassam nucem valent, aut *omni* prorsus *mercede* exuta sunt, quæcumque absque dicta charitate, opera exercentur. Nam præter id, quod eos, à quibus proveniunt, *habitus* sui adfectione consolidant; illud insuper, de *condigno* etiam, abs DEO merentur, uti sic operantibus *auxilia* quædam *actualia* dispertiat, quibus dum bene utuntur, ut ex ipsius posthac *charitatis* impulsu actus suos eliciant, itaque sanctificantis gratiæ, gloriæque augmento digni evadant, non levia certe emolumenta percipiunt. Ut adeo neminem is, qui perfectus est ac securus, operandi modus, in via virtutum lentescere faciat. Non omittendum est *parvum*, cui *maximum* non semper in parato est.

Nam neque chorda sonum reddit, quem vult manus, & mens,

(t) *Poscentique Gravem, persape remittit acutum.*

Nec semper feriet, quodcumque minabitur, arcus.

Non possis oculo quantum contendere Lynceus,

Non tamen idcirco contempnas lippus inungi:

Est quodam prodire tenus, si non datur ultra. (u)

(t) Venuſin. de art. (u) Id L. 1. Epist. ad Mæcenat.

DE PRÆCIPUO DEI AD EXTRA SE COMMUNICANTIS MODO, VIA, RATIONE.

I. **Q**Uodcumque Bonum est, voluntas adpetit. Vidit DEUS, possibile esse bonum aliquod, quod ipse quidem non esset, sua tamen bonitate præstaret. Creaturas ab se condi posse cognovit, atque ut eas aliquando conderet, ab æterno præconcupivit, innato quasi adversus eas inclinatus adpetitu. Quamquam autem talis adpetendi ratio, in adpetentis quadam *indigentia* radice-
tur; nulli hoc tamen nisi *limitata, finitaque* naturæ est proprium: quæ ob suæ perfectionis parvitatem ar-
bitrariemque, se ipsa exsaturari non valens, ab alieni cupidine Boni indigentia suæ lenimenta reposcit. At vero DEUS, sua ipsius gloria saginatus, & bonorum no-
strorum non egens, nullum profecto inclinationi suæ de nostra ex nihilo protractione, quo carere olim non po-
tuisset, inlicii argumentum adjecit. *Divitiis* enim *animosa suis* Bonitas DEI, non quod adciperet, habuit: sed illud, quo ipsa exuberans redundabat, incontinenti quadam diffusionem aliis communicare adpetivit. Invenit ergo vastissimam, infinitamque in nihili nostri abyssu, cui infundere se posset, capacitatem: atque certe sinum ejus creatione implens, velut uterum quemdam partici-
pata sui communicatione imprægnavit. Replevisset au-
tem, explevissetque totam nihili profundissimam vastita-
tem, si possibilitas adfuisset, aut creaturam infinitam, aut alterum extra se DEUM profeminare. Sed, quid non egit amoris ingenium? Non est similis tui in cogi-
tationibus tuis, Domine! Tu nihilominus infinitam Te
extra,

extra, tuimet ipsius communicationem scivisti, voluisti, perfecisti: non utique deferendo Te, aut excundo extra Te, sed aliquid quod extra Te fuerat, intra Te trahendo, Tibi mirabiliter copulando, atque qua major esse non valet, Te inter & illud unionem constituendo. Vix placuissent Tibi opera tua, nisi inter illa & Te ipsum, qui displicere Tibi non potes, aliquando invenisses. Concupieras Imaginem Tuam, quam in corde Tuo gerebas absconditam, extra Te quoque, à Te tamen non divisam, intueri. Magna erant opera tua, exquisita in omnes voluntates Tuas; sed inter hæc magna deerat adhuc maximum. Decurrebant à Te inter veloces Omnipotentiae Tuæ articulos creaturæ parvæ, magnæ, innumeræ: sed ipso suo numero non exæquabant eam, quam perfectissimam apud Te Ideam habebas. *Sanctius his opus, aeternaque capacius artis. deerat adhuc, & quod dominari in cetera posset; Natus HOMO-DEUS est, divino semine cretus: Ipse opifex rerum, & mundi melioris origo.* (w) Ita postquam *arte Patris, quæ Filius est,* (x) facta sunt omnia, ipsam denique *Artem* suam, *opus* effecit suum: post quod equidem plura minora, nullum tamen majus, nullum excellentius, valeat efformare.

II. Propter hoc opus, alia omnia extruxit artifex DEI manus: quæ oportebat præcedere famulatus sui notata sigillo, ut caput aliquando suum eadem manu ædificandum, atque post se venturum prænuntiarent. Ipse primus homo, dum DEUS ipsum architectatus est, negotiosiori hunc fingendum pollice portendebat. Adeo magna res agebatur; dum prima illa struebatur materies. Itaque totiens honoratur, quotiens manus DEI patitur, dum tangitur, dum decerpitur, dum deducitur, dum

(vv) Similia Ovid. L. 1. Metamor. (x) *Filius DEI, est Ars Patris.* S. Aug. L. 6. de Trin. c. 10.

dum effingitur. Recogita totum illi DEUM occupatum ac deditum, manu, sensu, opere, consilio, sapientia, providentia, & ipsa in primis adfectione, quæ lineamenta ducebat. *Quodcumque enim limus exprimebatur, CHRISTUS cogitabatur HOMO futurus, quod & limus & caro, sermo quod & terra tunc.* (y) Sic enim præfatio Patris ad Filium: Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram. Et fecit hominem DEUS, id utique quod struxit. *Ad imaginem DEI fecit illum, scilicet Christi.* (z) Et Sermo enim DEUS, qui in effigie DEI est constitutus, non rapina, sed natura. Ita limus ille jam tunc imaginem induens Christi futuri in carne, non tantum DEI opus erat, sed & pignus.

III. Verum Promissi hujus Speciositatem, tot Sæculis creditam, tot vaticiniis stabilitam, tot miraculis roboratam, eorum, ad quos tanta promissio facta est, superbia repulit: indignum æstimantes, Majestatem DEI limo obvolutam, & tantisper exinanitam, ipsorum excipi fide: alium sibi Messiam, non humilem, non indigna sustentem, sed gloriosum, sed orbis domitorem, divinis tabulis promissum, inepta interpretatione fabulantes. Ista febre insanientes eo ipso, quo advenerat tempore, Salvatorem expectâvere, & nihilominus repulere præsentem. Usque adeo ex Sacris oraculis compertum est Messiam eo, quo JESUS Christus mundo inluxit, sæculo nasciturum fuisse; ut hæc ipsa inter illius ætatis Judæos receptissima opinio esset, ac certa sententia. Ad hoc demonstrandum satis foret adpellare Simeonem, quem tunc *expectâsse consolationem Israël*, monet Lucas 2. 25., Annam, quæ pariter v. 38. *expectavit redemptionem Israël*, Mulierem Samaritanam, Joan. 4. 25, dicentem: Scio, quia Messias venit, qui dicitur.

(y) Tertull. L. de Resurrect. carnis c. 7. (z) Ibidem.

dicitur Christus : Verum, non credit hæc *Judaus Apella* : verporum testimoniis agenda est causa. Atquin Talmud legatur *L. Sanhedrin c. ult.* docetur ibi, Scholam Eliæ, præstantissimi Judæorum Doctoris, definiisse totum mundi tempus, ab Adam ad sæculorum finem *sex esse annorum millia*; quorum duo priora occupavit *Thon*, i. e. inanitas; duo sequentia Lex: duo postrema Messia Regnum. Messias ergo, juxta Eliæ Scholam, expleto quarto mundi millenario regnum suum erat auspicaturus: quo quidem tempore, non negantibus Judæis, natus est JESUS Nazarenus. *Rabbi Sal. Jar. Chi.* adserit priuscos suæ gentis Doctores æstimasse, Messiam eo die natum esse, quo excisæ sunt Jerosolymæ. Alii porro Rabbini arbitrati sunt, eum eo tempore venisse, sed inter leprosos Romæ delituisse; alii eum inter delicias horti *Eden* ævum agitasse: alii aliter, aliterque. At horum omnium in id est consensus: Messiam, ut ex Majorum suorum habuerunt *traditione*, inluxisse alicubi, & delituisse quarto mundi millenario. Quid quod hanc fidem ipsæ hebræorum testantur historicæ tabulæ? Quare enim eo tempore tanta aliquorum exarsit ambitio, ut *Messie* sibi nomen usurpando adsciverint? Nullum certe ante quartum millenarium in similes ausus ad surrexisse, probari potest. Primus Pseudo Messias habebatur *Herodes Magnus*, deinde *Dositheus*, & *Simon Samaritani*: postea imperium tenente Adriano, Messiam se dixit *Barcocheba*, filius stellæ dictus, illud sibi adproprians: *oriatur stella ex Jacob*: ac post hunc *Barcuziba*, filius mendacii, postquam impostura patuit, appellatus. Post hos filius *Bar-cocheba*, *Rufus*, & nepos *Romulus*, aliique subinde, quos inter *David Eldavid* (vide sis eos in *L. Schebet. Jephuda*, & in *Epist. R. Maimonida* ad Rabbinos Massilienses) Unde autem tanta subfurandi Messia titulos apud Judæos, Christi tem-

pore nata est ambitio ; nisi quod Judæorum animos jam tunc ea penitus pervasisset opinio , promissi Messiae periodos jam tandem fore completas ? Id præter Rabbinos , quos diximus , non modo diserte conscripsit , Judaicarum rerum præcipuus vindex, *Flavius Josephus*, *Bel-li Jud. L. 7. c. 12.* (quamvis Sacra vaticinia, an lapsu judicii , an adsentationis proposito ? Vespasiano adplicet) sed Ethnicorum quoque testimoniis comprobata novimus. *C. Tacitus Histor. L. 5. Pluribus*, inquit, *persuasio inerat , antiquis Sacerdotum literis contineri, eo ipso tempore fore ut valesceret Oriens , profectique Judæa rerum potirentur ; quæ per ambages Vespasianum & Titum prædixerant.* Et *Sueton. in Vespas. c. 4. Percrebuerat Oriente toto vetus & constans opinio, esse in fatis , uti eo tempore Judæa profecti rerum potirentur.* Id de Imperatore Romano , quantum eventu postea patuit , prædictum Judæi ad se trahentes rebellarent.

IV. Ex Prophetia dehinc *Danielis c. 9. de Septuaginta hebdomadibus* (quam de Messia intelligendam esse ipsimet Judæorum Magistri pronuntiant , R. Barachia *in Berechid Rabba*, R. Moyles Ben. Nachman *in Dan.*, R. Samuel *in epist. ad R. Isaac*) (a) non potest non esse demonstratissimum , Messiam olim jam, dudumque ad hunc adcessisse mundum. *Primo* enim , ille à Daniele prænuntiatus est, sub cujus adventum cessaturæ essent Visiones & Prophetiæ. At certe non habuerunt amplius in Synagoga ejusmodi Oracula , dum JESUS Nazarenus apud homines egit. Ille met porro ab Daniele prædictus est , quo occiso , Civitas Jerosolymitana & Sanctuarium dissipandum erat ; in cujus adventu defectura erat Hostia & Sacrificium ; post cujus mortem futu-

(a) Lege sis illos, aliosque apud Raymund. Martini *in pægione fides.*

futura erat in templo abominatio desolationis, duratura usque ad consummationem. Verum, hæc omnia dudum suam impletionem adcepisse, non alio hercle! indigemus probationis adjumento, nisi fatali verporum experientia, *Secundo*, id nulla ratione negare permittit Hebdomadarum illarum computatio: etenim non nisi *duplex* in SS. Literis hebdomadarum reperitur adceptio; *Dierum* una, & *Annorum* altera. At, *dierum* hebdomadas Daniele indicasse, nemo Judæorum somnavit hætenus. Igitur *annorum*. Sed Annorum septuaginta hebdomades, unde unde illarum repetatur initium (Chronologorum calculos, Criticorumque hac in re conlisiones, quæ positæ in magna varietate sunt, non heic recitamus: præterquam enim, quod nullus eorum id pro-cuderit, cui nemo contradicat, non indigemus ad re-vincendos erroneos ephemerologia nimis quam par est anxia) jam dudum, ultraque omnem deffiniti temporis rationem effluxisse, compertum sane est omnibus. Perperam fingunt illi, ut hujus demonstrationis cruciatum emolliant, nescio, quorum *Decenniorum*, *Jubilæorum* vel *Sæculorum* dicendas esse hebdomadas, quas Daniel significavisset. Nam, eodem vaticinante, non nisi *post completas hebdomadas*, subruendum erat Templum, non nisi in medio *postremæ* hebdomadæ abolitum iri prædixit Sacrificium: atquin hæc omnia completa sunt, antequam prima Sæculorum, vel secunda Jubilæorum, vel tertia decenniorum peracta esset hebdomada. Ergo falsior est omni figmento prædicta interpretatio. Videatur Petavius in Rationario temp. p. 2. l. 2. c. 10. & lib. 12.

V. Fortassis ea Chronotaxis cuiquam placuerit, illarum hebdomadarum initium procedere ab eo anno, quo Decretum de instauranda urbe Hierosolymitana exitum habuit (quia Angelus Danieli dixerat: *ab exitu sermonis, ut iterum edificetur Hierusalem, usque ad Christi-*

stum Ducem &c. quod decretum Nehemiæ rogatu impetratum est ab Artaxerxe Longimano, Xerxis filio, anno qui regni illius putatur *vicesimus* (*Nehemia 2. 1.*) nempe à *primo* illius initio, quo à patre in regni consortium est adscitus, cum ad acceptam in Græcia cladem, & ignominiam ulciscendam bellum de integro moliretur; ut in calce Libri secundi Justinus adfirmat historicus. Tum enim vero simile est, ex Persarum consuetudine, successorem sibi delegisse, videlicet Artaxerxem filium. Id autem anno primo exeunte, vel ineunte secundo Olympiadis 76. accidisse videtur, qui est ante *Christianam* æram 474. anno Xerxis, post Darii patris obitum *decimo*. Ab hoc anno ergo computari valet annus Artaxerxis *vicesimus*, qui idem est *decimus* post Xerxis necem: à quo 70. hebdomadas auspicatus est Angelus. Numeratis igitur annis 490. ab anno ante Christum 455. (quo initium hebdomadarum poni debere videtur) qui est periodi Julianæ 4259. in quam cadit Artaxerxis *decimus* post parentis obitum, & à priore exordio *vicesimus*; desinunt hebdomadas in annum æræ Christianæ 35. vel 36. Ergo hebdomadis septuagesimæ anno tertio occisus est Christus: quod commodissime incidit, & in verba Danielis aptissime congruit, quæ post *hebdomadas septem & sexaginta, duas*, h. e. finita *Unde septuagesima*, occidendum significârunt Christum; nempe *labente Septuagesima*: qua ultima hebdomade continentur Christi prædicatio, & eam sequuta mors. Pro his plenius probandis, illud est notandum, Angelum *Septuaginta* annorum hebdomadas, mox aliter divisisse in *septem*, & *sexaginta duas*, & *unam* (cujusmodi partitio fit etiam apud Ezechielem 45. 12. ubi *viginti sicli*, & *viginti quinque sicli*, & *quindecim sicli* minam unam facere dicuntur.) Sunt autem *hebdomades Septuaginta*, anni *quadringenti*

nonaginta &c. Ab eodem anno *viceſimo* Artaxerxis illarum hebdomadarum initium ducit, celebris earum rerum ſubnotator, *Ludov. Danes Caſletanus*, in *Gener. tempor. Notione, Epocha VIII. Diviſ. 4. 6. 8.* Verum, ut præfati ſumus, ejuscemodi ſolertia pertundendæ verporum obſtinationi neceſſaria haud eſt; quod innegabile ſit, Hebdomadas illas jam pridem eſſe completas. Atque adeo

VI. Circa venturi Meſſiæ tempus, vaticinandi virtute nemo præ Daniele fuit. Signa enim addidit, quorum cum fides manifeſta incredulos argueret, ad calumniam redacti ſunt: quod ipſum adeo frigide fecere, uti cordatis gravedinem tuſſimque neceſſario moveant. Daniel, inquiunt, inter *vates* non eſt reponendus, ſed tamen *Hagiographos* inter. In aula ille, atque in regum cultu ætatem egit: igitur quia *politicum*, *Vatem* profeſſus haud eſt. Atquin nec profeſſus *Hagiographum* eſt: eccur igitur cum his cenſetis eundem? Jam vero, quæ res vetet eundem amicitia principum florere, & ſimul Vatem agere, nemo intelliget. Defricatione forſan inſulſitatis ejuscemodi abſtineremus, niſi omnes ſciant, Davidem olim, alioſque, qui ſummam rei geſſere, res futuras ſacro adſſatu ceciniffe. Miſeros vates, ſi nominis hujus honorem ferat nemo, niſi qui cum baculo aut pera incedit!

VII. Illud porro Jacobi Patriarchæ vaticinium tam eſt tritum, uti aliud ſane nullum. Prædixerat ille (*Gen. 49. 10.*) *non auferendum ſceptrum de Juda, Ducemque de femore ejus, donec veniat, qui mittendus eſt.* Oraculum iſthoc adventu Meſſiæ jam eſſe completum, ille dubitet, qui ignorat, ab annis ſaltem 1684. (quos numeramus ab urbe per Titum exciſa) profugis toto orbe Judæis nullum Sceptri, Ducatus, Reipublicæ vel veſtigium eſſe relictum. Judæi equidem, quibuſcum nunc auram trahimus, hujus preſſi veritatis pondere,

varias de sensu *Sceptri*, *Silob*, & particulæ *donec* interpretationes comminiscuntur; *Virgam* præprimis *adflitionis* per eadem significatam garrientes: quodum *hodieque* percuti se sentiant, tantum abesse, ut *Sceptrum* absit ab ipsis, ut eo certius illud teneant, quo amplioribus ærumnis adtritosis, Salvator promissus liberare debeat aliquando. Ament miseri flagella sua, & sub hac saltem ferula illius sensum oraculi ab suis ediscant maioribus. Prophetiam certe non de *miseria*, sed *imperii dignitate* intellexere, quotquot ex Judæis antiquis orbis habuit præcipuos. Ita certe exposuere LXX. *Interpretes*, utique Judæi: *Non deficiet Princeps ex Juda & Dux de femoribus ejus, donec veniat &c.* Sic textus Samaritanus à Judæis scriptus: *Non auferetur Sceptrum de Juda, & Dux de vexillis ejus - - donec veniat pacificus.* Sic Targum Hierosolymitanum: *Non cessabunt Reges è Domo Jehuda, neque etiam Sapientes legem docentes - - usque dum veniat Messias.* Sic R. D. Kiunki: *Donec veniat filius ejus.* (b)

VIII. Ceterum per illa Criticorum senticeta ut incedamus, profecto non est opus. Tenentibus veritatem, facillimum est, litigiorum procellos declinare. Vitiligant illi, vix non ultra temperantiæ leges, quinam per *Judam*, ad quem *Sceptri* facta promissio est, tandem intelligendi veniant? An ne insuper *Sceptrum* solam designet Regiam potestatem? Quandonam item ea dignitas Judæ *tradita*, aut *adempta* iterum sit? Dum vero certum est, *Sceptrum* jam in nullius esse manu Judæi, quæstiones hæ illius sunt generis, qualis ea foret: *An mundus sit conditus, quia nimis incertum, quot ab ejus structione anni sive lunares, sive solares effluxerint?* Nos ita in transcurso ajmus. *Primo*; eos in meri-

(b) Ita & Chaldæi Paraphastes Jonathan & Onkelos; ita versionis Persicæ interpretatio latina.

meridie ad parietem palpare , qui Sceptrum tunc Judæ traditum adfirmant , cum *Regia* potestas delata ad *Davidem* est, quem tribu *Juda* satum, Sacri loquuntur annales. Hos certe tam solide tamque feliciter confutavit *Eusebius*, nihil ut amplius addere cujusquam possit industria. Nam & Davidis *posteror* per tempus oppido *exiguum*, usque ad captivitatem Babylonicam, tenuisse regnum docet (quorum ultimus *Sedecias* fuerat) & , quæ dicuntur idemtidem de *aterno* ejus Solio , bene atque sapienter ad *Messiam*, Davidico ex sanguine prognatum retulit. *Secundo*; nec liquidi aliquid planique conficere illos , qui *Judam* pro *toto Hebræorum populo* adcipi contendunt, ut inde ducant, Sceptrum fuisse penes Judæos jam à tempore Moyfis ; & usque ad Christi tempora permanfisse. Nam quidquid hoc est, futilitate sua confutatur. Patriarcha certe Jacob , ita *solam* Judæ tribum adpellavit , ut *peculiare* illi quidpiam, non *commune* adfereret : (c) falsumque est, *solam* Judæ tribum à Moyfis tempore tenuisse Principatum ; licet aliquamcumque supra cæteras eminentiam esset consequuta. Porro, cum scissum divisumque Hieroboami auspiciis Israëlitarum regnum fuit, Levitæ & Benjamitæ, Judæis se sociaverunt. Quia autem tenuiores paucioresque erant, quasi rivuli in grandius flumen decurrentes, nihil nisi adcessio habiti sunt : ut ab illis Respublica nomen haud adceperit, sed ipsi suum pene amittentes, dicti tandem communiter *Judæi* sint. Sed, quo pacto hæc ad cæteras *decem* tribus pertineant, non hercle ! adparet. Profecto ex qua tempestate semel decem illæ tribus Israël abductæ ab Salmanassare Assyrio, & dispersæ per Colchos, Parthos, Indos atque Æthiopas sunt, nunquam inde in patrium solum (Palæstinam, in qua Sceptri dignitas

H 4

man-

(c) Adcasus Petavium Theol. Dogmat. tom. 4. L. 16. c. 7. n. 3.

mansura prædicebatur) redierunt, aut conjunctæ iterum Judæis sunt ; sed hodieque aliud cœlum , alia sydera spectantes , si adhuc ex illa conluevie quidam supersunt , defectionis suæ graves pœnas exolvunt : (d) nullumque adeo nominis , consuetudinisque honorem ab Judæis adceperunt. Quo & illud perimitur , à R. Maimonide confictum, *Sceptrum Judæ* inter illos Babylonenses etiamnum conservari. (e) Dato enim, Rempublicam quamdam illos ibi sese inter agitavisse ; ad eam certe Sceptri Judæ adpellatio trahi eo non potest , quia Regnum illud est Sacerdotale , cujus non adcessio tantum , sed anima & Spiritus , fuere *religiones* atque *ceremoniæ*. Porro ceremoniarum *Sacrorumque* custos non omnis urbs , sed una quæpiam esse debuit, in qua Sanctuarium esset, quod Numinis præsentior vis , velut Sedem suam domumque incoletet. Ea urbs primum Silo , mox Jerosolyma fuit, in medio Palæstinæ. Quod si forte quidam segreges Judæi Templum aliis in terris , aramve extruxêre , Reipublicæ Jura atque inviolabiles Leges temeraverunt. (f) Id etiam multis modis refellitur, eatenus Sceptrum apud Judam remansisse, quod soluta captivitate Babylonica restitutæ illi Reipublicæ præfuerint quidam *Hasamoni* ordinis Sacerdotalis : qui uti *paterna* linea *Levitici* erant gradus, sic *materna* originem de *Judæ* tribu traxerint. Primum enim, quî tandem hoc probare possunt , Machabæos ad Judæ tribum materno stemmate pertinere ? Nullum pro hoc argumentum haberi posse , probat Petavius. Itaque Tuscum heic litigium faciunt : *Nec valet exemplum , quod litem lite resolvit* , ut ait Horatius. Quare maternus sanguis Machabæos ad Judæ tribum non retu-

(d) Vid. Josephum L. ii. antiq. Judaic. c. 5. (e) R. Ben Maimon L. 14. Misnæ, in Halalcha Melachim c. 5. (f) R. Moses Ægyptius L. 3. in Halacha Biath Hemmikdash cap. ultimo.

retulit, aut, quod necessarium erat, Sceptri Jus illis transcripsit. Quæ plenius excussere Eusebius *L. 8. Demonst. Evang. 1.* Perrerus, & Isaacus Casaubonus.

IX. Quapropter veritati proxime adcessisse videntur, qui per *Sceptrum* non aliud, nisi *Politian*, legitimæ Reipublicæ, & Magistratus honorem adciunt: (g) ut adeo quorum Respublica est, eorum & Sceptrum sit. Quamvis autem Respublica Hebræa à Mosis sæculo ad usque Roboami regnum *duodecim tribuum* fuerit, de hoc certe Sceptro non loquutus est divinus Patriarcha. Seros enim annos, venturaque spectans secula, tribum *Juda*, scisso olim in contrarias partes populo, suam sibi Rempublicam seorsim habituram prænuntiavit; quam *Judaicam* adpellari volens DEUS, non defecturam nisi sub Messiae adventum statuisset. Unde in angustias, ex quibus porro se non extricent, conjiciuntur ii, qui *Sceptri* dignitatem non nisi *regibus* vindicant. Quicumque populus sua quadam Republica, suisque legibus utitur, is recte gloriari de imperio, deque *Sceptro* potest. Memoriae proditum est, Jerosolymis, etiam eo tempore, quum populum non Principes, sed Optimates regerent, in medio magni Concilii, quod *Sanhedrin* vocant, Sceptrum pependisse, insigne utique majestatis. Illud certe Neroni dixit Seneca: *Non Rempublicam principis esse, sed principem Reipublica*. Ulpianus etiam Juris Consultus iis vixit temporibus, quibus nec jussus amplius, nec suffragia *populi* erant, sed imperium atque rerum summam *Cæsares* tenerent, & tamen Majestatem *populi* esse dixit. (h) Neminem adeo morari debet, qua de *gente*, aut *tribu* fuerint, qui Judaicas res moderati sint rexe-

H 5

rint-

(g) Ita Petavius cit. & Petrus Cunæus de Rep. Hebr. L. 1. cap. 9. (h) Majestatis crimen est, quod adversus populum Romanum, vel adversus securitatem ejus committitur. L. 1. S. 1. ff. ad Leg. Jul. Majest.

rintque. Etsi enim per annos sane multos regnum tenuerint Levitæ Hasamonæi, post hos modo Reges alienigenæ, modo Romani Præsides, usque ad urbis excidium, fuit tamen nihilominus Respublica *Judæi populi*.

X. Præcipuum, quod huic deductioni opponi valet, illud est, *quod Ducem de femore Juda non defuturum*, Jacobus prædixerat, quod de *singulari* homine ex Judæ semine progresso, qui Dux esset, non de tribus Judæ *integra natione* plerique explicant. Verum enim vero *Ducis* adpellatio tam necessario *uni* homini non convenit, uti nec *Sceptri*. Illud vero de *femore*, in Hebræo ita legitur: *Neque Legislator de inter pedes ejus*; per quod quum (ut R. Aben Ezra notat) Judam sub *leonis præda incubantis* imagine describat, in eo quoque similitudini serviat, quod ut leo prædam *inter crura* & ungues continens, eam sibi eripi & *exsingulari* (ut Plautus ait) non patitur: sic Judæ tribus constantius, pertinaciusque ceteris concessam sibi potestatem retentura sit; illud probatur, penes Judam remansurum usque ad Messiam fore imperium. Quamquam enim illud *de femore*, nonnunquam *egressum de femore* indicet (*Genes. 46. 26. Exod. 1. 5. Jud. 8. 30.*) alia tamen est lectio Hebraica *Genes. 49. de inter pedes ejus*. Adeoque bonus est sensus: *De inter pedes Juda non auferetur Dux, h. e. Ducatus, Imperium, Sceptrum &c.* ut idem sit *de inter pedes*, ac *de femore*. Nam leo prædam utroque femore ac crure stringit: & auferre *de femore*, idem est, ac de cruribus & unguibus, h. e. de possessione; nam quod LXX. vertunt *Katochis*, noster Interpres ponit *Detentio*: quæ & *hereditas*, vel *hereditaria possessio* potest intelligi.

XI. Ex quibus intelligi datur, impletionem oraculi Jacobæi non in Herode alienigena, sed annis postea circiter 40. in templi urbisque excidio accidisse. Pancras-

tice

tice in hoc comprobando versatus est *Augustinus Tor-*
niellus, Annalium scriptor celeberrimus (*ad an. 4018.*
& 4052.) ubi ex Vincentio Lirin. c. 39. probat, Pa-
 tres, qui contrarium existimârunt, huic adserto, sicuti
 pluribus aliis *extra materiam fidei*, obesse non posse.
 Vaticiniorum certe completio *puncto* temporis adligata
 esse non solet; sed paulatim, ut *Petavius* ait, illa evol-
 vuntur. Sic & istud pedetentim est impletum: ut
 quemadmodum homo, quamdiu spirat, & cum morte
 luctans sensim deficientem trahit animam, vel mori, vel
 vivere dicitur: sic ablatio illa sceptri, potestatis & Ju-
 daicæ communitatis, h. e. *Politiâs* extinctio paulatim
 sit expleta: & aliquanto ante Christi ortum *inchoata*
 tempore, sub Herode præprimis, ac deinde *progressa*,
 tandem ab Tito & Vespasiano fuerit *consummata*. Etsi
 autem ante *ultimam Sceptri ablationem* diu è terris ex-
 cesserit Salvator, contigisse tamen hanc ejus *etate* con-
 stat. Quod publica voce ipse Messias significasse meri-
 to censetur, dum de illa ablatione, non ut jam *trans-*
acta, sed *impendente* adhuc loquutus est, inquiens:
Non TRANSIBIT hæc ætas, priusquam facta sint
hæc omnia. (*Marc. 13.*) Dixerat hoc de templi urbis-
 que excidio. Et *Matth. 21. 43.* AUFERETUR (non,
ablatum est) à vobis regnum DEI; & dabitur genti
facienti fructus ejus. Certe discipulis, apud Marcum
 interrogantibus: *quando hæc omnia incipient consum-*
mari? luculente respondit; non prius, quam venerint,
 qui se *Christos* dicerent, quam Apostoli omnibus genti-
 bus prædicaverint, quam ad præsides tracti fuerint, quam
 denique bella & seditiones exortæ fuerint &c. quæ
 omnia à Christi morte usque ad everisionem Hierosoly-
 morum, vel paulo post primum contigerunt. (i)

XII.

(i) Vid. Danes cit. §. 9.

XII. Illud insuper Aggæi Prophetæ oraculum *cap. 2. 7.* conlatum cum *1. Esdræ c. 3.* invictissime demonstrat Messiaæ adventum. Quum enim soluta captivitate, Zorobabel instaurâset templum, prioris Salomonici magnificentia longe inferius; atque populus hanc à priori discrepantem dejectionem deploraret, per Aggæum ita lacrymantes solatus est DEUS, ut instaurati templi prærogativas, quibus pristinum post se longissime despiceret, his verbis commendaret: *Confortare Zorobabel -- Confortare omnis populus terræ -- -- adhuc unum modicum est: -- -- & movebo omnes gentes, & veniet desideratus cunctis gentibus: & implebo domum istam gloria -- -- Magna erit gloria Domus istius novissima, plusquam prima, dicit Dominus exercituum: & in loco isti dabo pacem &c.* En desideratum cunctis gentibus, qui templum Zorobabelis sua sit gloria repleturus, idque brevi post Aggæi ætatem, *adhuc unum modicum est:* cui consonat Malachias, ultimus Prophetarum, *c. 3. 1. Statim veniet ad Templum suum Dominator, quem vos queritis.* En pacem in eo Templo dandam, ac gentes commovendas: en novissimi Templi gloriam pristini pompa superiorem. Hæc omnia sunt adversum Judæos decretoria argumenta. Edicant enim, si Messias nondum venit, quomodo secundum Templum, in quo nec *Urim*, neque *Tummim*, neque Legis Tabulæ DEI digito exaratae, neque Arca fæderis, Sedes DEI, neque Virga Aaron, neque Manna, neque Sacer ignis super altare à DEO servatus, unquam reponebatur, *gloriosius* nihilominus evasit illo priori Templo, his omnibus sacris pignoribus conspicuo, consecrato? Quomodo secundum Templum, ab uno alterove Sacerdote, pauperrimoque populo, aut, si velis, ab Herode restitutum, cujus utensilia fuerunt ærea, cujus ornatus vilior, cujus structura minus superba, cu-

ius Sacerdotes aut Ministros non sacravit Prophetiæ donum &c. Majestatem transcenderit prioris Templi, à ditissimo Rege Salomone structi, cujus supellex uberior, & ex auro purissimo, in quo ipsius DEI Majestas, induta nube, se manifestavit, & ita replevit Templum, uti *non possent Sacerdotes stare, & ministrare propter caliginem* (2. Paral. 5. 14.) Quomodo Templi illius, quod sub Seleuco spoliatum, sub Antiocho illustri innocentum sanguine conspurcatum: Idololatria, adulteriis, aliisque facinoribus, vel in Sanctuario perpetratis: quodque Jovi Olympico consecratum est, quod sub Caligula abominationibus repletum est, quod proprio Judæorum sanguine, se invicem trucidantium pollutum est; quod deinceps ad Christi nostri tempora Hæreticorum, Schismaticorum, Latronum spelunca factum est, donec tandem à Romanis fuerit eversum: quomodo hujusmodi Templi gloria major dici potest prioris Salomonici? ubi in hujusmodi Templo pax illa per Prophetas promissa Templo secundo? Quid heic reponent Judæi appellæ, nisi dicant, aut Prophetas narrasse falsa, aut intelligendos esse de nostro Christo, qui Templum illud sua illustravit præsentia, pacemque in eo spirituales adnuntiavit mundo?

XIII. Verum, ut hæc ita se habeant, de Messia sub ea tempora præsentem, quæ probamus, inquiunt, Messiam hunc, fuisse JESUM à Nazareth? Etiam istud faciendum est. Atque imprimis primarium Messiæ characterem, notamque præcipuam, esse *Gentium vocationem & Idololatriæ abolitionem*, pluribus Scripturarum exprimitur locis: *Genes. 49. 10. Et ipse erit expectatio Gentium. Isaj. 45. 4. Ecce testem populis dedi Eum, Ducem & Præceptorem gentibus &c.* Atque neu quis putet, his testimoniis designari *populum Judaicum*, inter gentes dispersum: ipsum populum gentilem Idololatram

latram, Deumque nescientem à Messia revocandum, & ad veri DEI cultum convertendum prænuntiaverunt Prophetæ: *Isai. c. 55. Ecce gentem, quam nesciebas, vocabis, & gentes, quæ te non noverunt, ad te current.* Et c. 65. 1. *Dixi ecce ego, ecce ego ad Gentem, quæ non invocabat nomen meum.* cap. 31. 7. *In die illa abiiciet vir idola argenti sui, & idola auri sui.* *Ezech. 30. 13. Hæc dicit Dominus DEUS: Disperdam simulachra, & cessare faciam idola de Memphis &c.* Atque à cap. 42. usque ad 66. *Isaiæ*, nihil expressius dicitur, quam Gentes per Messiam ad verum pertrahendas DEUM esse. Atquin hic character proprius est JESU Nazareno: quis enim ante, vel post ipsum gentes ad suæ doctrinæ sequelam, & veri DEI cultum aut tam potenter, aut omnino transmovit, quam illemet: qui sequacibus suis illud præcepti dedit: *Euntes docete omnes gentes. Euntes in mundum universum, prædicate Evangelium omni creature?*

XIV. Porro, Messiam novum Sacerdotii genus, sublato Levitico, instituturum, prædixerunt *Isaias* cap. 1. *Jeremias* c. 6. 20. *Amos* c. 5. 21. *Michaas* c. 6. 6. At ne contendant verpi spurcissimi, hoc sensu id dictum esse ab Prophetis, quod Sacrificia non essent DEO placitura, ob peccata offerentium; adtendant ad *Psal. 49. 7.* ubi abroganda dicuntur ob novum Sacrificii genus instituendum: *Audi popule meus - - non in sacrificiis tuis arguam te: holocausta autem tua in conspectu meo sunt semper. Non accipiam de domo tua, neque de gregibus tuis hircos - - Immola DEO Sacrificium laudis.* Quid quod veteres hostias & Sacrificia penitus cessatura, occiso Christo, disertis verbis *Daniel* edixit cap. 9. 26. *Post hebdomadas sexaginta duas occidetur Christus - - in dimidio hebdomadis deficiet hostia & Sacrificium.* Postea DEUS per *Isaiam* c. 66.

c. 66. declaravit se Sacerdotes electurum ex gentibus : *Venio ut congregem ex omnibus gentibus - - - & adsumam ex eis in Sacerdotes & Levitas , dicit Dominus : tales autem , qui non in Templo Salomonis (in quo duntaxat licitum erat Aaronis sacrificare ritu) sed ubivis gentium , locorum , offerrent ; teste Malachia c. 1. 10. Munus non suscipiam de manu vestra. Ab ortu enim solis usque ad occasum , magnum est nomen meum in gentibus , in omni loco sacrificatur , & offertur nomini meo oblatio munda.* Etenim , quia ut præmissum est , non Judæos tantum , verum etiam gentiles toto orbe sparsos , in unam Religionem vocaturus erat Messias, fieri non potuisset, ut in uno Jerosolymorum Templo , ad quod omnes venire possibilitas fuerat nulla , Sacrificium , quod est Religionis vinculum & sigillum , offerretur , quo tamen solo vere DEUS colitur. Ergo , ergo adparente Messia , novum Sacrificii genus substituendum erat hostiis Aaroniticis ; illud nim : quod Regius Propheta , *Psal. 109. Sacerdoti in æternum secundum ordinem Melchisedech* reservatum indicavit. At juxta hunc novum ritum JESUS ille noster Nazareus instituit Sacrificium (quod Christiani quotidie iteramus) & sub ipso Aaronis Sacerdotium finem adcepit ; ita quod annis jam plus mille septingentis sit gens illa absque Templo, Sacerdote , Sacrificio. Huic soli argumento manum illos dare , necessum foret , nisi frontem gererent , mentiendi jam , atque obfirmandi se contra omnem veritatem ad-suetudine adtritam.

XV. Quæ ab inde suam confirmationem adciipiunt, quod Prophetarum oraculis postquam Messias advenisset, Templum , Solimæaque civitas , nunquam restauranda , populus etiam Judaicus non nisi sub finem mundi rursus dicatur colligendus. Id certe contestati sunt *Jeremias 19. 11. Amos 5. 1. & Oseas 3. 4.* à quo sine Re-
ge,

ge, sine Templo, sine Sacerdote, sine altari futura pronuntiatur gens Judaica. Id Isaias expressit cap. 25. 2. *Posuisti civitatem in tumulum - - - ut non sit civitas, & in sempiternum non edificetur.* Id Daniel 9. 26. *Et Civitatem & Sanctuariam dissipabit populus cum Duce venturo, & finis ejus vastitas - - - Et erit in Templo abominatio desolationis, usque ad consummationem & finem perseverabit desolatio.* Sub tempus autem JESU Nazareni Templum solo æquatum est, nec unquam deinceps excitatum; tametsi molitionem Judæi adtentaverint sæpius. Et primam quidem sub Adriano Imp., tum sub Constantino id molientes, cæptum opus dimittere coacti sunt, à militibus repressi. Postremo sub Juliano apostata, qui magnas eis opes & operas ad ædificandum Templum impenderat: sed ingenti portento prohibiti conciderunt; non enim *Cruces* tantum in laborantium vestibibus adparuerunt, sed ignis etiam, seu *globi flammæ* prope fundamenta crebris *adsultibus erumpentes*, exustis aliquotiens operantibus, locum fecere inadcessum; ut tradit Amianus Marcellinus, homo Ethnicus, & Christianis extreme offensus L. 23. *rerum gest. de Jul. Apost.* de quo etiam *Gregor. Naz., Chrysost. Socrates &c.* Utque plenius impleretur, quod Salvator prædixerat, non remansurum in rebelli civitate *lapidem super lapidem*, rudera quædam Hierosolymæ, quam instaurare cæperant Judæi, funditus dejicienda, novumque ibi, neque eodem omnino loco, constituendum oppidum curavit *Adrianus Imp.*, quod de suo nomine *Æliam* nuncupavit, interdixit ab eo tempore sub mortis pœna omni ad eum locum adcessu Judæis; nisi quod uno quot annis die luctus gratia illuc adire permissum erat.

XVI. Illud quoque mirandum, tam spissum Judæorum oculis velum esse obpansum, ut quod de morte *Messia*,

fiæ, ejusque afflictionibus tam luculenter præsignifica-
vère Vates, perspiciant minime, sed hominem potius
immortalem, omni sæcularis gloriæ splendore adfluentem,
& super solium David superbe imperitantem confingant
sibi. At non est præsignior ulla, præterquam Danielis
prædictio: *Post hebdomadas, ait, sexaginta duas occi-*
detur Christus. Isaias quoque c. 53. 7. mansuetudinem
in subeunda morte commendans, ejus necem certissimam
facit, dicens: *Oblatus est, quia ipse voluit, & non*
aperuit os suum. Sicut ovis ad occisionem ducetur ---
abscissus est de terra viventium: propter scelus populi
mei percussus eum. Et cap. 11. 19. *Ego quasi agnus man-*
suetus, qui portatur ad victimam - - mittamus lig-
num in panem ejus, & evadamus eum de terra viven-
tium. Zachar. 12. 10. *Adspicient ad me, quem confi-*
xerunt. Nedum etiam moriturum, sed mortis quoque
genus, ejusdemque circumstantias omnes tam enucleate
sacri Vates retulère, ut historiam, quam prophetiam ad-
notasse videantur. Quid quod olim in Rabbinorum ore
frequentius erat nihil, quam Messiam futurum esse virum
dolorum, infirmitates nostras portantem, & non nisi devicta
morte triumphaturum? Ita Rab. Moyles Hadarlan in *Expos.*
Lib. Gen., Thalmud in Misna, Paraphrasis Chald. in Ps.
129. 3. R. Hasda L. Sanhed. c. Nigmar Haddin &c. (1)
Nec certe est quidquam, quod *duplicem Messiam* nostri
ævi statuunt recutiti nebulones; unum triumphatorem po-
tentem, alterum infirmum, morte adficiendum & à prio-
re resuscitandum. Ubinam enim illius duplicis Messia
vestigium, aut in quonam Scripturarum angulo expres-
sum, relictumque legitur?

XVII. Confectum igitur negotium est, illam quam
DEUS sui nonnunquam communicationem facere statue-
rat,

(1) Consule sis D. Houtteville L. 2. c. 12. & D. Abbacie
traité de la verité de la Rel. Chret. p. 2. Sect. 4. c. 7.

rat, in JESU Christo, quem Christiani veneramur, esse completam; Scripturarumque interpretatione, non quam hercle! Christiani confinxerint, sed Judæorum Magistri explicuerint, rectissime deductam. Nullus certe alius adduci potest, in quem tot oraculorum exitus, ac veri Messiae signa & *Critiria* congruant. Horum ista sunt exploratissima: Judæa tribus Sceptro, imperioque destituta: Solymorum, templi, Sanctuarii vastatio & perpetua solitudo: Sacrificiorum ac legalium rituum, qui certo loco circumscripti erant, peremptio: Gentilium ad verum DEUM, quem Patriarchæ ac Prophetæ, & Israëlitæ coluerunt, conversio; & Idololatriæ profligatio: denique intervallum annorum CCCCXC, quod ab instaurando templo usque ad *Messiam Ducem*, & ejus obitum, explicatum iri Daniel prædixit. Hæc, inquam, omnia in alium competere possunt neminem, quam JESUM Mariæ Virg. Filium. Nam nullus alius novam legem introduxit, pactumque novum ac religionem; in qua DEUS Abraham, Isaac & Jacob pro vero & unico DEO colatur. Nullus item alius nominari potest, in quem notata illa Prophetis oraculis intervalla definant: quique subinde post illa completa, initium iis dederit, quæ statim subsequuta monstrantur. Etenim *Mubammedes*, quem Saraceni jactare poterant, *sex* propemodum *Sæculis* postea prodiit: cum amplius bis septuaginta hebdomadibus ab templi secundi conditu esset exhaustum: quo temporis spatio longum latumque propagata erat Christiana Religio; & Judaicis extinctis ceremoniis, nec non idolorum per totum Romanum orbem, & in plerisque aliis regionibus servitute sublata; summus ille DEUS, in sola prius Judæa notus, à gentibus adorabatur.

XVIII. Dogmate hoc ergo usquequaque firmato, in eam nunc, quæ Scholas solummodo divexat, quæstionem dilabimur: quænam porro causa, motivumque DEO fue-

fuerit, tam præcellentem sui per Verbi *Oeconomiarum* statuendi communicationem? Quod cum suam analyfin adceperit, etiam illud vulgare patere debet: An Christus, omissa Protoplastis prævaricatione, huic mundo abs DEO datus fuisset? Atque imprimis illud oppido confitendum est, variis omnino, pluribusque causis ut id inæstimabilis beneficii præstaret, impulsus esse DEum: inter quas utique eminens ea merito censetur, ut hominem lapsum, ille DEI in carnem descensus è ruinis attolleret; nimis hoc siquidem à SS. Patribus legimus inculcatum. At, num hæc præcipua, princepsque causa ita extiterit, ut ea non habita, illam DEUS communicationem non decrevisset? ancipiti adhuc Theologorum subiectum est pugnae. Hæc autem opinandi libertas, semota quam longissime omni temeritate exercenda est: qua & ita heic perfungimur, ut *DEI potius gloriam, communicationum suarum complementum & dilectionis extreme significationem, quam peccati medelam, potissimam Incarnationis causam esse, velimus adserere.*

XIX. Quo & quisque sapientior est artifex, & perfectius molitur opus, eo, dum agit, nobiliorem in finem consuevit adspicere. *Nil autem mirabilius inter omnia, quæ facta sunt, quam id, quod DEUS dignatus est concipi & nasci, ait Rupertus (L. 1. de oper. Spir. S. c. 14.) cui consentiens Bernardus ea, quæ in hoc mysterio gesta sunt, ita singulariter mirabilia, & mirabiliter singularia esse, dixit, ut talia nec facta sint, nec facienda sint amplius; ut merito Augustinus OPUS DEI esse pronuntiet, iuxta illud Prophetæ Habacuc c. 3. Domine, OPUS TUUM.* Itaque longe præstantissimum sibi scopum infinita proposuit Sapientia, cujus gratia inauditum illud seculis omnibus Divinitatis suæ potentiæque specimen præberet: quid enim ultra *DEum*, facere posset *DEUS*? Christus autem, *DEUS* est. Ac pri-

mus quidem operum DEI apex, finis & fructus, ipsius *DEI gloria*, nominisque est *exaltatio*. Gloria porro aliud non est, *quam frequens de aliquo fama cum laude*, seu *consentiens laus bonorum, incorrupta vox bene judicantium de eccellente virtute*. (m) Quoniam igitur DEUS omnia propter ipsum se operatus est; non alio fine quidquam, quod cognitione præprimis esset præditum, condidit, quam ut ipsis operibus suis intelligendum daret, qualis in se ipso esset, qui talia condidisset. Atque adeo granditas operis, glorificandi est mensura opificis. Postquam autem DEUS operando, gloriam suo conciliare nomini voluit, censendum plane est, gloriam se, qua major esse nequiret, intendisse (*agens enim inlimitatum, uti naturale, agit illud, quod potest*) atquin major ipsi gloria ad crescere non potuit, quam quæ ipsi ex Verbo Carnefacto adcessit. Omne, quod molitus est opus, gloriæ sibi titulum dedit; sed quia nullum à Christo tam proxime ipsimet DEO ad fine fuit (cum ipsi Deitas conferta esset) nullum supremam DEO artifici gloriæ commendationem ad civit. Zelator igitur decoris sui DEUS, quidquid statueret, nisi facturam, cui se ipsum commiscuisset, moliretur, gloriæ fastigium nequaquam adscenderet.

XX. Quod si porro illud adtendamus, Verbi cum homine conjunctionem earum, quibus DEUS sese extra seipsum diffundere potuit, communicationum complementum esse: prone hoc concedendum, primo ipsum existere voluisse id, in quod omnem diffundendi sui virtutem posset conferre. Si enim artifici hoc inter homines solemne dicimus, ut non prius ea, quæ principi operi suo ceu præludia quædam præmittit, præ oculis habere ipsum sentiamus, sed id procul dubio, cui hæc omnia præfundat: quanto amplius ita DEUM archite-
ctatum

(m) Cicero L. 83. quæst. 31. & L. 2. de Juvent.

statum esse credendum est , ut artis suæ præcipuo specimini (quod *Christus* est) præ aliis omnibus , quibus supremo conamini quadamtenus prælusit , totos impenderit cogitatus ? Quid , si hoc ipsum Sapientia , quæ incarnata est , de se factum adfirmet , næ illud omnino concedetur ? (n) *Dominus possedit me* , inquit , *in initio viarum suarum* : LXX. legunt : *Dominus creavit me in initio viarum suarum*. DEUS in seipso , & in se ipsum *viam* habet nullam : ergo *vias* incedens , sese extra pergit ; pergit autem operando. Quum igitur *initium* viarum Domini , Verbum sit incarnatum (non certe primum operatione *temporali* ; nam in fine sæculorum processit in mundum) primum D. Fœcunditatis , dum parturitionem ad extra *moliretur* , opus fuisse , dicendus est Christus. Nec aliud ea de se professione testatur , qua dixit : *Ego ex ore altissimi prodivi* , *primogenita ante omnem creaturam* , (*Eccli. 24.*) De Christo utique hoc dictum esse , olim jam intellexit Concilium Sardicense in *epist. ad om. Episc.* ut adeo convenienter eum Apostolus (*Coloss. 1.*) *Imaginem DEI invisibilis* , *primogenitum omnis creaturæ* nominaverit. Prior igitur mentem DEI occupavit Christus , quam aut Angelus , aut homo , aut utriusque lapsus eidem obcurrisset. *Præfundatur ante nos Christus* (ait S. Cyrillus L. 5. *The-saur.*) & *in ipso nos omnes superædificamur* , *idque ante initium mundi in præscientia DEI*. Atque istud absurdi contra Arianos idem c. 3. intorsit , quod si propter nos factus est Filius , & non propter Filium nos , erimus nos ipso multo præstantiores. Nam quidquid alicujus rei causa factum est ; abjectius est eo , propter quod factum est ; prout subsumit Gregorius Naz. Orat. 3. *Theol.* Quia igitur inconveniens est dicere , quod aliquid sit propter vilius se , (*D. Thom. in 2. d. 15. q.*

Et art. 1.) nisi Verbi Oeconomia primum in illa Divisionum Decretorum serie locum tenuisset; quod inter omnia præstantissimum est, aliquid absque ulla comparatione sese inferius, pro suæ extantiæ causa respiceret. Non admittit hoc dicere Paulus, Corinthiis ita inclamans: *Omnia vestra sunt: vos autem Christi: Christus autem DEI.* 1. epist. c. 3. Alioquin nulla foret ratio, cur nobis gratias non agat Christus, qui propter nos esset: (S. Cyrillus Alex. l. cit.) Profecto, si necessarium peccatum non erat, ut sancti homines nascerentur (quod Augustinus docet L. 14. de Civ. Dei. cap. 23.) quanto minus peccatum expectari debuit, ut Sanctus Sanctorum, hominumque Caput suam, ut vocant *extantiam* impetraret. Absurdum est (ait Rupertus Tuitiens. L. 13. de glor. & hon. fil. hom.) putare, cum citra peccatum Sancti & electi nascituri fuerint secundum propositum DEI, quod propter eos ut nascerentur, peccatum necessarium fuerit. Quod præprimis de Christo Capite & Rege omnium electorum sentiendum esse affirmat (Tom. 2. p. 129.) ut ipse maxime causam necessariam non habuerit ipsum peccatum, ut homo fieret ex hominibus, delicias suæ charitatis habiturus cum filiis hominum - - nec tantæ charitatis propositum evacuavit ex adverso veniens peccatum.

XXI. Nimis indiligenter heic versari nos contingeret, nisi fundamentum hoc à cuniculis aliquorum tutaremur. Ea, dicunt, quæ ex Proverb. & Ecclesiastico recitavimus, non de Sapientia, qua carnem sumpsit, sed qua increata est atque æterna, intelligenda sunt. Verum cum bonæ Critices regulis id cohærens non est; quia enim (ut S. Hilarius L. 10. Trinit. nos monet) *intelligentia dictorum, ex causis est adsumenda dicendi*; & illa Salomonis verba (ut in Græco leguntur) *Dominus creavit me initium viarum suarum,*

in opera sua : ante sæculum fundavit me ; Ariani pro-
fe adsumebant ; ut Filium DEI , primam creaturam de-
monstrarent : Patres ad unum fere omnes illa non de
Verbi generatione æterna , sed de illo , ut carni co-
pulabatur humanæ , adcipienda censuerunt. (o) Alias
certe insignis huic testimonio antilogia inesset , dum in-
creatam Sapientiam spectaret , & creatam nihilominus
profiteretur. Est igitur primum Opus DEI , Christus ;
non dignitate modo (ut Contensonius contendit) sed
DEI voluntate , atque primo artis illius experimento.
Priusquam enim alia fecisset , h. e. facere decrevisset ,
ab DEO creatus esse memoratur. Nullius itaque mo-
menti est , quod Platelio hermenevticari placuit : Chri-
stum quidem priusquam mundus existeret , Decretis
DEI intercessisse ; non item antea , quam mundum ex-
titurum voluisset DEUS. Mira solutio , & prorsus ex-
pedita ! Quid , quæso , novi , quid insolentis , quid de-
nique præcipui in hoc est , ut Christus decretus dicatur ,
priusquam mundus sit actu conditus ? Numquid non
omnes creaturæ in æterna DEI voluntate suam tenuère
firmitatem ante , quam ex abyssali nihilo emerisæ illa ,
quæ nunc occupant , entitatis suæ spatia complevisset ?
Atquin speciale quidpiam , & in cuius partem nullam
cetera veniant , illud de incarnata Sapientia Scripturæ
præconium explicant manifeste ; quod nisi Prædecreta-
tionem dicamus esse , jam nullum privilegium , nulla præ-
rogativa singularis in Divinæ voluntatis serie adtributa
est Christo. Profecto , si quod DEUS vult , illud amat
(quia non ab alio , quam summo volendi actu , qui amor
est , voluntas summa censetur) id præ reliquis volet ,
quod amat præ universis. Quoniam igitur , ut Augusti-
 I 4 nus

(a) Ita Clemens Rom. Basilus , Athanasius , Gregor. Naz.
 Cyrill. Alex. , Chrysoft. Hilarius , Ambros. Augustinus &c.

nus adfirmat, (p) nemo *digne explicare potest*, *quantum diligit membra Unigeniti sui*: quanto amplius ipsum Unigenitum, in quo condita sunt omnia visibilia & invisibilia, quæ in suis generibus ordinata ordinatissime diligit? Usque adeo primum DEI amorem, primam voluntatem, primum Decretum de Christo esse oportebat, ut non ab alio, præterquam à Christo, Div. Voluntatis ordinem repetendum existimet Augustinus. Eccui hoc veluti probabile cogitare placeat, ut cogitatus suos DEUM in minora primum bona contulisse credat, & post hæc demum ad boni, quod inter omnia præcipuum est, voluntatem quasi desultorie, fortuito & pedetentim fuisse dilapsam? Aut ex occasione duntaxat mali, in sententiam de statuendo Bono, quod facere posset, maximo, quodam veluti prioris incogitantia postremo, derepente concessisse?

XXII. Provocandum est ad anteriora, ut cogitemus dies antiquos, quando nec visus est à DEO vespèr aut umbra peccati, quod virginem humanitatis nostræ involvit miseriis; ut in eo diluculo Sponsam hanc sibi elegisse ac præelegisse illum dicamus, non tam misericordiæ arrhabone, quam complacentiæ delectu: opera enim DEI non tam sequuntur rationem, quam trahunt. Quotusquisque autem plus æstimat adfectam quam sanam, ut qui virginem vitæ integram, sceleris puram ducere nolit, velit eam morbo tabidam, macie fœdam, nequitia infamem? Neque provoces ad pietatem; non ista se miscet matrimonio, sed ut maxime patrimonio pauperi dividendo. Infirmus medico eget, non conjuge; pauper stipe; captivus erui vult, non adorari: non liberalis, sed prodigus est, qui talento mercem emit, quam sestertio comparasset. Aut, si DEUS infirmam amare potuit,

(p) Tract. 110. in Joan., ita etiam D. Thom. p. 1. q. 20. art. 4. ad 1.

potuit, uti desponsaret; quæ non prius amaverit sanam, cui hymenæum sponondisset? Nam si *post languorem* de illo primum nexu deliberatum est (cum DEO morbidum nihil copuletur) circumspectum erat, neu Sponsa, cui nuptiæ parabantur, communis tabis pateret adflatui. Atquin hæc cura nos DEUM solvimus; quem naturæ humanæ amoribus studuisse censemus, dum eam noxæ suspitione liberam noverat: & per quam, si pestiferi quidquam focias incessisset, ab veneno illas poterat liberare. At neu quem adserti novitas verberet, aut solitudo adferentis, producendus est, qui præ nobis ita statuerit, adsertor doctrina conspicuus, vetustate canus, sanctitate reverendus, *Cyrillus Alex.*, (q) qui dum de Christo in peccati medelam *destinato* sermonem texit, prolapsionem hominis non tamquam *prævisam*, sed ut *possibilem*, illi Decretorum ordini adjungit; cum sic scribit: Quemadmodum architectus sciens ædificium, quod molitur, variis ex causis ruere posse, diligenter providet, ac solidum firmumque fundamentum jacet: ut si quo forsitan casu domus labefactata concidat, salva fundamenti structura, facilius instaurari possit: *codem modo conditor omnium, salutis nostræ fundamentum posuit Christum, etiam ante mundi creationem: ut si prævaricatione caderemus, in ipso rursus renovaremur.* Absolute igitur DEUS, & ob finem, peccato, ut viso, antiquiorem, decrevit Filium suum hominem fieri: ac velut secundo providit loco, ut idem ille præsto esset ad medendum humanæ naturæ morbis, si quid forte interim accidisset.

XXIII. Ita conciliare possumus, qui circa hunc punctum segreges hæctenus à nobis extitere. Quicumque enim rationes (quas hercle! non sicce, sed Patrum autoritate roridas propinamus) in se ipsam secedens,

I 5

&

(q) Lib. 15. Thesaur. pag. 175.

& sedentarie, ut ajunt, subjecerit quæstioni, ruminando, quæ antea non edere soluit, sed sorbere; nisi erramus, nostrum augebit comitatum. Igitur si sedulo pensemus, DEI Decreta nullam prorsus in immutabilem voluntatem, aut varietatem, aut successionem inducere, sed quæ prius, posteriusve constituta dicuntur, ea in nostro duntaxat cogitatu (qui indivisibile æternum, sub quodam fluxu ab uno in aliud decurrere æstimat) illum consequutionis ordinem nancisci: totus huic difficultati horror, & asperitas detrahitur. Hæ itaque omnes voluntates simul, junctæque DEO adsunt: *communicandi se ad extra, communicandi se homini, atque hominem per adsumptum hominem redimendi*. At fas est, ut in hac indivisa DEI voluntate signa quædam concipiamus; quorum priori Christum credamus decretum, & posteriori ad delendum peccatum (quod tum DEO obijciebatur futurum) fuisse destinatum. Atque (nisi nos omnis odit veritas, & boni facultas discerniculi abest) isthic sensus est S. Cyrilli, dum ita claudit: *Quantum igitur adtinet ad voluntatem & propositum (Decretum) Patris, etiam ante sæculum fundatur Christus: at opus ipsum suo tempore perfectum est, ita exigente rei necessitate*. Est hoc dictu: antequam quidquid est sæculi, aliquo DEI decreto niteretur, summus ille DEI Filius carni conferendus erat: in qua, dum peccatum intercessit, pro illo posthac satisfacere ipsum oportebat. Non venisset igitur Christus *Redemptor*, & in carne *passiva*, nullo dato peccato; venisset nihilominus ut *Caput electorum*, eorundemque *glorificator*, in carne *ab passione eximia*.

XXIV. Sed, quia non latis honori velificat, qui in æquata planitie, & tramite plane raso copias suas ad pompam exponit, nisi etiam inimicum excipiat saltem, si non adgrediatur; subdenda heic sunt, quæ causam tot momentis provectam deprimere posse videntur: nul-

la sine umbra lux, nullus sine flamma fumus. Facit autem horum aliquid contra fidem adserti nostri, quod SS. Patres magno numero dicant, *Christum Adamo non peccante, venturum non fuisse*. Nostrum autem, (inquiunt) interpretamentum tam eminenti eorumdem pronuntiato *falsitatis* cavillum imponit, dum aimus, eos hoc sensu ita proloquutos esse, quod negato Adæ peccato, ille non venisset *Redemptor*. Quis enim neget, illum mentiri splendide, qui adfirmaret; *Petrum non adcesse templum, quia non adcessit indutus pallio; dum ille adcesserit tamen?* Hanc Herculis clavam nemo timendam negat: sed enim ei, qui intorquet, si minus clavam, clavæ tamen impetum detrahimus, ut premere quidem, non item opprimere valeat illos, qui stant à nobis. Liceat petere: an ne Christo mendacium imponitur, dum protestatus est: *Ego non adscendam ad diem festum istum?* (r) Certum est, adscendisse: quomodo igitur verum, mentitam Veritatem non esse? *Respondebis* utique: *ex circumstantiis*, atque (ut in Schola loquuntur) *ex subjecta materia* constat, Christum vera dixisse. Volebant Discipuli, ut illuc concederet *palam*, & quadam miraculorum pompa, strepituque *manifestus*; noluit hoc Salvator, atque *hoc se modo* Jerosolymas petiturum negavit. Beate prorsus atque, quia in rem nostram, etiam divine. Non aliter profecto statuimus; qui *ex materia*, quam Ecclesiæ Patres explicandam susceperant, vera illos loquutos esse contendimus. Propositum erat illis, inæstimabilem DEI charitatem notam facere, qui persanandis hominum vulneribus, nullo nisi sanguinis Filii sui remedio uti voluisset. Nullo autem inflicto vulnere, opus non erat tam pretioso mendicamine: *tolle*, inquit Augustinus, (s) *morbos & vulnera, & nulla est causa medicinae*.

Non

(r) Joan. c. 7. (s) Serm. 9. de verb. Apost.

Non descendisset ergo de cœlo *Deus-Medicus*, si non jacuisset in terra ægrotus. Hac via Patrum dictis adcedit veritas, ut Satisfactionis ab Christo præstitæ granditas adpareret; contra quam *Abaillardus*, alique blasphemæ dixerunt, Incarnationem Verbi ad *redemptionem* nihil, sed ad *doctrinam* fecisse. (t) Ille vero, quem adlatum exemplum *mendacem* esse ostendit, nullis *circumstantiis*, cur ita nugaretur, inductus est.

XXV. Confecto hac ratione præsentis negotio, decumanum aliud argumentum substrui posset, ex aliis DEI motivis conflatum; quæ ut cum *peccato* connexionem habeant aliquam, tam multum abest, ut potius homini *non lapso* conferendum fuisse primarium hoc communicantis se DEI beneficium, cuius cordato persuadeant manifeste. Quodnam enim aliud proposuit sibi DEUS, uti ita se transderet in humanam naturam, quam homines facere filios DEI, sibi unire, unumque secum constituere? At quis non videt, aptiorem huic muneri hominem fuisse stantem, quam lapsum, innocentem, quam inimicum? *Multi homines* (Augustini verba sunt) (u) *cum filios non habuerint, peracta ætate, adoptant sibi: & voluntate faciunt, quod natura non potuerunt. Hoc faciunt homines. Si autem aliquis habeat filium unicum, gaudet de illo magis, quia solus omnia possessor est, & non habebit qui cum eo dividat. - - - Non sic DEUS; Unicum eundem ipsum, quem genuerat, & per quem cuncta creaverat, misit in hunc mundum, ut non esset unus, sed fratres haberet adoptatos. Atque hoc DEI fuisse consilium, tam adseveranter ait Apostolus, ut aliud nihil: quos præscivit & prædestinavit conformes fieri imaginis Filii sui: ut sit ipse primogenitus in multis fratribus.* (w) Ita proinde (ut præ-

(t) Adeasis S. Bernard. Epist. 190.

(u) Tract. 2. in Joan.

(w) Rom. 8. 29.

præclare dixit S. Paulinus) (x) *per Christum DEO jun-*
cti & insiti sumus - - ut intervallum immensum,
quo à Divinis mortalia disparantur, medio & in-
ter utraque communi interventu suo, veluti quodam
ponte continuet, ut ejus tramite terrena cælestibus
conferantur. Volebat nim: *DEUS Opt. Max.,* ut
 quemadmodum homo, dum adhuc *possibilis* erat creatu,
 ab ipsa DEI *substantia*, secundum ideas suas, non erat
 distinctus, eodemque adeo, quo *DEUS seipsum* profe-
 quebatur, *amore* honoratus: ita quoque, postquam ab
 ipso producta entitate sua tantisper digressus est, summa
 sibi nihilominus *identitate* copularetur, priorique dignus
 esset dilectionis adfectu. Non poterat autem id, quod
 creaverat, in *realis* cum ipso *identitatis* venire socie-
 tatem: exercuit ergo ingenium, ut homo *creatura* per-
 maneret, & creatori tamen suo intima conjunctione ad-
 cederet. Ingenii hujus objectum, Verbum est caro fa-
 ctum: in quo firmata *substantiali* utriusque *unione* id
 consequeretur, ut reapse *Homo DEUS* esset, & *DEUS*
Homo. Non patitur sugillari cogitatus iste, quem ex
 Augustino recta colligimus: (y) *Longe, inquit, à nobis*
erat, & multum longe. Quid tam longe, quam con-
ditum & conditor? Quid tam longe, quam DEUS &
homo? - - - Ecce quam longe erat Verbum in prin-
cipio, DEUS apud DEUM, per quem facta sunt om-
nia. Quomodo ergo factus est prope, ut esset quod nos,
& nos in illo? Verbum caro factum est.

XXVI. Hanc hominum plane omnium arctissimam
 cum DEO conjunctionem, qua unum cum illo fiunt, ex
 Incarnatione manasse, ac *primarium* hujus scopum fuisse,
 finemque, Christus ipse loquens ita significat: *Ut*
omnes unum sint, sicut tu, Pater in me & ego in te:
ut & ipsi in nobis unum sint: ut credat mundus, quia
tu

(x) Epist. 33. (y) Tract. 21. in Joan.

tu me misisti. (2) Amabo te, quicumque hæc legis !
 adtende verba, & intellige myſteria : UT CREDAT
 MUNDUS, QUIA TU ME MISISTI. Si quid capis,
 ſi quid ſapis ; id tibi ſapere debet, uti dicas, per hæc
 tam inter ſe unum eſſe, quam cum DEO, fideles opta-
 re Chriſtum ; idque ad argumentum valere Divinitatis
 ſuæ, ac miſſionis à Patre. Itaque in eum finem miſſus ſit
 oportet. Huc certe digitum intendit Paulus, dum nos
unum cum Chriſto corpus eſſe, & ipſum Caput adſervit.
 (a) *Ipſum enim dedit DEUS caput ſuper omnem Eccle-*
ſiam, quæ eſt corpus ipſius, & plenitudo ejus, qui
omnia in omnibus adimplet. (b) Unde noſtra cum
 Chriſto, nec non per Chriſtum cum DEO Patre conſo-
 ciatio ab Græcis *Enoſis* ac *Syngenia*, h. e. *unitio & co-*
gnatio adpellatur. Atque hujusmodi quidem cum DEO
 copulationi illud eſt conſentaneum, quod complures di-
 cunt antiqui, DEI Filium, uno ſingulari adſumpto ho-
 mine, ut loquuntur ipſi ; vel *natura* potius ex innume-
 ris una, totam adſumpſiſſe *Speciem*, & omnes ac ſingu-
 los homines in eandem quodammodo conjunctionem ad-
 cepiſſe. *Non eſt dubium*, ait S. Leo, (c) *naturam hu-*
manam in tantam connexionem à Filio DEI eſſe ſuscep-
tam, ut non ſolum in illo homine, qui eſt primogeni-
tus totius creaturæ, ſed etiam in omnibus ſanctis ſuis
unus, idemque ſit Chriſtus. Sic Athanaſius præadlata
 Chriſti verba exponens, ait : *Uti tamquam omnes à*
me geſtati, omnes unum ſint corpus, & unus ſpiritus,
& in virum perfectum occurrant. (d) Adjuvat hanc
 unitatis noſtræ cum DEO, per Incarnationem intentæ,
 prærogativam etiam illa Græcorum quamplurimorum
 Patrum mira ſententia ; qui humanam adſumptam à Chri-
 ſto naturam, non ſingularem fuiſſe putant, ſed univer-
 ſalem.

(2) Joan. 17. 21. (a) 1. Cor. 11. (b) Ephes. 1. 22. (c)
 Serm. 14. de paſſ. (d) Orat. 4. p. 268.

salem. (e) Quod quamquam dextre adcipiendum est, (f) illud nihilominus evincit, *speciali* quodam modo omnem hominem, in singulari illo homine ab Verbo esse adsumptum; quod etiam Latinorum non pauci cum S. Leone concedunt, qui *naturam universæ humanitatis adsumptam*, pronuntiat. (g)

XXVII. Mox autem heic occurrendum est argumento, quod præsentem tractatum velut è vestigio inlequitur. Si DEUS, inquis, Verbi decrevit Incarnationem, ut hac via suis se communicaret creaturis; potius
Ange-

(e) Ita Marius Victor L. 3. c. Arium, Damascenus L. 3. de Fid. orthodox. c. 6. Titus Bostrenf. to. 13. Bibliot. PP. p. 795. & alii apud Petav. L. 4. de Trinit. c. 9. (f) Sequeretur, vel Verbum sumpsisse *naturam Platoniam*, vel omnes homines esse *Christos*, personaliter sumptos: nec Christus foret *Mediator*, utpote non habens, pro quibus advocatum ageret; & insuper B. Virgo non esset *Monotokos*, & *Monopara*, h. e. unius hominis genitrix &c. Ex quo & illud P. Zephyrini de Somoire Ord. Min. refellitur, qui *aliquid B. Virginis*, Verbo de facto hypostatice unitum esse dixit: videl. *primigeniam* illam particulam, quam Christus ab illa generatione accepit, quæque in Christo alteratione non disperierit. Unde & indiscreta pietate, *aliquid B. Virginis*, in Eucharistia *latrice* adorandum esse, dixit. Sed hallucinatus est vir bonus; cum illa purissimi sanguinis particula, non amplius sit *aliquid B. Virginis*, aut hujus hypostasi junctum; sed ab hac avulsa *soli* hypostasi Verbi sit copulata: alias deberet duplici hypostasi uniri, quod est *adynaton*. Qua ratione tamen *Caro Christi*, possit proprie dici *Caro B. Virginis*, ex Augustino declarat Snaresius. Cæterum apud Scotistas illa Græcorum opinio bonum sensum adcipit; dicentes *Metaphysicum Universale* dari *à parte rei*: adeoque naturam humanam Christi *à parte rei* esse universalem (propter *formalem*, ut ajunt, ipsius *unitatem*) sive *demum* per *inexistentiam*, sive per *indifferentiam*. (g) Hom. 1. de Epiph.

*Angelicam*nectere sibi *naturam* debuisset, utpote *supremam* inter omnes. Diximus, propter hoc cristas erexisse Luciferum, uti hanc homini communicationem invideret. Sed, male argutatus est spiritus nequam: supercecidit ignis philautiæ, ut non videret veritatis solem. Nam præter id, quod nullum sibi, quo decurrere debeat, alveum describi patiatur Bonitas DEI: aliovorsum adspexit non Angelos, sed semen Abrahæ adprehendens DEUS. Angelus *spiritus* est, & solus quidem, siue spiritus duntaxat; homo vero etiam *corpus*: quod quidem superpondium est, ut abs DEO præeligeretur; non quod dignior esset, sed præ illo variegatus, pulcritudine, quæ à diversis est, compensante valorem. Adsumere voluisset Angelum DEUS? omnem quæ infra est Angelum, corporearum rerum universitatem despexisset. Atquin utramque creaturam architectatus est: quam totam honoratura erat adsumptio hominis. Hoc hominis encomium, hoc peculium est. Angelus *una* creatura est, homo *omnis*: alias enim probandum est, uti prædicato soli homini Evangelio, prædicetur illud *omni creaturæ*? (h) Homo microcosmus est ille, in quem delicata industria DEUS amplitudinem operis sui contraxit.

XXVIII. Jam tandem illud deducimus, non eam peccato tollendo cum Incarnatione necessitudinem esse, uti non alio, nisi *DEI-hominis* lytro valuisset exolvi. Est hoc adsertum, multorum odiis famosum, & censurarum etiam fulminibus, non hercle! ab Jove summo, sed à minorum gentium diis olim percussum. *Errasse* V. Scotus passim dicitur, quod Satisfactionem condignam pro Adami peccato ab homine, nulli D. Hypostasi conferto, exhiberi potuisse, statuerit: atque adeo ad ejusmodi expungendum debitum *Theandri* pretio non fuisse opus;

(b) Marc. 16. vid. Gregor. M. ibid.

opus ; minus, ut omnino *Theander* aliquis esset. At,
 quum nemo nisi discussus interire debeat ; an cacodo-
 xiam doceat reus , periculum fieri , necessum est. In-
 terloquutoria imprimis hæc sit sententia ; nullam censu-
 ram imponi posse adserto , quod non nisi *hypotheticum*
 est , nullique Dogmati , *jam nunc revelato* adversum.
 Quisquis vel intra primos Theologici Judicii cancellos
 admissus est , neu ita sit , sponsione provocatur. Dixi-
 ne autem , *purum hominem* satisfacere potuisse in ho-
 dierna decernentis DEI Oeconomia ? Locupletem, atque
 Atticæ , non Græcæ , non Punicæ fidei testem advoca-
 mus ; in summa , testem *ab oculis* , cujus nim : Scoti
 Scripta fuerint *oculis subjecta fidelibus*. Locus ergo, ex
 quo Scotus citatur , prostat in 3. d. 20. q. un. n. 9. ubi
 hæc leguntur : *Unus purus homo POTUISSET satisfacere pro omnibus , si fuisset conceptus sine peccato, sicut POTUISSET fieri de POSSIBILI - - & DEUS dedisset sibi summam gratiam , quam potuisset recipere ; sicut dedit Christo sine meritis precedentibus ex liberalitate sua : talis enim potuisset mereri deletionem peccati , sicut & beatitudinem. Et cum dicitur, quod tunc obligaremur ei tantum , quantum DEO , falsum est ; immo simpliciter DEO : quia totum, quod ille haberet , esset à DEO.* Si per hæc verba V. Scotus id dixit , de quo reus agitur ; dignus certo est aut *culeo* Juvenalis , aut *pistrino* Terentii. Verum , quidquid ubivis est severæ critices , tentet negotium , an non ex pumice aquam , quam ex verbis , prout adlata sunt , eam herme-
 nevian exprimere sit facilius. *Tros , Rutulusve fuit ;*
 dicat , si mens est , an ne hoc *adynaton* sit , uti DEUS, si
 voluisset (nunc autem non voluit) satisfactione, ab *homi-*
ne - non - DEO præstanda , contentus esse potuisset ?
 Non repugnabat , ab tali homine DEUM offendi : quur
 repugnasset , ab tali homine DEUM reconciliari ? aut
 K ubi

ubinam Scripturarum aliud revelatum, ubinam Concilio-
rum contrarium est definitum?

XXIX. At, inquis, *peccatum contra DEUM com-
missum, quamdam infinitatem habet ex infinitate
D. Majestatis. Tanto enim offensa est gravior, quan-
to major est ille, in quem delinquitur.* (i) Qui vero
infinitatem ejusmodi exæquasset homo? Ita prorsus est,
ut tute opponis: habet peccatum *quamdam* infinitatem:
quamdam, non *omnem*, h. e. non *absolutam*, non *sim-
pliciter*, non *intrinsece* talem: talem utique, quam ab
objecto suo, ab *extrinseco* in se refusam haurit. Quid
si autem dicatur: eum hominem satisfacturum fuisse per
actum amoris, qui & ipse eandem, quam peccatum ha-
bet malam, *infinitatem* habeat optimam? Quodcumque
telorum intorseris, hoc umbone repellit Scotus: *Actus
charitatis tanta est bonitatis, quanta malitie est pec-
catum, quo quis se à DEO avertit.* (l) Peccatum
avertit à DEO infinito, charitas convertit ad DEUM
infinitum: quanta potest esse intensio criminis, tanta
potest esse charitatis; cur enim magis abundet iniquitas,
quam justitia? Aut, si offensa, quam vocas, *activa*, in
DEO intrinsece caussat offensam moralem *passivam*, at-
que ab ipsius dignitate *infinita*, infinitatem participan-
tem: eccur non amor *activus* potis sit caussare in DEO
aliquod *esse amatum* passive, moraliter & intrinsece;
quod à Persona amata infinita, infinitatem in sese adtra-
hat? Quid discriminis utrique intervenit? *Cur non heic
Ponderibus, modulisque suis ratio utitur: ac res ut
quæque est, non in trutina libratur eadem?* (m)
Non tendit, ais, amor in DEUM infinitum modo & co-
natu *infinito*. Ain, tendit ne ergo peccatum in DEUM
modo & conatu *infinito*? Intellextin', quorsum hæc?
Et

(i) D. Thom. 3. p. q. 1. art. 2. ad 1. (l) In 3. d. 30.
q. un. 8. contra. (m) Venuſin. L. 1. serm. Sat. 3.

Et amor & offensa principium habet *finitum* ; finitam cognitionem , finitam bonitatem , aut malitiam ; quarum prior amicitiae , posterior offensa DEI radix est ac fundamentum , servata utique cum eo , quod ipsis innititur , æqualitatis proportionem . Peccato respondet poena extensione infinita , charitati præmium eodem modo infinitum : peccatum aufert DEO jus, ut ais, *infinitum*, quod habet tanquam *ultimus finis* in omnes actiones nostras ; at hoc ipsum Jus refarcit amor (quod quidem jus *subjective* duntaxat, ut jus DEI est, infinitum est, non *objective*, ut jus in rem est finitam : nec enim Rex, *dignus ut mille*, in obsequium Vasalli *dignum ut centum*, aliud jus habere potest, nisi ut centum.) Nec peccator porro, licet sciat DEUM esse infinitum, offendit DEUM, in quantum offendibilis est, nec amator DEI, licet sciat Bonum esse infinitum, diligit ipsum, in quantum est diligibilis . Denique sicut peccatum *intensive*, seu *intensive*, omne DEI Bonum aufert , ita amor *adfective*, seu complacendo, omne DEI Bonum DEO favet, & attribuit . DEUS igitur offensus tribuit peccato mortali gravitatem *ordinis superioris* (ut major sit infinitis, quibus creatura læditur , offensionibus) non communicat tamen *simpliciter infinitam* ; alioquin & peccato *veniali*, & *amori* DEI (quorum utrumque superioris est ordinis) ea infinitudo adcrederet : & nullum insuper peccatum, utpote *infinitum*, majus posset esse peccato altero ; quod Jovinianus olim post Stojcos dicitur insannivisse .

XXX. Verum enim vero , sepositis acutis & subtilibus humanæ cogitationis inventis ; hanc nobis rationem inivisse SS. Patres videntur, qui condignam expiationem peccati ab creatura penitus abjudicant, & ad eas partes explendas divinam necessario Personam adserunt excitam ; uti perfectissimam , qua major dari non valet,

quamque DEUS exegisset, satisfactionem exhibendam fuisse, propugnarent. Atquin hæc soli *Theandro* convenire nata est eo, quod infinitas alias satisfactiones, in *ordine supernaturali* possibiles, sua (quæ *ordinis* est *hypostatici*, priorem infinite excedentis) absque ulla comparatione exuperat. Atque ob hoc à DEO veluti pro *infinitis* peccatis sufficiens, superabundansque ut adceptaretur, congruentiæ fuit summæ. Nisi hoc ipsum ab Scoto traditum fateamur, næ homines nos in adprehendendis rebus tardiusculi, & bonæ critices expertes jure habebimur? Sic autem inquit: *Ratione Suppositi habuit* (meritum Christi) *quamdam rationem extrinsecam, quare DEUS potuit adceptare illud in infinitum. Si autem illud meritum fuisset alterius personæ, tunc nec ratione operis, nec ratione operantis fuisset congruitas adceptionis illius pro infinitis.* (n) Videant heic, qui aliud arvum arant, ultra stivam tamen & peram sapiunt; videant, an non hæc duo luculente doceat: 1. Christi merita habuisse valorem ex Supposito Verbi, seu *condignitatem in actu primo* (quam exprimit nomine *congruitatis*; quum condignitas *completa* derivetur ab adceptione) 2. Valorem illum, seu congruitatem non posse inesse operibus *atheandricis*, h. e. *hominis - non-DEI*. Extergant igitur oculos, & lente hæc verba inspiciant ii, quibus somniare placuit, in Scoti doctrina meritorum condignitatem ex *pura puta, & sola extrinseca* DEI *adceptione* proficisci; ut nim: exsculpere possent istud absurdi: unicam guttulam sanguinis à quovis homine effusam, pretium sufficiens & condignum futurum fuisse pro redemptione hominum, contra quam dixit Apostolus? *Empti estis pretio magno.* (o)

DE

(n) In 3. d. 19. q. un. n. 7. (o) 1. Cor. 6.

DE COMMUNICATI VERBI DIVINI SUBLIMITATIBUS.

I. **I**llud fuit communicantis se DEI ingenium, ut hominem, in quem tanta diffusio facta est, non sibi relinqueret, sed à seipso abstractum, in communicati Boni adtraheret unitatem. Novum certe, atque mirum communicationis fœnus, novum artificium: non solum donare beneficium, sed ipso beneficio eum, in quem conlatum est, in ejusdem beneficii transferre originem; & donationis usu fructuque felicissime perfunctum, ipsum conlati doni posse fieri auctorem. Hoc se modo DEUS communicavit homini, ut eum Apotheosi mirabili & hominem permetteret, & sibi, quam fieri potest, proxime cohærentem, Divinitatis titulo, re, proprietate, substantia ditaret, h. e. ipsum DEUM efficeret. Etenim dum hominem amavit, ei bonum voluit: quoniam vero qui amat, amatoque bene vult, ante omnia bona quæ illi vult, vult illi amorem suum, quo ei vult reliqua omnia; inter omnia amantis amorisque beneficia, bona vel dona, quæ in amatum conferuntur, primum est, ipse amor. Igitur DEUS amato ab se homini, primum voluit amorem suum. Amor autem DEI, DEUS ipse est: adeoque ante omnia, quæ homini voluit DEUS communicare, se ipsum DEUM communicare voluit. Non alio porro modo communicare se voluisse censendus est, quam optimo, præstantissimoque, quo se extra se communicare posset: Est autem hic; ut homo *amatus*, idemque *amator* esset, h. e. *DEUS* simul & *homo*: quod nulla nisi hypostatica *Enosi*, five *Unitione* perficitur.

II. Nam cum nemo, nisi *personam* gerens, amare possit (quod *actiones suppositorum esse* dicuntur) &

amor *unionem* intendat eo majorem, quo ipse major est: summam *Erosin* cum homine adfectavit DEUS; eam nim: qua *amatus*, ipse *amans* efficitur. Quamdiu autem *dualitas*, quæ *unitati* obstreperit, inter utrumque versatur, obtineri illud nequaquam potest. Quoniam ergo unusquisque *persona* sua ab altero sejungitur; quousque *duæ personæ* sunt, summa unitio non consequitur. Unde quicumque inter homines, hominem amat alterum, quia differentem uterque personam gerit, summum amorem non habet; nam *unitatem* se inter, & amatum non exequitur. Ut igitur DEUS summum amorem adversus hominem exereret, atque adeo unionem summam efficeret, *unica* tantum *persona* ejusmodi amor perficiendus erat. Quamquam autem *tres* in Divinitate Hypostases credimus, & infinitum nihilominus inter eas amorem, itaque summam *unionem*, seu potius *unitatem* versari profiteamur: hoc non in *Personas* ipsas, sed Naturam, quam *unicam* habent, referendum est. Similis profecto amor DEUM inter & hominem cadere non potest, ut *unam* (quod Eutyches deliravit) *naturam* efficiat; repugnante huic sycophantiæ D. Immutabilitate, quæ neque aliquid in DEUM, neque DEUM in aliquid ab se distinctum substantialiter transire permittit. Aliunde igitur repetenda DEI, hominisque unitio est: quæ & *naturam* cuique suam reliquerit, & odiosam amori averruncârit *dualitatem*. Unde nam ergo?

III. Ab *unitate* utique *Persona*. Alterutra deficiat *persona* oportet, ut summa unitio copulet amantes. At, quænam impræsentiarum decederet? Non *Divina* certe; quæ uti cum indemutabili natura erat eadem, ita defectioni obnoxia esse non poterat. Decedendum ergo erat *humana*: non ei, quæ in adsumpto *præextitisset* homi-

homine : (p) sed quæ , neu in ipso esset , à Divina ex-
cepta , præventa , præoccupata fuerit. Est hoc princi-
pale Dogma contra Nestorii blasphemias, duas in Oeco-
nomiæ mysterio personas fingentis, voluntatis tamen con-
fensione , adfectu , amore , inhabitatione unitas : cujus
erroris antiquatam stoliditatem jam nunc missam fa-
cimur.

IV. Illud extricandum tamen : quæ persona esse non
possit natura , quam sibi DEUS adjunxit? Forte an faci-
lem istud analysin recipiet , si revocemus in memoriam
id , quod à Scoto subtiliter proditum est ; Personam vi-
delicet (quæ *substantiæ intellectualis ultimum comple-
mentum* nuncupatur) secundum rationem suam , quam
dicunt *formalem*, nihil *positivum* (quod Græcis est *The-
ticon*) naturæ *create* adijcere ; sed solam explicare na-
turæ talem in se subsistentiam , ut alteri personæ neque
sit *communicata* , neque etiam *communicari* valeat ?
(q) Quoniam vero humanitas illa Verbo , unione sub-
stantiali & hypostatica (ut *una* ex illis *persona* confur-
geret) *communicari* debebat ; illud suapte sponte conse-
quitur , naturam humanam , *incommunicabilem* (qua
ratione *personam* propriam habuisset) esse non potuisse :
neu simul & *communicata* , & non *communicata* dice-
retur ; quod adynaton esse atque antilogum , ipsa no-
minum indicat notio. Atque id unum S. Cyrillus, alii-
que Ephesinæ Synodi Patres ab Nestorio requirebant,
uti veram , realem , physicamque naturæ humanæ cum
Verbi Persona unionem , communicationemque concede-
ret ; cetera pacem cum ipso futuram. Indubitatum enim
illis fuerat , admissio semel illo inter utrumque substan-
tiali

K 4

tiali

(p) Possibile hoc fuisse, docet Leontius Byzantinus L. *Solut.
argum. Severi* , & non nulli Theologi cum Dupasquier tom. 6.
disp. 2. q. 10. Sed hoc esse falsum, demonstrat Petavius to. 5.
L. 5. c. 9. (q) In 3. d. 5. q. 2.

tiali vinculo, nullam humanitati relinqui potuisse in semet-
ipsa personam. Quod si autem (ut quibusdam è Scho-
la Theologis placet) personæ ratio *Theticòn* diceret, ist-
hæc dictorum Patrum arguendi series sublesta fuisset; nec
juste anathema dixissent Nestorio. Quum enim dictis
Scholæ hominibus nulla in hoc repugnantia cernatur, uti
una natura *pluribus* communicetur *personis*; (r) po-
tuisset certe is damnationis suæ sententiam legitima hac
exceptione perimere; fateri se quidem, unitam Verbo
hominis naturam esse, sed sua plane non exutam per-
sona. Profecto, si aliqua nobis discernendi reliqua vis
est; neque infirmis Patres illos armis pugnasse, neque
reum inique damnavisse, permissum est opinari.

V. Ejusmodi nimirum est *Hypostasis*, uti naturam
cui adcedit, ultimo perficiat, compleat, consummet,
terminandoque fixam reddat; quo illa per se ac sepa-
ratim consistat, tamquam *Idiosystata*, seu *per se cohe-
rens*, prorsus *mole sua stet*, nulli adhærescens alii, à quo
sustentetur, atque in *operando dependeat*. Quum enim
absque proprietate illa per sese cohærendi, natura *per-
fecte* & ut ejus conditio postulat, plenam *hyparxin*, seu
extantiam (quam in Schola existentiam vocant) non
possideat, necesse est eam vel sua, vel aliena termina-
tione compleri, ac perfici. Quod ubi est assequuta,
jam nihil præterea exigit, sed *avrotelis*, h. e. per sese
perfecta est, quia jam *Télon*, h. e. *finem*, terminumque
habet suum: neque adeo *communicari* alteri potest, à
quo compleatur posthac. Atquin non potest ex duobus
unum per se fieri, si ambo id iplum sint *entelechía*, id
est, *actu*, in quod convenire copularique dicuntur, sed
alterum *dynámi*, seu *potentiâ* hoc ipsum esse neces-
se est, quod *actu* ex communicatione, adcessuque fiat
alte-

(r) Thomistæ admittunt, plures Personas D. potuisse ad-
sumere eandem naturam.

alterius. Porro naturæ duæ in unum per se componi, & coalescere nequeunt, nisi quod vel *natura*, vel *hypostasi* unum sit. Neutro vero modo ex duabus *perfectis*, per seque subsistentibus naturis unum potest exurgere: quoniam & naturæ ipsæ, quatenus *perfectæ* sunt, *dinamin*, id est *potentiam* ad communicari in alterutrum excludunt; cum eas jam penitus *actus ultimus* (qui *entelechia* dicitur) occuparit, nullum actui alteri, uti eas complere valeat, relinquens officium.

VI. Ex his porro facilem intellectum adcipit, quod S. Paschasius hacce de re non nunquam edixit: *In Christo*, ait, *personam persona consumpsit: quia persona res juris est.* (t) Est hoc dictum; personam Verbi, personam hominis absumpsisse; non ita sane, quod homini jam præsentem aut expulerit, aut corruperit: verum quod eam illo puncto, quo creatus est homo, ex ipso consurrecturam, enascituramque prævenerit, ejusdem loco, vice, munere, hominem illum *Idiosystaton*, h. e. per se coherentem, ultimoque completum constituendo. *Res autem juris*, persona dicitur; quia quicumque *suam*, quæ connaturaliter ipsi debetur, *personam* habet, is *sui juris* homo est; ita ut tum natura sit *res sua*, & sibi relicta, ad nullum pertineat alium; in se ipsa & sola intransitive sit, versetur, subsistat, verbo: *mole sua stet; entelechie* titulo gaudeat, sui ipsius domina, gubernatrix, proprietaria; in quam persona alia jus substantiale & subsistentiale habeat nullum, nullumque eam sustentandi officium, usum, virtutem. Fere quemadmodum prophano jure sancitum, & sanctum legimus, *duorum in solidum dominium vel possessionem esse non posse*: (u) ita duabus hypostasibus adversus unam eandemque naturam jus nullum accumulari valet. Quoniam

K 5

igi-

(t) L. 2. de Spir. S. c. 4. (u) L. Si ut certo. 5. §. Si duabus. ff. Commodati.

igitur, si natura humana, quam DEUS sibi copulare adfectavit, suam habuisset hypostasin, sui que adeo juris, prorsus *incommunicabilis*, extitisset; hoc amoris ipsius fini, atque intentioni (qua summe sibi eam unire concupierat) obstitisset: in id incumbendum erat, uti jus illud, neu naturæ amatae ad cresceret, propriæ hypostaseos interjectu præverteret; illamque ita in Jus DEI adsertam, in DEO posthac consistentem, & ab eo quidquid ageret, plene dependentem, intimo sibi, substantialique nexu conjunctam solidaret. Ut potuit hoc omnipotens amor, ita fecit: illudque libertatis à poëta statutum diverbium felici astu elusit: *Alterius non sit, qui suus esse potest*. Etenim homo ille, à Divina præventus (atque ut Apostolus loquitur, *adprehensus*) Hypostasi, *homo* quidem, sed non *sui* permansit, superiori juri transcriptus, & basi firmissimæ, à qua divelli amplius non posset, insertus; ut proinde *alterius nunc sit, nec suus esse queat*.

VII. Ex hac profecto sui adprehensione nec *jacturam* aliquam passa est natura hominis, nec inlatæ sibi *violentia* causa, queritandi habuit rationem. Præterquam enim, quod Divina Hypostasis infinitam ipsi subsistendi firmitatem adtulerit, totumque adeo, quod hypostasis propria effecisset, tanto amplius perfecit: illud inæstimabilis emolumenti cepit, uti quæ alias sibi ipsi relicta, humanæ modicitatis vilitate depressa jacuisset; non modo in Divinitatis jus, societatemque vocata sit, sed dictæ insuper unionis energia ipsam sibi Divinitatis adpellationem fecerit omnino propriam: dum jam vicissim & dicitur, & est etiam, *DEUS-homo*, & *Homo-DEUS*. Quid quod *operationes* ejus post talem sui cum Verbo conser-tionem, non jam *humanae* duntaxat, verum *Divinae* quoque (quas *Theandricas*, h. e. *DEI-viriles* vocant) sunt redditæ? Nec præter conveniens eam naturam *insitione* quadam in talem operationum insolentiam evasisse dixit.

dixeris, *miratamque novas frondes, & non sua poma.* (w) Ut adeo illam Psalmistæ allegoriam huc trahat magnus Parens Augustinus: *Beatus, quem elegisti, & adsumpsisti!* (x)

VIII. Istud certe hanc *Enosin* consequutum esse, Damascenus adseruit, ut ambas inter naturas quædam *Perichorisis*, seu *Circuminceffio* versaretur, veluti communis & *Trinitatis*, & *Oeconomiae* proprietas: siquidem illic Personæ tres in se ipsas à Græcis *perichorisein*, h. e. circum in cedere dicuntur heic duæ naturæ; quamvis intersit modi, non inde inde æqualis. Ut enim Personæ illæ ob summum in una natura identitatis nexum in se in vicem inesse, & sese quodammodo pervadere, permeare (quod verbum *choro* indicat) atque continere dicuntur; ita impræsentiarum DEI hominisque naturæ, salva tamen utriusque proprietate. Quamquam ex tam arcto cum Divinitate consortio, qua unus sit ex ambabus naturis, homo pariter & DEUS, infinitus in viliorum splendor redundet excellentiæ: ut propemodum exhausta facie mortalitatis, tota in potioris censum translata sit, iis duntaxat reservatis, quæ humanitatis sunt propria, eique congruenter adnexa: qui status maxime post Christi anastasin, seu resurrectionem obtigit. Hac vero de causâ, humanam substantiam *Deificatam* esse, Veteres adfirmârunt. Ex quo in nos etiam (quos in eadem quadamtenus unâ DEO confertos esse, supra dicebamus) quodam propinquitatis jure, illa ipsa communio, & Divinitatis communicatio dimanavit; ut adeo *divina consortes naturæ* factos nos esse, testetur Apostolus. (y) Nullum adeo declarando, ac paucis comprehendendo Incarnationis Mysterio aptius, quam *Perichoriseos* vocabulum est: ut sicuti totus Pater est in Filio,

lio,

(vv) Virgil. L. 2. Georgic. (x) In Psal. 64. (y) 2. Petr. I. 4.

lio, Filius totus in Patre, ac uterque in Spiritu S., iste-
que totus in utroque priore; ita totus homo DEUS sit,
& totus DEUS, homo; seu Christus *totus DEUS*, &
totus homo: dicente S. Leone: *Nihil ibi ab invicem
vacat: tota est in maiestate humilitas, tota in hu-
militate maiestas.* (2) Nam, quoniam Perichorisis non
nisi duorum potest esse; cum nihil in se ipsum incurrat,
seque permeet; & eorundem conjunctorum, mutuoque
nexu copulatorum esse debet: adparet, nihil illa fingi
posse aptius ad Incarnationis rationem compendio col-
ligendam; quæ tota duplici hac notione, *Enoseos*, &
Diaphoras, h. e. *unitione*, ac *differentia* continetur.
Quamquam, ut monebamus, id discriminis intercedat,
Perichorisin Divinæ potius, quam humanæ adscribendam
esse naturæ: uti enim post alios Patres, Damascenus do-
cet: *Commeatio non ex carne, sed ex Divinitate fa-
cta est. Impossibile est enim carnem permeare Divi-
nitatem: sed Divina Natura cum carne semel im-
meavit, dedit etiam carni inexplicabilem in se ipsam
immeationem, quam Unitionem vocant.* (a)

IX. Atque hæc substantiarum Perichorisis etiam in
earum *energias*, operationesque diffunditur: indeque est
illa *Theandrica Energia* apud Græcos, quam nos *DEI-
virilem operationem* dicimus. *Agit enim* (inquit S. Leo
laudato loco) *utraque forma cum alterius communio-
ne quod proprium est: Verbo scilicet operante quod Ver-
bi est, & carne exequente quod carnis est.* Hujus
porro adpellationis primus auctor extitit Dionysius ille,
quem ab *Areopago* vulgo nominamus, *Cajum* in hæc
verba compellans: *Ab Incarnationis, & Inhumanatio-
nis (Sarcoseos, & Enanthropiseos) tempore, non secun-
dum DEUM divina (duntaxat) gessit Christus; nec
huma-*

(2) Serm. 3. de Pass. Dom. (a) Damasc. L. 3. Fid.
cap. 19.

humana secundum hominem : verum DEO Viro facto, novam quamdam Theandricam, seu DEI-virilem operationem expressit in vita. (b) Nova utique operatio, qualem nec tres in DEltate Personæ, nec creaturarum ulla habebat, ut una eademque Hypostasis, tam discrepantes, atque à duabus, in quibus subsistit, naturis profectas, exereret actiones. Quadam hoc apta similitudine declarare, solenne est SS. Patribus. (c) Nam quemadmodum in candenti gladio uti tum ignis, tum ferri naturæ servantur, ita & duæ actiones & earum effecta : (ferrum etenim lecandi, ignis urendi vim habet, ut sectio ferri, ustio ignis sit opus; discrimen tamen tum in ferri ardenti sectione, tum in secta ustione servatur; tametsi post ejusmodi unionem, nec ustio citra sectionem sit, nec sectio sine ustione) nec tamen propterea, quia duplex est actio naturalis, duos proinde gladios dicimus : nec rursus quia unus duntaxat incensus est gladius, utriusque operationis causam confundimus : ita & duplicem illa Hypostasis Dei-virilis operationem habuit, & ab unius tamen hypostaseos solitudine non recessit. Per quæ obviam imus *Monophysitis & Monotheletis*, qui *duplicem* in Christo *voluntatem*, aut (quod verius est) *duplicem* voluntatis *operationem* inficientes, quidquid ille homo egisset, soli D. Voluntati transcripsere : quæ nim; humanam, velut inanime instrumentum, & *passive* duntaxat, ut ajunt, concurrens, ad operandum determinârit. Quod quidem complexum ex adplicativa Verbi determinatione, humanitatisque passiva actione, fraudulenter & ad fucum faciendum, orthodoxo *DEI-virilis operationis* nomine insigniverunt.

X. Distinctione porro quadam heic opus est. Nam si eo sensu operationes Theandricas definiverimus, quod omnes à Persona, quæ *DEUS* simul & *homo* fuerat, tamquam

(b) Epist. 4. (c) Damasc. cit. c. 15.

quam *principio quod* illarum, ut Scholæ dicunt, profu-
xerint; fidelis est sermo, uti omnes actiones, operatio-
nesque Christi, *Theandricas* fuisse, atque etiamnum esse,
profiteamur. Quodsi autem Theandricam operationem
eam adpellamus, ad quam & Persona Verbi (vel potius Divi-
nitas) & Humanitas æqualiter concurrerint *influxu* quo-
dam *elicitivo*, & *intrinseco*; non omnes certe Christi actio-
nes, Theandricas vocare concessum est: verum eas
duntaxat, quæ *Mixtarum* nomine dictæ, ab utraque na-
tura *efficienter* processerunt: quales exeruit, dum mor-
tuos suscitavit, cæcos inluminavit, aut quodcumque aliud
miraculum effecit: tum enim & *Divinitas* operabatur,
& *humanitas* specialius ab eadem mota, quod sibi pro-
prium erat, agendo jungebat. Ceterum eæ actiones,
quæ solius humanæ naturæ erant propriæ, puta come-
dere, bibere, lacrymari &c. non exercebantur ab ipsa, ut
ab speciali operantis Divinitatis instrumento: atque adeo
nec erant operationes *mixtæ*, proprioque sensu Thean-
dricæ; quamquam (quod jam fassi sumus) quadam *de-*
nominatone ejusmodi essent, utpote procedentes à Sup-
posito Divino.

XI. Sunt ex Theologis profecto multi, qui ex præ-
adlata doctrina illud pro Christi exaltatione deduxere,
uti omnes ipsius operationes, non *rationales* modo, sed
sensitivas etiam & *vegetativas* (quibus certe *omnibus*
ratio *Meriti* competebat) (d) valoris *simpliciter*, at-
que ab *intrinseco infinito* fuisse, statuerent, derivata in
easdem *infinita* D. Hypostasis *dignitate*. Verum, quia
quicumque excessibus aguntur, quodam temperantiæ fre-
no cohibendi sunt: eos certe V. Scotus adfectionis po-
tius, quam rationis pondere in istud adserti inclinatos
fuisse, comprobavit. (e) Quamquam enim hoc certum
habe-

(d) Omnibus illis Christum meruisse, docent omnes cum
D. Thoma 3. p. 9. 19. art. 2. in Q. (e) In 3. d. 19. q. un.

haberi debet, operationes ipsius ex *DEI Persona* talem sibi dignitatem adtraxisse, ut *infinitem* quamdam *extrinsecam* (quam *Geometricam*, seu *proportionis* dicunt) sub ratione *meriti* plane induerint: illud tamen evinci nequaquam potest, tali eas dignitate sibi intrinseca fuisse conspicuas, ut Personæ operantis dignitati responderint ex æquo. *Prius* illud per hoc exceptionem excedit; quod, sicut *Charitatis* virtus in supremo, quo altior esse non potest, virtutum supernaturalium apice consistit, proindeque *infinitos* aliarum virtutum sub se actus supergrediendo despicit: ita operationes Christi, ad *ordinem* spectantes *hypostaticum*, à Divinitatis ordine primum atque supremum, omnes possibiles, atque infinitos inferiorum Gratiae ordinum meritorios actus supergrediantur; atque adeo pro *infinitis* hominibus, infra illum ordinem consistentibus, in satisfactionis vicem adceptari omnino mereantur. Hac utique mente de Ecclesiæ Thesauro loquantum esse dixeris *Clementem* P. VI., dum de illius consumptione, aut diminutione non esse aliquatenus formidandum dixit, propter INFINITA CHRISTI MERITA; & item: *unam sanguinis Christi guttam propter conjunctionem ad Verbum sufficientissimam esse pro peccatis omnium hominum.* (f) *Posterius* ea Theosophorum pars, quæ Scoto auscultare consuevit, inde legitima se collectione deducere persuasum habet; quod dum ad operationem plura quædam, principii ad instar, concurrunt, ejusdem operationis granditas, seu ad merendum valor, non ab unius, alteriusve seorsum dignitate principii metienda: sed ab omnibus pariter, junctimque adceptis illud, quod operationi ab *intrinseco* adcedit, determinandum sit æstimationis pretium. Quoniam igitur in Christi actionibus pleraque limitatione sua constabant (sint exemplo: fini-

(f) In Extravag. *Unigenitus*. de Pœnit. & remis.

finita voluntas , finita cognitio , finita gratia , finita ipsorum operum bonitas &c.) ex solius Personæ infinitæ dignitate dictas actiones *intrinsece* inlimitatas reddi potuisse , concedunt minime. Nam & aliunde constat , principium *quod* actionis , in eadem producenda , principio *quo* sese adtemperare consuevisse : ita profecto (ut in eodem *meriti* permaneamus genere) homo justus per gratiam , *centum* gradibus constantem , dum *quinquaginta* gradibus remissius opus perficit , non adcumulat meritum suæ dignitati commensum , h. e. *centum* gradibus æstimatum ; quamquam *aliquod* pretii pondus operantis dignitas eidem superadijciat operi.

XII. Sunt enimvero actiones Theandri , qua *extrinsecam* ab Verbi Sanctitate dignitatem percipiunt , prorsus omnes *æquales* ; tamen quia par hæc dignitas , cum imparibus aliis earundem actionum principiis jungitur , non nisi valor inæqualis in illas derivatur. Vera enim hæc Arithmetices regula est : *Si equalibus inæqualia addas , aut inæqualibus equalia , semper inæqualia remanebunt.* Porro , veritatis speciem non habet ; non pluris æstimatum ab DEO illum fuisse Christi actum , quo mortem oppetiit , quam quo temperate comedit (ait Doctor Subtilis) quod si vero intrinseca illis actibus infinitas adfuisset ; non hercle ! præstantiam sibi majorem unus præ altero vendicavisset , quod *infinitum ab infinito excedi nullatenus possit.* Libet in hac area rationum secunda aura ferri , atque istud petere : vel DEUS *primum* Theandri actum , secundum te *infinitum* , in solutionis plenæ vicem pro nobis adceptavit ? Vel mediam duntaxat partem chyrographum debiti dispunxit ? *Primum* si dederis ; sequuturos actus (præstita per primum plena satisfactione) in solutionis censum venire amplius non potuisse , fatearis oportet. Sin vero *Secundum* adfirmas ; istud absurdi permittis , *primitias* Theandrica-

dricarum operationum, juxta valorem dignitatemque suam à DEO ponderatas non esse. Neque illud argumentum heic dissimulari debet, quod colophonem aliis addit, & valenter obstantes verberat. Quid enim? Si meritum Christi *absolute*, atque *actu* infinitum est, ruborem hoc adfert Largitati, parcitatemque omnipotenti Justitiæ DEI. Non posset hic *condignum* illi *premium* redhibere: quia non valet producere *actu infinitum*, five secundum essentiam, five secundum accidens; atque adeo nec minimam partem merito responderet merces; quam tamen *atheandrica* reliquorum justorum *opera* recipiunt plane *ultra condignum*. De his hæcenus.

XIII. Aliud porro summæ illius conjunctionis, Dei-que in hominem communicationis consecrarium, est illa proprietatum in se invicem transfusio, & quasi permutatio, qua in alterutram naturam, quæ sunt alterius propria ita transferuntur, ut & *sua*; h. e. *naturalia*, & *adventitia* singulæ possideant, & ab utrisque denominentur; illud amicorum sibi specialius vendicantes: *Quæ mea sunt, tua sunt; quæ tua sunt, mea sunt*. Quam autem Latini *communione*m, seu communicationem vocant *idiomatum*, eam Græci *antídosisin* nominant: Gregorius etiam Nyssenus *antimetastasin*. (g) Antidoseos vero adpellatio ab Solone descendit, qui Atheniensibus olim servandæ indemnitate ergo, Legem scripsit *antidoseos*, seu *permutationis*: cujusmodi est in contractibus, emptionibusque. Sed illud tamen interest, quod in *antidósi*, & permutatione bonorum, qui iis alteri cessit, non ea amplius possidet: sed jus quod habebat, cum re ipsa transfert in alterum, & vicissim ab eo jus alterum adcipit. In SS. Theandro vero, sic natura quælibet cum altera, quæ sua sunt communicat, uti eorum nihilominus pos-

L

(b) Tom. 1. in epist. ad Theophil. c. Apollinarem.

25

22

25

possessionem retineat, perinde ut aliorum, quæ adventitia & aliena recepit.

XIV. Verum, illud singularissimum est, quod post tam arctam cum DEO *Enosin*, Humanitas illa non modo tota in DEI jus per *antidosin* transierit; verum etiam ab hac sui, suorumque permutatione resilire, aut rescindere illam nunquam possit, sed nec velit. Duplex autem est vinculum, quo illi adnexa persistit; *physicum* atque *morale*. Prius illud tam tenax est ac forte, uti adprehensam à se naturam hominis Persona Verbi, quamdiu extitura erit ipsa, h. e. *in æternum* dimissura non sit. Illa siquidem *Marcelli Ancyрани* lycophantia dudum ad orcum rediit, qua dixerat, Christum post ultimum Judicii diem, officio Mediatoris Salvatorisque perfunctum, corpore quoque & anima depositis, in nihilumque dimissis, regnum suum, tantisper occupatum, in manus Patris resignaturum, eumque posthac, uti antea DEUM duntaxat, non hominem futurum esse. (h) Servatus est illi hymenæo perpetuitatis honos à *Synodo Constantinop. I.*, quæ & illum Symbolo articulum inseruit: *Et regni ejus non erit finis*: quod in *æternum* duraturum esse, Scripturæ frequenti testimonio perdiscimus; nam hoc & fideles DEI ad Davidem promissiones, (i) & sempiternum Christi Sacerdotium, (l) & ab Angelo denique in Verbi conceptu ad Virginem facta stipulatio, demonstrârunt evidentissime. (m) Nec protrahendæ ejusmodi communicationis DEI diffusio validissimæ rationis suffragio est destituta. Si namque Supremi Principis gratiam (ut humana jura decernunt) semper durare convenit: (n) quanto magis supremum illud, absoluteque summum ipsius DEI beneficium, quod carnem sumendo

ex

(h) Eusebius Cæsar. L. 3. de Eccles. Theol. cap. 9. (i) Psal. 88. & alibi. (l) Ad Hebræ. c. 7. & Psal. 109. (m) Luc. 1. 33. (n) cap. si super. 9. de offic. deleg. in 6.

ex homine , in hominem contulit , nulla temporum periodo deffiniri, nulloque fine oportuit circumscribi? Voluit certe, absque omni retractu pietatis, rationali creaturæ (Angelo , hominique) quam in ordine *naturæ* ad finem condiderat *supernaturalem* , quamdiu *DEUS* esset , communicare se in ordine *gratiæ gloriæque* : & non constituerit tamen in *ordine hypostatico* illam communicationem prorogare , cujus gratia Angeli , hominisque productionem fuerat meditatus ? Quum enim ex Philosophorum quoque placito, *propter quod unumquodque tale est , illud magis tale* dicatur esse ; non congruebat DEO , nihil oblique disponenti , servatis minoribus operibus suis , illud destruere , cujus perfectioni eadem , veluti præludia præmisisset.

XV. Quin nec divortium illi desponsationi adcessit, dum in adsumpto ab Verbo homine , corpus animamque tantisper sejunxit inlatæ mortis acerbitas. Exagitabat enimvero , exacuebatque ingenium suum diabolus , uti ligaturam tunc , quæ DEO hominem connectebat, quamque sibi omni votorum ambitu concupitam , sed negatam dolens meminerat , tam valido ictu disrumperet , ut post-hac coalescere posset nunquam. Sed excipiente impetum illo duntaxat , quod infirmum erat in Christo , impedire non potuit , ne disruptis arcæ tabulis Deitatis majestatis unita hæreret, easdemque tridui postliminio artifex DEI manus firmiori , atque æterno glutino iterum conjunctas solidareret. Perit tunc æmuli peccatoris desiderium ; ut dentibus suis infrendens, ac livore tabescens, delusæ artis insidias , in se ipsam converso furore damnaret : eam tristi experimento Oeconomix disciplinam edoctus : *Quod Verbum adsumpsit , nunquam dimisit.*

(o) E Vetetibus quidem *Tertullianus* , *Eusebius* , *Epiphanius* , *Hilarius* & *Ambrosius* illud æstimasse dicuntur ,

L 2

quod

(•) Ex S. Damasceno L. 13. de Fid. c. 27.

quod Verbum in morte Christi corpus, animamque derelinquens abscesserit, reservato in tridui lapsum unitio- nis refundenda complexu: at, licet hallucinatione qua- dam, incogitantiaque subreptione hoc eos dixisse, non nulli respondeant: explicare id magis præstat de *moralis* quodam Divinitatis ab humanitate *discessu*; cui nimis extrema tunc patienti, nulla *speciali adfistentia* præsto fuerit, ne dolorum omnium, miseriarumque in eam si- mul incurrentium, persentisceret impetum: cujus singu- laris subtractio auxilii, Divinitatis ipsius veluti reces- sum indicavisset; clamante Christo: *DEus meus, DEus meus: ut quid dereliquisti me!* Ita Hilarius explicant ii PP. Benedictini, qui opera ipsius inter Gallos edide- runt: ita & Ambrosium *Magister Sentt.* (p) Profe- cto, quum in *Concilio Trident.* Theologus quidam, *Aman- dus* nomine, ex *Ord. Serv. B. V.* (quem Episcopus Se- benicensis secum adduxerat) inter disputandum de *com- munionis sub utraque specie*, adserere non dubitavisset; *Corpus Christi demortui sejunctum fuisse à Divini- tate*; notabilis strepitus, Patrumque indignatio adver- sus eum excitata est, omnium calculis damnato tam in- solenti dicto. Quamquam, (observante *Pallavicino*, ejusdem Concilii Ephemerologo) (q) error istius homi- nis in *acta* non sit relatus; quadam tum in *incogitanter* loquutum *Oeconomia*, tum quod sua falsitate præsignis, nullo speciali tunc tractatu indigeret. Illud nihilominus heic filendum non est; inter Theologos orthodoxos, qua ratione Verbum *humanitatem* in morte dimiserit? eos præ ceteris luculentius exponere, qui *compositum phy- sicum à partibus simul adceptis*, atque adeo Humanita- tem quoque Christi à corpore ipsius & anima, *reali distinctione* secerni adfirmant. Dissoluto siquidem il- larum partium nexu, destructam esse *humanitatem*, ne- cessario

(p) In 3. dist. 21. (q) L. 17. Hist. Trid. 6.

cessario est concedendum : quæ postquam anastasi Salvatoris iterum coaluere , veluti *caussæ naturales* , atque *intrinsecæ* dictam humanitatem , cui se Verbum rursus conjunxerat , suapte virtute efficiendo restituerunt.

XVI. Eandem porro cum effuso ab Christo *sanguine* , per mortis triduum , unionis communicationem D. Verbi servavit Hypostasis. Negaverat hoc ad ann. 1351. *Franciscus Bajuli* , FF. Min. Conv. *Barbinoræ Guardianus* : quem cum *Nicolaus Roselli* , Dominicanus , & Regni Arragoniæ Inquisitor , ad cantandam coram Episcopo palinodiam compulisset ; consopita fuerat ea lis per annos fere 113. Prædicante siquidem *an. 1462.* apud Brixienles *Jacobo Piceno* , Ord. Min. Observ. (nunc inter Sanctos relato) & è suggestu *die 18. April* (quæ fuerat *Dominica Resurrectionis*) eandem unionem inficiante , in novas lites continuo est itum ; classicum insonante , altero Dominicano , *Jacobo Brixienfi* , Lombardiæ Inquisitore. Avocata mox ad supremum Ecclesiæ tribunal controversia , eaque publicis concertationibus , in præsentia *Pii II. Pont. Max.* per tres continuos dies habitis , acerrime discussa , neutrius partis commodo quidquam pronuntiatum est : sed biennio post , *an. 1464.* idem Pontifex Diploma : *Ineffabilis &c.* (r) edidit , quo sub Excommunicationis latæ sententiæ , ipsique Papæ reservatæ pœna prohibebatur disputare , prædicare , aut docere publice & privatim , unam alteramve sententiam fore *hæreticam* : (s) atque adeo dicta opinio , quamquam à vero longissime distare videatur , gravioris censuræ inustione non est digna ; & prælicenter omnino

L 3

supre-

(r) Vid. Wadding. *an. 1351. & 1464. & Spondan. 1462.*
(s) Id docuere Durandus , Tostatus , Gabriel , Marchant , Mayron , Sannig , & Franciscus de Ruvere , Ord. Min. Generalis , mox Cardinalis , & ultimo Pontifex sub *Sixti IV.* nomine creatus.

supremam Dictaturam ulurpavit *Vasquestus* ; à quo illi *Theologi* , qui S. Jacobi opinionem amplexi sunt , dirissime *vapulant*. Quod vero illum Verbi cum effuso sanguine *nexum* statuamus , inde trahitur ; quia Clemens VI. in Bulla : *Unigenitus* &c. pretium redemptionis nostræ specialius adtribuit *Sanguini* , non in corpore utique incluso , sed separato præprimis illi atque *effuso* : igitur ut valorem infinitum , tamque potentem obtineret efficaciam , non aliud , nisi immediata cum DEI Verbo unio præstitit. Unde & *Sanguis* ille à corruptione liber remansit , uti & *corpus* , quorum utrumque mox iterum jungendum erat.

XVII. Vulgare illud , atque stabiliendo huic adserto à plerisque usurpatum argumentum , nullam habet firmitatem. Si Apostolorum quispiam , inquiunt , triduo illo consecrationem perfecisset , *solumque* adeo *sanguinem* , (realiter tunc à Christi corpore sejunctum) absque animæ corporisque consortio sub speciebus vini præsentem hausisset , Sacramenti utique effectum seu gratiam percepisset , ex illo promisso : *Qui bibit meum sanguinem , in me manet , & ego in eo*. Atquin hoc aliter non fieret , nisi ob conjunctam Sanguini Verbi Hypostasim : per consequens eidem separato unita permanfit. Verum enim vero exploratum non est , quin inverosimile , illo demortui Theandri triduano spatio *consecrationem* fieri potuisse. Non aliter enim Sacerdos quispiam eam offert hostiam , nisi in persona , vice , nomine Christi , tamquam offerentis *principalis* : at huic summum Sacerdotium secundum *humanitatem* duntaxat convenit. Igitur eo triduo , quo *homo* ille non fuerat , *consecrationis* ritus peragi non valebat : quod secundum solam animam Sacerdos ille non erat ; neque animæ illius absque corpore sacrificare fuerat proprium. Unde nec ministris ejus , in persona *DEI-hominis* tantum (qui
tunc

tunc vitæ expers erat) consecrationis officio perfungentibus. (t)

XVIII. Alterum , quo humanitatem Verbo perpetim copulari dicebamus , vinculum *morale* est , & *adfectivum* ; quod nim : voluntatem , ejusque *amorem* ab eodem deflectere ipsam non sinebat. Fuitque hæc unio præ Hypostatica & DEO adceptor , & homini adsumpto magis gloriosa : uti enim animorum magis copula , quam corporum pretii censum habet ; ita naturam hominis præstabilius erat DEO junctam esse charitate , quam hypostatica unione. Quamquam autem solus DEUS , *natura* sua *anamartitos* , seu peccandi potentia sit expers : illud nihilominus & *Theandro* datum est privilegium , ut non modo peccando à DEO non deflecteret , sed neque deflectere voluisset (quod donum ab Græcis *anamartisia* , h. e. *Impeccantia* nominatur.) Quæ enim ratione contingeret eum , qui cum DEO in una consistit hypostasi , ab eodem infinita quadam peccati secessione disjungi ? Profecto (ut exemplo , cujus Origenes meminit , (u) res isthæc pateat) si ferri massa , quæ frigoris calorisque est capax , in igne semper sit posita , omnibus suis poris venisque ignem recipiens , & tota ignis effecta , si neque ignis ab ea cesset aliquando , neque ipsa ab igne separetur ; nunquam dicemus hanc , quæ natura quidem ferri massa est , in igne positam , & indefinenter ardentem , posse frigus aliquando recipere : immo totam ignem effectam dicimus , quoniam nec aliud in ea , nisi ignis cernitur. Hoc ergo modo etiam illa anima , quæ quasi ferrum in igne , sic semper in Verbo , Deoque posita est ; omne quod agit , quod intelligit , quod vult , DEUS est : & ideo nec convertibilis ad id , quod DEO contrarium noscitur , nec

L 4

aver-

(t) Vid. Herincx p. 4. disp. 3. q. 5. n. 61. Idipsum demonstravit Emin. Card. Cienfuegos de *Vita abscond. Christi in Euchar. Disp. 4. Sect. 4.* (u) L. 2. Periarch. c. 6.

avertibilis
bilitatem
fedit

a DEO unquam esse potuit, quæ inconverti-
ex Verbi DEI unitate indefinenter ignita pos-
sedit. Quamvis enim illa cum DEO copulatio ipsam
voluntatis liberæ proprietatem non extinxerit (atque
adeo *physicam*, ut Scholæ dicunt, *peccandi potentiam* su-
stulerit *minime*) ita tamen ligavit, ut in peccatum de-
fluere nequaquam posset; nec enim hominem, oculos qui-
dem, quibus visio exercetur, sed spisso glaucomate ob-
ductos habentem, *videre posse*, cum veritate dicimus.

XIX. Hæc quidem adversum Calvinī blasphemiam
(qua Christum in cruce inter blasphemias desperasse, im-
pudentissime planeque diabolice dixit) orthodoxe con-
stituta, nonnullorum adhuc Catholicorum vitilitigiis sub-
iecta sunt, quibus *causam*, ut ajunt, *formalem* ejus-
modi *Anamartisias* adsignent. Quod si SS. Patres arbi-
trium postulentur, finita lis est: illi enim ad unum om-
nes (w) *adsumptionem* humanitatis à Verbo, *anamarti-*
tan hanc reddidisse, conceptissimis docent verbis; qui-
bus propterea præcipua Theologorum adcessit portio.
Quorumdam tamen opinio ante dictam impeccantiam non
unioni hypostaticæ, sed *beatæ visioni*, qua Christus
ab primo ortu suo perfruitus est, adscribendam esse
contendit; quæ nimirum beatæ ipsius animæ objectum
infinite amabile continuo exhibens, adcedente insuper
DEI de non concurrento ad peccatum Decreto, volun-
tatem ejusdem ab tali objecto inavertibilem, atque adeo
impeccativam effecerit. Quamquam autem hæc conje-
ctandi ratio nullum Orthodoxiæ negotium facessit; non
ita hercle! tamen sustineri valet, uti causandæ in Chri-
sto *anamartisias* nullus *Unioni*, seu ipsi potius Verbi
Hypostasi, relictus sit locus. Præterquam enim, quod
ejuscemodi statutum inexpiabilem SS. Patrum verbis *vio-*
lentiam adferat; illud præcipue spectandum est, ex *Scot-*
ti

(*) Lege sis illos apud Petav. tom. 5. L. 11. c. 10.

ti Ven. Maxima, Christo adtribuendum esse, quidquid gloriæ ipsius augescendæ velificatur. Atquin *nulla ratione* averti eum à DEO potuisse, tanto gloriæ titulum adcumulat; quanto illi, quibus contraria obhæsit opinio (si Verbum naturam *non beatam* adsumpsisset) *peccare ipsum potuisse* concedere debent manifeste; utpote destitutum tunc *præcisa*, quam dicunt, *anamartisias causa*, visione beata. At, quanam id ratione contingere posset, adparet minime: nam utut humanitas illa suapte natura ad peccatum est convertibilis; in nullum tamen actum exire valet, nisi ut D. Hypostasi in operando subjicitur: quæ quum absolute, simpliciterque *anamartita* sit, nullam conjunctæ, atque in operando ab se necessario dependenti humanitati, uti peccandi potentiam exercere posset, facultatem relinquit. Præterea, peccante illa humanitate, turpissima hæc, quod *peccasset*, denominatio, in ipsum DEI Verbum recideret; quod horrorem certe bonis auribus adfert. Nec argutiæ illæ, non repugnare magis *peccasse* DEUM, quam *mortuum* esse, heic quidquam præstant; nam si utramque hanc denominationem *parem* esse dixeris, næ curtam tibi *distinguendi* facultatem adesse, demonstrabis? Cui enim non primum hoc in mentem veniat, tam parum *mali* denominationem ei, qui per essentiam *Bonus* est, posse competere, quam parum *tenebrarum* adpellatio cum *luce* cohæret? Potest *DEUS*, & *homo* dici, & *mortuus* esse; quia nullam hæc adpellatio *mali proprie* talis, Deoque *unice contrarii* rationem continet: at solum *peccatum*, illud est *malum*, quod sicut *Bonitati* Divinæ summe est contrarium, ita & *peccatoris* à DEO extreme prohibet titulum. Quod si & istudensem, Suppositum Verbi, veluti *principium quod*, omnes humanitatis actiones produxisse; prone colligitur, non solum *denominative*, ut ajunt, sed suo modo *elicitive* etiam Verbum *peccatu-*
rum

rum fuisse. Absterruit enim vero multos, neu Verbum actionum humanitatis *principium* quod statuerent, quod contra illud diverbium: *actiones ad extra, sunt tribus Personis communes*; Verbo quædam tribueretur actio, in quam ceteræ Personæ conferrent nihil. Verum ex ejusmodi argumento nulla nos incescit trepidatio: illæ nim: duntaxat actiones, tribus in Divinitate Personis communes sunt, quæ à *Divina voluntate*, ipsis *communi*, efficiuntur; non eæ tamen, quas una persona per *voluntatem creatam* sibi unitam eatenus perficit, quatenus humanitatem, ut operari possit, ipsa *sola* sustentat. Postremo, hac nostra adsertione ab *Ven. Scoti* placitis non recedimus: is equidem *impeccantiam* ex animæ Christi *beatitudine* repetivit; (x) sed quod ea *Hypostasi Verbi* pariter adscribenda non sit, plane nullibi dixit. Quin, quum ipsemet adfirmet, non decuisse, ut DEUS aliam, præterquam *beatam* sibi naturam copularet; inde conficitur, adtenta DEI se hypostatice communicare volentis *intentione* ac fine, nullum nisi à peccandi potentia alienum, ab Verbo adsumi hominem potuisse. Quum enim in D. Communicationum serie, supremum Incarnatio locum teneat, non congruebat, uti suprema communicatio absque minore, quæ per Gratia sanctificantis donum, visionemque beatam transigitur, dictæ humanitati exhiberetur. Sufficit autem, hac ratione *impossibile* fuisse, unitum DEO hominem peccati labe fædari.

(x) In 3. d. 12. q. un. vid. Franc. Henno tom. 6. disp. 7. q. 1. art. 6.

DE ENOSEOS, ET COMMUNICATIONIS DEI EXTENSIONE MORALI.

I. **A** Mor, DEUM fecit hominem; hominem autem *singularem*, prorsusque *unum*. Poterat DEUS, uti
omnes

II. Observavit hoc Augustinus, dum ita inquit :
MULTI homines sunt, & UNUS homo est. MULTI
enim CHRISTIANI, & UNUS CHRISTUS. Non
ille unus, & nos multi; sed & nos multi, in illo uno
UNUM. Unus ergo homo Christus, caput & corpus. Quod
est corpus ejus? ECCLESIA ejus; dicente Apostolo,
quoniam membra sumus corporis ejus: &, Vos autem
estis corpus Christi, & membra. Intelligamus ergo vo-

cem hujus hominis, in cujus corpore UNUS sumus homo. (y) Quid, quod Paulus, dum Ecclesiam, *Christi Corpus* esse dixit, eandem & *Christum* ipsum nominavit? (z) Demiratus est hanc in Apostolo loquendi rationem Ruspensium Præstes, Fulgentius: *Cum electionis vas dicat, quia Christus caput est corporis Ecclesiæ, ipsum tamen CORPUS CHRISTI, non dubitat CHRISTUM veraciter adpellare.* (a) Novitatis suspicionem ab ejusmodi adserto amolitus est Augustinus, dum dixit: *Si divina substantia longe distantior, atque incomparabili diversitate sublimior, potuit propter nos ita suscipere humanam substantiam, ut una persona fieret: quanto credibilis alii homines sancti & fideles ejus fiunt cum homine Christo, UNUS CHRISTUS?* (b) Istud principium centies repetit, præsertim in *Enarrat. in Psal. Totus Christus caput & corpus est, Caput & membra, unus Christus.*

III. Parelion igitur Theandri, immo ipse Christus, *Ecclesia* est; seu *Evocatio*, cætusque hominum ad eundem, & verum Christi, *DEI-hominis*, cultum evocatorum, atque in ejus professione manentium: estque adeo quoddam totum vivum, anima constans & corpore. *Animam* constituent interna Spiritus S. dona, Fides, Spes & Charitas; & sub ea ratione *Societas fidelium interna Fide, Spe, & Charitate Christo conjunctorum*, adpellatur: neque ita visibilis est, sed soli DEO cognoscenda reservatur. *Corpus* vero si spectemus, *Congregatio* dicitur hominum ejusdem Fidei professione, eisdem Sacramentorum symbolis, & sub eodem unius regimine Capitis adunatorum. Solos autem *Electos*, aut *Iustos* in hac DEI esse Ecclesia, insignis nostri ævi cacodoxorum sycophantia est; ad quam eos aliud non induxit, quam ut

(y) Enarrat. in Psal. 127. (z) Ad Rom. 12. (a) L. 2. ad Mon. c. 9. (b) L. 1. de Peccat. Merit. c. 31.

ut *visibilis* Ecclesiæ authoritatem declinarent : quare illam ex talibus composuerunt, qui exterius discerni non possent. Aliam Ecclesiæ suæ speciem ideamque Christus exhibuit, dum illam jam *areæ*, in qua paleæ cum tritico commiscentur : jam *agro*, in quo bonum semen cum zizaniis subcrefcit : mox etiam *sagenæ*, omne genus piscium congreganti adsimilavit : quis vero (nisi cui mures cerebrum exederunt) per malos pisces, per paleas, denique per zizania *Iustos Electosque* designari existimet ? aut, si *mali perversique* in Ecclesia non sunt ; quæ Christus perhibuit, *in cathedra Moysi* (adeoque in medio Ecclesiæ) *sedisse Scribas & Phariseos* ? (c) Quæ præcipere potuit, si peccator in Ecclesia non est, uti frater delinquens, & Ecclesiam audire contemnens, ab eadem excommunicatione removeatur ? (d)

IV. Ecclesiam porro ita conspicuam fore Sacri prædixerunt Vates ; ut ad eam gentes omnes concurrerent, ad verbum DEI audiendum, & Legem recipiendam : exercendum in ea iudicium inter populos, portas ejus nocte ac die patentes fore, ut ad eam gentes ingrediantur : in monte sublimi, atque in vertice montium positam atque fundatam ; qui ei non servierint, perituros : gentes ambulaturas in lumine ejus, & gloriam Domini in ea visurum iri : &c. quæ omnia Michæas quarto, & Isaias sexagesimo vaticiniorum suorum capite recensuere. Hæc autem qua ratione constare possunt, nisi *visibilis* sit Ecclesia DEI ? Profecto, si, ut Augustinus adseruit, (e) *in nullum nomen Religionis, seu verum, seu falsum, coagulari homines possunt, nisi aliquo signaculorum, vel Sacramentorum visibilium consortio conligentur* : quomodo ad eam Religionem, extra quam Salus nulla esse potest, pervenient illi, qui extra sunt, aut rever-

(c) Matth. 23. 3. (d) Matth. 18. 15. (e) L. 19. c. Faust. cap. 11.

tentur, qui exceſſerant; ſi Eccleſia, in qua illa Religio colitur, ab hominum oculis, ſenſuque remota deliteſcit? Non certe latentem Eccleſiam regendam dedit Episcopis Spiritus S., (f) nec ignotæ Eccleſiæ deferendos mandavit Chriſtus contumaces: *Dic Eccleſiæ &c.* (g)

V. Ut vero eam *fide dignam* redderet in veritatibus Divinis conſervandis & proponendis, quibusdam eam *critiriis*, *Notis*, ac *ſignis* exornavit: quæ talia forent, ut *Societas*, cui illa competerent, ſatis noſceretur eſſe à DEO electa *Myſteriorum* ejus *depositaria* & *testamentaria*; idque ab iis etiam, qui ſolius *Rationis* naturalis ductum ſectantur. Sectarii noſtri *duas* tales *Notas* adſignant; ſed, tam parum *notas*, ut ſaltem eo, quod *notare* debuiffent, nequaquam ſint *notiores*: nimirum Verbi DEI *Prædicationem ſinceram*, & rectum *Sacramentorum uſum*; è quibus veram DEI Eccleſiam dignoſci volunt. Quafi Eccleſiam veram *quærenti* non hoc ipſum *incertiſſimum* ſit, quæ ſit ſincera Prædication, vel Sacramentorum adminiſtratio: primum itaque hoc ipſum ex Eccleſia diſcere oportet, non Eccleſiam ex illo. Alii proinde illius characteres inquirendi ſunt, utique, quos ipſa Eccleſia, etiam dum ſecundum Cadoxos *pura* fuerat, in Conſtantinopolitani Concilii II. Symbolo expreſſit, quo eam *Unam, Sanctam, Catholicam & Apoſtolicam* profitemur.

VI. Prima, nempe *Unitas*, plura importat. 1. Unitatem *Fidei*, qua ſibi Eccleſiæ membra toto orbe diſperſa, per omnes credendorum conſentiunt articulos; vel (ſi quisquam forte aliqua in re aberret) conſentire tamen parata ſunt, ubi de Eccleſiæ conſtiterit iudicio; ut ſicut *unus DEUS*, *unumque Baptiſma*, ita & *una fides* ab omnibus celebretur: adeo ut non *caſu*, ſed ex principio intrinſeco, conſtet hæc Eccleſiæ *Unitas*. 2. Unitatem

(f) Act. 20. 28. (g) Matth. 18.

tatem importat *Capitis* ; quatenus omnes uni communi *Judici* , non *incerto* , & qui in diversas partes trahi possit , sed *vivo* & *diserto* , se submittere sunt parati. Quod sicut magnum bene constitutæ *Societatis* est indicium ; ita in nulla *Societate* religiosa alia jam reperitur, quam in *Ecclesia nostra*. Nam , quod *Fidei* unitatem spectat , ipsorum *Sectariorum* invidia , perspectum est omnibus , quanta ubique terrarum inter eos , qui nostræ *Ecclesiæ* juramentum dixere , in credendis *Dogmatis* fervetur consensio ; nequidquam reclamante à tot *Sæculis* ira *Cæsarum* , nec unitatem scindere valente hæreticorum furore ; quam è contrario firmiorem reddidere tot agones *Martyrum*. Quotus quisque autem *Sectariorum* *Fidem* suam aut integram tenuit , aut morte redemit : ac non potius de illa tanquam cameleontes , de corio suo lusit ? *Lutheri* Schola octavo , postquam aperta est , anno ad *Zvinglium* , biennio inde ad *Anabaptistas* , ab his ad *Calvinum* magna sui parte transivit. Ipsi quoque *Calvinistæ Libertinos* in *Gallia* , *Trinitarios* in *Sarmatia* , *Samosathenos* in *Transylvania* , *Puritanos* & *Antipuritanos* in *Anglia* assidue induunt , cerei & ad ingesti obicis igniculum obliqui ; quum nostri ex diametro , æquitate causæ tanquam pondere fixi , mortem in vestigio exceperint , indociles *Fidei* aut amissæ , aut variatæ superesse. Ita æstimarunt , quod crederent , uti nec apicem ejus quisquam impune invaderet , certe ipsi non impune tuerentur. Cum *Arrio* de vocula una quot *tragediis* defuncti ? *Constantium* , *Julianum* , *Valentem* quot annis sustinuerunt pari ira & potentia furentes , neu interim *DEI Filius Homousios* , quin potius *Homousios* audiret ? Lubricitatem *Lutheranorum* prodidit *Confessio Augustana* , fixa toties & refixa : testantur id ipsum *Articuli Smalcaldici* an. 1537. qui collecti fuere , uti *Concilio Tridentino* , *Mantuam* tunc à *Paulo III.* indi-

indicto, offerantur. Id ipsum testatum facit Confessio Saxonica, an. 1552., & Wittenbergensis anno sequenti eidem Synodo oblata: quæ licet se in. . . plurimum contrariæ, ab universa Reformatorum Societate subsignationem adcepere. In Synodo quoque Dresdendi an. 1571. communi consensu damnârunt sententiam Brentii, Illyrici &c. de Persona Christi, ubiquitate &c. & eam nihilominus postea publice adoptârunt in Libro *Concordiæ*.

VII Quod si porro *Regiminis Unitatem* velimus adtendere; in quam mundi Societate religiosa, præterquam nostra, illa deprehenditur? *Judæi* neque summum amplius *Sacerdotem* habent, neque *Concilium*, cui tota Natio subsit, ut olim. Apud *Mahumetanos*, nulla Ministrorum subordinatio, nullum Episcoporum regimen, aut ordinatio, nulla Regula viva infallibilis, neque apud *Muftios* ipsorum ulla Jurisdictio invenitur. Sedæ quoque Orientales Melchitarum, Jacobitarum, Armenorum &c. non *uni* cuipiam, sed longe *diversis* Patriarchis parent; quibus tanta est consensio, quanta vulpibus Samsonis. Aliud denique Ecclesiæ Regimen apud Luthericos, aliud apud Calvinicos: Heic nullus Episcopus, istheic Presbyter nullus; heic rursus Episcopi (si tamen veri) apud Britones: at ubique in hoc discors concordia, non agnoscendum esse Episcopum summum, qui sit *unitatis centrum*. Quid, quod apud Anglos regundæ Ecclesiæ suprema potestas Regibus, aut Reginis adest? Quid, quod apud *Juris Naturæ* recentes auctores, cuivis Magistratui *Sæculari* eadem potestas tribuitur? (h)

VIII.

(h) Velthufius Oper. tom. 1. p. 370. omnem Religionem subijcit Principi. Triglandus L. de civ. & Eccles. Pot. p. 317. *ad civilem potestatem pertinet judicare & statuere, quam Religio inter cives publice exercenda sit.* Puffendorff in Coment. Fullæ Clementis IX. P. Religionem Christianam ideo sugillat, quod *non consensu aut decreto summarum potestatum in civitates publice recepta, sed sensim & tacitis velut gradus inreperis.* &c.

VIII. Secunda Ecclesiæ Nota, *Sanctitas* est, 1. In puritate doctrinæ, ac professione morum & fidei : 2. In primorum Fundatorum ejus Sanctitate : 3. In Miraculorum gloria. Relucent hæc omnia in Ecclesia Romana : quippe professio ejus, Doctrina, Præcepta, Consilia, Sacramenta, quid aliud spirant, quam Divini cultus augmentum, & hominum procurandam Sanctitatem? Fundatores dehinc illius Christus, Apostoli, Martyres, Episcopi, qui in ipsa omni retro ætate floruerunt, quorumque encomiis antiqua Calendaria, Martyrologia, Ephemerides scatent, eximia Sanctitate conspicuos se reddiderunt. Miraculorum denique gloria nullo unquam sæculo in Romana defecit Ecclesia; omnemque fidem historicam neget oportet, qui istud inficiari voluerit: inlusioni autem *dæmonum* omnia adtribuere, nequitia *Judeorum* fuit adversus *Dominum* & *Discipulos* ejus. Neque tamen illud contendimus, simpliciter *ex miraculis* æstimandam fidem esse atque doctrinam; sed his aliunde stabilitis, etiam *expendenda* non nunquam quæ videntur mira: quorum dum continua series nostræ adest Ecclesiæ, falsa esse quod possit, omnino non licet existimare.

IX. Quid horum autem Lutheranorum, Calvinianorumque (ut aliorum Sectas præterlabamur) ostendere possunt conventicula? Quænam *Doctrinæ Sanctitas* penes illos, qui veterum cacodoxorum deliramenta novo paxillo suspendentes, cum *Donatistis* Ecclesiam ex solis Sanctis ædificârunt; cum *Aerianis* suffragia pro defunctis, jejuniorum observantiam, Episcoporum, Presbyterorumque distinctionem sustulerunt; cum *Novatianis* potestatem clavium ad reconciliandos DEO peccatores negaverunt; cum *Simonianis* denique bona opera ad salutem necessaria non esse, liberrime statuerunt? quos quidem errores Ecclesia ea tempestate, qua etiamnum

sana, vera, puraque, etiam juxta Sectarios fuit, condemnavit. Quid porro illud: *Decalogus DEI est inobservabilis*; *peccata omnia necessaria*; *DEUM auctorem esse omnium peccatorum*; *Christum blasphemando in cruce desperasse*, atque *inferorum suppliciis castigatum esse*; atque aliae ejus farinae placentiae, monstra paræmiarum, quæ auditores adseclasque suos aut reddere stultos debent, aut invenire; quasque vel prodidisse, damnasse est? Atque, ut interim ab ingenii alea abstrahamus, quid indignius Christiana dignitate, quam nebulones duces sequi, ortu viles, industria infames: quorum unus, quum *Luder* vocaretur, h. e. sordidus, sive porcinus, nomen moribus expressit, sacrilegis nuptiis se incestavit, atque ut ipse palanter gloriatur, non semel cum dæmone sua consilia commutavit: alter, *Calvinus*, probatae sodomiæ reus, suffragante Episcopo ignis poenam evasit, tergum tamen virgis feriendum præbuit, & candenti lilio ustulandum; quo nimis pudoris liliū, quo in fronte caruit, averso corpore præfereret? Jam, quem nisi pudoris expertem, non pudeat his authoribus discere? Nam quid docere debebant, qui hæc admitterent; aut qua ratione ausi fuissent vitia perstringere, quæ non poterant, nisi secum damnare? Postremo, intemperantis plane ingenii fuerit, qui apud hos miracula quærat; quum interim nostri montes tanquam plumas transtulerint, mari frenum, soli statum indixerint, animas modo ex mortis faucibus, alias ex inferni utero eruerint, ut ipsas etiam umbras ad lucem, solemque explicarent: quibus dum voluntas, facultas fuit, Sectarios paria tentantes absurde destituit. *Lutherus* puellam fonticam laxare ausus, tam feliciter rem gessit, uti periculum, neu ab amico sibi dæmone subfocaretur, adiverit. *Calvinus*, cum quodam pactus, ut in magna panegyri mortuum se fingeret, ipsius imperio erigendus;

voca-

vocavit eum quidem, sed dum hic erigi tentat, expiravit. O viros mirabiles, quæis *Thaumaturgia* tam erat in promptu! O etiam gratiarum DEI depositarios! quorum alter jam dudum vaticinatus est, Papatum biennio inde extinguendum: sed & anno sæculi septimo & tricesimo constantet sponndit, diem judicii imminere, ut proinde renuerint serere agricolæ aliqui, quos stultus ille stultiores se ipso fecit. O igitur præclaras Ecclesias, in quibus (ut Erasmus ait) ne pedem quidem equi læsi quis unquam miraculo sanavit!

X. Tertia Ecclesiæ occurrit Nota, *Catholicitas*, seu *Universalitas*; quo nomine intelligitur doctrinæ ejus diffusio per omnia loca, tempora, hominumque genera, nationes ac populos: non quidem in sensu, ut ajunt, metaphysico & stricto, sed morali. Quippe alia Ecclesiæ diffusio est *successiva*, qua successu temporum omnibus adnuntiat Evangelium. Alia *permanens* & tota *visibilis*; quam in rigore metaphysico non complectitur, nisi in fine mundi, bene vero in sensu morali. Tertia *permanens* & *invisibilis*: quo sensu fideles omnes, non solum externe communicantes cum Ecclesia Romana, sed etiam extra hanc *inculpabiliter* degentes complectitur. Quomodo hæc Sectariorum conventui sit propria, fungoso illi, qui ad vesperam Christianismi oriundus, bis septem sæculis nihil sui, nisi vaticinium vidit; quoniam, Daniele teste, in fatis erat, monstrosi idoli pedes ex luto fingendos. Ita illi tarde festini, laciniam sæculorum, & extremas fimbrias adprehenderunt, quum Ecclesia ut Catholica sit, debeat non minus *tempus*, quam *locum* omnem implere. *Romana*, tamquam mustum lacu exundans, & spatia omnia locans, undas suas ad ipsa mundi mœnia adlisit; Europam, parum est, quod imbuit, excessit; ad Sporadas & Cycladas, illas naturæ latebras, enavit; novum Mundum veteri Religione ini-

tiavit : quum interim Lutheranismus angulo aliquo Aquilonis involutus, mare non trajecit, Asiam, Africam non vidit, ad Græciam adpellere conatus, cum ignominia est repulsus. Sola proinde & non abs causa, ut Augustinus notat, (i) inter tam multas Sectas *Catholicæ* nomen obtinuit Romana Ecclesia, retinetque apud omnes, etiam inimicos, nunc per secula plus septemdecim ; quia & sola illa *Gentes* convertit : ubi saltem Sectarii nostri nunquam regiunculam ullam, aut fere oppidulum ad fidem suam è *Gentibus* adduxerunt.

XI. Quarta Ecclesiæ Nota, est *Apostolicitas*, h. e. suæ originis & doctrinæ antiquitas, suorum Pastorum missio legitima, & successio non interrupta, ab Apostolis derivata. Non enim alteri se Christus communicat Ecclesiæ, præterquam ei, quam *supra Petram ædificavit*, (l) *super* fundamentum Apostolorum & Prophetarum ipso summo angulari lapide, (m) ut si quis aliam ædificet, evangelizando præter id, quod traditum est, anathema sit ; (n) aut si quis veram etiam doctrinam annuntiet, nisi tamen fuerit vocatus ad hoc tamquam Aaron, & legitime missus, tamquam mercenarius sit habendus, tamquam fur & latro. Nulla vero Ecclesia, Romanam præter, tenet fidei doctrinam, quam non in Verbo DEI ab Apostolis, aut Libris canonicis consignato, aut prædicatione successoribus tradito, atque ad nos transmissio, fundatam reperit. Aut quis ab illorum tempore ostendere potis fuit, qua in re, quando, ubi, & à quo aliquid in ea circa *Doctrinam* (nam quæ *Disciplinam* spectant, cum tempore suas absolvunt periodos) demutatum fuerit ? Quid, quod ipsimet Sectarii post Calvinum, (o) fatentur, potissima, quibus ab eis dissentimus, Dogma-

(i) L. de vera Relig. c. 7. (l) Matth. 16. (m) Ephes. 2. 9. (n) Galat. 1. 9. (o) Instit. c. 4. & 5. ubi ait, ante 1300. annos usum pro defunctis exorandi, fuisse in Ecclesia.

Dogmata, *veteris* Ecclesiæ fuisse doctrinam? Ecclesia certe (quod tute fateris, Cacodoxe!) quæ per *priora* *quinque Sæcula* decurrebat, *Apostolicæ* honore fuit conspicua: igitur & nostra *Catholica*, cum illamet ad unguem consentiens, ejusdem adpellationis participio prædita esse debebit. Habet cum illa consanguinitatem doctrinæ; habet eandem cum Sede Petri communionem, quam velut unitatis tesseram centrumque tota, quanta quanta nos antecessit, æstimavit antiquitas: habet denique legitimam Ministrorum suorum missionem, successionemque ab Apostolis non interrupta serie decurrentem.

XII. Profecto, quum ita Ecclesiæ *Apostolicæ* census suos deferant: edant Sectarii nostri Origines Ecclesiarum suarum: evolvant Ordinem Episcoporum suorum, ita per successiones ab initio procedentem, uti primus illorum Episcopus aliquem ex Apostolis, vel Apostolicis viris, habuerit auctorem, atque Apostolici seminis traducem. Constringant tale aliquid: quid enim illis post Eresin est illicitum? Sed etsi confinxerint, nihil promovebunt. Ipsa enim doctrina eorum cum Apostolica comparata, ex diversitate & contrarietate sua pronuntiabit; neque *Apostoli* alicujus auctoris esse, neque *Apostolici*: quum namque aliqui *Lutherani*, *Calvinistæ*, *Nestoriani*, *Zvingliani* &c. dicantur, à Principe sententiæ (ut de Marcionitis S. Justinus dixit) *nomen obtinentes*; proditissimum est, *doctrinam*, *successionemque* ipsorum non ab *Apostolis*, sed à nescio quo *Novo*, incepisse; pariterque palam fit, quo loco, tempore, quibus casibus obstetricantibus, in lucem prodierint ejusmodi *Synagogæ*, h. e. *coactæ* Societates; à quo insuper scissæ corpore, à quo exercitu transfugæ. Posteriores ergo res vestræ sunt, nostræ priores; testimonium habentes veritatis, ubique occupantis principatum. No-

his adeo genus ab Jove summo est. (p) Illis autem merito dixeris cum Septimio Tertulliano: *Qui estis vos? quod genus? unde domo? quo sanguine creti?* (q) *quando & unde venistis? quid in meo agitis, non mei? Quo Carvine!* “ *jure silvam meam cædis? qua licentia* “ *Ludere! fontes meos transvertis? qua potestate* “ *Zvingli, Socine, Oecolampadi! limites meos com-* “ *moves? quid heic alieni ad voluntatem vestram semi-* “ *natis?* “ *Mea est possessio, olim possideo, prior pos-* *sideo: habeo origines firmas, ab ipsis auctoribus* *quorum fuit res. Ego sum hæres Apostolorum: sicut* *caverunt testamento suo, sicut fidei commiserunt, sicut* *dejeraverunt, ita teneo. Vos certe exheredaverunt* *semper, & abdicaverunt, ut extraneos: unde autem* *extraneos, nisi ex diversitate doctrinæ?* (r) Denique qua illi authoritate, qua missione sui, aut à quo, Ecclesiam Catholicam adrodere, orbemque turbare adgressi sunt? In qua potestate hæc fecerunt? an Ecclesiæ Romanæ? at ab hac velut hæretica discesserunt: quæ si talis fuit, quomodo Jurisdictionem dare, quomodo missionem instituere potuit? Si autem vera Ecclesia fuit: quare ab ipsa deficientes, contraria è regione castra metati sunt, & altare contra altare, novi Samaritæ, erexerunt? Forte an ab DEO extra ordinem missi sunt? verum, quodnam hujus rei testimonium, quænam miracula, ejuscemodi novitatis legitima instrumenta, producant? Tam grandia, tamque sublime posita ea sunt, ad quæ se missos adserere debent, uti, nisi miraculis legationis suæ testibus, velut credentialibus Literis, se munitos probaverint, seductionis & pseudoprophetiæ merito postulentur. Qua demum ratione Missionis suæ officia exequuntur ii, quibus negotium negotiorum est, non hercle!

(p) Virg. 6. Æneid.
Hæret. 6. 37.

(q) Id. L. 2.

(r) De Prascripto.

hercle ? *Gentes* convertere, sed nostros, *avitæ* semina fidei, evertere ? Hanc magis gloriam captant, si stantibus ruinam, non si jacentibus elevationem operentur : quoniam & ipsum opus eorum non de suo proprio ædificio venit, sed de veritatis destructione ; qui nostra subfodiunt, ut sua ædificent ; ruinam amantes stantium ædificiorum, quam extructionem jacentium ruinarum.

DE

DEI CUM ECCLESIA COMMUNICATIONIS IN SINGULA IPSIUS MEMBRA DERIVATIONE.

I. **U**T *Apollinaris* olim hæresin (qui humanam Christo denegavit animam) primi Patres nostri perumperent, in hoc adserti extremum concessere ; nec potuisse Verbum carni se jungere, nisi *anima mediante*. (s) Quod in hunc sensum adcipiendum est ; non prius aut *tempore*, aut *natura* ab Verbo sumptam præ corpore *animam* fuisse ; sed eam intercessisse convenientiam, uti corpus non copularet sibi, nisi *animæ* interventu, h. e. nullam, præterquam *rationalem*, quæ cognoscendi, amandique ipsius capax foret, naturam. (t) Quod si vero *particulari* illi humanitati *animæ medio* nexus est DEUS : profecto unionem illam, communicationemque, qua Sponsæ suæ, Ecclesiæ conjungitur, non ob aliud, quam propter *animam*, consistere credendum est. Habet nim : & *Corpus*, & *animam* DEI Ecclesia. Illud *externa* orthodoxorum *Societate* compaginatur ; hæc *interna*, Spiritualique *vivificatione* perficitur. Quicum-

M 4

que

(s) Gregor. Naz. orat. 1. 35. & 51. Ambros. in Symbol. cap. 13. August. Epist. 3. ad Volusian. & Epist. 120. cap. 4. (t) Vid. D. Bonav. in 3. d. 2. art. 3. q. 1. & V. Scotum ibid. q. 2. n. 2.

que enim *vita* Christi expertes sunt, licet in *corpore Christi* (quod est Ecclesia) tantisper permaneant, nec tamen *vera*, quia non *viva*, illius membra censentur: atque adeo sicut nullum *capitis* influxum, ita nullum communicantis se DEI capiunt donum.

II. Quemadmodum autem anima, quæ naturale corpus vivum efficit, tribus facultatibus, cogitandi, dijudicandi, eligendique virtute est prædita: ita Spiritus ille internus, qui vitam Ecclesiæ, Christi etiam in ipsam influxum, communicationemque conciliat, triplici ejusmodi energia consistit: quarum priori DEUM cognoscit, altera eidem inhæret, postrema ipsum etiam complectitur. Sunt illæ, *Fides*, *Spes*, *Charitas*: quæ tria veluti copula tum corporis illius membra sese inter consociat, tum ipsius Capitis cum corpore Enosin causat, atque continuat. Verum enim vero, licet triplicem hanc Divinæ Enoseos causam quisque, dum Ecclesiæ corpori regeneratione inseritur, liberali abs DEO infusione recipiat: posteaquam homo, ut propria in DEUM energia, operationeque ferre se possit, rationis usuram ceperit; donorum illorum sterilitatem cultura quadam, atque exercitatione obligatus est superare.

III. Quapropter Fidem semel *susceptam negligere*, nec de ea *exercenda* curare in posterum; Ædepol! exuere illam est, atque abijcere. *Fidelis* ejusmodi fuit, sed non *est*; olim, sed *nunc* non item; contra utriusque Testamenti fidem, & principale adsertum: *Iustus ex fide vivit*: Fide nim: præbente continuum vitæ illius alimentum. Quod porro de Fide heic dicitur, hoc similiter adcipiendum reris de *Spe*, hoc de *Charitate*; nisi credere malis, ampliorem Charitatis, præ duabus ceteris, obligationem esse? Quid enim urgentius, quid frequentius, quid denique sub majoris, nî pareas, interminatione supplicii præcepit DEUS, quam sui *Dile-*
ctio.

etionem ? At quotiens ergo hos actus exercebit homo, ut in illius corpore *vivat*, qui ut viveret omnis homo, ipse factus est homo ? Quamdiu vulgares Moralis Theologiae Tractatores consulueris, in ancipiti hærebis ; sin autem DEI Legem, ambiguitatem exuisti.

IV. Atque orthodoxum hoc imprimis est *Dogma* ; latum ab DEO *speciale* præceptum esse, uti quivis homo actus illos *per se* elicere teneatur. (Nam quod per *accidens*, ut ajunt, & concomitanter sæpius, immo frequentissime dictorum actuum obligatio urgeat ; velut in re certissima non heic tricamur.) Punctus porro isthic non paucos pungit, atque compungit ; quos inter insignis non nemo ita statuit : *adsensu Fidei* (adeoque & Spei, charitatisque actu) SEMEL *explicite habito*, *præceptum hoc adfirmativum PER SE DIRECTE non amplius obligat.* (u) Pronuntiavit hoc Vir, cujus auspiciis priori Sæculo admirabilis cursus factus ad omnem moralis doctrinæ excellentiam est ; cujusque grave judicium apud omnes cordatos permagnum pondus habuit, quotiens de moribus formandis orta fuit disceptatio. Sed nos ingenua simplicitas jubet, quid verum rectumque sit, sine adfectu exquirere. Uti autem ab illo diversum heic sentiamus, nihil opus est ab præstantissimis Theosophis testimonium eblandiri ; quum rem, quam tueri nobis est constitutum, suo ipsius splendore conspicuam æstimemus. (w) Compendium causæ dabimus, id statim, quod *Innocentius XI. Pont. Max.* egit, recitando in medium. Diris hic devovit eam (*num. 17.*) Propositionem, quæ ita sonat : *Satis est, actum fidei semel in vita elicere* : item hanc (*num. 65.*) *sufficit illa mysteria semel credidisse.* Igitur exivit Lex de Sion, uti

M 5

ante

(u) Sporerus Tract. 2. Decal. c. 2. Sect. 3. § 3. (vv) Videri possunt Viva, Cardenas, Stayaert, la Croix, Henno &c.

ante dicti actus *sæpius* ab homine fidei exerceantur. At-
 quin (ita nos amet veritas!) hæc obligatio *directa* est,
per se talis est: quod citius probabitur, quam vulpes
 pirum comest. Damnatarum siquidem Propositionum
 auctores, eas intellexerunt de obligatione *directa*, illa-
 que *semel* duntaxat urgente (nam, ut *P. Viva* Solerter
 adnotavit) nemini eorum in mentem venit, uti negaret
 obligationem fidei *per accidens* repetendæ.) Ne igitur
 bruta fulmina Romanis ab arcibus missa dicamus, hoc
 utique statuendum est; earum *Contradictorias* (quæ op-
 positarum confixione *deffinitæ* censentur) videlicet:
Non satis est &c. Non sufficit &c. de obligatione *dire-*
cta intelligendas esse. Idem porro Pontifex Apostolico
 stilo hanc, *num. 5.* propositionem confixit: *An peccet*
mortaliter, qui actum dilectionis DEI semel tantum
in vita eliceret, condemnare non audemus; & denuo
num. 6. Probabile est, ne singulis quidem rigoroſe quin-
quenniis PER SE obligare præceptum charitatis.
 Ergo certissimum est, & à nullo (nisi cui vehemens
 turbo loco moverit mentis cardines) inficiari potest;
 quod quemadmodum damnatæ hæ Enuntiationes obliga-
 tionem *directam* negavêre, ita oppositæ ipsis (adeoque
deffinitæ) de obligatione pariter *directa* sint adcipiendæ.
 Igitur adlucinus est, quicumque incurioſe dixit; eli-
 cito *semel* Theologicarum virtutum actu, *directam* post-
 hac extinctum iri obligationem. (x) V.

(x) Huc pertinent sequentes Propositiones: Fides non censetur
 cadere sub *præceptum speciale*, & secundum se. Est 16. inter 65. dam-
 nat ab Innoc. XI. an. 1679. Homo nullo unquam vitæ suæ tempore
 tenetur elicere actum Fidei, Spei & Charitatis, *ex vi præceptorum di-*
vinorum ad eas virtutes pertinentium Est 1. int 45. dam. ab Ale-
 xand. VII. an. 1665. Sufficit ut actus moralis tendat in finem ulti-
 mum *interpretative*: Hinc homo non tenetur amare neque in prin-
 cipio, neque *in decursu* vitæ suæ moralis. Est damnata ut *heretica* ab
 Alexand. VIII. an. 1690. *Tunc solum* obligat, quando tenemur justi-
 ficari, & non habemus aliam viam qua justificari possumus. Est 7.
 inter dam. ab Innocent. XI.

V. Fundamentum , quod sibi posuerunt indulgentes quidam , est hoc : quod præcepta ad virtutes Theologicas pertinentia , nullum temptus *determinarent*, quo forent adimplenda : ideoque nunquam implenda per se viderentur. At , certum est , nullas esse virtutes , quarum præcepta *per se* magis obligent , quam *Theologicarum*. Nam , ut Doctorum Angelus docet , (y) id , quod est *finis* , est *per se* debitum , cum habeat rationem *boni per se*. Charitas autem DEI , est *finis* omnium præceptorum , cum DEUM tamquam *finem* adtingat immediate , & modo perfectissimo , nempe super omnia propter se ipsum , & ut in se est : per consequens charitas *per se* maxime est debita : nec potuit DEUS , ceu objectum summe amabile , & ultimus finis rerum omnium , sapienter *non præcipere speciali mandato* , ut creatura libera & amoris capax , ipsum super omnia propter se amaret.

VI. Fuerunt quidam hoc Seculo , qui *dilectionem* DEI , tantopere in Scripturis inculcatam , trahere ausi sunt ad *observationem mandatorum* ceterorum , cui eam *inbibitam* esse sustinebant : & sic explicabant quod dicitur , *Qui habet mandata mea & servat ea , ille est qui diligit me*. Alii præceptum *Dilectionis internæ* admittebant , sed *non obligans* sub peccato ; adeoque quod *monitio* & invitamentum foret potius , quam *præceptum*. Verum has omnes elusiones *primi & maximi mandati* , primum Pontifices Alexand. VII. & Innocent XI. tamquam *noxias & scandalosas* proscripserunt : mox vero Alexander VIII. tamquam *veram hæresim* condemnavit. Repugnabat proprietas vocis , *diligere* , quæ haud dubie sonat

(y) Apud Gabriel Antoiné S. J. Theol. Moral. Tract. 4. cap. 2. q. 1. P. Franc. Hennus to. 3. Theol. Dogmat. Schol. Tr. 2. disp. 3. q. 7. concl. 3. *de fide* esse existimat , fidem obligare sæpius *directe ac per se* , & non tantum ex præcepto *aliarum virtutum* , ad quas necessarius est actus Fidei.

sonat *internum cordis adfectum* : *proprie* autem Scripturæ voces adcipi debent, nisi quid *magnum* obstet, ut heic, per DEUM ! prorsus obstat nihil. Unde Augustinus in Libro, quem de Christiana doctrina inscripsit, hanc tradit Regulam : In Scripturis *tropos & allegorias* quærendas esse, donec ad *charitatis* regnum perveniantur ; *ultra vero nullas*. Adcedit, quod Scriptura perpetuo sic distinguat *Dilectionem* & mandatorum *observantiam*, uti *causam & effectum*, ac proinde ut *significatum & signum*. Hinc istud, *qui diligit me, sermonem meum servabit* : quod SS. Patres sic intellexerunt, ut juxta ipsos *Exhibitio operis* sit, non ipsa *charitas*, sed *probatio charitatis*. Fatemur itaque *observationem* ceterorum mandatorum DEI non fore in homine, qui non *diligit DEUM* : sed tamen aliud est *ista observatio*, aliud *charitas*, qua mandata observantur ; & quia ideo nobis *per se* præcepta est, ut cetera demum præcepta sint *propter illam* ; immo quodammodo (quæ Patrum est phrasis) nihil præceptum sit *præter illam*. At, inquires, si DEUM diligit, qui mandata custodit, quorsum hominibus inculcandum exercitium *Dilectionis*, aut aliarum virtutum Theologicarum ? R. Quia sine hoc *exercitio* nunquam fiet, ut mandata fideliter constanterque custodiantur. *Qui non diligit me, sermones meos non servat.* (2)

VII. Ceterum, ad *tempus* quod adtinet, nulla profecto *frequentius* obligant præcepta (*negativis exceptis quæ ad semper* obligare dicuntur) quam quorum obligationi nullum tempus *speciale* determinatum est ; ut amandi, orandi & adorandi DEUM, honorandi parentes, & his similia. Talia siquidem præcepta quoad tempus indeffinita, id habent de natura Propositionum *indeffinitarum*, uti sensus illorum quodammodo sit *universa-*

versalis. Hoc est gravissimum judicium Theologi, cui vix parem habuit antiquissima Lovaniensium Universitas. (a) Porro, si satis est, *Semel* per se DEUM dilexisse in vita; eodem jure diceretur, quum DEUS honorari parentes jubeat, & non addat, *quotiens* aut *quando*; sat esse, si *semel* in vita (per se, ac *positive*) honorentur. Idem de hoc præcepto sensisse poterat Apostolus: *Viri, diligite uxores vestras!* Quid quod frigidissimum, neu dicamus ridiculum, foret, si DEUS frequentiam actuum in se diligendo *deffinivisset*? Sicut nihil potest excogitari frigidius, quam si maritus dicat uxori, vel filio pater: *Volo, me conjugali, vel filiali amore diligas, nempe quot mensibus, hebdomadis, vel diebus semel*. Quod igitur in patre, quod in conjuge rideremus; cur in DEO requirimus? Nisi quia plus de sensu communi circa humana, & carni adfinia, quam circa Divina, nobis cæcitas nostra reliquum fecit.

VIII. Damnata porro ab Innocentio XI. ea sententia, quæ obligationem charitatis ultra *quinquennium* extendebat; ultro patet, quid de *quadriennio*, *triennio*, quin & *anno* sit sentiendum. Quid enim refert ad charitatem, quam etiam erga proximum *continuum* nos habere Scriptura præcipit; quid, inquam, refert ad *continuitatem* charitatis Divinæ, singulisne tantum quinquenniis, an etiam bienniis aut annis, DEUS & proximus diligatur? Nisi forte *continuum* Confessionem & Communionem facere diceretur, qui *quot annis* ægre hæc Sacramenta frequentat. Atquin Sapientis est illud præceptum: *Omni vita tua dilige DEum*. (b) Sane Hæretici nostri, ex eo utriusque Testamenti testimonio, *Iustus ex Fide vivit* (licet pessime crediderint, nihil præcipi *præter Fidem*, hancque adeo solam *sine*

(a) In Adnot. ad Propos. dam. p. 1. Concl. 10. fol. mihi ii. (b) Eccli. 13. 18.

sine operibus justificare) saltem *plus* aliquid viderunt in sacris illis Oraculis, in quibus tantopere commendatur Fides, quam ii Theologi, qui directa se obligatione hujus virtutis defunctos existimarunt, si *semel* in vita credidissent, cetero vitæ tempore aliis cogitationibus donato. Certe non est hoc *vivere* ex Fide (vita vero Fidei *charitas*) quod qui facit, frequenti Fidei *exercitio* veritates ejus sibi pro Regula statuit, ex qua componat omnem vitam suam.

IX. Atque ex contraria opinione bellum illud *consectarium* fuit, quod intolerabilem ignari & ignavi vulgi errorem strenue fovet; à quo si prima *Fidei rudimenta* (sine quorum notitia *Christiane* vivi non potest.) Si *Spei*, si *Charitatis* objectum, cum *materiale*, tum *formale* quæsieris, respondere solent, se ista scivisse in juventute, suosque filios etiamnum scire: jam vero sese talia oblitos, ex quo majora scilicet curanda habuerunt. Hoc unum deberet cuivis cordato stimulos addere, ut in nostram, quam heic proponimus, sententiam, manibus pedibusque concedat. Quid enim? Unde tanta ruditas in populis, nisi quia dicitur, sufficere, illos virtutum Theologicarum actus *semel* elicuisse, & posthac non obligare, nisi forte ut *implicitos* in aliis *præceptis* implendis? Ex quo fit, quia homines illa plerumque tepide, languide, ex arida consuetudine perficiunt, ut nullo in eis peragendis *Fidei*, *Spei*, *Charitatis* motivo impellantur: Atque adeo si non *tota* vita, *longiori* tamen vitæ tempore (puta integri anni, biennii, quinquenii spatio) contingere natum est, uti ab talibus credendi, sperandi, diligendique præceptum tamdiu non impleatur. Potest contingere, ut quis *longissimo* tempore, vel in custodia, vel in navigatione, vel in militia apud acatholicos, aut alia demum ratione, non possit confiteri, Synaxin adcipere, Missæ Sacrificio adesse (quorum frequenta-

quentatione Theologicarum Virtutum obligatio *per accidens* impleri dicitur) ex quo inimpedita hæc nascitur consequutio, talem per *longissimum* tempus, aut etiam *plusculos* annos non teneri ad habendam Fidem, Spem, charitatem ; si nullum ex virtute earundem virtutum, seu *per se*, ac *directum* sit præceptum ad exercendos actus prædictos. Eluduntur igitur *Deffinitiones Ecclesiæ*, quibus *frequens*, & *per se* talis ad sæpe dictos actus statuitur obligatio.

X. Habuerunt alii aliud damnati hujus dogmatis fundamentum : videlicet, quod actus *dilectionis* divinæ tam *arduus* & *difficilis* videatur, ut magnum sit, si quis vel *semel* in vita ad hanc arcem enitatur. Parum nempe memores doctrinæ suæ ; qua alibi (neque falso) eundem illum actum tam *facilem* reddunt, rotundum, & expeditum, ut nemini (saltem non *inveteratæ* malitiæ, aut *cauteriatæ* conscientiæ homini !) non in promptu sit : sic, ut propterea nihil Sacerdotem (aliqua urgente causa) à Sacro Altari remorari debeat peccatum *mortale*, si desit copia Confessoris ; quippe quum ei copia istius actus semper suppetat, quem etiam in momento possit elicere. Insigne documentum & specimen Theologiæ semper nutantis, aliudque & aliud pro occasione tradentis, ut cupiditati hominum ubique inserviat. Porro, falsum est omnino, tam *arduum* esse Dilectionem DEI. Per *quater mille* annos, in *naturæ* & *scripta Lege*, nullum aliud reconciliationis remedium fuerat, præterquam *Dilectionis* DEI, qua *Contritio* perficitur : igitur, si ea tam ardua, tam venatu difficilis est, *paucissimi* ex tot hominum *myriadibus* salutem essent consequuti : repugnante utique Propheta Evangelico, qui *multa millia*, planeque *innumeros* ex *omni* tribu filiorum *Israël* ante thronum DEI consistere vidit. Aut certe suffragium aliquod *Lutherus* & *Calvinus* ex contraria opinione adipiscun-

piscuntur, **DEUM** *difficilia*, & *moraliter* saltem *impossibilia* praecepisse, dicentes. Quænam hæc DEI tyrannis foret, ut nihil *frequentius* in Scripturis ab homine extorqueret, quam sui dilectionem, usque adeo *difficilem*? Ubinam porro veritas luculentæ illi protestationi DEI adesset: *Mandatum hoc* (diliges Dominum DEum tuum ex toto corde tuo &c.) *quod ego precipio tibi hodie, non supra te est, neque procul positum, nec in cælo situm - - neque trans mare positum - - sed juxta te est sermo valde, in ore tuo & in corde tuo, ut facias illum.* (c)

XI. Ut vero horror, asperitasque statutæ heic detrahatur sententiæ, id non inlibenter fatemur, huic triplici præcepto satisfieri (etiam *singulis diebus*, etiam *singulis horis*) per DEVOTAM orationis Dominicæ, aut Symboli recitationem, per Missæ auscultationem RELIGIOSAM, per S. Synaxin *debite* factam &c. At, heic Rhodus, heic saltus! hic punctus ipse difficultatis! Ut enim in ejusmodi actibus *Fides*, *Spes*, *Charitas* contineantur *expresse* (atque earum præceptis fiat satis) ob-eundi sunt *devote*, *religiose*, *legitime* (unde ille non inepte dixit, apud DEUM non *Verba*, sed *Adverbia* censum obtinere.) Quotus quisque vero est, qui similia exercitia non languidus, non perfundtorius, non consuetudinarius; verbo: non aliud quasi agens perficiat? Non sonus verborum, sed adtentio; non lingua, sed cor; non cortex, sed nucleus; non putamen, sed fructus implendæ vim Legis obtinent. His igitur deficientibus nulla debiti nostri gravissimi, semperque urgentis dispunctio fit. Atque heic denuo nos formido non levis incescit; si enim (ut plerique docent ex adversis) ad Pœnitentiæ Sacramentum sufficit Adtritio ex *solo metu*, abs-

(*) Deuteron. 30. 11. Legatur de hoc D. Hieron. L. 1. Comment. in Matth. c. 5.

absque omni dilectione *initiali* ; si etiam consistat oratio *vera* cum sola adtentione *externa* , & cum distractionibus *internis* ; & quia insuper ex DD. *Thoma*, *Bonaventurae*, pluriumque Theologorum sententia, (d) ad percipiendum ex Eucharistia fructum *necessarium* gratiae (licet *exiguum*) ultra *statum gratiae* non requiritur *actualis* quaedam devotionis dispositio : profecto contingere potest, ut homo *sapius*, ac per *longum* tempus confiteatur, communicet, Missae adsistat, oretque, absque omni saltem *Dilectionis* actu ; quem AA. per ejusmodi exercitia *per accidens* haberi statuunt ; ergo iterum Definitiones Pontificiae suo fine destituuntur, ac DEUS per *plures* annos à *pluribus* hominibus (si nulla per decursum vitae *directa* sit obligatio) necessaria sui *dilectione* fraudatur : quia nullus in illis actibus *dilectionem* DEI *per accidens* exercere censetur, nisi qui contritionem pro confessione adfert *perfectam* ; nisi qui *actualiter* dispositus S. Communionem adcipit ; nisi qui cum *interno* devotionis adfectu, *adtentemque* Liturgiam frequentat, & *devotas* fundit praecationes.

XII. Quapropter admodum *frequenter dilectionis* DEI actus est habendus, ex virtute *specialis* praeccepti ad hoc *per sese* obligantis : quid enim expressius illa praeccepti Divini inculcatione : *Eruntque verba haec* (Diliges Dominum &c.) *quae ego precipio tibi hodie, in corde tuo : & narrabis ea filiis tuis, & meditaberis in eis, sedens in domo tua, & ambulans in itinere, dormiens atque consurgens. Et ligabis ea quasi signum in manu tua, movebuntur inter oculos tuos, scribesque ea in limine & ostiis domus tua.* Quod tandem fateri coactum se esse, adfirmat *Sporerus* : nam postea quam Propositiones Apostolico fulmine percussas solerter expendis-

N

(d) Vide sis D. Thom. 3. p. q. 79. art. 8.

pendisset, ita inquit: *Hic ego do victas manus, ob reverentiam & obedientiam S. Sedis Apostolica; & Dico tandem: Etiam per se quandoque obligare &c.* (e) Hancque rationem sibi inluxisse ait; quia sicut *virtus* charitatis Divinae non tantum est *imperativa* aliorum actuum per observantiam mandatorum, sed etiam *elici-tiva* propriorum adfectuum & actuum: ita etiam *Præceptum* charitatis non tantum obligat ad actus imperatos ab se, sed etiam ab se eliciendos; dicente Apostolo: *Si quis non amat Dominum Jesum Christum, anathema sit!* (f)

XIII. Sed, *quotiens* igitur, inquis, ejusmodi actus exercendos dicimus? Rem difficilem postulas, & eousque necdum expeditam. *Stayaertius*, & *Danesius*, Lovaniensis Theosophiæ præcipua Lumina, prompte respondent: *Toties*, ut *vivatur* ex Fide, Spe, Charitate; ut in *opera* nostra omnia influere possint. Quid nî itaque *quotidie*, & forte *sapius*? (g) Verum, charismata optima æmulari hoc quidem est; humanæ tamen labilitati, & lentori naturali non nihil adversum. Copiosa satis aliunde peccatorum seges est; non opus igitur in peccatorum cumulos acuere ingenium. Ita DEUS diligere se præcipit, ut *uno* saltem die, dum diligatur, expectare velit. Non æque tamen protractæ in longum dilectionis suæ patientiam habet; identidem clamans; *convertimini ad me, & convertar ad vos*. Forte an rem hanc commode (uti & DEUS, & homo contentus esse valeat) determinavit *Subtilis Doctor*, videlicet *singulis* quibusque diebus *Dominicis & Festivis* eliciendam esse DEI dile-

(e) Traët. 2. Decal. cap. 5. Sect. 2. à num. 32. (f) 1. Corint. 16. (g) Stayaert pag. 1. Theol. Pract. Disp. 3.

dilectionem? (h) (ut nimirum peccatum *grave* non comittatur) Hoc Vener. Scoti iudicium magni facit *P. Cardenas*, in damnatas circa diligendum DEUM Propositiones scribens. Et vero, si hujus obligationis tempus definiendum sit, ut ajunt, ex *prudenti iudicio* (h. e. non secundum hominum adcommodato, sed juxta mandati *granditatem*, ejusdemque implendi *possibilitatem* formato) videtur *prudens* designatio temporis, esse dies *cultui Divino* dicatus; quia *cultus optimus, est actus charitatis*, ut docet S. Augustinus. Reliquit profecto DEUS sex omnino dies homini, uti ea quæ hanc spectant vitam, curare posset: præcepit autem Sabbati sanctificationem per servilium dimissionem operum, ut minora nos impedimenta revocarent, quin major adesset commoditas, præceptum *Dilectionis* suæ, quo majus significantiusque nullum dedit, examussum adimplendi. Porro, non est ulla *difficultas*, per *gratiam* DEI (quam non negat, dum urget *præceptum* aliquod) uno actu, adfectuque deliberato voluntatis ferri in DEUM, quo huic obligationi satisfiat; aut qua ratione id sit difficilius, quam totam Missam *devote* auscultandi; quod *præceptum* esse, negat nemo. Quid, quod tantum abest, ut ipse *actus charitatis* voluntati *difficilis* adcidat, ut potius inclinationi ejusdem summe sit conformis? Non

N 2

hercle!

(b) Dico, quod illud præceptum: *Diliges Dominum DEum &c.* non tantum obligat semper ad oppositum fugiendum, ne scilicet insit actus odii, sed obligat pro aliquando ad actum elicitum: quia ille actus est circa finem, ex cujus Bonitate descendit omnis bonitas moralis in actibus, qui sunt ad finem. Sicut igitur homo tenetur habere aliquem actum virtuosum, ita tenetur habere aliquem actum illius præcepti circa finem gratuite diligendum. Quando autem sit hoc, forte determinavit hoc illud præceptum divinum: *Sanctifica Sabbatum: &c.*, maneat unusquisque apud se, i. e. recolligendo se, & ascendendo ad DEum suum. Et Ecclesia specificavit quantum ad Missam audiendam in die Dominico &c. Ita Scotus 3. d. 27. q. un. n. 18.

hercle ! aliud *difficilem* reddi potest dilectionem , nisi oppositus adversum creaturas adfectus : qualis quidem, ne unquam homini adsit , & à diligendo DEO ipsum impediatur, *negativo* D. charitatis præcepto excluditur.

XIII. Postremo , si *judicium prudens* illud æstimatur, quod ex plurium , graviumque DD. mente procedit ; næ nostrum , de habenda DEI in *dominico* die *Dilectione* , adsertum à prudenti iudicio abest minime ? Ita gravissimi , Scotum præter , Theosophi statuunt ; D. Bonav. in 3. d. 37. art. 2. q. 1. S. Antoninus 2. p. tit. 9. c. 1. Faber , Angelus , Nicol. de Orbellis , Nicol. de Nisse , Marsilius , Lorca , Petrus à Soto , Viguerius : quos omnes citatos lege sis apud *Lychetum*, & *Poncium* in *Comment. Scoti*. Quorum luculenta certe ratio est ; quia nisi ad eam diem præcepti *determinetur* intentio ; semper illa manebit *incerta* : ergo frangenda aliquando est glacies , & in re maximi momenti statuendum aliquid , quod *regulæ* instar , neu semper fluctuent, fidelibus proponatur.

XIV. Quod si tamen eos in considerationem trahamus , quibus DEUS , aut propria salus *cordi* est ; ambigere non licet , quin ab eis huic præcepto , non diebus duntaxat *Dominicis* , sed *aliis* quoque , immo *quotidie* fiat satis. Qui vero *Dies Domini* non ea , qua par est , *religione* transigunt, pariter dubium nullum est, *speciali* peccato contra *dilectionis* præceptum se commaculare. Neque latet nos , quid heic ex adverso dici posset : Nemo , *inquis* , se adculat in S. Tribunali de non impleto hoc mandato ; nemo etiam Confessorum istud à pænitentibus extorquet. Atquin faciendum hoc erat ab utrisque ; atque etiam ab Ecclesiæ Pastoribus providendum. Verum , multa sunt , quæ quamquam *peccati* vere rationem gerunt , *expresse* ac *distincte* in peragenda Exomologesi non debent exponi , & non nunquam non pos-

possunt ; exponuntur nihilominus *implicite* , ac *connexive* cum peccatis reliquis : dum nempe ex ipso confitentis *statu* dignoscitur , quænam porro peccata, suapte quasi natura cum enarratis connectantur. Sic dum Confessori aliunde *notum* est, pœnitentem suum castitatis servandæ voto inligatum esse , dum hic noxam, eidem virtuti adversam exponit , ad declarandam *Sacrilegii* malitiam frustra compelleret. Ita prorsus (quæ P. Poncii observatio est) maximi hujus de diligendo DEO mandati *transgressio* sufficienter à Sacramentali Judice percipitur , dum reus vel diem *Dominicum* debita se *religione* non coluisse , vel tanti temporis spatio in mortalibus peccatis , ad eaque adfectu permanisse declarat : quemadmodum verba vice, si de talibus reum se confessus minime agit (nisi ob *culpabilem* ruditatem , & *ignorantiam* id contingat) sufficienter intelligendum præbet , se præceptum illud implevisse. Quamquam ejusmodi transgressio , ab Confessore ante dicta ratione intellectum , pœnitentibus eatenus declarandum est , uti & delicti sui granditatem , & implendi posthac tanti præcepti cognoscant obligationem. Quid denique, quod *Cajetanus* & *Navarrus* (apud P. *Antoiné*) (i) requirunt, ut homo se *specialiter* adcuſet , dum *probabile dubium* habet , an ne huic præcepto (quod plane *frequentissime* contingere natum est) sub *morale* rationis *initium* fecerit satis ? Ob cujus certe præcepti neglectum , ex gravium DD. sententia , plurimi in salutis discrimen adducuntur.

N 3

XV.

(i) Tract. 4. Theol. Moral. p. 3. c. 2. art. 1. Illud opus industria P. Philip. de Carboneano , Ord. Min. Observ. nupc emendatum & adcessionibus necessariis locupletatum, SS D. N. Benedicti P. XIV. mandato , in Collegio de propaganda Fide adolescentibus ad Missiones destinatis explicatur. *Vid. Dedicat. in Ed. Rom.*

XV. Sternimus heic, atque incedimus viam regiam, ac inter extremas mediam: nam longe arctior est semita, quam *Poncius* ingrediendam docet. Is non modo diebus *festivis* præceptum illud implendum fore statuit, sed *totiens* omnino, *quotiens* homini ea, quæ DEUM *diligibilem*, aut *diligendum* commonstrant, motiva proponuntur. Cujus lententiæ hæc princeps est ratio; quia quotienscunque est obligatio *juris nature* pro aliquo tempore, currit eadem obligatio pro *omni alio tempore*, quo *eadem* subest *ratio*: sed eadem, inquit, est ratio, cur præceptum charitatis per se obligaret pro quocumque tempore determinato, ac pro omni tempore mox commemorato (dum videlicet *dilectionis* DEI *motiva* exhibentur) igitur pro omni tali tempore dicta obligatione stringitur homo &c. Indicavisse hoc nobis sufficit, atque istud inferre cum *Stayaertio*; maximam utique non modo *utilitatem*, sed *necessitatem* etiam esse *Catechismi adultorum*; ne infra pueros ignorantia, oblivionisque prolapsione descendant, & Christianæ vitæ (quæ Theologicarum exercitio virtutum ferme tota subsistit) vigore destituti, enerviter dies suos comburant, & *carbonariam* duntaxat *Fidem* tenendo, nulla insuper *vera Spe* subnixi, nulla *vera Charitate* præditi, denique *ipsa re* cum *Ecclesia*, tum ipsius Ecclesiæ *Capitis* communicationis expertes, miserrime decipiant semetipsos.

DE DIVINARUM COMMUNICATIO- NUM INSTRUMENTIS.

I. **U**T nullum sine artifice opus, ita nullum pariter absque *instrumentis*. Illud certe, quod præ-
saga *Habacuci* antonomasia, OPUS DEI compella-
vit,

vit, (1) non sine instrumentorum adminiculo architecta-
ta est artifex DEI manus : nolens *Christum* suum cum
orbe communicare , nisi Parthenia illi operi , veluti
aptum ac vivum instrumentum , Genitrix adcessisset.
Nec alteram porro Bonitas illa communicationem sui,
quæ *cherica* est atque *moralis* , Charitatisque per ani-
mæ viscera diffusæ communione transigitur, aliter exe-
rit, quam adsociatis sibi efficiundæ in nobis Gratia in-
strumentis. *Sacramenta* dicimus illa ; legitimo Salva-
toris nostri Testamento , certisque instrumentis in res
nostras , & hereditatis olim possessionem translata.

II. Quamquam autem ea voluntatis ipsius significa-
tio tabulis *Scripturarum* consignata legatur : tamen *Te-
stamentum* illud, primo NUNCUPATIVUM fuit, quia
morientis ore , ac voce sancitum. *DEUS enim Maje-
statis intonuit*, inquit David ; & ecce : *Vox Domini su-
per AQUAS ; Vox Domini in VIRTUTE ; Vox Domi-
ni in MAGNIFICENTIA ; Vox Domini confringentis
CEDROS ; Vox Domini intercidentis FLAMMAM ;
Vox Domini concutientis DESERTUM ; denique Vox
Domini preparantis CERVOS.* (m) Auscultemus has
voces , & signemus *Sacramentorum* characteres. His
vocibus *DEUS* Majestatis intonuit , quando exinanita
Majestate , ultimo *carnis* suæ die cum clamore valido
& lacrymis , dilectis suis, quos tantisper relicturus erat,
carnali orbitate percussis, mansuram cum eis per Gratia
communicationem præsentiam suam , *Sacramentorum*
pignoribus (quibus se vadem prædemque effecit) libera-
liter adpromittens , & *Testamentum* , quod novum con-
diderat , corroborans exclamavit : *Consummatum est !*
Tunc enim adpositis *quinque vulnerum* Sigillis (sed illo
præprimis , quod Lateri impressum Sacro , *Sanguinis &
Aqua* fluore mirabiliter consecrabatur) & fides promissa

N 4

Sacra-

(1) Habac. c. 3. (m) Plat. 28.

Sacramentis, & evidentia patuit hereditatis. Morientis igitur *Vox Domini*, architectatrix *Sacramenti*.

III. At enim merum *Aqua* eleementum est: quid facit *Vox Domini super aquas*? Audi Augustinum: *Adcessit Verbum ad eleementum, & factum est Sacramentum*: ecce *Baptismatis* Mysterium! adcessit Verbum non tam *vocale*, consecrans aquam, quam *substantiale*, Filii DEI constituens Personam. Pulcra vox: *Hic est Filius*! Sed *Vox Domini super aquas* (ait S. Basilus) *ut baptisato omnis creatura Primogenito, baptisemur & nos, filiique DEI nominemur & simus, egrediamurque ex aquis Baptismo Filii sanctificatis, quasi modo geniti &c.*

IV. Post Baptisma Tonitru, h. e. Evangelii Prædicatione. (ait *Catena*) *Ecce Vox Domini in virtute*! Eratis muti pisces; quis linguam vobis solvit, ô mundi Piscatores? Gerebatis in sinu lepulculum: quis pectus implevit Leonibus? *Vox Domini in virtute. Factus est enim repente de cælo sonus, tamquam advenientis spiritus vehementis.* Hæc illa Virtus est, qua induti ex alto, steterunt ante Reges & Præsides in Prætorio, qui non ita pridem foris ceciderunt in atrio. Hæc illa Virtus est; hoc illud *Virtutis Confirmata* est *Sacramentum*, quod infantiam vix dum è fasciis evolutam, manus adhuc dissolutas & genua debilia ita hodieque *firmat & roborat*, uti *fortes in Fide, subcincti lumbos, mole sua stent*: ut etiam (n) *si fractus inlabatur orbis, Impavidos feriant ruine.* Sed adrigendæ aures sunt; personat Tertia

V. *Vox Domini in magnificentia.* Quam bene David: *Magnificentia ejus in nubibus*! Vis vocem in magnificentia? *Mandavit nubibus desuper, & pluit illis manna ad manducandum.* O Magnificentia! At etiam

Pa-

Patres vestri manducaverunt manna, & mortui sunt? Erat magnificentia in epulo, sed inanitas in eleemento; quod & unius solis decoxerat radius. Jungat se epulo satietas: adcedat Verbum ad panis eleementum, ut fiat Sacramentum. Dicat Verbum Caro factum: Panis, quem ego dabo, caro mea est: jam dixit. Dicat: vita est; etiam hoc dixit: Qui enim manducaverit ex hoc pane, vivet in aeternum. Ecce vocem Domini in magnificentia! Sed, quid Prophetes?

VI. *Vidi, inquit, impium super exaltatum, & elevatum sicut CEDROS Libani, & transivi, & ecce! non erat. Quis pompam hanc abstulit? Quis tumorem contudit? Quis Cedrum totondit? Quis truncum emedullavit? Vox Domini confringentis cedros. Magnificatus es, & invaluisti, & magnitudo tua crevit, & pervenit usque caelum &c. Quid multa? arborem, quam vidisti sublimem, tu es Rex, ait Daniel. Ecce impium instar Cedri elevatum! Vin' videre confractum? Et nunc ego Nabuchodonosor glorifico DEum Caeli, qui gradientes in superbia potest humiliare. Ecce vocem Domini confringentis cedros. Hæc est illa vox, & si rem mavis, quam vocem, hoc est illud Pœnitentiae Sacramentum, in quo vox DEI conterentis & vox fletus contriti tam acute sonat, ut silvas & antra impleat, fiatque (quod LXX. legunt) Vox concussionis nemorum fletus.*

VII. Quinta intonantis vox: *Vox Domini intercedentis flammam.* Totus mundus lupanar esset, fatuisque luceret ab ignibus, nisi flammam intercideret vox ista. Parum est, vicinus Ucalegon; cujusque res agitur, paries quum proximus ardet: cognatas ædes adlambit hæc flamma, nec Angelis parlura, si carnem induant. Nota Pentapolis, & missiles ignes, coelo lapsi, Sodomæ Lenonum voratores. Denique *totus mundus in*

maligno positus est, h. e. in malo igne, ait ab eodem incendio postlimio erutus Augustinus. Intercidit ergo flammam hæc DEI vox, & ne vagis libidinibus, Phaetonteo plusquam incendio ardeat orbis, ad sanctas Matrimonii Leges, magno in Christo & Ecclesia Sacramento adstringit, melioribus compescens ignibus ignes. (o) Alius est enim ignis, ait Richardus, quem venit JESUS in terram mittere; alius, quem venit in terra extinguere. Ignis bonus, ignis charitatis; ignis malus, ignis libidinis. Flammam tamen ignis, quum voluerit Dominus, intercidit; quum placuerit, penitus extinguit. Quod si non extinguat; non luxurie causa, sed sola posteritatis dilectione, uxorem ducere fas est, in qua nomen DEI in secula benedicatur: nam solum natis Venus ipsa creandis Servit: finem istum transiluisse nocet. (p)

VIII. Sed, quid sibi vult *Vox Domini concutientis DESERTUM*? Ut aquam petra olim funderet, percutienda fuit; concutiendum desertum, ut *floreret*. Et floruit enim vero; nam ut Hieronymus, *tot olim deserta Patribus, quot hodie silvæ arboribus abundârunt*. Dicere de illis Isaias potuit: *Posuit Dominus desertum ejus quasi delicias, & solitudinem ejus, quasi hortum Domini: gaudium & letitia invenietur in ea, gratiarum actio & vox laudis*. Commovit ergo Dominus desertum, ut filii DEI in deserto sanctitatis geniti, abirent in solitudines Gentium, & Evangelicæ Prædicationis concussione novam Christo prolem gignerent, fierentque, quod idem Isaias dixit, *multi filii deserte magis, quam ejus quæ habet virum*: quod ad fecunditatem Sacerdotalis Ordinis S. Leo Papa non incongrue extendit. Sacerdotum siquidem est, neu Ecclesia in triste desertum abeat, novis semper filiorum DEI coloniis fre-

(o) Ovid. 2. Metaphor. (p) Virgil. in Epigram. 2.

frequentem reddere, popolare, ac foeturam Christi duplicis Panis alimento ad perfectum adducere, *Verbi DEI*, ac *Corporis Christi*, & per conlatum *absolutionis* Sacramentum mortuos ad vitam revocare.

IX. Ultima intonantis vox : *Vox Domini preparantis Cervos*. Ajunt cervos tonitru adjuvari, uti pariant. Hinc legit Hebræus : *Vox Domini parere faciens cervos* : Hieronymus : *Vox Domini obstetricans cervis*. Parturimus Spiritum salutis miseri homunciones, & parturimus sicut cervæ, quæ *Jobo* teste incurvantur ad foetum, cum pariunt, & gemitus emittunt : nam ut recte *Isaias* ait : (q) *Sicut quæ concipit, cum adpropinquaverit ad partum, dolens clamat in doloribus suis; sic facti sumus à facie tua Domine ! Concepimus, & quasi parturivimus, & peperimus Spiritum*. Sed macte animis, bonæ animæ ! Estis curæ DEO, cervæ parturientes ! *Vox Domini preparantis cervos* ! Tempus pariendi, est tempus moriendi : enitimur tunc animas nostras ad usuram lucis, vitæque æternæ transitoras; sed sæpe non est virtus pariendi : Peccata, peccatorumque reliquiæ exitum ex hoc corpore mortis, & introitum ad regenerantem nos vitam retardant. Adest nihilominus nobis *Vox preparantis cervos* : *Vox Domini* conficiens *Oleum* illud *Sacrum*, quo velut delibutæ in partu cervæ luctamur in doloribus, donec eluctatæ clamemus cum Propheta : Perfecit pedes meos tanquam cervorum, & super excelsa statuit me : quum nim : ex valle lacrymarum in colles evaserimus æternitatis, similes *hinnulis cervorum super montes Bethel*.

X. *Vox* ergo DEI, artifex *Sacramenti*. Nomen hoc quidem *Lutherus*, (r) *Melanchton*, (s) & *Suinglius* (t) procul eliminare tentarunt, *Signi*, vel *Symboli* substi-

(q) Cap. i. (r) L. de abrog. Miss. (s) De Loc. com.
(t) Apud Eckium hom. i. de Sacram.

substituto vocabulo : eo siquidem abrogato persuadebant
 sibi , adhæsurum facilius simpliciorum animis nefarium
 dogma, quod *Sacramenta* sint signa inefficacia , & ege-
 na , nulla prædita vi , & energia hominem sanctificandi.
 Verum , quia Scriptura sæpius *Mysterium* Græco voca-
 bulo exprimit , hoc Latinis *Sacramentum* adpellare pla-
 cuit ; quo & illis Sacris Ritibus *reverentiam* concilia-
 rent , & eorundem declararent *efficaciam*. Est enim
Sacramentum, Symbolum aliquod sensibile ad tribendam
infallibiliter nostris animabus Sanctitatem. Quum
 enim DEUS eam , quæ per *Charitatem* jungitur , no-
 strarum cum ipso animarum Enosin , Perichorisin , &
 communicationem mutuam , prorsus *continuam* , nun-
 quamque interrumpendam concupisceret : ut istud be-
 nevolentis animi exequeretur ingenium , talia huic fini
 congruenter providit media , quæ si , ut oportet , adpli-
 cata fuissent , effectu suo frustrari minime possent. Et
fragilitati ergo , & *utilitati* nostræ velificatus est.
 Nam imprimis , quia *hominum* actio circa *corporalia*
 plerumque versari consueverat ; neu durum illis esset , si
 in ordine ad finem suum à *corporalibus* actibus abstrahe-
 rentur omnino , & ad vitam pure *Theoreticam* adige-
 rentur , *sensibilia* , & in rebus corporeis constituta illis
 exercitia , Sacramentorum usu frequentanda providit.
 Porro , quamquam & aliæ ad salutem , firmandamque cum
 ipso *Enosin* patuissent viæ ; tamen quia nemo *securus* es-
 se poterat , an ne actus (sit in exemplo , *Dilectionis*)
 quem elicuisset , ea virtute polleret , uti *Charitatis* in se
 divinæ augmentum , & desideratam cum DEO Unionem
 perficeret ? formidini ejuscemodi subcollaturus Salvator ,
 quidquid deesse poterat , *Sacramentorum* energia , non
 hercle ! frustranda , supplere dignatus est : hoc ipso in-
 genii sui artificio nostram extimulans avaritiam , uti de
 tam facilibus conciliandæ ipsius Gratiae instrumentis quam
 dili-

diligentissime fœneraremur ; tanto utique ferventius, quo quidquid in *natura* ordine, quantumcumque adaucto, excogitari valet excellentissimum, minimus *Gratia* illius gradus in immensum exuperat manifeste : neque enim (ut in Metaphysicis Philosophus dixit) *supremum infimi, attingere potest infimum supremi*. Quod si certe Regum aliquis non in una duntaxat, sed in singulis Regni sui civitatibus, oppidis, vicis, quin & viis patentibus *Signum* quoddam constitueret, quod quicumque adprehenderet, & veneraretur, totiens infallibiliter *gratiam* ipsius, eamque semper *ampliores* iniret : Pol ! quis non tantam Principis in suos pronitatem toto pulmone dilaudans extolleret ? Quis non tam expeditam adeundæ gratiæ viam sedulus frequensque premeret ? Intelligamus hoc aliquando sapientes !

XI. Hanc Symbolorum in conferenda homini *Gratia efficaciam*, Theologi nostri *ex opere operato* contingere communiter dicunt. Cacodoxi, qui sola Fide *speciali* justificari hominem confinxere, in hanc adpellationem debacchati sunt furiose ; non tam quod *barbara* illa sit, *nova* & *Grammaticorum* ferulis subiecta, quam ut omnem Sacramentis *energiam* abjudicarent. Verum, *novitatis* odium indigne fert ab ipsis, quos eadem vox 500. annis antecessit, tanto nim : tempore, quanto *Luthero*, & *Calvino* prior fuit *Innocentius III.* ; (u) illamque 400. ante Sycophantas ejusmodi usurpavêre *DD. Bonaventura*, *Thomas*, *V. Scotus*, & ante hos *Magister Sentt.* Quoniam vero (ut præclare Augustinus dixit) *Veritatis indagatorem, non VERBORUM OPIFICEM, oportet esse Sapientem, & bonorum ingeniorum insignis est indoles, in verbis verum amare, non verba* : (w) neque *barbariei* postulari debet ; quippe non aliam ob causam usurpamus, quam ut Sacramenta conferre *Gratiam* doceamus.

doceamus, nulla five ad conferentis, five recipientis hominis dignitatem relatione facta: inde Gratiam conferri dicimus non *ex opere operantis*, sed *opere operato*. Nihil ergo juvat premere corticem verbi, dum sensus ipſus nucleum præbuit nobis, post alios Patres, D. Augustinus, docens: *Non eorum meritis, à quibus ministratur, nec eorum, quibus ministratur, constare Baptismum, sed propria Sanctitate atque veritate, propter eum, à quo institutus est.* (x) Est adeo melius, ejusdem M. Parentis effato, *ut nos reprehendant Grammatici, quam non intelligant populi:* (y) præterquam, quod ea Ludimagistrorum Lex non tam est sacro-sancta, uti verba *Deponentia*, enuntiari *passive* non possint: (z) id certe non infrequens fuit Interpreti nostro, D. Hieronymo, dum Hebraicos fontes per Latii alveos deducens, Vulgatæ Editionis authorem se principem fecit. *Dominor* quoque *passiva* significatione à veteri Poeta usurpatur apud *Ciceronem*; (a) à *Memmio* vero *Ulciscor*, apud *Salustium*. (b) Denique, si cuilibet arti hoc usitatum esse conspiciamus, uti terminos, quos ajunt, *technicos*, propriasque *dialectos*, quibus arcana sua circumscribat, usurpet: quo id jure vetitum sit Theosophiæ, quo minus explicandis evolvendisque suis non nullis Mysteriis ejuscemodi verba procudat: quæ quamvis aures feriant Grammaticorum, solidandæ nihilominus ferviunt Fidei populorum? Inde *Incarnationis*, inde *Consubstantialis*, inde *Hypostasis*, inde *Trinitatis* denique nomina, in Ecclesiasticos loquendi mores transiverunt.

XII. Obstupefecit Sectarios nostros, quod non *Fidei*, sed *solis* quibusdam rebus *inanimis*, atque ritibus etiam

(x) L. 4. c. Crescon. c. 16. (y) In Psal. 138. (z) Vid. Gaspar. Scioppius. L. 3. c. 2. & 3. Minervæ Sanctianæ. (a) L. de Officiis. (b) In Jugurtha, Unde & D. Paulus Hebr. 4. Grammaticorum invidia dixit: Talibus hostiis *promeretur Deus* &c.

etiam ridiculis, veluti caussis *naturalibus* & principali-
bus, justificandarum animarum virtutem adiiciamus. Ve-
rum, inaniter his curis perfunguntur, fingendo sibi ho-
stem, quem feriant. Quis enim inter orthodoxos ita
deliravit unquam, uti *aqua* V. C., aut *oleo*, suapte *natu-
ra* vim *Sanctificandi* adesse statueret? Non agere illa
dicimus ex suæ virtute *forma*; tantum abest, ut effe-
ctum ab se caussum sibi *adsimilent*, ut potius hoc ipso
neque causse *naturales*, minus *principales*, conlatæ in
animas nostras D. *Gratie*, valeant adpellari. Catholicum
igitur adsertum est, ut soli DEO caussandæ *physice* Gra-
tiæ (quæ totum *naturæ* ordinem sua, qua præfulget, excel-
lencia exuperat) virtutem potentiamque *precipuan* trans-
scribamus. *Christus* nihilominus, seu SS. *Theander* eate-
nus *Principalis causse moralis* sibi vendicat rationem;
quod non modo sua, quam vocant, *Excellentiæ Potesta-
te* Sacramenta instituerit, sed suorum præprimis *Meri-
torum* valorem, Passionisque ac toleratæ mortis pretium,
virtutem, ac æstimabilitatem eisdem Sacramentis *mora-
liter* adplicaverit, commiscuerit, atque incluserit; hoc
est dictu: disposuerit, fœdusque inviolabile prorsus &
sacro-sanctum panxerit, ut quotienscunque Sacramenta-
les ii Ritus, ab se sanciti, *rite*, atque ut ipse vellet, ex-
ercerentur; vice, nomine & in persona ipsius ministrata,
ejusdemque valoris, & pretii abs DEO haberentur, ac
si Passionem ipse suam denuo, totiensque pro impetran-
da homini gratia offerret D. Patri. Hæc Orthodoxo-
rum est lingua, hic intellectus de Sacramentorum effica-
cia: ex quibus tu Cacodoxe (si adhuc mens es) plene
perspicere vales; non aliud esse apud nos Sacramenta,
præter quam *Instrumenta* quædam DEI, quibus invisi-
bilem sui nostris cum animabus Enosin, communicatio-
nemque perficere consuevit. Recantet ergo Satyricon il-
lud suum *Calvinus*; ex eo, quod Sacramenta nos Gra-
tiam

tiam *continere* adfirmamus, pueriliter, & absque minima salis mica subinferens: *Virtutem Spiritus S. elementis, seu vasculis & claustris esse inclusam.* Dicuntur ea *Gratiae vasa*, quatenus DEI ad producendam illam sunt *instrumenta*: propria utique *Scripturae* phrafi, quæ instrumenta, quibus res quæpiam efficitur, *vasa* nominat, v. g. *vasa mortis, vasa psalmi, vasa cantici &c.*

XIII. Quanam porro ratione instrumenti causalitytatem Sacramenta exerceant? Scholasticorum opinionibus hodieque relictum novimus. Illud in primis sustineri non valet, uti Sacramenta *conditiones* duntaxat esse dicantur, *sine quibus non produceret Gratiam DEUS*: quum enim *Scriptura, Patrum, Conciliorumque* frequenti adsertione condocesiamus, *admirabilem* prorsus *energiam* in perficienda DEI hominisque per Gratiam *Enosi* eisdem competere; *conditionem* vero, non eam esse, quæ *agat* ipsa, sed quæ, ut *caussa* possit agere, impedimenta submoveat, Institutionibus tradatur philosophicis: amplius hercle! quam solius *conditionis* officium Sacramenta exercent. Quod si ergo Theologorum torrente nos abripi fas est; dicendum videtur, *energiam* illam non plane *physicam* esse, sed mere *moralem*. Si namque *Augustino* hisce in rebus fides habetur: *Aqua exhibens forinsecus Sacramentum Gratia, & Spiritus operans intrinsecus beneficium Gratia, regenerant hominem Christo*: (c) adeo (ut dudum ante dixerat *Cyprianus*) *Remissio peccatorum sive per Baptismum, sive per alia Sacramenta donetur, PROPRIA Spiritus S. est, & ipsi SOLI hujus efficientia privilegium manet.* (d) Atque idemmet *Patres Concilii Moguntini*, sub *Paulo III.* celebrati, declarasse leguntur. (e) Verum, inlætabile

(c) Epist. 23. ad Bonifac. (d) Serm. de Baptis. Christi.
(e) Can. 11.

tabile heic prorsus est (quamquam facillimum) eam Hermenevticen confutare, quam nobilis quidam ex Adversis agonotheta, nuper in Gallo-Belgio est architectatus. (f) Ait ille; per ejusmodi verba *caussæ physicae principalis*, non certe *instrumentalis* rationem à Sacramentis prohiberi. Dixtin', putas, Thomistarum alpha! quod res est? Non belle Hermenevticatus es. Non eousque adtrita tibi frons est, scio, uti sublestam SS. Patrum philosophiam arbitrere. Atquin nullo tibicine subfulta hæc illorum esset consequutio: si *physicum* in Gratiam Sacramentales Ritus influxum exequerentur. Enim vero *efficientiam* illis abjudicant in Gratiaæ effectum. At, *instrumentalis causa* in effectum, ad quem adsumitur, tanto utique certius *efficientiam* exerit, quanto luculentius Intellectus & Voluntas nostra, veluti causæ quædam *instrumentales* vitales ad actus concurrento supernaturales, ex Concilii Tridentini Definitione *vere* aliquid *operantur*. (g) igitur si apte philosophati sunt Patres, non rationem modo *caussæ physicae principalis* adversus Gratiaæ effectum, sed *instrumentalis physicae* quoque à Sacramentis amoliti sunt.

XIII. Profecto non majorem *Sacramentis* efficaciam adscribere fas est, quam *Passioni ac meritis Christi*: unde omnis in ea virtus, efficacitasque descendit. Atquin non alius, nisi *meritoria* causæ officio eadem Christi merita & Passio in nostra Justificatione perfunguntur: (h) igitur neu *instrumentum* plus agat, quam *artifex* Christus, *moralem* duntaxat illud exequi *actionem* dicendum est. Adque id ipsum D. Thomas statuisse videtur, dum N. L. Sacramenta, & Christi Humanitatem *eodem genere causæ* ad Gratiaæ productionem concurrere-

O

(f) Renatus Billuartus, Ord. Præd. p. 3. to. 3. dissert. 3.
(g) Sess. 6. can. 4. (h) Sess. cap. 4.

currere dixit : (i) non certe in eodem genere *causæ* principalis : ergo eodem genere *causæ* moralis. Passio Christi mille ac septingentis ante nos annis peracta, hodiernæ per Sacramentum adceptæ Gratia *vera* causa est, & dicitur : at quis ita ineptiat, uti *physicam* illi causalitatem adscribere velit ? Sacramenta pariter, dum Gratia infunditur animæ, tamquam entia *fluentia* & *successiva*, non amplius *tota* existunt, neque ultimæ extantia ipsorum reliquiæ se *solis* causandi vim habent, præterlapsis partibus ceteris : nullum adeo *physicæ* actionis vestigium reperire est in Sacramentis. Aut, quo modo illa *auxilia*, quæ longo sæpe post eorum usum tempore conferuntur, *physica* quadam actione possunt efficere ? Et nihilominus tamen *veræ* illorum *causæ* sunt ; uti & Gratia *sanctificantis* hodie peccatori se disponenti conlata, quam heri, aut nudius tertius, dum Sacramenta frequentavit, posito quodam *obice*, recipere non valebat ; propter quod & illorum non nulla dicuntur *reviviscere*.

XIV. Nec tamen *nuda* quædam *Signa speculativa*, vocamus Sacramenta, quæ Gratiam solum significant ; aut ita *practica*, ut eis *positis*, simpliciter largiatur DEUS gratiam : sed velut *Chyrographa* quædam, & *authentica* monumenta Pacti, quo DEUS ad dandam Gratiam quadamtenus se *obstrinxit* : vel certe melius, sunt velut *Regiæ Literæ*, quibus non tantum *significatur* tale munus aut dignitas (*impræsentiarum*, Gratia) conferri cuiuspiam, sed re ipsa *confertur*, dicente Rege : *conferimus per præsentem*. Atque hoc est, DEUM conferre Gratiam per Sacramenta ; Gratiam *contineri* in Sacramentis ; Sacramenta *causare* Gratiam *ex opere operato*, *verborum* ; & si quæ alia potest fieri loquutio exaggerans.

(i) 3. p. q. 27, art. 5. & de Verit. 2. 4. item, Quodlib. 12. 2. 14.

rans. Indequē confurgit patens illa Sacramentorum utriusque Testamenti differentia. Aut enim *Legalem* duntaxat externamque priorum temporum Sacramenta Sanctitatem obeuntibus illa tribuebant, non *interius* animæ adhærentem; aut ex *opere operantis*, eamque, si cum novæ Legis Gratia comparetur, multo *minorem*. Cui totum contrarium contingit in Lege Gratiæ, ubi DEUS ad sese communicandum pronior, veram per Sacramenta animarum Sanctitatem & perfecit *copiosius*, & confert *frequentius*, & operatur *infallibilius*.

XV Hæc porro DEI, uti se homini communicet, inclinatissima propensio illâ Scholasticorum non nullorum sententiâ multum extollitur; qui statuunt Sacramenta, quæ alioquin non nisi ab homine, DEO per *charitatem* conjuncto, ex Christi decreto adcipienda sunt (unde & *vivorum* dicuntur) à peccatore nihilominus, qui ab *amicitia* DEI alienum se non esse, *bona fide* existimat, recepta, Divinæ Gratiæ communicationem conferre; si modo interius peccatum aliqua *supernaturali* retractione sit adfectum. Ita de DEI Bonitate scripsit Theologorum Princeps Trias, *Bonaventura*, (l) *Thomas*, (m) & *Scotus*. (n) Nec aliter sentire nos permittit ea, quam Sacramentis inesse diximus, causandæ efficacitas Gratiæ. Nam Gratia, quam dicunt, *prima*, causatu difficilior non est præ *secunda*, nec *excellentior*: non ergo ita *Vivorum* Sacramenta *secundam* efficere Gratiā dicenda sunt, uti nunquam producant *primam*, ex institutione sua saltem *secundaria*. Est enim ea D. Bonitatis intentio, ut quoad ejus fieri potest, Gratiarum, quæ in Sacramentis continentur, fontes obstruantur nunquam, sed in omnes diffundantur, qui defluenti diffusionis suæ alveo obicem ponunt nullum. Atquin nullum ponit de

O 2

NOVO,

(l) 4. d. 12. p. 2. art. 1. q. 2. in O: (m) 3. p. q. 73 art. 7. ad 2. (n) 4. d. 4. q. 6. & d. 9. q. un. in fin.

novo, qui *justum* se credens, facit quantum potest; & antiquum *adtritione* removet. Unde & frequens est ea *Patribus* loquutio, uti *Corporis Christi* Sacramento *vivificationem* peccatoris adscribant; idemque *Concilium Trid.* non obscure videtur indicavisse, dum *præcipuum* illius *fructum* negavit esse *remissionem peccatorum*: (o) quum enim *vocula* hæc *exceptiva* sit, atque *contrarie* posita; secum illud consistere patitur, quod *minus præcipui* participat rationem.

XVI. Quin eousque *progreſſiones* suas extendere *Communicationem DEI* perplures docent *Theosophi*, uti, quamvis homo *conscientiam* gerens *lethalis peccati*, gratiæ donum in ipso Sacramento usu minime capiat: deleta tamen posthac ejusdem culpæ obstaculo, eandem, quam primo nactus fuisset *Gratiæ participationem*, quodam *pœnitentiæ* suæ, ac *D. Largitatis* postliminio recipiat. Quibusnam vero Sacramentis hocce ad causalitatem suam redeundi privilegium (quod *reviviscentiam* adpellare consueverunt) concessum sit? tam discrepantes illorum opiniones leguntur, ut citius *Thebanorum* fratrum perennes ad rogam discordias, quam tam diversa statuentium adserta componas. Vero tamen adfinius esse censemus, hanc energiam illis præprimis Sacramentis congruere, quæ *inveiterabilia* esse dicuntur. Quum enim ejusmodi semel *legitime*, sed absque *fructu* suscepta, omnem posthac iterationem excludant; qui eadem peccato (cujus scientiam haberet) inligatus adcepiſſet, non modo *Gratia*, illis Sacramentis *propria*, sed *jure* insuper ad *Gratias actuales*, atque his ipsis, dum opus

(o) Sess. 7. & 13. cap. 7. & Can. 11. Miram hoc circa punctum in cogitantiam & antilogiam admisit Tournelyus, qui q. 4. de Effect. Sacram. in gen. istud admittit, etiam de Eucharistia, & mox q. 7. de Effect. Euchar. Concl. 2. id rursus negat. Quandoque bonus dormitat Homerus: Verum opere in longo fas est obrepere somnum! Horat. de art.

opus haberet , in perpetuum fraudatus existeret : quod an incontinentissimæ DEI Bonitati consentiat , omnino fas est dubitare.

XVII. Quamquam vero id , quod præmissum est , de omnibus illis Sacramentis , quæ ratione quavis *inreiterabilia* sunt , quin aliquid absurdi sequatur , adfirmari valet : certius tamen de *Baptismo* ille ad conferendam *Gratiam reditus* est concedendus ; tanto utique pronius , quanto luculenter id adserit *M. P. Augustinus* : *Tunc* , inquit , *valere incipit ad salutem , quum illa fictio veraci confessione recesserit , quæ (ut præmiserat) corde in malitia vel sacrilegio perseverante , peccatorum abolitionem non sinebat fieri.* (p) Ut porro ea suspensæ interim Gratia obtineatur refusio , peccatum , quod obstiterat , vel *contritione* (si *vivorum* sit Sacramentum , quod reviviscit) vel *Adtritione* (si *mortuorum* fuerit) obliterandum prius est ; quod *eandem* forma *dispositionem* exigat postea , quam primo inducenda requisivisset. Nec profecto causæ quidquam fuerat , uti *Vasquesius* ab hac doctrina (quam post *Augustinum* fecerant suam *Bonaventura* , *Thomas* & *Scotus* cum innumeris aliis) secessionem instituens , in alienam se transderet. Nam , quod opponit vulgatum illud : *Vivere non poterunt , quæ nunquam viva fuerunt* (quodque de operibus *mortuis* , ad meriti *vitam* nunquam revocandis explicatur) nullum heic obtinet locum. Baptismus nim : ut opus quidem est *suscipientis* , inter *mortua* deputatur ; prout vero *DEI* est opus , ex meritis Christi efficaciam trahens , *mortuum* adpellari minime potest. Quum enim *Gratia regenerativa* suapte natura prior sit *Justificativâ* ; illa tamen à nullo , præterquam Baptismi , Sacramento tribuatur : non posset *fictè* baptisatus *justitiam* adcipere *Gratiæ* , nisi dum ad *DEUM* convertitur , *regenerativa*

O 3

ipsi

(p) L. 1. de Bapt. c. 12.

ipsi Gratia tribuatur. Atque hoc ipsum *Concilii Trid.* Patres habuisse præ oculis, dum *Justificationem primam sine lavacro regenerationis, aut ejus voto* haberi non posse, declaraverunt, (q) est sane probabilissimum. Quamquam enim peccatum originale cum aliis ante Baptismum *factum* commissis, sequenti postea Pœnitentia, *indirecte*, ut ajunt, *deleatur* (quod nullum peccatum grave remittatur sine altero) non tamen per eam condonantur *omnes pœnæ*, peccatis antebaptismalibus debita; qui præcipuus *Baptismi* est effectus: quem quod DEUS homini fide baptisato negare velit, durus est sermo, nec nostra dignus adceptione. Debet igitur haberi remedium *directe* remissivum illorum peccatorum; quum Pœnitentia *directe* peccata solum illa expungat, quæ à Baptismo perpetrata sunt.

XVIII. Usque adeo communicandæ per Sacramenta Gratia suæ DEUS est cupidus, uti nullis eam Ministrantium *peccatis, infidelitate, aut perversitate* quavis impediendam statuerit. Jam pridem illud *Paulus* defini- vit dicens, inter eos quos vocat *Ministros Christi & Dispensatores Mysteriorum DEI* (inter quæ utique Sacramenta sunt) quæri ut *fidelis quis inveniat*, supponens posse inter eos esse *non fidelem*. Quam rem olim totam peregit *Augustinus* contra *Donatistas* probans, ne defectu quidem *Fidei* in *Ministro*, deficere virtutem Sacramenti. Cujus quidem fundamentum præcipuum erat istud, quod de Christo Joannes *cap. 3.* disseruit: *Hic est, qui baptizat*; nempe sive *Petrus*, sive *Judas* det Sacramentum, *Christus* est, qui per illos baptizat. Ipsius *merita* in Sacramento operantur, non alia: idem ergo est effectus, quicumque adhibeatur *Vicarius*. Nam *quid facit tibi malus Minister, ubi bonus est Dominus?*

minus ? (r) Estque primum istud argumentum *a priori*. *A posteriori* idem S. Pater adsumebat, omnia *dubia* fore circa *salutem* nostram, si Sacramentorum *effectus* ex *probitate* penderet *Ministri*. (s) Illustre tenemus exemplum in S. *Cypriano* (qui in contrarium errorem circa *Baptismum Hæreticorum* deflexit cum suis) *Novitatem* posse esse præditam tot *auctoritatibus* & *rationibus* plausibilibus, ut nisi firmiter stet in *Vetustate* seu *Traditione*; vacillari possit à firmissimis.

XIX. Adeo omnia Sacramenta quum obsint indigne tractantibus, profunt tamen per eos digne sumentibus. (t) Nam si ministratio mortis, & umbrarum Pontificatus debuit esse in Sanctitate, ut si quis de stirpe Aaronitica immundus ad ea, quæ inani quadam consecratione habebantur Sancta, adcessisset, periturus fuerit coram Domino: (u) quanto amplius Sacerdotes, ac Ministri Novi Testamenti (in quo non cum figuris & umbris luditur, sed Veritas se ipsa præsens adoratur; ad ministeria, quibus solemniter & ex officio deputati sunt) non nisi debita Sanctitate conspicuos oportet adcedere? Pro-bentur primo, ait Paulus, & sic ministrent nullum crimen habentes. (w) Sacrilegii crimen ab Sacerdote malo, aut Sacrificante, aut absolvente, à Diacono quoque & Sub-Diacono, ministeria sua in peccato exequente committi, res est explorata. Illud heic solum odimus, quod non nulli ex Casuistis confinxisse leguntur. Ajunt; eos duntaxat Sacrilegos habendos, qui quum gravi cul-

O 4

pæ

(r) Tract. 5. in Joan. ubi solvit illam Q. quare baptisati à Joanne, fuerint rebaptisati, non baptisati à Juda? R. Quia qui datus est à Juda, Baptismus Christi erat; qui autem à Joanne datus est, Joannis erat. - - - Igitur si Baptismus Christi erat, Christus baptisavit. - - - Non timeo adulterum, non ebriosum - - quia columbam attendo, per quam dicitur: Hic est, qui baptisat. (s) L. 1. cont. Lit. Petil. (t) Aug. L. 2. cont. Epist. Parmen. c. 10. (u) Levit. 22. (vv) I. Tim. 3. 10.

pæ sint obnoxii, Sacramentum *conficiunt*, non qui so-
lum ministrant aut *ab se*, aut *alio* confectum; quod
postremum de sola utique *Eucharistia* intelligi valet.
Blandimentum hoc esse, peccatoribus inique impen-
sempers censuit Theologia melior, & honoris divini Ze-
lantior. Nam si aliquis adhuc SS. Patribus in declaran-
dis morum regulis relictus est locus; nã Davus est ille,
qui *æqualiter* eos, & de *conficiente & ministrante* Sa-
cramentum loquutos esse, non perspicit evidenter. (x)
Aut ubinam Conciliorum, ubinam Principum Theolo-
gorum vestigium aliquod hujus recentissimo torno fa-
brefactæ differentiæ *confectionem* inter ac *ministratio-*
nem? Latuit ea D. Thomam, qui hominem *indigne* ali-
quid, ex ordine sibi competens, facientem, *absolutè* pec-
cati *mortalis* reum esse pronuntiat. (y) Nec nota in
Ecclesia fuit, dum *Catechismus Rom.* scriberetur, in quo
omnia Sacramenta impure MINISTRANTIBUS *æter-*
nam perniciem, & mortem adferre dicuntur. (z) Ne-
que adeo ignoscendum est Paulo V. Pont. Max. qui
eam distinctionem ignorans, *Rituali* suo hæc verba in-
seruit: *Impure & indigne ea* MINISTRANTES, *in*
æternæ mortis reatum incurrunt. (a) Multoque magis
adlucinatus est, dum *Tit. de Eucharistia in princ.* dixit;
majorem præ aliis in hujus Sacramenti ADMINISTRA-
TIONE (*hæc utique dispensatio est?*) *exigi reverentiam,*
ut sancte tractetur: male scilicet supponens, Eucharis-
tiæ dispensationem præcipuum esse Sacerdotalis Ordinis
Sacramentale ministerium. O curvæ in terras animæ,
& Cœlestium inanes! O curas hominum! (b)

XX. Verum, *dispensare* Eucharistiam, non est *con-*
ficere. Ergo. Quid ergo? Igitur *dispensans*, non est
Sacra-

(x) Vide sis illos apud Boucat in Theol. Patrum. (y)
In 4. d. 24. q. 1. art. 3. in Resolut. (z) Part. 2. c. 1. n. 17.
(a) Rit. §. 1. (b) Pers. Sat. 3. circa fin.

Sacramenti Minister, cui necessaria est *Sanctitas*? In quonam *Lyceo* hæc nata est consequutio? Quis eam *Stagyrites* edocuit? An non hoc Sacramentum, quia *permanens* est, duplex habet *ministerium*, & *conficiendi*, & *dispensandi*? Quid, quod *consecrans*, *Minister* quidem sit *Sacrificii*, non tamen *Sacramenti*? *Ministrare* Sacramentum, est illud vel sibi, vel alii *tribuere*, & *adplicare*. At *minister Sanctus* sit, necesse est. *Sustinet enim Personam Christi*, exercetque *ministerium Sacramentale*, quo altius dari nequaquam potest. (c)

XXI. Absurdissimum ex his conlectarium verminare dicunt, qui pro altera causa depugnant: *Totiens* videlicet *Sacerdotem* peccaturum, quot hominibus *Corpus Christi* præbuisse. Intolerabile hoc est, ait *Marchantius*; certe nimis durum, ait *Sporer*. Concedimus *Inflationem*: Negamus absurditatem. Nam quid magis durum, aut intolerabile, quam *totiens Corpus Christi* adtrectare manibus *sceleratis*, non hominem quemcumque, sed *Christi Ministrum*, sed ad *Sancte* tractandum *consecratum*? Mirum! quot *argutias* excogitaverint ad detrahendum huic *Sacrilegio* pondus & numerum. Ajunt: *Sacerdotem malum* consecrando *hostias centum*, non peccare *centies*: igitur nec *totiens*, *centenis* porrigendo singulas. Argumentum plane *Herculeum*! Tantam siquidem *Antecedens & Consequens* tenent *paritatem*, quantam *numerus centenarius* cum *unitate*. Quis enim non videt, omnem illarum *hostiarum* cumulum, *unum* moraliter constituere *objectum totale*, seu materiam *consecrabilem unam*, super quam *una* prorsus, *eademque numero* consecrationis forma profertur. At, *singulae* *Dominici Corporis* distributiones, *singula* sunt, *completa*, minimeque subordinata *Ministeria*. Nam si

O 5

con-

(c) Pro hac Sent. vide Palao, Oviedo, Dicastillo, Bonacina, La Croix, Holzmann &c.

continuitas illis *moralem unitatem* conciliat : igitur & *tres* in Natali Domini ab malo *Myſta continue* & non *interrupta* serie celebratæ *Miſſæ* , *unum moraliter* *Sacri- ficationis* ministerium , *unumque* facient *Sacrilegium* ? Igi- tur & qui per *integrum* mensem ex destinata malitia *Officium D.* negligeret , aut *tota* *Quadragesima* carnes voraret , *unum* moraliter peccatum perpetraret ? Ama- bo ! licet ne ita somniare ? Est profecto cuilibet diei ad- fixa *propria* , & *specialis* obligatio , quarum nulla sub- ordinatur alteri. Atque hinc & illud effugium præclu- ditur ; *Integram* illam dispensationem , *unius Convivi* spiritualis participare rationem , in quo utique *plures* con- vivari oporteat : sicque & ministerium esse *unicum*. Falsum hoc est ; quum *perfectum* Convivium transigatur Christum inter ac *singulos* communicantes ; Est illud *Amoris Convivium* , ad quod *duo* sufficiunt : hinc illud amantium secretum :

Me tibi , teque mihi quæ necat copula ; novit

Nemo , nisi duo nos : & duo sufficimus. (d)

Huc refer & illud Sponsi Apocalyptici : *ſi quis aperue- rit mihi januam , intrabo ad illum , & cænabo cum il- lo , & ipse mecum.* (e) Nulla in his conviviiis subor- dinatio , nulla unitas. At en ! nova apodixis : Sacerdos malus , *inquiunt* , dans simul *uni* tres hostias , *unius* duntaxat *Sacrilegii* censetur reus : igitur *tres* & di- spensans *tribus* , uno tantum se obstringit peccato. Nul- la *Conſequentia* ! Quousque *ſpecies Sacramenti ſeparatæ* non ſunt , *unum* eſt Sacramentum ; *ſeparatæ* vero , ac *diverſis porrectæ , diſtincta* conſtituunt Sacramenta. (f)

XXII. Sed , quid ? Ergo & Sacerdos *malus* ſemel pro S. Tribunali ſedens , & in *plures* falſos juſ dicens , toti-

(d) Ovid. L. de art. (e) Apocal. 3. 20. (f) Adea- ſis R. P. Paulum Mezgerum Theol. Salisburg. Traſt. 4. diſp. 19. art. 2.

totidem *peccata* committet ? Si concedamus istud cum *plurimis*, (g) insuaves & acerbi habebimur : nam ita fere *adsumunt* : Absolutionis illæ omnes, ut *actu continuo successivo* exercitæ, ad *unum* moraliter pertinent *absolvendi ministerium*, quod non determinat sibi personas certas, sed per modum tribunalis *communis* postulat, uti adcedentibus quibuscumque justitia impendatur. Prorsus basilice ! Nisi *singulorum* poenitentium Confessio & Absolutio constitueret unum *integrum*, *completumque* Sacramentum : igitur & in Confessore *singula*, *integra & completa* Sacrilegia. Tantum abest, ut repetitæ absolutiones ad *eandem numero* spectent functionem Ministerii Judicialis, ut potius *plures* sint functiones, seu plura Ministeria in se ipsis *individualiter completa*, *disparata*, & quorum nullum alteri subternitur, repugnantia se tenente ex parte *objectorum*, nulla ratione connexorum. Quævis nim : Sententia, *definitiva* est, *distinctam* causam determinans, & *distinctum* absolvens iudicium ; nec enim absolutio una comparate ad aliam, *interloquutoria* Sententiæ habet rationem. Ex illo tandem, quod adjectum est, ineluctabiliter sequitur ; neque Judicem Civilem, uno continuo actu *tres* injustas sententias ferentem plura, quam *unum* injustitiæ scelus admittere. Quis ita Theologiam addidit ? Absit ; lædit *tria* jura : unde & *tria* facit peccata. Sed & Judex Sacramentalis, *tria injuriose* tractat *Sacramenta* ; quæ tam parum cohærent, quam parum injuriæ *tribus* hominibus inlatæ.

XXIII. Quamvis porro DEUS Gratia suæ communicationem per canales etiam impuros velit infundere : eam nihilominus ab Ministris suis exposcit industriam, ut dum *Sacramenta conficiunt*, id *facere intendant*, quod
vera

(g) Hanc Sent. mordicus defendunt Bonacina, Possevinus, Escobar, Oviedo, Dicastillo.

verè intendit Ecclesia. Quum enim Sacramenti Minister, peculiare DEI sit *instrumentum*, quo *Cheticam Enosin*, sive *communicationem sui moralem cum Ecclesia*, ejusque *membris* singulis perficit: debet is subjici & *subordinari* causæ *principali* (qui *Christus* est) in *caussanda* *communicatione* prædicta. Nisi autem intendat, quod *Christus instituit*, & *vera Ecclesia*, *Sponsa*, & *Mysteriorum ipsius depositaria*, per *Sacramentales Ritus* *facere consuevit*; neque *Christi*, neque *Ecclesie Ministrum* se exhibet: atque adeo neque ad DEI hominisque Enosin perficiendam concurrit. Per XV. Sæcula nihil diserte circa *Intentionem* hanc Antiquitas egit: *speculative* quidem, quia nulli fere orti circa hoc errores erant; *practice* vero, quia vix à Ministris heic erratur, nisi plane dedita opera *malignantibus*. Donec Ducentis ab hinc circiter *annis* ea sentiendi libido *Gallos*, *Belgasque* homines non paucos incescit; (h) uti solam *Intentionem externam* (h. e. ponendi serio solum *Ritum externum*) ad Sacramenti valorem sufficere, præfractæ statuerent. Quod, quia totum cum *inrisione interna*, immo cum *repugnantia* faciendi, quod *Christus instituit*, & *Ecclesia facit*, queat consistere: patet, *Intentionem internam* ab ejus generis Theologis non requiri. Vix alia majorem hac tempestate aut famam, aut adversantium odia partium post se traxit *Controversia*; ut jure illud quis exclamet: *Tantæ ne animis cælestibus iræ?* (i)

XXIV. Negotium tamen hoc confecisse totum, omnemque difficultatis nodum solvisse merito censetur *Alexander P. VIII.*, sequentem Propositionem (*num. 28.*) condemnans; *Valet Baptismus collatus à Ministro, qui omnem ritum externum, formamque baptisandi observat,*

(b) Sunt ii Catherinus, Salmeron, Marius Scribonius, Vinc. Contenson, Serry, Farvacque, Decoq, Du' Hammel, Juenuin &c. (i) Vig. i. *Æneid.*

vat , intus vero in corde suo apud se resolvit : Non intendo facere , quod facit Ecclesia. (l) Qua utique censura mire premuntur , quibus contraria obhæsit opinio ; ipsaque volutatione sua , dum ab una in aliam responsionem se vertunt , luculente produnt , omnem ipsis, quo evadere possent, esse præclusum exitum. Illud certe. quod ex facto *Ludovici Gaufredi*, Parochi Massiliensis adducunt (quem , antequam ad rogam duceretur , testatum fuisse dicunt , se quidem ritum *externum* baptizando servasse , sed *interius* retractasse , quod agebat *exterius* , & infantes , quos baptisabat , diabolo devovisse : & nihilominus , inquiunt , ejusmodi Baptismus cum à *Sorbonæ Doctoribus* , tum variis *Episcopis* & *Theologis* pro *valido* est habitus.) Hoc totum , inquam , sublestæ fidei est testimonium. Nam imprimis (uti evincit *R. P. Lambertus Gaudius*) (m) *Gaufredus* , nigerri- mæ aulæ socius , & magorum coriphæus , non fuit *Pa- rochus Massiliensis* , sed simplex *Beneficiarius* Ecclesiæ *S. Mariæ ab Aquis fluentibus* (*de Soucules*) Nec por- ro celebris author *Operis Tragicarum Historiarum* (qui *secundo* post *Gaufredi* mortem anno scripsit) quamquam varia scelera de impio hoc Sacerdote referat, nihil pror- sus de simili confessione commemorat ; quam si vera fuisset (quod integri Scriptoris officium est) omittere nec voluisset , nec potuisset : quod quidem *Gaudius* ex testimonio viri dignissimi, atque in actis judicialibus *Gau- fre*di expertissimi plene corroborat. Equidem est verum, *Gaufredo* mori jussu , in credulum vulgus sparsum rumo- rem esse , hunc tenebrionem infantes baptisasse *in no- mine diaboli* ; sed vero est simillimum, inde mendacem hanc

(l) Die 7. Decemb. an. 1690. (m) Fuit hic ex ord. Præ- dicat. Avenionensis Academiæ Doctor & Professor publicus, qui & insignem adversus Hyacinthum Serry (intemperantem Criticum) edidit Dissertationem.

hanc famam esse profectam, quod confessus esset, se quamdam *Magdalenam Paludanam*, in nomine Trinitatis olim rite baptisatam, iterum in sagarum conventu baptisasse in diaboli nomine. Porro, dimissa ejusmodi crisi, licet aliquorum *privatorum* Theologorum judicio pro *valido* habitus sit talis Baptismus, & ab aliquot Episcopis iterari prohibitus: minime id indicat *sensum Ecclesie*; quum absque comparatione plures fuerint, qui contra senserunt: atque illi etiam sensissent, si damnata tunc fuisset supra dicta Propositio. Quid, quod plures, qui à *Gaufredo* baptisati fuerant, iterum, ut fama est, baptisati sunt? De quibus consulendus est *Sambovius*. (n) Ceterum, poterat *Gaufredi* Baptismus pro *non iterando* censerī (non hercle!) ob sufficientiam Intentionis *externæ* tum, quia cum voluntate impia devovendi prolem diabolo, aut non conferendi *Gratiam*, vel *characterem*, subsistere nihilominus potest intentio faciendi, quod facit *Ecclesia*, h. e. Ritus, qui habetur ab *Ecclesia Sacer*; (quin, quod perditissimus homo ita fecerit, jure creditur, ut videlicet hominem *vere Christianum*, & *Christi characterem* conspicuum, in *opprobrium DEI*, consecraret diabolo) tum, quia ejusmodi Ministris, retentionem, vel distortionem intentionis fatentibus non adhibetur fides. Sed neque *confessio culparum* in confinio mortis *semper* pro *sincera* habetur: nec cogit quidquam, ut fides præstetur homini scelerato, qualis erat *Gaufredus*; qui ut narrat ejus *Historia*, busto proximus, obfirmata in malo voluntate ignibus est absumptus, confidens se post mortem aëriis potestatibus adgregandum.

(n) Tom. 3. Resol. Cas. Consc.

DE COMMUNICATIONUM DIVINA- RUM INSTRUMENTIS IN PAR- TICULARI.

I. **P**rimum, quod DEI cum homine communicationem excludit, *peccatum* est ; quod *ab origine* , antequam ad hanc lucem perveniat, à Protoplaste in se transfusum recipit homo. Quamdiu autem eo premitur, extra Corpus Christi consistere jubetur. Tergendum est hereditariæ mortis vitium, ut vivum reddatur homo Ecclesiæ membrum. Istud porro dehonestamentum, solius *aqua* abstergit eleementum. Nec enim culpam hanc aut exussit Baptismus *causticus Seleucianorum & Jacobitarum* : (o) aut eluere potuit *sanguis Flagellantium* : (p) aut denique abluere *vinum Lutheri ac Bezae*. (q) Aqua nim: quod naturaliter emundativa est sordium, non modo homonymiam habet ad expurgandas noxas animarum ; sed insuper, quia *communis* est, & ubique scaturiens, congruenter in ipsa constitutum est necessarium omnibus Sacramentum. *Ecce Aqua* (dicebat ille) *quid prohibet me baptisari ?* (r)

II. At, quid si difficulter habeatur Aquæ eleementum ; potest ne tamen Baptismi dari Sacramentum ? Ponitur Casus. Puer, quem modo enixa est mater, agonizat. Tota domus tam sicca est, ut nec aliquot habeat aquæ guttas. Puteus nimis altus est ; nec habes, in quo hau-

(o) Ex illo Luc. 3. *Ille vos baptisabit in Spiritu S., & igni*, parvulorum frontes candenti ferro inurebant. p) Propter illud Joan. 5. *Hic venit per aquam & sanguinem JEsus Christus*, baptisandorum corpora flagellis pertundebant, & emundo sanguine baptisabant. (q) In Sympos. cap. 7. Baptismum in *Vino*, & omni liquore conferri posse, concedit ; ita & Beza Epist. 1. ad Thilium. (r) Act. 8.

haurias. *Quaro* ; Licet ne agonisantem in puteum spargere , & consepultum aquis , transmittere astris ? Communior Sententia statuit , ejusmodi immersionem non esse *Baptismalem* , quod *directa* sit occisio innotentis , quam Christus Sacramenti honore non consecraverit : Ergo , *dicunt* , nec infans submersus à *peccato* abluitur , nec submergens à *peccato* excusatur. Et decisa est Quæstio , si *auctoritate* decidenda est. Si *Ratione* ? Sentendum cum paucioribus , atque

III. *Dicendum* : Si puerum aliter abluere non possis , nisi vorandum Neptuno dones , non *validum* modo illi te Sacramentum conferre , sed sub *gravis* insuper culpæ reatu obligari , uti in undas jactes , & pronuntiata Baptismi forma cœlo adseras. Ut cesset admiratio , isthæc sit *Ratio*. Ponamus *tria* instantia , quæ puero superfint ex desperata vita. *Mergatur* in primo ; *made fiat* in secundo ; *Moriatur* in tertio. Quælo te , moritur ne puer *formaliter* ex submersione , quæ facta est in *primo instanti* ? Minime Gentium ! *Peractum* est jam *Sacramentum* (quid enim desideras ?) dum puero aquæ extrudunt spiritum. Profecto ipsa pueri *submersio* , non est *ablutio* , quam dicunt , *passiva* , quæque *materia* est Baptismi : quamquam enim (ut *Dicastillus* observat) *tota* illa submersio , qua puer occiditur , *ablutio* pueri vocari non possit ; ea tamen *pars* , quæ *ante mortem* cum forma finitur , *ablutio* est. Quod si Scholæ argutias consectemur , duobus vocabulis absolvemus negotium. Est enim *Submersio* una *reduplicative* , altera *specificative* talis. Prior , est ipsa actualis præfocatio , & interclusio spiritus , caussata ab undis per fauces , naresque sese amplius ampliusque intrudentibus. Posterior , est motus successivus quarundam aquæ partium circa corpus ; qui hercle ! subfocationem , etiam *tempore* præcedit : ut proinde , licet ob connexionem cum sequen-

tibus.

tibus aquæ partibus ad subfocationem concurrat, dum isthæc contingit, *ablutio* peracta jam sit. Porro, falsum est, *Immersionem* non recte adpellari, nisi succedat *Emergio*: quemadmodum vere quis *adspergitur*, licet non *abstergatur*: & *Canales Veneti* dicuntur *ablui*, dum tamen *sub aquis* manent semper. Fingamus puerum in prima Ecclesia, dum baptisaretur, manum Presbyteri fugientem, in Baptisterio (quod *altum* tunc erat) fuisse submersum, & diem obviisse suum. Ecquis inficiabitur, Baptismum fuisse *validum*? Quænam vero ibi *emergio*? Quid, si & puerum *dedita opera* post Baptismum in fonte demergat Presbyter? putemus ne ablu-tionem priorem, sequenti submersione evacuatum iri? Non certe; nam *utile* per *inutile* non vitatur: salvat-que DEUS parvulum, non ob *peccatum* Ministri, sed propter *ablu-tionem* Sacramenti; de quo illud S. Paulini Ep. dicendum est: (s)

Sic homo & occasu felici functus, & ortu;

Terrenis moritur, Perpetuis oritur.

IV. Sed, *Communissima* Sententia est, ejusmodi Baptismum, saltem esse *inlicitum*? Ita est; Auctoritati honorem habemus, argumentis respondemus. Si ergo *Dicas*: abluere est occidere. Non *licet* occidere: ergo non *licet* in hunc modum abluere; *Retorquemus*: Explodere tormenta, est evertere mœnia, est intra mœnia occidere *innocentes*. Non licet innocentes occidere: igitur *non licet* tormenta exonerare. Vide sis, quid tibi Bellona ad hoc argumentum? Licet nim: unum cum altero connexum sit *physice*, ab illo tamen *moraliter* separari potest per *intentionem*; & per consequens unum *directe* intenti, alterum *indirecte*. Sic *licite* occidis injustum invasorem, etiamsi eodem ictu perimas innocentem, si aliter evadere non potes. Amabo te, quo jure, qua conscientia hæc fiunt?

P

fiunt? Quia unum, *inquis*, intenditur *directe*, alterum *indirecte*: ecce! Occisio dehinc innocentis *mala* non est, nisi cum *injuria* ipsius sit conjuncta. Sed *Jus*, quod agonisans ad vitam habet, jam est *desperatum*: quin *voluntas* parvuli talis *presumitur*, ut præ vita uno, alterove instanti duratura, eligere velit æternam, beatam: ergo *volenti non fit injuria*. Ubinam denique illud est, quod universi concedunt: quodocumque in Sacramento *necessario* conficiendo ad manus non est materia certe *valida*, esse adhibendam materiam *probabilem*, aut *dubiam*? at, quis est tam insolenter arrogans, uti neget, sententiam de valore Baptismi submersivi, esse *certo probabilem*? Ergo!

V. Ut firmitatem porro institutæ primum per Baptismi susceptionem suæ cum fidelibus Communicationi superadderet DEUS, *Confirmationis* Sacramentum adjecit: quo & Gratia illa prima solidaretur, & novis cumularetur adcessionibus. Nihil de hoc fas est dubitare: nisi quod quidam verecundiæ cesserunt, uti *nullam* recipiendi ejusmodi Sacramenti *obligationem* fidelibus ab Christo impositam esse, adseverârint. Est hoc denuo specimen doctrinæ illorum Theologorum, qui ut latam spatiosamque (contra quam Christus dixit) salutis viam insternant; Divinorum, humanorumque sepimenta præceptorum perumpere, atque evellere *tota nituntur opum vi*. Profecto, si quoad illa, quæ Sacramentorum *necessitatem* adtinent, *eadem* debet esse veteris, hodiernæque *Ecclesie facies*: ab omni Scripturarum & Ecclesiasticarum Ephemeridum notitia probabitur alienus, qui priscae ætatis homines nullam adcipiendæ Confirmationis obligationem gravem agnovisse, velit adserere. Quum enim *Acta* nos doceant *Apostolorum*, ab Christo PRÆCEPTUM illis fuisse, ut in Civitate sedentes expectarent, quousque *Virtute* inlabentis in eos D. Spiritus indueren-

duerentur ex alto ; & *universalem* iidem tunc , atque in futura excursuram tempora *Ecclesiam* exhibuerint : cuinam non hoc statim occurrat, ut quæ ad illos recipiendi *Confirmationis* spiritus est *præcepti* expressio facta, non ad *omnes* pariter *omnium* temporum fideles ab Christo extensa sit manifeste ? Certe , si *Tridentini Concilii* Patres in ea formula , quam catechizandis *omnibus* Christi fidelibus diligentissime conscribi mandarunt, mentem suam declaravisse jure censentur : næ id , quod in præsentia loquimur , evidenter intelligendum præbuerunt ? Ita vero Catechismus ille inquit : *Ex quibus* (Christi) *verbis licet intelligere , quoniam Domus illa Sanctæ Ecclesiæ figuram & imaginem gerebat , ad OMNES fideles Confirmationis Sacramentum , cujus initium ab eo die ductum est, pertinere. Atque idetiam ex ipsius Sacramenti ratione facile colligitur. Illi enim S. Chrismate confirmari DEBENT, quibus Spirituali incremento opus est, & qui ad perfectum Christiana Religionis habitum perducendi sunt. At nulli id non maxime convenit &c.* (1) Atque Medius fidius ! ineptiens prorsus ac deploranda eorum est responsio, qui Confirmationis adicipiendæ *obligationem* illis duntaxat temporibus adnexam fuisse statuerunt , quibus Fides coram tyrannorum tribunalibus, interque ignes, ac gladios erat profitenda ; nunc porro , postquam furor ille deferbuit , & Christianorum sanguis innoxie intra venarum decurrit ripas, illam obligationem *expiravisse*. Papæ ! quam felix difficultatis hujus analysis ! At , quur non eâdem Theologiâ istud quoque adserunt ; ut jam nunc adicipiendæ *Eucharistiæ* nullum amplius extet *præceptum* ; nam & illam primi fideles manducavêre , uti tali esca saginati , tormentis non forent impares ? Nulli nunc temporum agones superandi : nullum ergo amplius *debitum*,

P 2

(1) Part. 2. de Confirm. n. 13.

bitum, Eucharisticum cibum manducandi. At, nullum ne hac Ecclesiæ tempestate amittendæ *Fidei periculum*, cui averruncando debeat præsto esse *Confirmationis Sacramentum*? Igitur anili quodam terriculamento *Petrus* Apostolus fideles (utique & nostri temporis hominibus ea verba dicuntur) perculisse censendus est, dum illis à Leone stygio circum eunte, atque Christianarum mortibus animarum intentissimo timendum, vigilandumque esse, tanta sui contentione animi admonuit: cui & *in Fide resistendum* esse dixit. (u) Nullum ne adeo *Germanis* orthodoxis vacillandi accersitur periculum, qui ab commixtis inter eos *Cacodoxis* tanto utique dolosius circumveniuntur, quanto familiarius copulantur? Nullum ne ex continuis illorum, & quaquaversum dispersis, divenditisque Libris, Scriptitationibus, Schediasmatis, curioso Lectori creatur periculum; quorum venenum eo avidius trahitur, quo speciosius, neu fastidium adferat, incrustatur?

VI. Quid, quod Ecclesiæ sensum evidenter licet colligere ex pluribus *Synodis*, in quibus suscipiendæ Confirmationis *necessitas* semper est inculcata? ut enim heic præterlabamur Synodum Parisiensem, Narbonensem, Rothomagensem, Turonensem & Burdigalensem, Bituricensem, Aquensem, & Toletanam (quas celebris ille *Natalis Alexander* adnotavit non incuriose) (w) *Senonense Concilium*, an. 1524. celebratum tam diserte hanc causam determinavit, ut nemini, nisi contra omnia, quæ dici possunt, obfirmato, fas sit ambigere: OMNES, inquit, *Christiani tam viri, quam mulieres usum rationis habentes*, OBLIGANTUR suscipere Confirmationem, aut saltem non contemnere. CONTEMNI autem dicitur, quando Episcopus est præsens, paratus dare, & persona hoc sciens negligit, aut despicit suscipere.

(u) 1. Petri 5. (vv) L. 1. de Confirm. c. 4.

scipere. Non igitur, ut *graviter* peccetur, contemptus Sacramenti *formalis* requiritur; satis est, ipso *facto* illud contemni, hoc est dictu, *virtualiter*, atque *interpretative*. Postremo (si tamen apud A.A. bono quodam loco ipsius est auctoritas) SS. D. N. *Benedictus* P. XIV. Locorum Ordinariis nuper primum mandavit, uti fideles edoceant, *Eos GRAVIS PECCATI reatu teneri, si, cum possunt ad Confirmationem accedere, illam renuunt, ac negligunt.* (x) Tanto praesidio nostrum adsertum communivisse, profecto res nauci non est.

VII. Quod si (quæ rebus in humanis est vicissitudo) contingat, similitatem quamdam hominis animam inter, DEumque intercedere; hujus in ea communicationem auferri, omnino est necessarium: non enim subsistere potest Divina Enosis, ubi duplicitas est cordis. At, quoniam DEUS istud ab se divortium nec amat, nec vult durare, ad sarcinendum prioris communicationis vinculum, *Pœnitentia* instituit Sacramentum: quo & priorem homo cum DEO amicitiam redordiretur, & recuperatam novæ Gratia titulo solidaret.

VIII. Est autem *solemnis* ab tempore aliquo Controversia, quonam pacto ea per Pœnitentiæ Sacramentum reconciliatio valeat obtineri? Quum enim duritia cordis, quæ DEUM ab se depulit, non nisi *contritione* aliqua possit comminui, in ancipiti adhuc est; an illa *sufficiat*, quæ ex solo pœnarum metu profecta, *contritionis imperfectæ* nomine adpellatur? Theologi, rem adeo momentosam paulo adcuratius adpendentes ita statuunt, uti talem pœnitentiæ actum *insufficientem* existiment, nisi quadam DEI *dilectione* fuerit imbutus: Res hæc *difficultatibus* non caret. Concilium Tridentinum à *definitione* consulto abstinuit: *Antiquitas* passim satis

P 3

con-

(x) In Constit. *Et si Pastoralis*, de Rit. Græcor. die 18. Junii An. 1742.

confuse loquuta est : *Moderni* dum acerrime disputant, viasque pene extremas ineunt, veritatem fere magis implicant. Concilium, dum Attritionem ad *DEI Gratiam in Sacramento Pœnitentia impetrandam* disponere, adseruit : non dixit, an *proxime*, an *remote*? Si sententiam de *sufficientia* Attritionis *adstruam* voluisset, quam facile potuisset (uti conceptum fuisse dicitur) has tres voces adjungere : *cum Sacramento justificat*? Si contrariam, quid nî dixisset, quod *cap. VI. Sess. VI. pro Baptismali Pœnitentia* requirens : *Eumque tamquam omnis justitiæ fontem DILIGERE incipiunt*? Certius ergo fuit Concilio, & nobis esse voluit, *Amorem benevolum*, ultra actum Fidei & Spei necessarium esse *ante Baptismum*, quam *ante Pœnitentiam*.

IX. Ergo ne nullo nititur fundamento Sententia requirens *amorem benevolum*? Immo vero permaximo. Quod is pro Baptismo requiratur, ex jam dictis est colligendum. Atquin communis est adprehensio, eandem ut minimum dispositionem in *Pœnitentia* atque in *Baptismo* requiri : & re ipsa satis difficile sustinetur contrarium : igitur & ad Pœnitentiam *amor* aliquis necessarius est. Quin ipse *sensus communis*, & *pietatis* dictare videtur, *DEUM* non admittere nos ad *Gratiam* suam, nisi jam amorem sui aliquem saltem, & *benevolum* conceperimus : ut omittatur, quod aliter non videamur peccatum detestari, & de illo dolere ; prout est *offensa DEI*, quod ad pœnitentiam necessarium esse, nemo ullus negabit. Quibus si post omnia jungas auctoritatem *Scholarum* hodie sic cum plausu docentium, ipsiusque *S. Sedis* sic doceri scientis, & adprobantis ; patebit eo loco saltem esse hanc Sententiam, ut in *praxi* satis *tuto* non procederetur juxta contrariam, quum heic nihil valeat *probabilitas*. Neque heic præmittendum est insigne testimonium *S. Bernardini Senensis*, qui

qui postea quam demonstrasset, dolorem poenitentium esse *displacentiam rationis*; ex his, inquit, aperte elici potest, quod qui conteritur principaliter propter timorem inferni & non propter AMOREM DEI, non est in statu salutis; quia non dolet AMORE DEI, sed amore sui, ut si cessaret damnatio in perpetrata culpa, cessaret & contritio illa. Sed secundum Scotum in IV. Dist. XX. licet ad veram contritionem concurrat timor humilians, debet tamen concurrere amor inflammans. Quod Bernardinus explicat comparatione ex Augustino delumpta, acûs, dum calceus consuitur, filum sutorium per setam introducentis. (y) Eodem loci ad *displacentiam rationis* (quæ dubio procul etiam in Sacramento requiritur) ait necessum esse, ut homo diligat DEUM super omnia, etiam supra se ipsum, ex quo docet nasci, ut pro nullo commodo, vel incommodo offendere DEUM velit.

X. Candorem porro in revertente ad se homine requirit DEUS, uti non modo ob ipsum offensum doleat, sed & offensam ipsam coram ejus Vicario explicet absque omni fuce. Dubitabatur pridem, an ne etiam peccata, quæ vocant, *dubia*, in S. Tribunali sint exponenda? Bene dicitur, quod peccatum, de quo probabi-

P 4

(y) Tom. I. Serm. 12. pag. 78. edit. Ven. Scotus à S. Bernardino laudatus ita habet cit. loco q. un. n. 5. *Displacentia & detestatio peccati, quæ est essentialiter pœna interior, ad hoc, quod sit debita, & meritoria, & per consequens sufficiens ad salutem, oportet, quod determinetur certis circumstantiis, & maxime circumstantia finis, ut scilicet ideo doleat, quia peccatum suum est offensivum DEI, & divisivum ab amore ejus: propter quem amorem DEI recuperandum punit in se peccatum per talem displacentiam, quod fuit contra illum, & non ideo doleat, quod timet pœnam æternam & judicium extremum. Hanc rationem tangit Augustinus in Litera: Judicium enim non timere, sed judicium diligere oportet; quia sine charitate & dilectione nemo potest salvus esse. Habet hoc Augustinus L. de vera, & falsa Pœnit. c. 17.*

probabilis est ratio, quod commissum sit, minor vero ratio, quod commissum non sit; committendum sit auribus Confessoris. Quum enim tam curta sit homini intelligendi suppellex, ut in agibilibus perraro *evidentiam* teneat, probabili se, h. e. *prudenti* iudicio conformare obligatus est. Igitur, si *probabilis* ipsi adest ratio, peccatum ab se fuisse commissum, nulla vero, quod commissum non sit; sectanda est illa, & veluti causa ad animæ spectans iudicium, Confessori aperienda.

XI. Non incelebris porro de illis *peccatis* est quaestio, de quibus *bilaterale*, ut vocant, *dubium* est, an vel *commissa*, vel *mortifera* sint: hoc est dictu, dum in utramque partem probabilis aliqua militat ratio, ita, ut facta utriusque consideratione, suspensa hæreat iudicii bilanx, & intellectus vere *dubius* reddatur. Quibus consuetum est *solo* in curandis animabus uti *oleo*, nullam ejusmodi peccata in Confessione explicandi obligationem statuunt: quod *melior heic sit conditio possidentis*. Verum, indulgens nimis isthæc opinandi ratio jure censetur à plurimis. Enim vero, quia homo conscientiae suæ secreta repandens ita se gerere debet, ut eam, quam DEUS, cordium inspector, renumque scrutator exigit, sinceritatem exequatur: profecto non talem sese exhibet, nisi cuncta, quæ intus latent, & qua ratione latent in pectore, declaret in confessione. Quapropter & Concilium Tridentinum *Sess. XIV. cap. V.* eorum peccatorum confessionem fieri mandavit, quorum post diligens examen homo *memoriam* habet, & *conscientiam*. Est autem *gratis* omnino conficta illa responsio: de eo, quod *dubium* est, nullam sive *memoriam*, sive *conscientiam* posse haberi; quod utraque prædictarum supponit *iudicium*, quod in *dubitante* nullum est. Quis non videat, has esse argutias, & lusus quosdam se exercentis ingenii? Equidem *dubitans*, non *judicat* se peccasse

câsse, aut non *peccâsse*; certe tamen hoc *judicat*, se, an peccârit, vel non peccârit, *deffinire* non posse. Istud ergo *judicium*, quod in sua habet *conscientia*, & *memoria*, explicare homo debet illi, cui à DEO in *judicandas* animas jus est concessum. Ejusdem Concilii *interpretes*, ipsius est *Catechismus*, qui *Tit. de Pœnit.* ita fidelibus loquitur: *Ea Confessio esse debet, qua nos tales Sacerdoti aperiat, quales nos ipsos novimus, certaque pro certis, AC DUBIA pro DUBIIS demonstret.* Præterea, id omne, quod non aliter, nisi *Contritione* deletur, non aliter quoque, quam *Confessione*, dum *fieri potest*, deponitur (quum hujus in illa *votum* includatur) at peccato dubio necessaria est *Contritio*: igitur & necessaria *Confessio*; nam cuinam adlubebit dicere, peccati dubii confessionem *fieri non posse*? Quod si demum *praxin communem* fidelium spectemus (quæ & antiquorum *DD. autoritate* subfulta est) illud utique licet colligere, tam *ingratam* de dubiis se reos agendi consuetudinem, nunquam inchoandam, & in mores transferendam fuisse, nisi per *Traditionem* à Christo ejuscemodi obligationem descendisse, judicavissent. Contraria vero de *veniabilibus* peccatis est ratio, quæ quidem confiteri *solent* homines, sed hercle! non ex *persuasione*, se ad hoc quodam obstrictos esse *præcepto*; at de peccatis *mortiferis* dubiis (si heic adversantes fere solos exceperis) *plerisque* ea inhæret persuasio, se ad similia declaranda fore obligatos. Quod vel ab eo confirmatur, quia nisi hoc fecerint, *continuis anxietatibus*, quæ acerbe conscientiam lancinant, excarnificari se sentiunt. Unde nam, quæso, hæc flagella, nisi à DEO, qui ut sincere cum ipso agatur, ejuscemodi utitur castigatione? Postremo, nulla est illorum exceptio, qui quod Concilium Tridentinum *expresse ac evidenter* ante dictam obligationem (ut ipsi quidem existimant) non

statuerit, hoc ipso *negandam* esse contendunt; quoniam *contra eum, qui potuit Legem dicere apertius, interpretatio facienda est.* (z) Nam, præterquam, quod *Ecclesiæ* potestati non sit relictum, de *peccatis* explicandis ferre *Legem* (hoc jus *DEO* sibi reservante) non meminerunt, qui ita opponunt, eam Juris Regulam contra illum duntaxat pugnare Legis conditorem, qui eam & *potuit*, & *debuit* dicere *clariorem*. Sed, ut ut *potuit*, certe non *debuit* Concilium istud exequi; quod non ad decidendas Scholæ Quæstiones, sed ad componendas Dogmatum Controversias adversus cacodoxos fuerat congregatum.

XII. Idem prorsus statuendum est de illis *circumstantiis*, quæ intra eandem peccati speciem tantum malitiæ auctarium faciunt, ut vel ipsæ solæ sufficerent ad *mortale*, si ab actu *principali* separatæ existerent, vel in actu principali, *simpliciter* expresse, non soleant communiter intelligi. Quamquam autem hoc à Concilio Tridentino (dum *speciem* solum & *numerum* peccatorum exprimendum dixit) declaratum una non sit; non exculpi ex eo potest: igitur de talibus circumstantiis filere potest confessurus. Noluit certe determinare, de quo noverat Scholæ homines litigare. Quod porro *tacite* id ipsum, quod heic adserimus, indicaverit, isthæc illius evincit Ratio: quod propterea Circumstantias, peccatum in alienam speciem transferentes, exprimendas esse doceat, quo Confessarii *de gravitate criminum recte censere possint*, & *pœnam, quam oportet, pro illis imponere*. At, cui dubium esse potest, ex circumstantiis non nunquam ita eandem peccati augescere speciem, ut exuperet etiam alterius, altiorisque speciei noxam? Nam qui hominem, protractis antea tormentis cruciatum, & lenta pedum, manuumque truncatione ad-

ficiam,

(z) Cap. 57. de R. J. in 6.

fluctum, adacto tandem in pectus ferro trucidat; absque comparatione majori se contaminat scelere, præ illo, qui *una* sclopeti laxatione quempiam traijcit in loco *sacro*. Nisi ergo ejuscemodi circumstantia in confessione reveletur, *notabiliter* perversum iri judicii Sacramentalis Sententiam, est sane perspicuum. Atquin id exponendum est Judici; quod nisi exponatur, æquitatem censuræ ipsius evacuat. Nec profecto, sola præcise *diversæ speciei*, aut *numeri* ratio, sed *nova* potissimum *malitiæ* augmentum, explicandorum est causa peccaminum: ut neque *species* etiam explicanda foret, nisi *nova malitiæ* adcessione crevisset. Quid, quod similiter circumstantiæ, dum ita peccatum adgravant, *moraliter* iudicio, *duplex* peccatum constituunt? Unde rectissime olim (ut *Stayaertius* fidem facit) (a) in pluribus Belgii particularibus Synodis constitutum est, ut confitendarum, quas diximus, circumstantiarum obligatio fidelibus declararetur. Non nullarum quoque Diœcesium exemplo constat, peccata ob solas ejusmodi circumstantias *reservari*: sic in Archi-Diœcesi Mediolanensi solius *virginitatis* aut ablatae, aut prostitutæ circumstantiam *communi* Sacerdotum *Jurisdictioni* substractam esse, idemet testatur. (b)

XIII. Singulari porro notat industria, aliquas Propositiones, quæ contraria opinione nitebantur, ab SS. Pontificibus esse damnatas. Qualis ea est, quæ peccatum cum *soluta* reapse *consummatum*, in hunc modum sufficienter explicatum iri, adseribat: *commisi cum soluta peccatum grave contra castitatem*. (c) De quo ita ille: Ratio hujus doctrinæ fuisse videtur, quod copula, cum tactibus, osculis, & aliis eodem pertinentibus, ad

(a) Theol. pract. p. 4. Sect. 5. §. 8. (b) P. 1. disp. 16. (c) Erat 15. ab Alexandro VII. damnata. Vide Stayaert. Theol. Moral. emend. p. 2. Concl. 44.

ad eandem speciem fornicationis simplicis reduci dicatur: adeoque cum in Theologia ista circumstantiæ, quæ intra eandem speciem actum variant, confitendæ non sint; non necessarium videatur, hanc circumstantiam copulæ explicare: nam sive copula fuerit, sive aliqua duntaxat istorum, quæ ad eam reducuntur, peccati *species* non mutatur. Pellexit vero Authores, laxitatem professos, quod hoc pacto non parum mitigetur confitendi pudor; dum confessarius scire non potest, fuerit ne copula, an tactus tantum, oscula, adspectus; vel etiam mera desideria interna. Nobis perquam facile est, his rationibus respondere, qui tenemus necessitatem confitendi circumstantias notabiliter adgravantes. Dicimus enim, quidquid sit de eadem specie, ad quam omnes isti actus reducuntur; multum tamen variari iudicium Confessarii, si intelligat Pœnitentem non desideriis tantum, adspectibus &c. sed completa etiam fornicatione peccasse: & sic vel ideo copulam exprimendam esse, etiam inchoatam tantum, & in peccatum *Onan* terminatam. Qui vero de circumstantiis confitendis aliud sentiunt, cum hac ratione nostra ipsi uti nequeant, ne sic sententiam evertant suam; nescimus quo pacto Censuram huius Propositionis tueantur. Certe non ita pridem ipsorum aliquis dubitavisse vilis est, an saltem circumstantia *actus externi* confitenda foret: quod nobis aliquanto tetricius est reliqua huius Propositionis damnata doctrina. Haftenus *Stayaertius*.

XIV. Nulla est DEI communicatio, ubi nemo, cui sese communicet. Est autem omnis homo, cui tantam sui Enosin impendere DEUS consuevit, *mortalis*, & brevissimo vivens tempore. Intermoreretur humanum Genus, nisi continua novæ sobolis procreatione redderetur perpetuum, & Divinis adeo Communicationibus in succedentibus sibi hominibus coextensum. Præstat hoc Matrimonii

rimonii Sacramentum ; quod *in Christo & Ecclesia magnum esse* , dixit Apostolus. Est enim illa maris ac fæminæ conjunctio individua, singulare ejus, quo Verbum & adsumptæ ab se *Humanitati* , & *Ecclesiæ* , denique cuivis *fidelium* copulatur, Enoseos Ectypon, ac repræsentatio prorsus homonyma. Ut nim : prævi-
 ille ad Matrimonii Sacramentum tractatus (quem *Sponsalium* adpellamus) Spon-
 salium nequit quidem justitiæ
 vinculo, mutuo tamen rursus voluntatis ipsorum arbitrio,
 aliave de causa facile rumpendo ; ita conjunctio illa DEI,
 qua per Gratiam se cuilibet communicat Ecclesiæ mem-
 bro , si mala homo ab iplo voluntate se avertat, *peccati*
 divortio , pessimoque interjectu multotiens dissoluta re-
 vocatur. Ut porro Matrimonii, dum *ratum* efficitur,
 firmitas , atque inseparabilitas tanta est , ut contrahen-
 tium arbitrato posthac dissolvi minime valeat : sic &
 Christi cum Sponsa sua Ecclesia tam firmus est nexus, uti
 nulla peccatorum, quæ in Ecclesia committuntur, simul-
 tate possit diffindi. Quemadmodum tandem illa viri,
 fæminæque conjunctio , qua *una caro* Matrimonii *con-*
summatione dicuntur fieri, omnium arctissima censetur :
 hac ratione supremam illam Enosin , ac Perichorisin,
 qua Divina, Humanaque natura in unius unitate Hypo-
 stasis sociantur, ut idem *DEUS, Homo* sit, & *Homo, DEUS* ;
 aptissimum tanti Mysterii parelion , atque Imago esse
 dignoscitur.

XV. Quamquam autem *Ratum* , quod ajunt,
Matrimonium , plenam indissolubilitatis rationem pos-
 fidere dicimus : illud nihilominus, dum res ita postula-
 verit, ab Christi in terris Vicario *dissolvi* posse, Senten-
 tia est plurimorum. Quum enim, si (quod pervulgato
 dicitur Proverbio) *possim ego vincere vincentem te,*
possim etiam vincere te, hoc est dictu ; qui potestatem
 habet in id , quod plaris est, eandem & in illud exer-
 cere

cere valeat, quod est minus: dubitari vix potest, Summum Pontificem, qui dispensandi in *Religiosa Professione* (per quam ut jure certo cautum est, Matrimoniale vinculum abrumpitur) possidet potestatem: ipsum quoque Matrimonium uti solvere valeat, præditum esse facultate. Quamquam enim robur & firmitas illius nexus non sane ab *humano*, sed *Divino* jure descendat: vim tamen adhuc obtinente illa DEI voce: *Quodcumque solveris super terram, erit solutum & in cælis*; tanta esse debet *Vicarii Christi*, & *Successoris Petri* auctoritas; quæ uti *Vota* sive *simplicia*, sive ab Ecclesia *solemner* adceptata (quando id animarum exigere salus cognoscitur) non nunquam *suprema* potestate sua valet remittere; ita pariter, quo minus conjugum perduret obligatio, possit aliquando dispensare.

XVI. Atque hac potestate fuisse usos complures SS. Pontifices, negari hercle! non potest. Ita enim *Sæculo XI.* egit *Gregorius VII.*, *Sæculo XV.* *Martinus V.*, *Eugenius IV.* & *Alexander VI.* *Sæculo XVI.* *Paulus III.*, *Pius IV.* ac *Gregorius XIII.* (& quidem *undecies* eadem die) *Sæculo XVII.* *Paulus V.* & *Urbanus VIII.* Denique hoc ipso, quod decurrit, *Sæculo Sancti. Mem. P. Clemens XI.* Dicere autem, tot tantosque Pontifices, & rerum Christianarum Moderatores summos, in negotio, quod momenti est maximi, incuriose versatos, adlucinosos, aut potestatis alienæ usurpatores fuisse, hominis expudorati censura est.

XVII. *Extrema Unctio*, tale est Divinæ Communicationis instrumentum, quo, dum homo ab hoc adspetabili mundo secedens proxime Divinam participaturus est Enosin, atque vitam auspicator æternam; ab iis, quæ tamquam *reliquia peccatorum*, illam conjunctionem præpediunt, plene purgatur, ac ut divino complexu sit dignus, efficitur. Ut enim *Confirmatio* consum-

mativa

mativa Baptismi, ita Unctio complementum est Pœnitentiae, ipsiusque Christianae vitae consummativum. Ex quo illud perspicuum fit; non in hominis libertate repositum esse, ut Sacramento, quo vita ipsius ultimo perficitur, & plene redditur Christiana, velit uti, velit non uti.

XVIII. Licet enim Tridentinum Concilium quaestionem hanc *dirimere* noluerit (declarans solum, sine peccato, immo scelere illud contemni non posse) dicit tamen, *Nulla ratione audiendos, qui contra tam apertam & dilucidam Apostoli Jacobi sententiam docent, hanc unctionem vel figmentum esse humanum, vel ritum à Patribus acceptum; nec MANDATUM DEI, nec promissionem gratiae habentem*: ubi & mandati meminit, & ad verbum Apostoli, *inducat*, non obscure respicit: alibi tamen ab Apostolo solum dicit *commendatum & promulgatum*; quod ad rem, quae consilii vel praecepti sit, est indifferens: ex quo illud quis concludet merito, Tridentinum *directe* noluisse declarare praeceptum; sed idem bene voluisse indirectius insinuare: sed nec Catechismus Rom. *directe* aliquid decidit; docens tamen, *gravissime peccare eos, qui DIFFERUNT Unctionem &c.* satis utique indicans, peccare adhuc magis, qui prorsus *omittunt ac negligunt*: alibi etiam à Domino praeceptum dicit. Et quidem haec omnia satis convincerent nisi responderi posset; agi de praecepto, dato *Apostolis & Sacerdotibus*, non vero *Fidelibus*. Verum, ut *speculative* incertam hanc rem esse, *permittere* possumus (quod *directum* DEI vel Ecclesiae praeceptum adinet) *practice* tenendum omnino, propter speculationis verosimilitudinem, ob prodigalitatem quamdam boni spiritualis, denique ob piorum omnium consuetudinem, sic tamquam debito suo satisfaciendum; peccare graviter, qui prudens sciensque omiserit hoc in extremo vitae remedium.

DE DIVINARUM COMMUNICATIO. NUM DIFFUSIONE SUPREMA.

I. **N**on est exiguis contentus amor. Quidquid in amatum contulerit, parvum æstimat; cui se ipsum mallet impendere. Non potest hoc, nisi amor ille, qui potest omnia. Est autem DEUS ejusmodi, ut parum ipsi sit, communicasse se homini per creationem in ordine *natura*; per Cheticam Enosin in ordine *Gratie*; nisi ampliori quodam, planeque summo Unitionis vinculo se, hominemque conligaret. Exercuit amoris ingenium, & invenit *Eucharistia* Sacramentum. *Amor*, est origo, fons, venaque ingeniosissimi hujus artefacti; quo *in finem dilexit*: (d) h. e. *nihil omisit*, quod *vehementer amantem deceret*. (e) *Quum dilexisset*; IN FINEM *dilexit*. Quid dictu hoc est? Si quid capimus, si quid sapimus: *in finem dilexit*, SINE FINE *dilexit*! Non fuit ad tantum opus Amoris, sufficiens amor *præsens*, sive amor de præsentis; sed opus simul fuit amore *præterito* ac *futuro*, vel amore, qui complecteretur, & exhauriret omne tempus amandi, omnemque amoris æternitatem. *Amor Divinus heic sublimatus est in consummationem*, ait Tertullianus, & *omnis consummationis vidit finem*. (f) Hæc ultima Thule amoris est; hæc ripa diffudentis sese oceani; hæc meta ultra quam nihil plus, cui reliquis communicationis conatibus velitavit.

II. Ultimum porro amantis amicitia exercitamentum, non in aliud desinere debuit, præterquam in amoris convivium. Nam, ut Aristoteles dixit, *Maxime pro-*

(d) Joan. 13. vers. Judæos cap. 14.

(e) Chrysoft. hom. 69.

(f) L. ad-

proprium est amicitiae, convivare amicis. (g) *Eucharistia* siquidem, quamvis Græce *Bonam Gratiā*, aut *gratiarum* indicat *actionem*; Latine tamen à *Charistia* derivatur. (h) *Charistia* autem solemne convivium erat antiquis, religione sacrum, Deorum, uti credebant, præsentia reverendum, & inter cognatos duntaxat, adfinesque celebratum. (i) Inde illud Ovidii: (l)

Proxima cognati dixere Charistia chari:

Et venit ad socios turba propinqua Deos.

III. Adeo sola DEUM imperiosa Charitas cogere valuit, uti tale convivium nobis insterneret, in quo ipse à convivantibus comeditur, ac bibitur, & cum cibo potuque ipsimet convivantes inæstimabili quodam communicationis genere commiscentur. Fuit hoc olim *Artemisia*, Ægypti Reginae ingenium, uti defuncti Conjugis *Mausoli* exustum pro more corpus, atque in cineres pulveremque redactum, cum aromatibus suave olentibus commisceret, ac partem ejus aliquam quotidie mensæ in aurea adpositam pyxide, potui ac cibo suo inspergeret, quo ita (ut *Valerius Maximus* loquitur) (m) *vivum & spirans Conjugis sui sepulchrum evaderet.* Erat hic amor mirabilis: quum enim cibus ac potus in substantiam, individuumque comedentis ac bibentis carnem transeat; ficque conversus eadem vivificetur anima, qua reliqua prius hominis caro animabatur: consequebatur, ut quod de *Mausolo* erat reliquum, in *Artemisia* transferret unitatem. Ut enim amoris præstantia, *coniunctione* censetur; ita, quorum prius *una* velut in *duobus corporibus* spiraverat *anima*; jam tunc in *uno* etiam *corpore* vivebat. Erat tunc verum: *Alter, amatus, ego:*
Q vel

(g) L. 9. Ethic. cap. 12. (h) Valentia tom. 4. disp. 6. q. 1. p. 1. (i) Valer. Max. L. 2. Exemplor. Moral. cap. 2. (l) L. 2. Fastor. (m) L. 4. c. 6.

vel, ut alius: *alter ego*, ac *unus mecum* censetur *amatus*.

IV. Felicius longe id adsequutus est Christus. *Caro mea*, inquit, *vere est cibus*, & *sanguis meus vere est potus*; qui *manducat meam carnem*, & *bibit meum sanguinem*, in me manet, & ego in eo: Sicut misit me vivens Pater, & ego vivo propter Patrem; & qui *manducat me*, & *ipse vivet propter me*. Hæc Thesis amoris est, hoc amicitiae Maxima, hic possibilitium DEI communicationum aphorismus! Est nim: cibi proprietas, intime cibato, alioque uniri. *Cibo* igitur non comparavit se tantum Christus, sed cibum se *vere esse* adseruit, quo *concorporationem* sui cum homine indicaret. Nihil magis unitur homini præ cibo, quo vescitur. Conjungitur tibi domus in qua habitas; propius tibi unitur vestis, quam es indutus; adhuc propius Qualitates, quæ tibi inhærent: longe arctius conjuncta tibi sunt corporis tui membra, manus, pedes, caput, stomachus, hepar, cor, viscera: At nihil ita tibi unitum est intime, ac *cibus*, quem ante biduum, triduumve ingessisti. Is enim jam diffudit se per totum corpus, penetravit omnia membra, *ipse manet in te*, & *tu in eo*. Etenim dum cibum sumis, ingeris eum per os in ventriculum, qui digestionem facta, eum mittit ad hepar, hepar mittit ad cor: à quo per venas in totum corpus distribuitur, diffunditur, dispensatur. Quum enim Spongiosum corpus sit, plenumque venis, quæ singulæ sibi congruentia surgunt, & ad proximas partes transmittunt, quæ illud in substantiam convertunt suam: fit, ut quod antea *panis* erat, & obsonium, nunc vere *homo* sit, indissolubili posthac cibi, cibatique unione.

V. Ita Christus, dum cibum se dixit animæ; talem se inter, animamque recipientis *Enosin*, ac *Perichorisin*, h.e. unionem, circumincessionemque futuram esse adse-

vera-

veravit, ut non modo pascat eam, sed pervadat intime, in viscera ejus substantiamque penetret: memoriam, intellectum, voluntatem occupet, immo & phantasiam, *sensum*, quem dicunt, *communem*, sensus omnes exteriores, h. e. animam ipsam quatenus sentiendi vim habet, infideat: adeo, ut communicantis os, oculi, aures, gustus, tactus, totus homo *Divinus* fiat, & quadamtenus *ipse DEUS*.

VI. Sumus omnes arctissime uniti Christo per Verbi D. Hypostaticam cum natura humana Enosin, ut facti simus (quod Cyrillus ait Jerosolymitanus) *concorporei & consanguinei*: (n) immo & *Fratres*. (o) Ut enim inter homines, dum filia familias alterius familiæ nubit viro, *adfinitas* quædam, & *consanguinitas* nascitur: ita dum humana illa natura personaliter unita est Verbo, omnes aliæ particulares naturæ humanæ, *adfinitatem* contraxerunt cum Verbo DEI. Sed, quoniam *remota* hæc DEO adhuc communicatio videbatur: *arctiorem* Sacramentorum institutione meditatus est: per quæ *Gratiæ* suæ participio *Divinæ consortes naturæ* (ut D. Petrus ait) efficiamur. Verum Enosin isthæ necdum *finis* obtinent rationem: quousque autem *finis* non est, urget adhuc DEum, uti se communicet amplius, incontinentia quædam Bonitatis. Atque istud est, quod tanta energia os aureum *Chrysostomi* proposuerat, dicens: *Ut non tantum per CHARITATEM unum fiamus, verum etiam RE IPSA in illam misceamur carnem, hoc per escam efficitur: volens ostendere desiderium, quod erga nos habet, propterea semetipsum nobis immiscuit, & corpus suum in nos contemperavit, ut UNUM QUID simus, tamquam corpus capiti coaptatum*: ardenter enim amantium hoc est. (p) Sic & Cyrillus ille Alexandrinus ait: *Sicut, si quis cere lique-*

Q 2

(n) Cateches. Mystag. 4. (o) Joan. 20. (p) Homil. 61. ad. Pap. Antioch.

liquefacta aliam ceram infuderit, alteram cum altera per totum commisceat necesse est: sic qui carnem & sanguinem Domini recipit, cum ipso ita conjungitur, ut Christus in ipso, & ipse in Christo inveniatur. (q)

VII. Ex his summam probabilitatem, atque vero similitudinem nanciscitur ea Doctrina, quam profundissimus ille Theologus, S. R. E. Cardinalis, *Albarus Cienfuegos*, paucos ante annos prodidit; (r) Effectum videlicet Eucharistiæ principem non esse *mysticam* duntaxat, *Cbeticam* ac *moralem* adcipientis illam hominis cum Christo, ac DEO per *Gratiam Enosin*; sed REALLEM prorsus eam esse debere. Id profecto ipsamet Christi verba, quæ tam luculenter expressit, significare videntur; quibus & istius Sacramenti præcellentiam ab Sacramentis reliquis distinxit manifeste: etenim singula Sacramenta, (immo & quævis opera de *condigno* meritoria) unionem illam *mysticam* in frequentantibus ea operantur. Atque adeo, etsi *uberioris* longe *gratie* cumulum per Eucharistiam caussari dicatur, ultra *mysticæ* unionis terminos nullatenus exceditur.

VIII. Nam si ex eo, quod Christus ait: *Hoc est Corpus meum*; & ex illo: *Caro mea VERE est cibus, & sanguis meus VERE est potus, qui manducat & bibit in me manet, & ego in illo*; Fide Catholica edocemur, & credimus, carnem ejus *vere* in Sacramento *realiterque* præsentem esse, & hunc cibum manducantes, *vere* Christum manducare contra Novatores *Sacramentarios* (qui totum hoc negant, & de *mystica* solum, *figura-*

(q) L. 4. in cap. 1. Joan. (r) De vita abscondita Christi in Euchar. Disp. 8. cujus Liber, omni commendatione superior, variique Romæ adprobationibus, adclamationibusque celebratus est: & nova adcessione quoad hanc specialem unionem locupletatus ab altero S. R. E. Cardinale Lud. de Belluga. Edit. Rom. an. 1728.

gurataque præsentia, similique manducatione per *fidem*, *gratiam* & *charitatem*, dicta verba intelligenda esse obgannunt) si his, inquam, ita se habentibus, hæc verba: *in me manet, & ego in illo*; in sensu solum *mystico*, de unione & permanentia duntaxat *moralis* adipiscimus; omni procul dubio Hæreticis occasio, & argumentum, quo nos fortiter adgrediantur, sufficimus: ut sicut nos ea in sensu *mystico*, quoad permanentiam & unionem intelligimus, intelligere pariter & illa (*Hoc est Corpus meum, Caro mea vere est cibus*) non de *vera* & *reali*, sed de *mystica* Christi præsentia, & manducatione debeamus. Tanta siquidem utriusque intellectus homonymia esse videtur, uti nec ovum ovo sit similis. Quid, quod alias irritum prorsus ac umbratili pugnandi conatu Græci, Latinique Patres adversus *Arium*, ejusque adseclas belligeravissent; qui ex hoc loco negare conabantur *unitatem consubstantialitatis* Patrem inter ac Filium, statuentes unionem solum *Cheticam*, h. e. dilectionis, & concordiae voluntatis? (s) Nam, ut observat celebris memoriæ Cardinalis, ab *cremata Turre* nuncupatus, (t) Arius supponens per Sacramentum non aliam Enosin, unitatemque nos habere cum Christo, quam pure *Cheticam*, ita suum argumentum instruxit: *Talis est unitas Filii ad Patrem, qualis est nostra ad Filium: igitur &c.* Quum ergo Patres, ut cacodoxiæ huic vim auferrent, in hunc modum processerint, uti ostenderent, inter Sacramentum debita dispositione recipientem, & inter Christum, non unionem duntaxat *Cheticam*, sed vere *realem*, ac velut *substantialem*, versari: Medius Fidius! necessarium est, ut in vim præad-

Q 3

lato-

(s) Consule sis S. Hilarium L. 8. de Trinit. S. Cyrillum L. 10. in Joan. c. 15. & L. 11. c. 26. S. Basilium L. 4. cont. apolog. Eunomii. (t) Relatus in Can. *In Christo Pater*, 72. de Consecrar. dist. 3.

latorum verborum Christi hanc *realem naturalem* unionem intellexerint, non de Enosi præcise *Gratie*, aut etiam *Corporis* Christi cum *corpore* manducantis (cujus ultimæ permanentia cessat, speciebus desinentibus) sed de alia unione reali *permanente*.

IX. Est igitur *Cienfuegi* adsertum, *realem* illam permanentiam non ad solum utriusque *corporis* nexum referendam esse. Equidem opinio hæc (quæ in Scholis usque ad tempus *Cardinalis Mendoza*, Archi Episcopi Burgenfis audita non fuerat) à pluribus *Hispaniarum* Theologis adoptata, in omnium Nationum Scholas paulatim penetravit, *Vasquesio* teste: (u) Verum, hæc *sententia* (verba sunt *Suaresii*) (w) multis Theologis visa est *improbabilis*, & *aliena à dignitate*, & *majestate* hujus *Sacramenti*, quod non propter corporalem conjunctionem, sed propter spirituales institutum est, dicente Christo: Verba, quæ ego locutus sum vobis, spiritus & vita sunt. Unde *Cyprianus* Sermone de Cæna Domini: Fidei nostræ, inquit, infirmitas edocetur visibilibus Sacramentis inesse vitæ æternæ effectum, & non tam corporali, quam spiritali transitione Christo nos uniri. Unde etiam *Anselmus* ait: Sumpta ore carnis nostræ Caro Christi, nequaquam æstimanda est lege communi ciborum; hic enim cibus non est ventris, sed mentis. (x) Quamquam illud est concedendum, quosdam Eucharistiæ in corpus nostrum effectus competere quasi *per indirectum* (ut multi tradunt Theologi) (y) Nam ei à Patribus nostrorum *resurrectio corporum*, & carnis ad *immortalitatem preparatio* tribuitur non infrequenter; (inter quos sunt *Cyrillus*, *Nyssen*, *Paschasius*, alique) idque Christus ipsemet luculente promisit,

(u) In 3. p. D. Thom. disp. 204. cap. 1. (vv) De Euchar. disp. 64. Sect 3. (x) L. de Sacram. Altar. cap. 10. (y) Herincx p. 4. tract. 2. disp. 7. q. 1.

misit, dum carnis suæ comestorem, potatoremque sanguinis, *resuscitaturum se fore in die novissimo*, adseveravit. (z) Nam, quia *perseverantiam in gratia* specialius operatur, eo *gloriam* caussat *anima*, ac consequenter, seu *mediate* resurrectionem, gloriam & immortalitatem quoque *corporis*; idque speciali titulo *coniunctionis* cum Corpore Christi in Sacramento: (a) eidemque propterea *accidentale* quoddam *gaudium*, splendorem, ac veluti characterem (forte præ *pectore*?) in cœlo conferendum, vero ab simile non est. (b) Denique mediantibus gratiæ auxiliis *in* - tum *externis*, *concupiscentiæ* pariter *fomitibus*, brutalesque *passiones* edomare consuevit. (c) Quin, & corporales non nunquam *agritudines*, & longæ *famis* angustias in non nullis Sanctis (quod *extra ordinem* quidem est factum) legimus relevavisse.

X. Quapropter aliam viam, eamque minime impeditam, *Cienfuegos* ingressus est, uti *post consumptas* in stomacho *species*, ANIMÆ Christi permanentiam, & singularem cum manducantis *anima* Enosin transigi statuerit. Quum enim vidisset, Unionem, quam Christus intendit, debere *permanentem* esse (*in me MANET, & ego in illo: habet vitam ÆTERNAM*) & deficientibus speciebus, deficiat consequenter & Christus, & sic *permanens* esse non possit; subjungit, opus non esse, ut remaneat *Christus* secundum *totum*, quod dicit, ad hanc *perseverantem* unionem, *rigoremque verborum* salvandum. Nam, quum bonæ Theologiæ, Fidei aut Rationi non repugnet, post consumptas species, Corporis etiam, & Sanguinis recessum, *possibilem* esse *permanentiam anima* Christi cum Unione sua ad Verbum

Q 4

in

(z) Joan. 6. (a) Ita Suarez & alii. (b) Wiggers 3. p. 9. 79. (c) Ita S. Bernard. Serm. de Cœn. Dom. & S. Cyrillus L. 4. in Joan. 6. 17.

in eo, qui perfecte dispositus Sacramentum adcipit: & quum aliunde sic salvetur, quod in illa CHRISTUS permaneat (quemadmodum in Limbo salvatur *Christum* mansisse, manente solummodo Hypostasi Verbi ejus animæ unita) & insuper non manente *anima* Christi, salvari in vera Theosophia non possit, quod *speciali* modo maneat *Christus* ipse in *anima*, uti omnes Ecclesiæ Patres manere profitentur: ex hoc, ut fervetur rigor, proprietatesque Christi verbis, operæ pretium existumat, uti statuendum sit aliquando, atque pronuntiandum cordate; quod quando Sacramentum cum *congrua* dispositione recipitur (quam tam excellens sibi deposcit Enosis) tunc consumptis speciebus, deficiat *Corpus* tantum & sanguis, non tamen ANIMA Verbi unita Hypostasi, media qua Verbum ipsum, supponens interim pro Supposito CHRISTUS, uniatur animæ sic digne communicantis; non quidem unione *informativa*, neque *hypostatica*, sed unione *reali adsumptiva* (valde tamen illi simili) qua tamquam *Motor* illum adsumit, ad se in illo *representandum*; ita ut si per *eum* non stet, *perpetuo* possit cum illo operari, & sic valeat magis, magisque *transformari* in ipsum quadam idiomatum, operationumque *Perichorisi*, de ejus insuper vita vivere, & *Motorem* suum perfectius in dies repræsentare, & cum Apostolo dicere: *Vivo ego, jam non ego, vivit vero in me Christus*: (d) *ut & vita Jesu manifestetur in corporibus nostris, & in carne nostra mortali*: (e) *an experimentum queritis ejus, qui in me loquitur Christus?* (f)

XI. Nisi in hunc modum interpretemur sæpe dicta Christi verba, næ *Patribus*, qui ejusmodi hermenevticen sunt amplexi, violenter obstitimus? *Hilarius*, certe, (g)
Cyril-

(d) Gal. 2. 20. (e) 2. Cor. 4. (f) Ibid. c. 13. (g)
L. 8. de Trinit.

Cyrillus Alexandr. (h) & *Chrysostomus*, (i) Christum de divinissima illa *vita* loquutum esse contendunt, quam ipse ut Filius DEI adcepisset à Patre æterno, adciperetque semper generatione continua. Atque adeo, secundum ipsos, modus, quo manducando carnem Christi, *vitam* ipsius participamus, persimilis est illi, quo vitam ipse (utique *realem*) à Patre habet æterno. Alii Patres, ut *Ambrosius*, (l) & *Basilius*, (m) eam *vitam* explicant de vita, quam Humanitas ipsius Hypostatica Enosi ab Verbo in se adtrahit: igitur manducantem Christi Corpus fieri veluti Filium DEI incarnatum, aut potius hominem in DEUM transformatum; perinde ac si candela una ab igne accensa, accendat alias: ita Christi carnem ab igne Divinitatis accensam, omnes ipsam sumentes eodem igne accendere, facereque, uti singuli divina vivant vita: indeque fit, ut Eucharistiæ manducationem, *Incarnationis Extensionem* frequentissima compellent phrasi. (n)

XII. Ita denique finem suum consequitur summus DEI amor; ita tandem conquiescit communicaturæ se semper Bonitatis ingenium: ita vere Christus fit *Caput* corporis mystici, *vere* illud, *realiterque* vivificans: hac via error ille vetus Philosophorum circa igneum vigorem, mundique animam, specie quadam veritatis adauctus effulget; *Spiritus intus alit, totosque infusa per artus Mens agitat molem, & magno se Corpore miscet.* Ita fit, ut quod DEUS præoptat, ob manducatam Christi Carnem, manentemque in singulis illius *animam*, *Credientium Cor unum sit, & ANIMA una.* Sic Christus in se ipso *unus, homo quasi Platonicus* efficitur,

Q 5

ex

(b) L. 4. cap. 14. (i) Homil. 46. in Joan. (l) L. 4. de Fid. cap. 8. (m) L. 4. (n) Ita loquuntur Augustinus, Hieron., Justinus, Fulgentius, Cyrill. Jerosol. D. Thomas &c. Vide Ludov. de Ponte Christ. Hom. Perfect. tract. 4. cap. 1. §. 3.

ex quo singulæ aliorum humanitates derivantur; prout loquitur *Cornelius à Lap.* (o) Ita Christus (quæ est observatio D. Augustini) (p) de se dixit: *Singulariter sum ego, donec transeam: h. e. cum transiero, multiplicabor, post Pascha jam non ero singularis: quia per manducatum Pascha in aliis replicabor.* Sed, *quis omnia fando?* Indicavisse fontem interea nobis sufficit, è cuius profundo similia possunt hauriri mysteria. Ut enim hæc verissima credimus, ita, ne indicaremus, temperare nobis hercle! non valebamus: *quia dignum est* (ait Augustinus) *eandem rem sæpius & à pluribus scribi, uti ad plures perveniat.*

XIII. Ceterum, ejusmodi *realis Unio* non vulgari, quæ ad *Sacramentalem* recipiendam *Gratiam* alioquin sufficit, dispositioni respondet: excellens illa sit, oportet, & præstantissimæ Gratia non absimilis. Habebitur illa non modo per Theologicarum Virtutum exercitium *fervens*, atque *intensum*, sed per *totalem* præprimis cordis in DEUM *transfusionem*, *exinanitionemque*. Humanitas, quæ ab Verbi adsumpta est Hypostasi, uti adsumi posset, *duplici communicatione sui* exuta esse debuit, ut neque *sui juris*, neque *alieni* (præterquam Verbi) tunc esset: ita fere, ut dicta perficiatur unio, debet homo neque *suus* esse neque *alterius* esse, h. e. à semetipso avelli, nullique adhærescere creaturæ.

XIV. Quod porro *Cibeticam* duntaxat hominis cum DEO *Enosin*, quæ per *Gratiam Sanctificantem* perficitur, adtinet, eo arctior illa contingit, quo ampliores homo dispositionem adtulerit. Non enim Cibus iste Divinus imitatur duntaxat corporalis cibi virtutem (quæ major in magis disposito esse consuevit) sed hoc insuper *majorem* tanto Sacramento conciliat *reverentiam*. Quin & illa non paucorum *probabilis* est opinio, toto illo

tem-

(o) In cap. 4. Epist. ad Ephes. (p) In Psal. 140.

tempore, quo species *perdurant* in stomacho, si *nova* interim adcesserit dispositio mentis; ex *opere operato* amplius ad crescere homini gratiæ augmentum. (q) Non enim soli *comestioni* (quæ fere in *puncto* transigitur; & *adplicationis* solum rationem habere videtur) sed *rei comestæ* potius adtribuenda est divinæ efficientia gratiæ: quam Christus exhibere censetur, quamdiu homo ad eam se capacem reddit. Certe morulam illam D. Largitatis expertem esse, tanto difficilius creditur, quanto *naturales causas*, dum subjectum, in quod agunt, disponitur melius, copiosius semper effectus sui auctarium producere cernimus. Est igitur *manducatio* producendæ Gratia *terminus inchoans*, non tamen *finiens*. Illa vero popularis quondam in Hispania *superstitio*, qua *plures* sibi, aut *grandiorem* præberi hostiam petière, ab *Inquisitoribus* jure meritissimo condemnata est: nam augmentum illud gratiæ *citra dispositionem propriam majorem*, conferendum sibi opinati sunt. Contraveniebant insuper Ecclesiæ *Consuetudini* & *reverentiæ* Sacramenti, quæ facile violatur ob *copiam, vel magnitudinem* specierum. Adcedit, quod personæ *nobiliores* plures, aut grandiores sibi hostias dari *jure* quasi *dignitatis* deposcere voluissent, quum tamen omnes in DEI mensa sint *aquales*.

XV. Est autem æquum, & à sana ratione minime alienum, Sacerdotes, per quos DEUS tam mirabilem cum hominis anima exequitur Enosin, ampliori ipsi tantæ Communicationis participio honorentur. Quibus enim sub *bina specie* permissum est recipere Christum, eisdem fas est credere, *duplex* ex *opere operato* donari gratiæ beneficium. Quamquam enim (quod contra *Calixtinos* Tridentinum definivit Concilium, (r) qui

(q) Huic sent. favet Scotus 4. d. 11. q. 3. §. hic duo.

(r) Sess. 21. c. 3. §. 1. (4)

qui *unam* duntaxat *speciem* recipiunt, *nulla gratia NECESSARIA ad salutem fraudentur*; superflue tamen *exceptivam* hanc voculam addidisset, nisi ex *duplici specie copia* quædam gratiæ *major* in adcipientem redunderet: aut, quis dicet, gratiam *necessariam*, atque *utilem* dici ad convertentiam? Utque in transitu vulgatum illud *Clementis VI.*, cuidam *Galliarum* Regi conlatum, tangamus Indultum: (s) nulla huic gratia fuisset facta, si *augmentum gratiæ* (ut Pontifex dixit) ex *sola* utramque speciem fumentis *devotione* promanâisset; sic enim non concessum fuisset ipsi quidquam, quod non antea in *sua* habebat *potestate*: (poterat enim *unam* speciem cum *magna* devotione recipere) at *novo* illum cumulari beneficio Pontifex voluit: igitur, ut ex *opere operato* maiorem haurire gratiam posset. Præterea constat, sanguinis poculum causandæ Gratia virtutem habere: quur ergo ex consortio Corporis, quod simul adcipitur, hac sua virtute destituatur? Porro, Sacramentum non alium, nisi quem *significat*, effectum præstat: at species *Panis* solius *cibi*, qui *confortat*, significationem præferunt; *Vini* species è contra, *potus* tantum, qui *exhilarat*, signacula sunt. Est enim vero *totus*, *idemque* sub unaquaque specie *Christus*; sed non *equaliter*, aut *modo eodem*: sub una *cibi*, sub alia *potus* obtinens rationem. Quare ab identitate *contenti*, ad identitatem *modi significandi*, & per consequens *caussandi*, non licet ducere argumentum; nam & Christus à semetipso *formaliter* differt, prout sub alterutra existit specie. Nimirum auctor gratiæ cum *cibativa*, tum *potativa*, sub *utroque* continetur quidem Symbolo: non ita tamen

(s) Privilegium illud concessum est an. 1341. Rex ergo ille debuit esse *Philippus VI.*, ex stirpe *Valesia* primus; hic enim, ut *Danes* numerat, successit *Carolo IV. Pulcro*, mort. 1328. *Philippus* autem decessit an. 1350.

men Sacramenti efficacia in illius *praesentia* fundatur, ut *diversae* species, ac *differeus* prorsus illarum excludatur *significatio*. Est igitur in *una* seorsum specie *verum*, sed non *totum Sacramentum*, aut *totum Convivium*: nec aliud Tridentina definivit Synodus, quam *Laicos* sub *una* specie *verum* recipere *Sacramentum, fructumque* adeo ad *salutem necessarium*.

XVI. Ex quo conficitur, *praesentiam* Christi sub *bina* specie *perfectiorem fore extensive*, pra quam sub *una*: quia sub duplici, *formaliter* cibi potusque rationem habet: quum sub *una* praesentiam tenet *unicam*, per quam *disjunctive* solum constituitur, vel sub ratione *cibi*, vel *potus*. Usque adeo non conceditur, *quamlibet* speciem, saltem *implicite*, significare *Convivii plenitudinem*: quod panis, qui non sub *communis*, sed sub *speciali* ratione cibi consecratur (uti *cibus* qua talis, ne *confuse* quidem significat *potum*) gratiam *potativam* minime denotat. Alioquin *trina* in Baptismo *immersio*, quamvis *expressius* Christi Passionem, Mortem, & Resurrectionem, aut etiam SS. Trinitatem significet, *maiores* tamen non confert *gratiam*; quia *res significata* ubique est eadem, solumque diversus *significandi modus*: quod contra accidit in Eucharistia, in qua *res ipsa*, seu *Christus*, sub specie *panis* veluti *cibus*, & sub specie *vini*, veluti *potus* significatur.

XVII. Tantam autem DEI, ut gratiae suae per hoc Sacramentum communicationem impertiat homini, Beneficentiam agnoscimus; ut modo absque *gravi* peccato illud recipiat (licet nullam *actuale* praesferat devotionem) *aliquam* tamen dictae gratiae percipiat portionem. (t) Est haec Sententia suavior, & Divinae convenientior Largitati: nam & Concilium Tridentinum solius

(t) Contrarium docent Cajetanus Durandus, Contenson.

lius *mortiferi* peccati absentiam, esse *necessariam* dixit: (u) & alias homo, qui *absque devotione* illud acciperet, eo ipso *graviter* delinqueret, obicem ponens *primario* effectui Sacramenti. Non concedunt istud *Doctores Seraphicus, & Angelicus*; qui *plenum* duntaxat *effectum*, & *spiritualem* dulcedinem abjudicare homini, qui cum adfectu *venialiter malo* illud Sacramentum participavisset. (w) Non equidem *veniale peccatum*, gratiam promeretur; sic enim *opus malum* est *operantis*; prout nihilominus *applicatio* ut *libera* est Sacramenti *susceptio*, ut hoc *aliquem* suum effectum exercere valeat, sufficientis *conditionis* rationem habet.

XVII. Sed repugnat, inquis, *experientia*, qua perspicimus plurimos Sacerdotes post multorum annorum frequentata Sacrificia, nullum adauctæ in se gratiæ prodere documentum. Enim vero ita res se habent. Sed dolemus *experientiam*, & salva adsertione nostra, *experientiæ* damus rationem. *Quotidianæ culpæ* redundantiam, ebullitionemque charitatis inducto frigore relentescere faciunt, & gratiæ ex quotidiana Corporis Christi manducatione affatim cumulata, ne prodant se, consopiant incrementa: quamquam & istud adauctæ charitatis non parvum sane monimentum censetur, quod longo tempore à *gravi* se transgressionem cohibeant. Illud tandem severe nimis à *Contensonio* statutum existimamus; *distractionem plene deliberatam* sub Sacra Syno-

(*) Sess. 13. cap. 7. (vv) D. Thomas 3. p. q. 79 art. 8. ita loquitur: *Peccata venialia, i. e. actu exercita, non ex toto impediunt hujus Sacramenti effectum, sed in parte: dictum est enim, quod effectus hujus Sacramenti non solum est adeptio habitualis gratiæ vel charitatis, sed etiam quedam actualis refectio spiritualis dulcedinis: quæ quidem impeditur, si aliquis accedat ad hoc Sacramentum per peccata venialia mente distractus.* Vid. D. Bonavent. 4. d. 12. p. 20 art. 1. q. 1.

Synaxis actione admissam , in *mortalem* evadere culpam. Durus est hic sermo ; & quis poterit audire eum ?

XVIII. Istud porro Divinæ Communicationis instrumentum præcipuum , non aliis convenit , quam qui verum illud credunt esse *Sacramentum*. Cujus evidentia mysterii priorum Sæculorum cacodoxos eousque re- verberavit , ut (si *Pepusianos* , paucosque exceperis alios) in principem hanc Religionis Christianæ Veritatem conspirarent universi. Ecceuinam enim alteri in Ecclesia Ritui , *Sacramenti* magis ratio , quam *Eucharistia* congrueret ? *DEUS* illam *instituit* ; Apostolis agendam *mandavit* ; *Gratiam* adpromisit , atque in *visibilibus* panis vinique Symbolis celebrandam sancivit ; fidelibus denique sub pœna *carenda æternæ vitæ* manducationis obligationem imposuit. *Tolle solem de cælo ; & quid erit , nisi caligo & tenebræ ? Tolle hoc Sacramentum ab Ecclesia , & quid erit in mundo , nisi error & infidelitas ? Et populus Christianus erit grex porcorum dispersus , ac idololatriæ deditus.* (x)

XIX. Miseros igitur , qui nullam in eo reverentur Sacramenti dignitatem ; insipientes autem *Sacramentarios* , qui meram illi adfingunt inanitatem ! Non est ibi , *dicunt* , Christi Corpus ac Sanguis *realiter* præsens. Ita ne placet solis *figuris tropis , metaphoris , metonymia & mystica* loquutione deludere vosmet ipsos ? At , non est necesse jaculis illos eminus petere , quos cominus curto pugione tenemus. Intellextis ne , quod Christus dixit ? Vultis ne *DEUM* inlusorem facere , ipsamque Veritatem falsitatis arguere ; utpote quæ differtis omnino , expressissimisque verbis pollicita sit , *vere* se daturam *veram* carnem suam manducandam , & proprium Sanguinem *vere* potandum ; mox tamen *umbram*
cor-

(x) L. de Præpar. ad Miss. c. 2.

corporis, Sanguinisque sit elargita? Ubinam fides promissis debita? Ubinam veritas in Verbo veritatis? Sinite me jam vos, multa incassum respondentes, brevi illa *Ciceronis* in *Catilinam* veluti inruptione interpellere: *Quamdiu vos furor vester inludet?* Demus autem, factum non esse, quod factum est; fingamus tamen, Christum in hunc aliquando delabi potuisse cogitatum, uti voluisset, non *figuram* tantum, sed *vere* corpus suum, ac sanguinem præbere, atque hoc ipsum ab Ecclesia *credendum* exigere: Quibusnam aliis, amabo vos, aut luculentioribus, aut magis adseverantibus verbis id ipsum docuisset, expressisset, inculcasset? Qualenam translatitii sensus in his verbis vestigium: *Hoc est corpus meum; Caro mea vere est cibus?* aut si heic metaphoram statuit; Pol! non habes amplius, quibus armis expugnes *Arianum*, quibus *Manichæum*, denique quibus *Sabellium*. Ille his verbis: *Hic est Filius meus dilectus*, metaphoram adfinxit; iste istis: *Verbum caro factum est*, figuram intexuit; postremus illis: *Tres sunt, qui testimonium dant in cælo: Pater, Verbum, & Spiritus S.*, tropicam loquutionem adjecit. Igitur, nec consubstantialitas Filii, nec Incarnatio Verbi, nec Personarum denique Trinitas inconcussa gaudent veritate. Ergo vel fidem possidet Arius, Manes veritatem tenet, non errat Sabellius: vel falsitati est implicitus Calvinus, omnisque Sacramentarius. Excutiat vasrum, uti respondeat, cacodoxus ingenium: & princeps interea Religionis adoremus adsertum!

XX. Non quivis tractandi habet peritiam instrumenti: vel artifex ille sit, vel certe artificis minister. Nec DEUS adeo communicationum suarum instrumenta (quæ *Sacramenta* esse diximus) in cujuscumque reposuit manu. Ministros elegit sibi Summos, medioximos, infimos; quorum officiis, gradu, dignitateque distinctis

ea,

ea, quam in homines meditatur, suarum decurrat communicatio gratiarum. Series illorum, atque Hierarchia *Episcopis, Presbyteris, Diaconis & Subdiaconis* conne-ctitur: quorum initiatio, Episcopalis est *Ordinatio*. Con-gruit autem, ut quos ad Sacramentorum ipsa promoveat dispensationem, illamet *Sacramenti* possideat dignitatem. Sunt ne igitur omnes Ordines *Sacramenta*? De *Majo-ribus*, quos vocant, eo minus integrum est dubitare, quo propius ad Corporis Christi ministerium videntur ad-cedere. De ceteris ita statuimus:

XXI. Detonsio imprimis illa capillorum, quam in capite Clerici Episcopus exequitur forfice, nihil de veri *Ordinis*, aut *Sacramenti* participat ratione. Sic jam anno 296. S. *Cajus* censuit Pontifex; qui seriem in con-ferendis statuens *Ordinibus*, ita inquit: *Illud nos statuen-tes, vobis & omnibus servare mandamus, ut ad OR-DINES Ecclesiasticos sic adscendant in Ecclesia - - sit PRIMUM OSTIARIUS, deinde Lector &c.* (y) At, quo pacto primum fieret *Ostiarius*, si priori *Tonsuræ veri ordinis* competeret census? Profecto Tridentini Concilii Patres, dum plures institutos in Ecclesia docent Ordines, ut qui jam *Clericali Tonsura insigniti essent, per minores ad majores ascenderent*; (z) apertissime censuerunt, *Tonsuram cum Ordinibus computandam non esse, sed veluti dispositionem ad eosdem præmitti*: quod idem *Romanus Catechismus* populos edoceri man-davit. (a) Quin nugatorie, aut cum insigni tautologia *Titularibus Episcopis* interdictum esset, ne subditum alie-num ad aliquos S. Ordines, aut minores Ordines, vel primam *Tonsuram promoveant*; (b) si hæc ad prædi-ctorum posset censum referri. Ceterum, ejusmodi ad-fertio nauci non est, aut de puro statuta nomine: scire

R

nam-

(y) Can. Illud nos. i. dist. 77. (z) Sess. 23. c. 2. (a) Tit. de Sacram. Ord. n. 17. (b) Sess. 14. de Reform. c. 2.

namque convenit, an quæ SS. Canones, Pontificum, Conciliorumque Decreta de Ordinibus, de male Ordinantibus, Ordinatisque sanxerunt, eadem & de Tonsura intellecta censeantur?

XXII. Minores porro Ordines *Sacramenti* honore dedicatos esse, *Tridentini Concilii* declarat autoritas: quod postea quam omnes ordines, *Minores* quoque enumeravisset; (c) *seq. mox cap.* quin ullam distinctionem interponat, generaliter pronuntiat, *Ordinem esse VERUM, & PROPRIE unum ex Septem S. Ecclesiæ Sacramentis.* Atquin Propositio, quæ *indefinite* ponitur, *universali* æquipollere censetur, in rebus præprimis *Fidem* spectantibus; qualis est ea, quæ de *Sacramentis* proponitur. Quamquam autem doctrina hæc *deffinita* dici non possit, eo tamen loco esse, jure censetur, quo illas reponimus, quas non nunquam à Conciliis, ad plenius catechizandos populos, Deffinitionibus commisceri videmus. *Quinto* certe *Seculo* (quo mortuus est S. Augustinus) absque cunctatione aliqua *Ostiariatus* (qui inter *Minores* est primus) pro *Sacramento* est habitus, docente illo; in omnibus ordinatis permanere *Ordinationis Sacramentum, esto plebi congreganda non amplius serviant, aut propter culpam officio sint privati.* (d) De *Ostiariis* id liquido est dictum. Sed nos heic Communicationum Divinarum, quo in hanc vitam ingrediuntur, claudimus ostium; & alterius vitæ breviter tentamus ingressum.

(c) Cit. Sess. 23. c. 2. (d) L. de Bon. Conjug. c. 24.

DE

ULTIMO DIVINARUM COMMUNICATIONUM COMPLEMENTO.

I. **F**ecisti nos ad te, & inrequietum est cor nostrum, donec requiescat in te, DEUS! ita DEum compellat

lat *Augustinus*. Quamdiu enim *Finis* non habetur, nulla *Mediis* quies conceditur. Omnes porro *Communicationes*, quibus DEUS, dum præsentem auram trahimus, nostris se animabus indulget, *mediorum* duntaxat obtinent rationem; ad eam nim; quæ *ultima* est, *extrema* est, *inamissibilis* est. Illa vero alia esse non potest, quam quæ in æterna *Beatitudine* inlucescit nobis; quum priores omnes huic præludant, & *peccati* adcessu queant evacuari. Usque adeo exsaturari divinis *Communicationibus*, quæ vicissitudini patent, humanus non potest animus. Inde os suum aperit adfectus noster, exeritque guttur ad gustandum aliquid, quod desideriorum est sepulcrum, terminus, abyssus. Os autem adpetitus nostri, tacita semper suspiratio est: fauces ejus, desiderium ejus: dentes ejus, congenita meditatio est: ventriculus ejus, summi Boni memoria est: fames ejus, tædium & expectatio ejus, ructus, calor, digestio, fervor, ardor, denique ruminatio ejus; est illa repetita, illa innovata, illa inrequieta, illa indeficiens, illa inexplebilis, illa oblivionem nesciens, absentiam non ferens, dilatione tabescens, remoris inardescens gulositas & ingluvies adpetendi, nunquam dicens: *Sufficit*; sed semper obgerens: *ades ades! adfer adfer! amplius amplius! adhuc adhuc!*

II. Quodnam vero illud Bonum, quod adpetimus post gustatum omne aliud bonum; nisi DEUS, qui est omnis boni Bonum? Isto frui, istud tenere, possidere; est Beatum esse, est insatiabilibus adpetitibus os obstruere, est illos impletos, ac contentos reddere. Et vero extremam hanc sui adversum nos communicationem DEUS ipse præoptat, quodam adfectus tædio, adhuc nos extra illum, extra possessionem, fruitionemque esse: quum enim plenus sit Bonitate sua, Beatitudine nostra, prægnans atque parturiens illam, cum immensitate, ac infinitudine; quodam adficitur tædio, non habens, in quos effundat partus beatificationis suæ.

III.

III. Inde fit, non patientem dilationis ullius esse DEum, quo minus animabus, quæ ab *maculis* quibusdam, *reatibusque* suis purgatæ, ejusmodi Boni capaces sunt, vel uno momento beatam sui communicationem invideat. Nullum adeo huic diffusioni adfert interstitium, illud *Millenariorum*, seu *Chiliasitarum* phanaticum *Regnum*. Nam quod *Cerintus* confinxit, turpe est, ut à summo Bono annorum mille spatio post anastasin universalem animæ illæ retrahantur per voluptates impuras cibi, potus & carnis. Et quamquam castius opinantem de voluptatibus honestis *Papian*, Hierosolymorum Antistitem, præter alios non nunquam sequutus sit *Augustinus*; eandem tamen conjecturam suam postea dispunxit manifeste. (e) Quidquid autem *Ockamus* aliique *Joannem XXII.* sensisse adfirmant de justis, DEum ante extremum judicii diem non visuris; nihil ille *deffinivit*, sed ante mortem suam, quidquid opinatus esset, luculenta protestatione revocavit. (f) Nec aliter jam post *Benedicti XII.* Decretalem: *Benedictus DEus*; absque *heresis* censura sentire permissum est: Patresque illi (*Bernardus* præcipue) qui aliud docuisse videntur, *completam* solum, quæ *corpus* simul, *animamque* perficit, Beatitudinem illuc usque reservatum iri statuerunt.

IV. Beatos igitur DEum *intueri* facie ad faciem, visoque *perfrui*, docet *orthodoxia*: utrum porro utrumque *essentiam* Beatitudinis ingrediatur, hodieque vitiligit *Schola*. Sola *Visio*, ajunt *Thomistæ*, essentialis est Beatitudo. Verum ne hoc? Minime Gentium! Sileant *Thomistæ*, dum aliter loquitur *D. Thomas*: *Perfectio*, inquit, *charitatis*, est ESSENTIALIS Beatitudini, quantum ad dilectionem DEI. (g) *Beatus*, quantum existimo (sunt verba S. Augustini) *nec ille dici potest, qui non habet, quod*

(e) L. 20. de Civ. Dei. c. 7. (f) Raynaldus ad an. 1334. num. 28. (g) 1. 2. q. 4. art. 3. ad 3.

quod amat, nec qui non amat, quod habet. (h) **E** Catechismus Rom. So-
la Beatitudo, quam ESSENTIALEM communi nomine licet vocare, in
eo fita est, ut cum videamus, ejusque pulcritudine perfruamur. Uti enim
inchoata Beatitudo *Via* (quæ D. Bernardi est argumentatio) (i) du-
plici operatione transigitur, cognitione ac amore; ita & Beatitu-
do *Patriæ*, *Visione*, *Fruitione*que consummatur.

V. Argutias illas miramur, non adoptamus certe, quas
nobile ingenium nuper pro sacro-sanctis habuit: Beatitudo
formalis, aiebat, *adsequutio* est finis ultimi. Talis est sola *Visio*;
quia sola intellectio *adtrahit* in se objectum: quum *Fruitio* ad-
trahatur potius in objectum. Verum *possessio*, atque *unio* cum
DEO habetur, siue is animam *ingrediatur* per inlapsum intel-
lectualem, siue anima *egrediatur* ad ipsum per caritatem. Por-
ro, & amor habet brachia, quibus ad se trahat *amatum*; nec
enim illud ita est verum, *amantem esse in amato*, ut non etiam
amatus sit in amante; maxime ubi amor perfecte reciprocus est:
quod patet in Perichorisi, seu circuminceptione D. Hypostaseon.
Idque luculente tradidit D. Thomas, dicens: *Sicut ex hoc, quod*
aliquis rem aliquam intelligit, provenit quædam intellectualis concep-
tio rei intellectæ in intelligente, quæ dicitur verbum: ita ex hoc, quod
aliquis rem aliquam amat, provenit quædam impressio, ut ita lo-
quar, rei amate in affectu amantis, secundum quam AMATUM
DICITUR ESSE IN AMANTE, sicut, & intellectum in intel-
ligente. ita loquitur Angelus; atque ut eodemmet ore loqua-
tur homo, humanissime rogamus! (l)

VI. Quod si & illud addiderimus, in Concreto Beatitu-
dinis *principalem* locum obtinere *Caritatem*; næ, quod antea
dicebamus, prorsus conficimus? Placet denuo sequi Docto-
rum Angelum, uti nostrum Angelice statuamus adsertum. Ita
vero ille: Duo sunt in homine, quibus DEO potest *adherere*, in-
tellectus scilicet & voluntas. *Adhæsi*o autem, quæ est per intellectum,
COMPLEMENTUM recipit per eam, quæ est VOLUNTATIS:
quia per voluntatem homo QUIESCIT in eo, quod intellectu ap-
prehendit - - *Adhæsi*o igitur amoris ad DEum, est POTISSIMUS
modus ei *adherendi*. (m) Angelice Doctor! uti dum viveres,
sola vixti charitate, ita optume dixti de Beatorum dilectione!
Nimirum, quidquid cernat Fides, quidquid optet Spes, major
tamen Charitas est: (n) quia in donis DEI, nihil majus est charitate. (o)

R 3

VII.

(b) L. 1. de morib. Eccles. c. 3. (i) Epist. 18. (l) 1. p.
q. 37. art. 1. in O Edit. Ven. 1509. (m) L. 1. cont. Gent.
c. 126. (n) 1. Cor. 13. (o) S. August. L. 15. de Trin. c. 19.

VII. Præbet igitur se DEUS & totum videndum, & totum amandum; quia videbimus Eum sicuti est: (p) tamen totaliter ab ullo nec cognoscitur, nec diligitur; quoniam à solo se ipso comprehenditur. Videt Beatus, quidquid est DEI, non quantus est DEUS; videt omnia, quæ in DEO sunt formaliter ac necessarios; non videt omnia, quæ in ipso sunt libere ac virtualiter: ea ergo solum, quæ ubi videantur, ad perfectum videntis statum requiruntur. Nihil adeo sui DEUS invidet Beatis.

VIII. Est nihilominus Speculum voluntarium, uti possit exhibere unum, occulere alterum; tale prorsus, quod reddere possit, quum velit, à rebus missas & claudere formas. (q) Videt igitur DEum totum Beatus, quia totum se videri vult DEUS; ut causa integræ visionis, Decretum sit liberæ voluntatis: quæ dum omnes divitias suas explicat, fieri non potest, ut intellectus non omnes cernat: naturaliter in objectum ruit, freni impatiens, nescius cohiberi. Sunt tamen Subtiles quædam aquilæ, quæ in ipso Divinitatis Sole aliqua se posse non videre gloriantur. Nam quæ inter cumque datur distinctio, inter ea potest fieri visionis præcisio; quæ alioqui fieri magis potest per intellectum, quam per physicam unionem. Atquin tamen Unio Hypostatica immediate terminatur ad solam Verbi Hypostasin, non ad Naturam Divinam. Porro, communicatur Filio Essentia, non communicatur Paternitas, ipsi realiter identificata. Sed longe minus est, unum videri sine alio, quam unum absque altero communicari: illa enim communicatio, solum est intentionalis, hæc maxime Realis.

IX. Ita posset agere DEUS; non tamen sic agit DEUS. Totum se videri patitur, non totaliter, ut aiebamus; immo nec equaliter:

-- Nec enim Pater orbis

Omnia scire dedit Divos equaliter omneis:

Plura sciunt, quos Luce DEus majore subintrat. (r)

Nullam hoc Beatis adfert invidiam, nullam plura intuendi accendit cupidinem. Ordinata illis voluntas, ut forte quisque sit contentus, quam DEus illi destinaverit. Et justum est, quodcumque facit, nec querere causam Justitiæ fas est aliam: Velle illius est Lex. (s) Quo quisque adolevit in meritis, eo pulchrior, capaxque ipsi circumponitur gloriæ vestis. Putemus ne, filium parvulum concupiscere sibi togam latiore fratræ sui, natu maximi?

(p) 1. Joan. 3. (q) Bapt. Mant. to. I. in vit. S. Blasii. (r) Bapt. Mant. in Nicol. Tol. L. 1. (s) Idem in Blasio L. 2.

ximi? Pulcrior hæc sit, pretiosior sit; quia tamen est *latior*, non est *conveniens teneris artibus ista toga*. Statuta Lex est: *Unusquisque propter meritum mercedem accipiet secundum suam laborem* (t) & juxta diversitatem meritorum, unus alio perfectius videt *Essentiam Divinam*. Verum ne, amabo, istud est? Immo verissimum; quia in Concilio Florentino definitum. (u) Quur ergo non nulli dicunt, clariorem Visionem tribuendam ei, qui perspicaciorem, aut magis exercitatum habuerit intellectum? Unde & illos, quos imbuendos disciplinis adceperunt, uti carius studium amplectantur, eo fuerunt extimulare; ampliorem ipsis ex sui perpolitione ingenii, Deitatis adspectum indultum iri.

X. Respondemus: puerulis montes aureos promitti, uti ABCdariam tabellam decurrant velocius, & (quod Horatius dixit:) *Pueris dant crustula blandi Doctores; elementa velint ut discere prima*. (vv) Pulcerrima verba, plerumque vera non sunt. Si de Possibilitate loquantur, non multum altercabimur: id enim docuit V. Scotus; (x) nec deest huic opinamento *Rationis* com- meatus. Abstrahendo namque ab Legibus D. Justitiæ, posset intellectus perfectior, postquam objectum ipsi semel est exhibi- tum, majorem erga illud conatum exerere: quemadmodum Imago, prius sub velo posita, & à nullo visibilis oculo, re- moto dehinc sipario, perfectius videtur ab oculo clariore, præ minus claro.

XI. At, rem hanc præsentis Beatitudinis Oeconomia ita transigi; nemo hercle quisquis fuit, aut cluat, persuadere nobis potest. Profecto, nihil datur in patria, cujus meritum non præcessit in via (quia quidquid datur mereri valentibus, Corona est) Corona non datur, nisi legitime certantibus: igitur quale certamen, talis Corona, certamen autem, Meritum est. Aut quis Rex majora dat præmia illi, cui ad pugnandum fortius, aptiora quidem contulit arma, deses tamen fuit in pugna? an non potius illi, qui infirmiori tectus lorica, ampliora nihilominus fortitudinis edidit specimina? Porro, si perfectior intellectus perfectiorem habet visionem in Patria: igitur & perfectiorem elicit Fidem in via? At, perfectius valet credere simplex Rusticunculus trituranus in area, quam superciliosus Theosophus, disputans in Schola. Quid ais, Doctor Angelice! *Gratus in Visione secundum perfectionem, magis attenditur secundum ordinem Gratia, quam secundum ordinem natura*. (y) Ita est! Nam,

(t) 1. Cor. 3. (u) in Lit. Union. (vv) L. 1. Serm. Sat. 1. (x) 4. d. 50. q. 6. (y) 3. p. q. 10. art. 4. ad 2.

Nam Quia personaturus acceptor DEus non est, sicut magis æstimat puritatem animæ, quam corporis, nobilitatem mentis, quam sanguinis: ita in conferenda Visione meriti habet præ oculis, non æquem intellectivæ facultatis.

XI. Verum, inquis, Pueri habent *Visionem*, nullum meritum; adulti non merentur gratiam Sacramentalem, quæ confertur ex opere operato: igitur non ita merces, est vilio, ut arithmetice respondeat merito. Quid, si porro dicatur, illum Visionis excessum ultimato refundi in merita Christi, ex opere operato multiplicata: qui nîm: plures non nullis meruerit *Prædestinationis effectus*, inter quos sit ingenii præstantia; quam DEus præordinauit, ut melius *vocationi* fide respondeat homo; maiorem sibi accumulet gratiam, per consequens & gloriam? Faberrimum Commentum, à *Mastrio* ex *Leſtiano* descriptum! Quid si & nos dicamus, unicum duntaxat esse Prædestinationis ad gloriam effectum, ipsam nîm: visionem B. (prout ex S. Augustino (2) Prædestinationis ad Gratiam, effectus unus, est ipsa gratia) numquid stare potest istud argumentum? Ad hæc, præstantia ingenii; donum est naturale: quod vero Prædestinationi connectitur, quemadmodum & ipsa, *supernaturale* est. Si autem hæc datur ad augendam gratiam & gloriam: igitur excessus Visionis hoc ipso coæquatur maioribus meritis. Quid, quod ex prædestinationis non omnes plene negotiantur talento ingenii: ergo incertum DEus id tribuerat. Porro, si DEus in radice Prædestinationis, & in Christi meritis, præstantiam ingenii ordinasset tamquam effectum, ex fine præstantioris gratiæ ac gloriæ: igitur inordinate ad maiorem gloriam elegisset Apostolos, homines rudes, simplices, ac tardi ingenii: taliumque esset DEum ad ostendendam gloriam suam, *stulta huius mundi*, eligere. (a) Sed, quousque processimus jam? Eternitatis adtigimus portum: anchora de prora jacitur, stant littore puppes. Communicationum D. Series unde incepit, inde desinit: à DEO exiit, ad DEum redit; qui ut sui, ita omnium *alpha* est & *Omega*, Principium & Finis!

Obe jam satis est, obe Libelle!

Jam pervenimus usque ad umbilicos,

Tu procedere adhuc & ire quaris?

Sic, tamquam tibi res peracta non sit,

Quæ prima quoque pagina peracta est.

Jam Lector queritur, deficitque:

Jam Librarius hoc & ipse dicit.

Obe jam satis est, obe Libelle! Mart. L. 4. Epigr.

(2) De Prædest. S. c. 10. (a) Vide Inanitatem huius Sententiæ apud insignem Scotistam P. Perez. Lopez. tom. 1. d. 7. q. 8. art. 1.

Luydel, Corbinian,

Divinarum communicationum ordo ac series per universam theosophiae
doctrinam decurrens

Passavium 1754

Diss. 394

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10840286-1

VD18 15019519-001